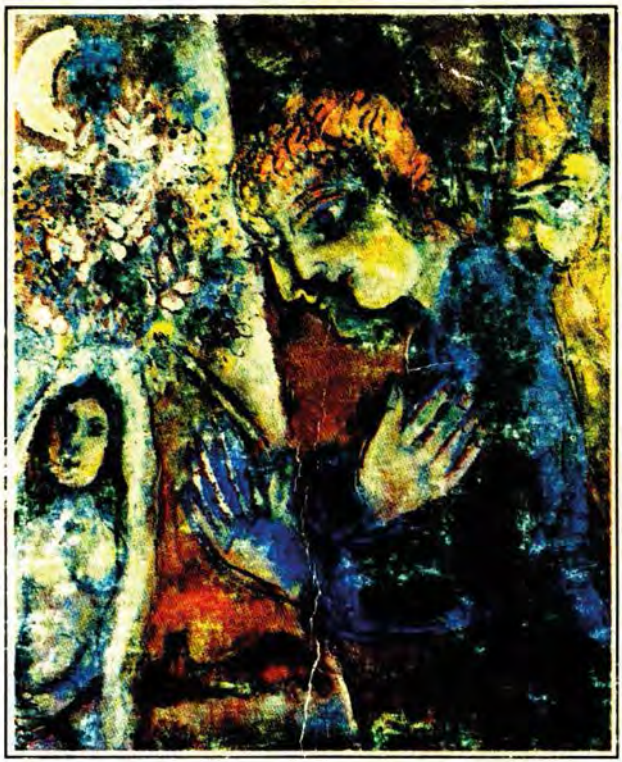
Roberto Arlt

YEDİ DELİLER

CAN

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (1993)
Dizgi: Sevinç Uluağ

Roberto Arlt

YEDİ DELİLER

ROMAN

Türkçesi
ALİ ÖZÇELEBİ

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Bâbıâli Caddesi No. 19 Kat 2, 34410 Cağaloğlu, İstanbul
Telefon: 528 61 13 Fax: 513 51 88

Özgün adı
Los Siete Locos

ISBN 975-510-444-5
© Bu çevirinin yayın hakları Can Yayınları'ndadır. (1993)

YAZARDAN BİRKAÇ SÖZ[1]

Alev Makinası ile *Yedi Deliler* romanı tamamlanıyor. Çok elverişsiz koşullarda, yalnızlık ve içe dalış gerektiren bir yapıtı bitirmek için çalışmak istenci bulduğuma memnunum. Gazetelerin gürültülü yazı bürolarında, günlük yazılarımı yetiştirememe korkusu altında yazdım her zaman.[2]

Bunu, yazarlığa gönül vermiş yeni yetenekleri yüreklendirmek için söylüyorum. Romancıların yararlandıkları teknik yöntemlerin neler olduğunu düşünüp dururlar her zaman. İnsanın söyleyecek bir sözü varsa, nerede olsa yazar. Bir tomar kâğıdı önüne koyup cehenneme benzeyen bir hücrede bile yazar. Tanrı ya da şeytan, kulağına dile sığmaz sözcükler fısıldamak için yanıbaşındadır.

Benim için yazmanın bir lüks olduğunu övünerek söylüyorum. Öteki yazarlar gibi gelirim, zamanım ya da rahat herhangi bir kamu görevim yok. Yaşamını yazar olarak kazanmak zahmetli ve zor. Özellikle de, siz çalışırken, can sıkıntılarını dağıtacak bir çare bulmak için harcadıkları çaba yüzünden sürmenaj olan insanların var olduğunu düşünürseniz.

Başka bir konuya geçelim: Kötü yazdığımı söylüyorlar. Olabilir. Her durumda, çok güzel yazan, ama yalnızca ailelerinin sadık bireyleri tarafından okunan bir yığın insan adı saymakta da güçlük çekmezdim herhalde.

Bir biçem yaratmak için, rahat bir ev, düzenli bir gelir ve boş zaman gerekir. Ama, genellikle bu olanaklardan yararlananlar, yazınla uğraşmanın sıkıntılarından uzak dururlar. Ya da bunlara, salonlarda sivrilmenin bulunmaz yolu olduğu için katlanırlar. Güzellik beni çeker. Flaubert'inkiler gibi çevrinmeli (panoramik) yağlıboya tablolardan oluşacak bir roman yazmayı kaç kez istedim! Ama bugün, önlenemez biçimde yıkılan bir toplumun uğultusu arasında ince nakış işlemeyi düşünmek söz konusu olamaz. Biçem zaman ister. Arkadaşlar-

---

1. Bu 'önsöz' Arlt tarafından *Yedi Deliler*'in devamı olan *Alev Makinası*'nın ilk baskısı (1931) için yazılmıştır. (Çev.)
2. R. Arlt Buenos Aires'te *Critica* adlı bir günlük gazetede redaktör ve polis haberleri sorumlusu olarak çalışıyordu. (Çev.)

mın öğütlerini dinleseydim, aralarından kimilerinin başına gelen benimkine de gelirdi: Her on yılda bir kitap yazardım; sonra, on yılda yüz sayfalık kısa ev ödevimi yazmanın verdiği yorgunluğu atmak için on yıl kadar da tatil yapardım.

Başka bir şey daha: İki cins arasındaki ilişkilerle ilgili olarak çok doğal durumları anlatırkenki hoyratlığım karşısında sarsılan kimseler de var. Bunu okuduktan sonra, toplumumuzun saygıdeğer kişileri gelip bana gözlerini devire devire James Joyce'dan söz ediyorlar. Bunun nedeni, *Ulysses*'in bilmem hangi kahramanının, okura sağladığı kıvrak zekâ oyunlarından aldıkları zevk. Burnunu tuvaletin deliğine doğru çevirip bir dakika önce sıçtığı bokun kokusuyla iştahını köreltен bir beyefendiden söz ediyorum.

Ama James Joyce bir İngiliz. James Joyce İspanyolcaya çevrilmedi ve ondan söz ederken hoşlandığını belli etmek kibarlık sayılıyor. James Joyce'un herkesin kesesine uygun olacağı gün geldiğinde, toplumumuzun bu saygıdeğer kişileri, hiç kuşkusuz yarım düzine çömezden başkası tarafından okunmayacak yeni putlar bulacaklardır kendilerine.

Bu adamlar için ne düşüneceğini bilemiyor insan. Gerçekten mi budala bunlar, yoksa gece gündüz her saat oynadıkları kaba güldürüyü önemsiyorlar mı?

Her neyse! İlk önlem olarak, hiçbir yapıtımı gazetelerin eleştiri servislerine göndermeme kararı aldım. Neden yapacakmışım bunu? İşi başından aşkın, üstüne üstlük kasıntı bir bey, iki telefon görüşmesi arasında, saygıdeğer sosyetenin okuması için, "Sayın Roberto Arlt, kötünün de kötüsü bir gerçekçilikte inat ediyor, vb. vb." yazsın diye mi?

Hayır, hayır, yine hayır!

Eski çamlar bardak oldu. Gelecek bizim: Çalışma her şeyin üstesinden gelecek. Kendi yazınımızı yaratacağız, durmaksızın yazından söz ederek değil, ama çeneye indirilen bir 'dipçik' darbesi gibi etki yaratacak kitapların gururlu yalnızlığında yazarak. Evet, bir kitap, sonra bir kitap daha ve 'it ürüsün dursun.'

Gelecek, yengisiyle bizim olacak.

Mürekkebimizin teriyle ve yorgun parmaklarımızla saatler boyunca tuşlarına vurduğumuz Underwood yazı makinesinin önünde dişlerimizi gıcırdatarak kazandık onu. Bazı bazı yorgunluktan bittiğimiz oluyordu, ama... bu satırları yazarken, çoktan bir sonraki romanımı düşünüyorum. *El amor brujo-Büyücü Aşk* olacak adı ve 1932 yılı ağustosunda yayımlanacak.

Ve şimdi söz geleceğin.

Roberto Arlt

JULIO CORTAZAR'IN ÖNSÖZÜ[1]

Roberto Arlt'ı Arjantinli olmayan okurlara sunmak kolay bir iş değil. Şairler, romancılar vardır, yaşadıkları kentlerin halk tabakalarınca tanınış biçimleri ve yapıtlarının neredeyse her zamanki sürekli izleği öylesine farklıdır ki, başka bir dile çevrilmeleri—çeviri uğraşı, yazarın yazısının ve izleğin ötesine geçen bir anlam kaymasıdır—hemen hemen olanaksızdır ve her zaman özgün metnin yaklaşık bir aktarımıdır. Ama yine de, onları çevirmekten, açımlama (parafraz), zihinsel ve duygusal benzerlik (analoji) düzeyinde okumaktan başka çözüm yoktur. Gerisi—ki bu her zaman metnin en önemli olan yanıdır—yitip gider, tıpkı Fransızca söylenmiş bir tangonun ya da İspanyolca söylenen bir Cava şarkısının güzelliğinin ve anlamının yitmesi gibi. Borges gibi bir yazar, bir dilden ötekine büyük bir çaba gerektirmeden geçer, çünkü düşüncesi ve yazısı, denilebilirse, yerel tıpkılıkları pek o kadar incinmeden çevrilebilecek uluslarüstü şeylerdir. Borges'in, birçok Arjantinlinin onun kadar önemli bulduğu Roberto It'tan otuz yıl önce tanınmasının ve hayranlık uyandırmasının nedenlerinden biri budur. Borges bizde hayranlık uyandırırken, Arlt neredeyse insanın içinde, bağırlarından kopup gelen bir aşk uyandırır; biri aynı anda Buenos Aires'te, Londra'da, Paris'te parıldarsa, ötekinin başarısı Buenos Aires'in, kimsenin ondan iyi tanımadığı, kimsenin acılı ve korkunç sözcükler labirentinde onun kadar yoğun biçimde dolaşmadığı kenar mahallelerinde yoğunlaşır ve sıkışır kalır.

Bu söylediğim şey, Arlt'ın argo yazan biri olduğunu, okurla iletişiminin halka özgü bir dille gerçekleştiğini düşündürmesin; ya da tersine Arlt'ın özelliklerinden birinin, *lunfardo*[2] muza şimdilerde Buenos Aires sokaklarındaki insanların yaptığı gibi yalnızca duygularını ifade etmek istediklerinde başvurdukları düşünülmesin. Arlt'ın yazın dili, bazı bazı 'iyi' yazmak gibi naif bir isteğin yapmacıklaştırdığı gündelik İspanyolcadır. Arlt'ın çabası, kültürel yoksunlukları göçmen işçi çevresinden kaynaklanan ve kendi dil yanlışlarını, edebiyattan aktardıkları ve konuşurken bilir bilmez her yerde beceriksizce kullandık-

1. Yedi Deliler'in Fransızca çevirisine (1982) yazdığı önsöz. (Çev.)
2. *Lunfardo:* Buenos Aires'in ve gecekondularının yoksul insanlarının konuştuğu bir tür argo. (Çev.)

ları deyimlerle süsleyerek gidermeye çalışan insanlarınkine benzer. Evet, Arlt çoğu zaman *cursi*[1]'dir; düzyazısı beylik konuşmalarla doludur; sıfatların ve ağdalı terimlerin basmakalıp kullanıldığı sezilir; ayrıca aşk diyalogları, örneğin *El amor brujo-Büyücü Aşk*'ta, ilkelden de öte bir düzeydedir. Göçmen bir ailenin çocuğu (babası Alman, annesi Avusturyalıdır) olarak ilk gençliğinden beri bir sürü mesleği deneyen Arlt, sonunda gazeteciliğe ve oradan da, yeteneğinin yönlendirmesiyle, yazın dünyasına geçer. Bunu, yazma yeteneği ve iradesiyle başardı; iradesi Arjantinli küçükburjuva yazarların yararlandığı olanakların eksikliğini tamamıyla ortadan kaldırmadı belki, ama Arlt'ı uygun aile ortamından alıp imgelem dünyasına götürdü; onu, yazmak için gerekli olan birikimi sağlayacak okuma ve araştırmalara yöneltti. Carlos Gardel'e tango söyleten, Carlos Monzon'a rakibinin zayıf noktasını bulduran içgüdüye benzeyen bir yanılmaz içgüdü, Arlt'ı gerçekten kendisinin denebilecek bir alana götürür. Arlt bulduğu şeyi yüceltir, başkentimizin ve onun marjinal ve karanlık 'fauna'sının asla erişemeyeceği bir 'vision' düzeyine yükseltir. Kırk yıl önce, Buenos Aires'li bir yazarın küçümsemeyle şunları söylediğini duyduğumu anımsıyorum: "Arlt mı? Haydutların ve yankesicilerin dostudur o." Bunu söyleyenin yalnızca 'nitelikli' dostları vardı ve 'iffetli bir edebiyata' inanıyordu. Ama gerçekler o yazarı şimdi unutulmaya mahkûm etti; oysa dostları Arlt'a, Remo Erdosain, Topal Hipolita, Karakaygılı Pezevenk Haffner gibi unutulmaz kahramanları esinlendirdiler. Bir François Villon'un ya da Jean Genet'nin söz simyasında olduğu gibi, bu genelev dostlukları, yalnızca bir dâhinin, yarattığı roman kişilerine yükleyebileceği o olağanüstü değişimleri yaşadılar. Kimse yazmayı Arlt kadar hak etmemiştir: "Amacım, bir yığın karanlığın ortasında bilgisine ulaştığım bir tarzı gözler önüne sermek," diyordu. Onun ölümünden bunca yıl sonra, katillerin ve işkencecilerin tüm Arjantin halkını yönettikleri öne sürülen bu dönemde, aynı karanlık, egemenliğini sürdürüyor ülkemde.

Roberto Arlt'ın başyapıtı iki bölümlük bir romandır: *Yedi Deliler* ve *Alev Makinası*. Çok güzel öyküler, çok yararlı gazete makaleleri de yazdı; ama onun en güzel yapıtı, hiç kuşkusuz bu öykünülemez romandır. Klinik olarak deli ya da çılgın olan roman kişileri, Arlt'ın hiçbir sosyal sınıfı, hiçbir mesleği, hiçbir ideali bağışlamayan bir yırtıcı-

1. *Cursi:* Çevrilmesi zor bir sözcük; orta sınıftan kimileri kravatlardan, saç biçimlerinden tut un da 'eşiniz' değil de 'hanfendiniz' 'zevciniz' gibi sözcükleri bavağı bulup kullanmasalar da; böyle şeyleri güzel ve zarif bulan azgelişmiş estetiğe bağlı) işilerdir; daha basitçe söylersek, öyle olmadığı halde kibar görünmeye çalışan kimse.

lıkla saldırdığı yozlaşmış bir toplumun günah keçisi yazgılarını birlikte üstlenirler. Buenos Aires'in kenar mahallelerinin izbe köşelerinde kurtçuklar gibi doğmuş, kapılarını onların suratlarına sımsıkı kapayan ortak ikiyüzlülüğün dışladığı yedi deli insan, gizli bir örgüt kurmayı tasarlarlar belli belirsiz. Giderleri bir genelevler zincirinin geliriyle karşılanacak bu örgüt, son aşamada ülkede ve dünyada bir devrim başlatacaktır. Ama bunu uygulamaya koyacak yetkinlikte olmadıkları için, birer birer suçta ve derin bir çılgınlık ve delilikte yok olurlar; ama güçlüklerle dolu ve neredeyse her zaman korkunç yolculukları, onları dünyaya getirdikten sonra ezmekten başka bir şey yapmayan bir toplumsal düzenin ipliğini, fosforlu bir salya gibi, pazara çıkartır. Arlt, vahiy benzeri, çoğu zaman da yalvaççça bir tonla, otuzlu yılların Buenos Aires'iyle ilgili, dönemin öteki aydınlarının bilmediği ya da daha kötüsü sakladıkları her şeyi bir bir anlatır. Arjantinli başka bir büyük yazarın, Rodolfo Walsh'ın, Arlt'ın başlattığı ahlaksal araştırmayı bir siyasanın ve en kötü suçları işletebilecek bir iktidarın utanç verici kirli işlerini sergileyerek kendi tarzında sürdürmesi için aradan kırk yıldan fazla bir zaman geçmesi gerekecektir. Arlt romanında, olan bitenlerin iğrençliği karşısında birer yoksunluk imgesi olan kişiler ve durumlar yaratıyordu; Valsh ise bu durumdan sorumlu olanları doğrudan açıklayacaktır: Oligarşi, ordu ve ağır sanayi. O, bu yürekliliği yaşamıyla ödeyecektir. Bugün, özgür ve tüm pisliklerden arınmış bir ülke isteyen bütün Arjantinliler için yadsınamaz bir örnek var: Roberto Arlt'ın kişiliği ve yapıtı bize, geçmişin derinliklerinden, tüm güncel tarihimizi kapsayan bir mesaj gönderiyor. Gerçekliğin edebiyatını, Arjantin'in yitiklerinin ve ölülerinin arasında aramayın.

Julio Cortasar

BİRİNCİ BÖLÜM

Sürpriz

Yönetim bölümünün Japon camlarıyla süslü kapısını açarken ayakları geri geri gidiyordu Erdosain'in; işinin bittiğini anlamıştı, ama artık çok geçti.

Müdür onu bekliyordu; kısa boylu, şişmanca bir adamdı, kafası bir yabandomuzununkine benziyordu; kırlaşmış saçları 'I. Humberto' tarzında kesilmişti, bir balığınkine benzeyen gözbebeklerinden acımasız bir bakış süzülüyordu. İyilik taslayan, ufak tefek, sıska, araştırıcı gözlü sayman Gualdi de oradaydı. Sonra, yabandomuzu kafalı adamın oğlu olan müdür yardımcısı; otuz yaşlarında, yakışıklı, saçları tümüyle aklaşmış, hoyrat görünüşlü biri; sert sesli ve babası gibi dik bakışlıydı. Önündeki kâğıtlara eğilmiş müdür, geniş ve derin bir koltuğa dirsekleriyle dayanmış, bir ayağı koltuğun arkalığında sallanan müdür yardımcısı ve müdürün masasının yanında saygıyla ayakta duran Bay Gualdi'den hiçbiri Erdosain'in selâmına karşılık vermedi. Yalnızca müdür yardımcısı başını kaldırmakla yetindi.

– Bizi dolandırdığınızı haber aldık. 600 peso çalmışsınız bizden.

– Altı yüz peso yedi sentavo, diye ekledi Gualdi, müdürün az önce belgelerin birinin altına attığı imzanın üzerine kurutma kâğıdını bastırırken. O sırada, boğanınki kadar kalın boynunu çaba harcayarak kımıldatıyor görünen müdür de başını kaldırdı. Parmakları yeleğinin düğme aralarına sokulu, orada öyle soğukkanlı duran Erdosain'in süzülmüş yüzünü kinsizce inceleyerek, yarı kapalı gözkapaklarının altından dosdoğru önüne, insanın içine işleyen bir bakışla bakıyordu.

– Neden bu kadar kötü giyimlisiniz? diye sordu ona.

– Tahsildarlık maaşım hiç denecek kadar az.

– Ya çaldığınız para nereye gitti?

– Hiçbir şey çalmadım ben. Yalan bunlar.

– Öyleyse, topladığınız paraların hesabını verecek durumda mısınız?

– İsterseniz hemen bugün öğlende.

Bu yanıt onu geçici olarak kurtarmıştı. Üç adam birbirlerine gözleriyle danıştılar ve sonunda müdür yardımcısı, omuzlarını silkerek, babasının onayıyla konuştu:

– Hayır... Yarın öğleden sonra üçe kadar vaktiniz var. Dosyaları, alındı koçanlarını getirin... Şimdi gidebilirsiniz.

Bu karar Erdosain'i öylesine şaşırtmıştı ki, orada kımıldamadan, üzüntülü, üç adama bakakaldı. Evet üçüne de. Toplumcu olmasına karşın kendisini onca aşağılamış olan Bay Gualdi'ye; gözleri tarazlanmış kravatına küstahça dikilmiş olan müdür yardımcısına; yarı aralık gözkapaklarının gri yarığından hoyrat ve arsızca bir bakış sızdıran, çok kısa kesilmiş saçlı, bükülmez yabandomuzu kafası ona dönük müdüre.

Yine de kımıldamıyordu Erdosain. Onlara bir şey söylemek isterdi; nasıl diyeceğini bilemiyordu, ama yaşamının üstüne çöreklenmiş sonsuz mutsuzluğu anlatabilecek bir şey; ama orada ayakta, hüzünlü, karşısında küb biçiminde simsiyah para kasası, dakikalar geçtikçe belinin biraz daha büküldüğünü hissederek, bir yandan da siyah şapkasının kenarını sinirli sinirli buruşturarak, bakışı giderek daha da ürkek ve üzgün durup duruyordu. Sonra birdenbire sordu:

– O halde şimdi gidebilir miyim?

– Evet...

– Hayır... yani... şey demek istiyorum, bugün maaşımı alabilir miyim?

– Hayır... Elinizdeki koçanları Suarez'e verin ve yarın saat tam üçte buraya gelin, eksiksiz her şeyle birlikte...

– Evet... her şeyle... dedi Erdosain.

Arkasını dönerek selâm vermeden çıktı.

Şili Sokağından Paseo Colon'a kadar indi. Görülmez biri tarafından kovalandığını hissediyordu. Güneş, iniş aşağı sokaktaki evlerin iğrenç iç kısımlarını gözler önüne seriyordu. Kafasına değişik düşünceler üşüşüyordu; birbirlerinden öylesine farklıydılar ki, onları sınıflaması için saatler gerekirdi.

Daha sonra, onu ele verenin kim olabileceğini bir an bile düşünmemiş olduğunu anımsadı.

Bilinç Durumları

Bir hırsız olduğunu biliyordu. Ama içinde yer aldığı hırsızlar sınıfının hangisi olduğu onu ilgilendirmiyordu. Belki de hırsız sözcüğü iç durumuyla uygunluk sağlamıyordu. Onda başka bir duygu vardı: Kafatasının içine çelik bir silindir gibi girip yerleşmiş olan ve onu mutsuzluğuyla ilgili olmayan her şeye duygusuzlaştıran yuvarlak bir sessizlik.

Bu sessizlik ve bilisizlikler çemberi, düşüncelerinin sürekliliğini bozuyordu; öyle ki, Erdosain, kendi düşünce düzeni içinde, ev denilen yuvasını, tutukevi adı altında tanımlanan kurumla bir araya getiremiyordu.

Edatları atarak bir telgraf metni gibi düşünüyordu, bu da sinir bozucuydu. Herhangi bir suçu işleyebileceği, yine de en küçük sorumluluk düşüncesini aklının ucuna getirmeyeceği ölü saatler yaşamıştı. Mantıklı olarak, bir yargıç böylesine tuhaf bir olayı anlamazdı. Ama onun içi çoktan boşalmıştı, alışkanlığın özdevinimiyle devinen bir insan kabuğu gibiydi.

Şeker Şirketinde çalışmayı hep sürdürdüyse, bu daha fazla para çalmak için değil, yaklaştığını gördüğü yaşamına umulmadık bir yön verebilecek, felâketten kendisini kurtaracak, olağanüstü, çok çok olağanüstü bir olayı beklediği içindi.

Erdosain, onu günlerce bir uyurgezer gibi dolaştırıp duran bu düş ve kaygı havaküresini, 'iç sıkıntısı bölgesi' diye adlandırıyordu.

Söz konusu bölgenin, kentlerin üstünde iki metre yükseklikte asılı durduğunu düşünüyordu ve çizge olarak, haritalarda ringa balığı yumurtası büyüklüğündeki beyzi noktalarla gösterilen tuzla ve çöl bölgeleri biçiminde gözünde canlandırıyordu onu.

Bu iç sıkıntısı bölgesi, insanların acısından kaynaklanıyordu. Bir zehirli gaz bulutu gibi, bir noktadan ötekine, surları aşarak, düz ve yatay biçimini yitirmeksizin yapılara girerek hantal hantal yer değiştiriyordu; gırtlakları giyotinle keser gibi kese-

rek ve ağızda hıçkırık tadı bırakan iki boyutlu bir iç sıkıntısı.

Acının ilk bulantılarını hissettiğinde Erdosain'in kendi kendine yaptığı açıklama buydu işte. O zaman,

"Yaşamımı neye çeviriyorum böyle?" diyordu kendi kendine. Ertesi günün sıradan bir zaman ölçüsüyle artık bugünün devamı olmayacağı, tersine, sonlarında, bir dilencinin bir yeraltı örgütünün başkanı ya da serüven sever bir daktilo kızın kimliğini gizleyen bir mültimilyoner olduğu şu Amerikan filmlerinde olduğu gibi farklı, her zaman beklenmedik bir şey olacağı bir yaşamı isteten yürek darlığının kökenlerini belki bu soruyla açıklamak isteyerek.

Doyurulması olanaksız bu olağanüstü güzel şeylere duyduğu gereksinim, — çünkü başarısızlığa uğramış bir buluşçudan ve tutukevine konması gereken bir suçludan başka bir şey değildi, — içinde öfkeli bir ekşilik kabartarak ve dişlerini, limon yendiğinde olduğu gibi duyarlı kılan ince mi ince düşüncelerle dolduruyordu onu.

İşte böyle durumlarda, ipe sapa gelmez düşler sıralıyordu. Örneğin yoksulların yakınmalarından bıkmış varsılların, dört atın çektiği korkunç kafesler yaptırdıklarını düşünmeye kadar vardırıyordu işi. Güçlü oldukları için seçilmiş cellatlar, üzgün insanları köpek ağlarıyla yakalıyorlardı ve belirgin bir sahne canlanıyordu zihninde: Saçı başı dağınık uzun boylu bir kadının, bir annenin, parmaklıklarının arasından tek gözü kör oğluna seslendiği bir kafesin ardından, 'başıboş köpekleri toplayan belediye görevlisi'nin, çığlıklarını duymaktan bıkkın, elindeki köpek yakalama ağının sapıyla kafasına vura vura onu baygın bırakıncaya kadar koştuğu bir sahne çiziliyordu zihninde.

Bu karabasan silinince, kendi kendisinden korkan Erdosain içinden, "Tanrım, ne biçim bir ruhum var benim?" diyordu. İmgelemi, az önceki karabasanı zihnine kazıyan devindirici dürtüyü koruduğu için iç konuşmasını sürdürüyordu: "Bir uşak, şu zengin orospuların, âşıkları divanda purolarını tüttürürken, sutyenlerinin kopçalarını takmalarını istedikleri, üstüne parfüm sinmiş şu alçak uşaklardan biri olmak için doğmuş olmalıyım ben."

Düşünceleri yeniden, inanılmayacak lükste bir konağın bodrum katında bulunan bir mutfağa yöneliyordu. Masanın

çevresinde iki oda hizmetçisi kadın, bir şoför ve jartiyerler, parfümler satan bir Arap birşeyler yapıyorlardı. Bu durumda, kendisi kalçalarını örtemeyen bir ceket giyinik oluyor, küçük bir beyaz kravat takıyordu. Birdenbire, 'Beyefendi' onu çağırıyordu; ama bu beyefendi onun lirik bir kopyası oluyordu, bıyık bırakmışı ve gözlüklüsü. Patronunun kendisinden ne istediğini bilemiyordu, ama salondan ayrılırken ona fırlattığı o tuhaf bakışı asla unutmayacaktı. Sonra, ağzı kulaklarında dinleyen oda hizmetçilerinin ve sessizliğini koruyan oğlancı Arabın önünde, bir hanımefendinin gencecik kızını nasıl baştan çıkardığını anlatan şoförle açık saçık şeyler konuşmak üzere mutfağa dönüyordu.

Kendi kendisine:

"Evet, ben bir uşağım. Gerçek bir uşak ruhu var bende," diye yineliyordu. Ve kendi kendine küfrederek, kendini kendi gözlerinde alçaltarak keyifle dişlerini sıkıyordu.

Başka düşlemlerde, kendini kaba, sofu, yaşlı bir kızın odasından, elinde dokunaklı bir şekilde taşıdığı ağır bir oturakla çıkmaktayken görüyordu; o anda da, evin alışılmış konuklarından olan bir rahiple karşılaşıyordu. Rahip ona duygusuzca gülümseyerek:

– Dini vecibelerimizi yerine getiriyoruz değil mi, Ernesto? diyordu ona.

Ve o, Ernesto, Ambrosio ya da José, ters, edepsiz, ikiyüzlü uşak yaşamını sürdürüyordu.

Bunu düşündüğünde bir delilik öfkesi gövdesini baştan aşağı sarıyordu.

Biliyordu, ah! hem de çok iyi biliyordu! ruhunu incitmekte, yok yere onu kirletmekte olduğunu biliyordu. İçine düştüğünde ölmeyeceği bir uçuruma yuvarlanan adamın bir karabasanda tanıdığı dehşeti yaşıyordu, bile bile çamurlarda sürünerek.

Çünkü kimi zaman, Tanrının acımasına daha yaraşır olabilmek için iğrenç insanların yaralarını öpen şu ermişler gibi kendini aşağılamak isteği duyuyordu; bu insanlara acıdıkları için değil, onları cennetin yolunu böylesine iğrenç sınamalarda ararken görmekten usanç duyması gereken Tanrının acımasına daha yaraşır olabilmek için. Ama bu görüntüler yok olduğunda ve artık bilincinde 'yaşamın anlamını bilmek isteği'nden

başka bir şey kalmadığında, kendi kendine: "Hayır, ben uşak değilim... Onlardan biri olmadığım gerçek..." diyordu.

Böyle anlarda karısından kendisine acımasını, bunca korkunç, bunca alçak düşüncelerini acımayla karşılamasını dilemiş olmayı istiyordu. Ama aynı anda, karısı için yapmak zorunda kalmış olduğu onca özverinin anısı, içini gizli bir öfkeyle dolduruyordu ve böyle durumlarda onu öldürmüş olmayı istiyordu.

Karısının bir gün kendisini başka bir erkeğe verebileceğini çok iyi biliyordu ve bu da iç sıkıntısını oluşturan etkenlere bir başkasını ekliyordu.

İşte o sıralarda, ilk yirmi pesoyu cebine attığında, 'bunun' bu denli kolay yapılacağını görüp şaşakalmıştı. Çünkü, çalmadan önce o günlerdeki yaşam koşullarında artık pek duyamadığı bir dizi iç tedirginliğini yenmesi gerektiğini düşünmüştü. Hemen ardından, kendi kendine şöyle diyordu: "İstençli olmak ve bu işi yapmak gerek. İşte hepsi bu."

İşte 'bu' yaşamın acısını hafifletiyordu; ayrıca, içinde tuhaf duygular yaratan bir para sağlıyordu ona, çünkü onu kazanmak için zahmete katlanması gerekmiyordu. Erdosain için en şaşırtıcı olanı da, hırsızlığın kendisi değil, yüzünün bir hırsız olduğunu ele vermeyişiydi. Çalmak zorunda kalmıştı, çünkü çok düşük bir aylık geliri vardı. Ayda seksen, yüz ya da yüz yirmi peso. Geliri topladığı paranın toplamına göre değişiyordu. Yüz peso topladığı zaman bir komisyon alıyordu.

Böylece kimi günlerde, üstünde dört ya da beş bin pesoyla dolaşması gerekiyordu, ama yarı aç yarı tok oluyordu ve içinde mutluluğun, kâğıt paralar, çekler, ödeme emirleri, havaleler biçiminde üst üste yığıldığı yapay deriden bir para çantasının pis kokusuna katlanmak zorunda kalıyordu.

Çok uzun bir süre, aile yuvasını yıkan yoksulluğa karşın, şirketten para çalmayı düşünmemişti.

Karısı günden güne katlanılması güçleşen yoksunlukları başına kakıyordu; Erdosain yakınmalarını sessizce dinliyor ve daha sonra, kendi kendisiyle kaldığında, "Ne yapabilirim ben?" diyordu.

Bu çalma işi aklına geldiğinde, bir düşünce kıvılcımı onu patronlarını dolandırabileceğine inandırdığında, bir buluşçu-

nun sevincini yaşadı. Çalmak? Bunu neden daha önce düşünmemişti?

Erdosain, kendi öz beceriksizliğine, işi girişkenlik yoksunluğu konusunda kendi kendisine çıkışmaya vardırıncaya kadar şaşıyordu; çünkü o günlerde (anlattığımız olaydan üç yıl önce) türlü türlü gereksinimi vardı ve elinden her gün artan miktarda para geçip gidiyordu.

Ayrıca bu hileli işlemleri yapmasını kolaylaştıran şey, Şeker Şirketinde başını alıp giden düzensiz yönetimdi.

Sokakta Terör

Hiç kuşku yok yaşamı tuhaftı. Kimi zaman çırpınmalı umutlar onu sokağa sürüklüyordu.

O zaman bir otobüse biniyor ve Palermo ya da Belgrano'ya iniyordu. Sessiz caddelerde, düşünceli, kendi kendine: "Şimdi genç bir kız beni fark edecek, Rolls-Royce'unu keyfi için kendi kullanan, uzun boylu, solgun ve yoğun bakışlı bir genç kız. Çok hüzünlü, dolaşıp duran. Birdenbire bana bakacak ve yaşamının tek aşkı olacağımı anlayacak. Ona bakacak zavallılar için gerçek bir sövgü olan bakışları, benim üstümde duracak ve gözleri yaşlarla dolacak..." diyordu.

Kendisi yüksek yapıların ve gölgeleri beyaz mozaik kaldırımlar üzerinde üçgenlere bölünen muz ağaçlarının önünden yavaş yavaş kayarken, düşlemleri tüm bu aptalca şeyler doğrultusunda akıp gidiyordu.

"Kız milyoner olacak, ama ben ona, 'Küçükhanım size dokunamam. Kendinizi bana vermek isteseniz bile, size sahip olmak istemezdim,' diyeceğim. Bana şaşkın şaşkın bakacak ve ben o zaman, 'Yararı yok, biliyorsunuz, yararı yok, çünkü evliyim ben,' diyeceğim. Ama o Elsa'ya, boşansın diye bir servet önerecek, sonra evleneceğiz ve bir yatla Brezilya'ya gideceğiz."

Bu düşün yalınlığı, önünde pembe beyaz bir kıyı şeridinin sivrilikleri ve dikeylikleriyle denizin yumuşak mavisini kesen sert ve sıcak Brezilya sözcüğüyle çelişiyordu. O anda genç kız trajik görünüşünü kaybetmiştir; giysisinin beyaz ipek kumaşı altında, kolejli bir kız gibi yalın, gülümseyen, hem çekingen, hem girişken bir yaratık olmuştur.

Erdosain düşünüyordu: "Asla cinsel ilişkide bulunmayacağız. Aşkımız daha uzun sürsün diye arzumuzu frenleyeceğiz. Onu dudaklarından da öpmeyeceğim, yalnızca ellerini öpeceğim."

Bu olanaksızlığın gerçekleşmesi durumunda yaşamını arındıracak mutluluğu düşünüyordu; ama dünyanın güneş çev-

resinde dönmesini durdurmak, böylesine saçma bir hayâlin yerine gelmesinden daha kolaydı. O zaman belli belirsiz bir cesaretin hüznüyle: "O halde, ben de 'muhabbet tellalı' olurum," diyordu kendi kendine. Birdenbire öteki tiksintilerden daha korkunç bir tiksinti, burgu gibi bilincini deliyordu. Ruhunun tüm yaralarının, bir tornanın burgusuyla delinmiş gibi kanadıkları izlenimine kapılıyordu; zihni iç sıkıntısıyla felç olmuş, genelevlerini aramak üzere çılgın gibi koşmaya başlıyordu. O zaman hilekâr bir insanın terörünü, bir güherçile ambarının dışbükeyliğinde çok güneşli bir günün patlamasına benzeyen ışıklı terörü tanıyordu.

Kendisini, ilk kez cezaevine atılmanın eşiğinde hisseden bir talihsiz insanı, yaşamını oyun kâğıtlarına ya da bir kadına yatırmaya iten kör, insana işkence eden dürtülerin sürükleyişine bırakıyordu. Belki de, kumarda ve kadında kaba ve hüzünlü bir avuntu arayarak en değersiz, en alçak olanda, onu tümden kurtaracak kesinliği arıyordu.

Sıcak öğle uykusu saatlerinde, sarı güneş altında, kaldırımların yakıcı mozaikleri üzerinde en iğrenç genelevlerini aramak için yürüyordu.

Genellikle, girişleri portakal kabukları ve kül gölekleri dolu, parmaklıklarla korunan pencerelerine kırmızı ve yeşil fanilalar asılı olanları yeğliyordu.

Ruhu ölmüş gibi içeri giriyordu. Avluda, duvarların çevrelediği mavi gökyüzü altında, genellikle toprak rengi boyalı tek bir sıra bulunuyordu; mamanın buz gibi bakışları üstüne dikili, korkunç şişman ya da korkunç zayıf orospunun çıkmasını bekleyerek, bitkin bedenini bu sıranın üzerine bırakıyordu.

Sonra kız ona, içinde bir adamın giyinirken çıkardığı gürültüler duyulan odanın yarı açık kapısından bağırıyordu:

– Geliyor musun, Canikom?

Ve Erdosain, uğuldayan kulaklarıyla ve gözlerinin önünde burgaçlanan sisle öteki odaya giriyordu.

Sonra, karaciğer rengi bir vernikle boyalı karyolaya, yatak örtüsünü korumak amacıyla serilmiş ve ayakkabılarla kirlenmiş örtülerin üzerine uzanıyordu.

Birdenbire, ağlamak ve bu iğrenç yaratığa aşkın ne olduğunu, yaşayan Tanrının tahtının ayakucunda göksel koroların şar-

kısım söylediği meleklere özgün aşkın ne olduğunu sormak isteği duyuyordu, midesi tiksintiyle bir yumruk gibi sıkılırken, iç sıkıntısı boğazında düğümleniyordu. O sırada kadın, aceleci elleriyle giysilerini çıkarırken Erdosain:

"Yaşamımı neye çevirdim ben böyle?" diye düşünüyordu.

Örümcek ağıyla kaplı çatı penceresinden içeri bir güneş ışığı demeti giriyordu ve kız, yanağı yastığa dayalı, bir bacağı onunkinin üzerinde, elini yavaş yavaş hareket ettirirken, Erdosain, hüzünlü, kendi kendine:

"Yaşamımı neye çevirdim ben böyle?" diyordu.

Birdenbire ruhunu pişmanlık donduruyordu; hasta olduğu zaman bile parasızlık yüzünden çamaşırını kendi yıkamak zorunda kalan karısını anımsıyordu. O zaman, kendinden tiksinerek, işini bitirmeden yataktan atlıyor, orospuya parasını ödüyordu; kendisinin olmayan parayı başka bir cehennemde harcamak ve içinde her saat uluyan deliliğe daha da gömülmek için oradan kaçıyordu.

Garip Bir Adam

Sabah saat onda, Peru Sokağıyla Mayo Caddesinin birleştiği köşeye geldi. Sorununa cezaevinden başka çözüm olmadığını biliyordu, çünkü Barsut ona kesinlikle borç vermeyecekti. Birdenbire bir şey onu şaşırttı:

Eczacı Ergueta, kahvenin birinde bir masada oturuyordu.

Şapkası kaşlarına değin inik, parmakları şişko karnının üstünde gevşek gevşek bitiştirilmiş, sarımtırak yüzünde ekşi ve abartmalı bir ifadeyle başını sallıyordu. Pörtlek ve donuk gözleri, kıvrık iri burnu, sarkık yanakları ve neredeyse düşecek gibi sarkık alt dudağı ona alık bir görünüş veriyordu.

İri gövdesini tarçın renkli bir takım elbise örtüyordu ve arada bir başını eğiyor ve dişlerini bastonunun fildişi sapına dayıyordu.

Bu bıkkın hali ve can sıkıntısının ayaktakımına özgü havasıyla, beyaz kadın ticaretinde uzmanlaşmış birine benziyordu.

Eczacının gözleri beklemediği bir anda kendisine doğru ilerleyen Erdosain'inkilerle karşılaştı ve yüzü çocuksu bir gülümsemeyle aydınlandı. "Bu gülümseme yüzünden kimbilir kaç kadın onu sevdi!" diye düşünen Erdosain'in elini sıkarken gülümsüyordu.

Erdosain'in ilk sorusu elinde olmadan,

– Hipolita'yla evlendin ha! oldu.

– Evet, ama bunun evde neden olduğu kepazeliği hiç sorma...

– Ne... "o işi yaptığını" öğrendiler mi?

– Hayır. Bunu kendisi söyledi onlara. Hipolita'nın 'sokaklarda iş tutmaya' başlamadan önce hizmetçilik ettiğini biliyor musun?

– Peki etmişse n'olmuş?

– Evlendikten bir süre sonra, annem, ben, Hipolita ve küçük kız kardeşim bir yere ev gezmesine gittik. İşte olan o zaman oldu; insanların belleğinin ne denli güçlü olduğunun farkında

mısın? Aradan on yıl geçtiği halde, evlerinde hizmetçi olarak çalışan Hipolita'yı tanıdılar. İnanılmaz şey! Ben ve Hipolita bir yoldan, annem ve Juana başka bir yoldan eve döndük. Evliliğimi onaylatmak için uydurduğum tüm hikâye suya düştü.

– Peki neden bir zamanlar fahişe olduğunu söyledi?

– Öfkeli olduğu bir anda söyledi. Ama haksız mıydı? Yeniden doğmamış mıydı? Ben onların canına okurken, karım bana katlanmıyor muydu, bana, benim gibi birine?..

– Peki senin işler yolunda mı?

– Çok iyi... Eczane günde yetmiş peso bırakıyor. Pico'da İncil'i benim gibi bilen yok. Rahibi din konusunda tartışmaya çağırdım, ama kaytardı.

Erdosain birdenbire garip dostuna umutla baktı. Sonra sordu:

– Kumar oynamayı sürdürüyorsun?

– Evet, ayrıca çok saf biri olduğum için İsa bana ruletin gizini açıkladı.

– O ne demek, o?

– Bilmezsin sen... büyük giz... durağan eşzamanlılık yasası... İlk kez Montevideo'ya gittim ve çok para kazandım. Ama bu gece kumarhaneyi temize havale etmek için Hipolita'yla çıkıyorum.

Birdenbire karmakarışık bir açıklamaya girişti:

– Dinle. Varsayımsal olarak ilk üç topa belli bir miktar oynuyorsun, örneğin her düzine için bir miktar. Üç farklı düzineye vurmazsa, lânet bir dengesizlik oluyor demektir. O zaman çıkan düzineyi bir noktayla işaretliyorsun. Sonraki üç döndürmede, işaretlediğin düzine aynı kalacaktır. Elbette sıfırı saymıyoruz, böylece düzineleri üç döndürmelik diziler halinde oynuyorsun. O zaman işaretli olmayan düzineyi bir birim arttırıyorsun, birindeyse azaltıyorsun, yani üç çarpısı olan düzinenin iki biriminde demek istiyorum ve işte bu basit ilke, majörlerden daha zayıf olan üniteyi çıkarmama elveriyor. Farkı çıkan düzinenin ya da düzinelerin üstüne oynuyorsun.

Erdosain anlamamıştı. Gittikçe artan gülme isteğini güçlükle tutuyordu, çünkü Ergueta'nın deli olduğu açıktı. Bu yüzden,

– İsa, ruhu saflıkla dolu olanlara bu gizleri açıklamayı iyi bi-

lir, diyerek girdi konuşmaya.

– Budalalara da, dedi Ergueta, sol gözünü kırpıştırıp alaycı bakışlarını Erdosain'e dikerek. Bu gizemli şeylerle uğraşmaya başladığımdan beri, evler kadar büyük aptallıklar yaptım, örneğin şu sefih kadınla evlendim.

– Onunla mutlu değil misin?

– ...senden kurtulmaktan başka bir şey düşünmez ve adını deliye çıkarırlarken... insanların iyi olduklarına inanmak...

Sabırsızlanan Erdosain kaşlarını kaldırdı. Sonra,

– Seni deli yerine koymamalarını nasıl istersin? Kendin de söylediğin gibi, büyük bir günahkâr oldun geçmişte. Sonra birden dine geri döndün, sonra da İncil'de yazıyor, diye tutup bir orospuyla evlendin; insanlara dördüncü mühürden, sarı attan söz ediyorsun... elbette deli olduğuna inanmak zorunda kaldılar, çünkü böyle şeyleri bilmez onlar, ne Havva'yı, ne Adem'i. Ya bana? Köpekler için kurutemizleyici açmak, gömleklerin yenlerini metalden yapmak gerektiğini söyledim, diye bana da deli demediler mi? Ama ben senin deli olduğuna inanmıyorum. Hayır sanmıyorum. Sende olan şey, bu dünyaya senden sonra gelecek olana acıma ve sevginin aşırı olması. Yine de İsa'nın sana ruletin gizini açıklamış olması, biraz saçma gibi geliyor bana.

– İki defada beş bin peso kazandım.

– Peki, varsayalım ki bu doğru. Ama seni kurtaran ruletin gizi değil, ruhunun güzel olması. Sende iyilik yapma, cezaevine atılmak üzere olan bir adamın önünde duygulanma yeteneği var...

– Bak bu doğru, diye kesti sözünü Ergueta. Düşünsene Pico'da başka bir eczacı var, yaşlı bir cimri. Oğlu beş bin pesosunu çalmış... Sonra çocuk bana gelip akıl danıştı. Ben de ne önerdim biliyor musun? Babasını, polise başvurursa kokain satmaktan tutuklatmakla tehdit etmesini.

– Seni nasıl anladığımı görüyor musun? Çocuğu bir günah işlemeye iterek ihtiyarın ruhunu kurtarmak istiyordun. Öyle bir günah ki insan yaşamı boyunca pişmanlık duyar. Öyle değil mi?

– Evet, İncil'de yazılı bu: "Ve baba oğula karşı diklenecek ve oğul da babasına karşı..."

– Görüyor musun? Ben seni anlıyorum... Alnında ne yazıyor bilmiyorum, ama büyük yazgıların adamısın sen... İnsanların yazgısı her zaman belirsizdir. Ama senin önünde görkemli bir yol var. Biliyor musun? Tuhaf bir yol...

– Dünyanın kralı olacağım. Farkında mısın? Bütün rulet masalarında istediğim kadar para kazanacağım. Filistin'e, Kudüs'e gideceğim ve Süleyman'ın Büyük Tapınağını onartacağım...

– Evet, sürüyle iyi yürekli insanı sıkıntıdan kurtaracaksın. Kaç kişi, zorda kaldıkları için patronlarından para çalmıştır, onlara emanet edilen parayı alıp gitmişlerdir! İç sıkıntısı... İçi sıkılan biri ne yaptığını bilmez... Bugün, bir peso çalar, yarın beş, ertesi gün yirmi, sonra bir de bakar ki yüzlerce peso borçlanmıştır. Ve düşünmeye koyulur. Çok değildir... ve birdenbire beş yüz pesonun yok olduğu dank eder kafasına, hayır altı yüz peso ve yedi sentavo. Anlıyor musun? İşte kurtarılması söz konusu insanlar bunlar... İçlerinde sıkıntı dolu olanlar, dolandırıcılar...

Eczacı bir an daldı. Tombul yüzünü ciddi bir ifade bürüdü. Sonra, sakin ekledi:

– Haklısın... Dünya 'gerzek'lerle, zavallı insanlarla dolu... Ama bunu nasıl düzeltmeli? İşte kafamı kurcalayan bu. Onlara, bu inançsız insanlara, kutsal gerçekleri yeniden nasıl göstermeli?

– Ama onların gereksindiği şey... kutsal gerçekler değil de paraysa...

– Hayır, tüm bunlar Kutsal Kitaplar'ın unutulması yüzünden. İçinde kutsal gerçekler olan bir adam patronundan para çalmaz, çalıştığı işyerini kazıklamaz, bugün yarın onu tutukevine götürebilecek bir duruma düşmez.

Sonra düşünceli düşünceli burnunu kaşıdı ve konuşmasını sürdürdü:

– Ayrıca, bunun onların iyiliği için olmadığını kim söylüyor sana? Toplumsal devrimi, dolandırıcılar, mutsuzlar, hileciler, katiller, en küçük bir umudu olmadan izbelerde acı çeken bütün bu ayaktakımı değil de kim yapacak? Yoksa, sen, küçük memurlarla esnaf mı yapacak sanıyorsun?

– Tamam, tamam... ama toplumsal devrimi beklerken, bu zavallı ne yapsın? Ne yapayım ben?

Ve Erdosain eczacının kolundan tutarak,

– Çünkü hapse atılmak tehlikesiyle karşı karşıyayım, biliyor musun? Altı yüz peso yedi sentavo çaldım, diye bağırdı.

Eczacı sol gözkapağını yavaş yavaş kırptı ve,

– Sıkma canını, dedi. Kutsal Kitaplar'ın sözünü ettiği sıkıntı çekme zamanları geldi. Ben Topal'la, yani Orospu'yla evlenmedim mi? Baba oğula, oğul babaya diklenmedi mi? Devrim insanların dilediklerinden daha da yakın. Sen düzenbaz, sürüyü kırıp geçiren kurt değil misin sen?..

– Ama söylesene bana şu altı yüz pesoyu ödünç verebilir misin?

Öteki yavaş yavaş başını salladı ve,

– İncil okuyorum, diye benim enayi olduğumu mu sanıyorsun sen?

Erdosain ona umutsuzca baktı.

– Yemin ederim ki bu kadar borcum var.

Birdenbire beklenmedik bir şey oldu.

Eczacı kalktı, kolunu uzatıp parmaklarının ucunu şaklatarak sahneyi şaşkın şaşkın izleyen garsonu yanına çağırdı. Sonra Erdosain'e,

– Haydi, siktir ol git, tembel herif!

Erdosain, utançtan kıpkırmızı uzaklaştı. Sokağın köşesine vardığında başını çevirince Ergueta'nın elini kolunu sallayarak garsonla konuştuğunu gördü.

Nefret

Yaşamı damarlarından çekiliyordu Erdosain'in. Basınçtan kurtulmuş tüm acısı, tramvayların elektrik kabloları ile telleri arasından görülen ufka kadar uzanıyordu. Birdenbire, halıya dönüşmüş kendi iç sıkıntısının üzerinde yürüyor olduğu izlenimine kapıldı. Karınları boğa tarafından yarılmış, ayakları kendi barsaklarına dolaşan atlar gibi, attığı her adım ciğerlerindeki kanı boşaltıyordu. Yavaş yavaş soluk alıyordu ve varacağı yere asla varamayacağı için umutsuzluğa kapılıyordu. Nereye? Bunu bile bilmiyordu.

Piedras Sokağında artık kimsenin yaşamadığı bir evin girişine oturdu. Birkaç dakika orada kaldı, sonra kalkıp hızla yürümeye başladı. Aşırı sıcak günlerde olduğu gibi, yüzünden aşağı akıyordu ter.

Böylece Cerrito ile Lavalle sokaklarının köşesine geldi.

Elini cebine sokunca, bir avuç kâğıt para olduğunun farkına vardı. O zaman, Japones Bar'a girdi. Arabacılarla muhabbet tellalları masaların çevresinde toplanmışlardı. Yakası devrik gömlekli, siyah espadril ayakkabıları olan bir Zenci, koltuk altlarındaki bitleri ayıklıyordu. Az ötede üç Polonyalı pezevenk, parmaklarında kocaman altın yüzükler, kendi jargonlarıyla randevu evlerinden, arabulucu kadınlardan konuşuyorlardı. Salonun başka bir köşesinde, taksi sürücüleri kâğıt oynuyorlardı. Bitlerini ayıklayan Zenci, oradakilerin onayını kazanmak istemiş gibi çevresine bakıyordu, ama kimse orada olduğunun farkında bile değildi.

Erdosain bir kahve istedi, başını eline dayayıp gözünü masanın mermerine dikti.

– Altı yüz pesoyu nereden bulmalı?

Sonra karısının kuzeni Gregorio Barsut'u düşündü.

Ergueta'nın yaptığına artık kafa yormuyordu. Gözlerinin önünde ötekinin, usturayla kazınmış kafası, kemikli alıcı kuş burnu, yeşilimsi gözleri ve bir kurdunki gibi sivri kulaklarıyla

Gregorio Barsut'un yüzü beliriyordu. Adamın hayali ellerini titretiyor, ağzının kurumasına neden oluyordu. Bu gece ondan parayı isteyebilirdi. Barsut, her zamanki gibi saat dokuz buçukta gelirdi kuşkusuz. Şimdi onu yeniden karşısında görüyordu. Kendisini ziyarete gelmek için, belli belirsiz bin bir bahaneyle dolu saçma konuşmasıyla, ağır ve pürüzlü dokunup geçişi Erdosain'i serseme çeviren sözcük dalgalarıyla karşısındaydı işte.

Çünkü şimdi adamın durmak bilmeden konuştuğunu anımsıyordu; ateşli bir değişkenlikle, bir konudan ötekine atlayarak ters bakışlarını, ağzı kuruyan, elleri titreyen, ama onu evden kovamayan Erdosain'e dikerdi.

Gregorio Barsut, kendisinde uyandırdığı tiksintinin farkında olmalıydı, çünkü bunu ona birkaç kez söylemişti:

– Sanki konuşmam hoşuna gitmiyor gibi, öyle mi?

Ama bu onun Erdosain'lere bıktırıcı bir sıklıkla gelmesine engel olmuyordu.

Erdosain, bunu yalanlamakta acele etmişti ve odanın güneydoğu köşesini gözetleyerek saatler boyunca şundan bundan söz eden adamın gevezelikleriyle ilgileniyor gibi görünmüştü. Bu tutumuyla nereye varmak istiyordu? Erdosain'e gelince, Barsut'un hiçbir nedeni olmayan kıskançlık ve korkunç acıların pençesinde kıvrandığını düşünerek, avunuyordu.

Bir gece, Erdosain'le Barsut'un konuşmalarına ender olarak katılan, çoğu zaman seslerini duymamak için kapısını kapatarak yan odaya kapanan karısı yanlarındayken, Gregorio şöyle demişti:

– Şimdi çıldırsam, sizi tabancayla öldürsem, sonra da kendimi vursam fena olmazdı değil mi, ha ne dersiniz?

Yan bakan gözlerini ısrarla odanın güneydoğu köşesine dikiyor ve sivri dişlerini göstererek, az önce söylediği şey bir şakadan başka bir şey değilmiş gibi gülümsüyordu. Ama Elsa ona ciddi ciddi bakmış ve,

– Bu evde son kez böyle konuşmuş ol. Yoksa bir daha buraya ayak basamazsın, demişti.

Gregorio özür dilemek istemişti. Ama kadın odadan çıkmış, bütün gece boyunca bir daha görünmemişti.

İki erkek konuşmayı sürdürmüşlerdi. Daha da solgunlaşan, dar alnı durmadan kasılan Barsut, zaman zaman kocaman

elini, fırçayla taranmış, bronz rengi saçlarının arasından geçiriyordu.

Erdosain, Barsut'a duyduğu kini açıklayamıyordu. Onun kaba biri olduğunu düşünüyordu, ama bu açıklama, Gregorio Barsut'un anlaşılmaz, tuhaf ve ince, en açıklanamaz düşüncelerle dolu, yumuşak biri olarak göründüğü düşlerine ters düşüyordu.

Başka zamanlar, kabalığı, görünüşteki ya da gerçek kabalığı açıkça itici oluyordu; dudaklarında solgun bir sırıtmayla tiksintisini bastırmaya çalışan Erdosain'in karşısında Barsut, yalnızca ötekinin duyarlılığını hırpalamak zevki için, ağıza alınmayacak edepsizce şeyleri sıralayıp duruyordu.

Bu görünmez, katlanılmaz, belirli amacı olmayan bir düelloydu; öylesine sinir bozucuydu ki, Barsut gittiğinde, Erdosain ertesi gece ona kapıyı açmayacağına yemin ediyordu. Ama güneş battıktan birkaç saat sonra onu yeniden düşünmeye başlamış oluyordu.

Çoğu zaman, öteki geliyor ve daha oturmadan konuşmaya başlıyordu:

– Biliyor musun?.. Dün gece garip bir düş gördüm.

Gözleri odanın güneydoğu köşesine takılı, gülümsemeden, üç günlük sakallı kirli yüzünde, neredeyse acılı bir ifadeyle, yavaş yavaş tekbaşına konuşuyor ve yirmi yedi yaşındaki bir adamın korkularını, tek gözlü bir balığın göz kırpmasının onda uyandırdığı kaygıyı anlatıyordu. Sonra, tek gözlü balığı, kendini ruh çağırma işine kaptırmış kızını onunla evlendirmek isteyen yaşlı muhabbet tellalı kadının, her şeye burnunu sokan bakışını birbirine ekliyordu. Konuşmayı her türlü densizliğe çeviriyordu, öyle ki Erdosain, kinini unutarak, birdenbire karşısındakinin deli olup olmadığını soruyordu kendi kendine. Derin bir rahatsızlık onu oturduğu yere çivilerken, her şeye ilgisiz Elsa ara odada dikiş dikiyordu.

Erdosain, böyle gecelerde, bir sabırsızlık titreşiminin parmaklarının eklem yerlerini çatırdattığını hissediyordu ve bu titremeyi saklamak için harcadığı çaba onu yoruyordu. Dönüp bir sözcük söylemesi gerektiğinde, sanki dudakları zamka bulaşmış gibi olağanüstü bir güçlükle söylüyordu.

Barsut, dirseğini masaya koyup pantolonunun kat yerlerini düzelterek, kendisini kimsenin sevmediğinden yakınıyor ve bunu söylerken Erdosain'e uzun uzun bakıyordu. Başka zamanlar, önsezileriyle ve yaşadığı pansiyonun bir odasında gördüğünü söylediği bir hayaletle, eli süpürgeli, iriyarı olmasına karşın kolları zayıf, cadaloz bakışlı bir kadınla alay ediyordu. Fırsat buldukça, hasta değilse bile, sonunda hastalanacağını öne sürüyordu. Erdosain, onun sağlığı için kaygılanıyormuş gibi yapıyor, belirtileriyle ilgili sorular soruyor, ona yataktan çıkmamasını ve dinlenmesini öğütlüyordu. Bir gün bu konuda üstelediği için, Barsut ona kabaca,

– Varlığım seni bu kadar mı rahatsız ediyor? demişti.

Kimi zamanlar, Barsut, bir petrol tankını az önce ateşe vermiş suskun bir sarhoşun güler yüzlülüğünü sergileyen uğursuz bir neşeyle dopdolu çıkageliyor; yemek odasında bacakları ayrık Erdosain'in omzunu hafif vuruşlarla okşuyor ve rahatsız edici bir üstelemeyle:

– Nasılsın? İyi misin? Keyfin yerinde mi? sorularını sıralıyordu.

Barsut'un gözleri parlıyordu ve Erdosain, orada öylece üzgün, büzülmüş, her zamanki gibi sandalyesinin kıyısına ilişmiş, inatla yemek salonunu gözleyen bu adamda, onu aşağılayabilen şeyin ne olduğunu düşünerek kalakalıyordu.

Birbirinin gözlerinin içine bakmaktan kaçınıyorlardı. Aralarında, tanımlanmamış karanlık bir durum vardı. Birbirlerini hor gören iki erkeğin, istenç dışı bir neden yüzünden birbirlerini hoş gördükleri durumlardan biriydi bu.

Erdosain, Barsut'tan nefret ediyordu, ama tekdüze, aldatıcı, kötü düşlerin yarattığı ve çok daha kötü dürtülerle büyümüş bir kinle nefret ediyordu. Nedensiz oluşu bu nefreti daha da yoğunlaştırıyordu.

Kimi zaman zihninde korkunç intikam tasarıları oluşturuyor, kaşlarını kaldırarak felâketler kurguluyordu. Ama ertesi gün, Barsut kapıyı çalınca, kocası tarafından zina yaparken yakalanmış bir kadın gibi sıçrıyordu; bir kez, Barsut'a kapıyı açmakta geciktiği için karısı Elsa'ya kızmıştı. Korkaklığını gizlemek için şu yorumu eklemişti:

– Bize gelmesini istemediğimizi sanacak. Artık gelmemesini söylemek daha iyi olurdu.

Somut bir neden bulamıyordu ve bu gizli kin içinde kanser gibi yayılıyordu. Erdosain, arkadaşının her davranışında, büyük öfkeye kapılacak, ona korkunç ölümler dileyecek bir şey buluyordu. Barsut, ötekinin duygularını önceden hissediyormuş gibi, en tiksindirici kabalıkları, işini iyi bilen biri gibi yapıyor görünüyordu. Erdosain böyle bir olayı hiç unutmadı.

Bir gece, vermut içmek üzere dışarı çıkmışlardı. Garson içkilerle birlikte, bir küçük tabakta hardallı patates salatası da getirmişti. Barsut kürdanı patateslerden birine öylesine açgözlülükle batırmıştı ki tabak, ellerin sürtünmesinden ve sigara küllerinden simsiyah olmuş mermerin üstüne devrilmişti. Erdosain bunu öfkeyle seyretmişti. O zaman Barsut, alaycı bir havayla, patates parçalarını teker teker toplayıp yemiş, sonuncu patates parçasıyla da masada kalan hardalı toparlayıp ağzına götürmüş, alaycı alaycı gülümsemeye başlamıştı.

– Mermeri de yalayabilirdin, demişti midesi bulanan Erdosain.

Barsut, ona tuhaf, neredeyse kışkırtıcı bir bakış fırlatmış, sonra da başını eğip masayı yalamıştı.

– Memnun musun?

Erdosain bembeyaz olmuştu.

– Çıldırmışsın sen!

– Ne yani? Bunun için üzülecek misin?

Barsut birdenbire, tüm gece boyunca onu avcuna alan bu taşkınlığı bırakmış, sevimli sevimli gülmeye başlamış, önemsiz şeyler söyleyerek kalkmıştı.

Erdosain bunu asla unutmadı: Bronz renkli, usturayla kazınmış başın, masanın üstüne eğilişini, sarı mermerin yapış yapışlığına sürülen dili.

Sık sık, Barsut'un, kendisini, gereğinden çok sır verilmiş insanlara karşı duyulan kinle düşündüğünü hayâl ediyordu. Ama Barsut kendine engel olamıyordu; daha Erdosain'in evine gelir gelmez, bundan hoşlanmadığını bile bile, arkadaşının kulağına bir yığın mutsuzluk boşaltıyordu.

Çünkü Remo[1] geçici, ama kendiliğinden bir acımayla onu itiraflar yapmaya itiyordu; öyle ki Barsut, Erdosain ona ciddi ciddi öğütler verdiğinde kininin yok olduğunu hissediyordu. Bununla birlikte, Erdosain'in hızlı ve kaçamak bir bakışında, yarı yarıya dağılmış yaşamına tanık olmanın yol açtığı kötücül bir zevkin, acımanın yerini almaya başladığını görünce, kini öfkeyle zincirlerinden boşanıyordu. Barsut'un, geliriyle şöyle böyle yaşamasına yetecek kadar parası vardı kuşkusuz, ama günün birinde babası ve kardeşleri gibi delireceği düşüncesi onu dehşete düşürüyordu.

Erdosain, birdenbire bu anımsamalardan sıyrılıp başını kaldırdı. Devrik yakalı Zenci, bitlerini ayıklamayı bitirmişti; şimdi üç muhabbet tellalı, öteki masadan onları gizlice dikizleyen sürücülerin açgözlü bakışları altında, kâğıt para destelerini bölüşüyorlardı. Zenci, pezevenklere öylesine acıklı bakıyordu ki, bu paralar onu hapşırtacağa benziyordu.

Erdosain kalktı, hesabı ödedi. Sonra, kendi kendine, "Gregorio beni yüzüstü bırakırsa, parayı Yıldız Falcısı'ndan isterim," diyerek çıktı.

1. Erdosain'in küçük adı. (Çev.)

Bulucu'nun Düşleri

Biri, Erdosain'e birkaç saat sonra, gizlice Barsut'un ölümünü hazırlayacağını ve karısının başka bir adamla kaçışına neredeyse soğukkanlılıkla tanıklık edeceğini söyleseydi, bunlara inanmazdı.

Bütün öğle sonunu aylak aylak dolaşarak geçirdi. Yalnız kalmaya, insan seslerini unutmaya, onu çevreleyen her şeyden bağımsız, kendisini, trenini kaçırmış bir yabancının tanımadığı bir kentte olabileceği kadar özgür hissetmeye gereksinimi vardı.

Issız Arenales ve Talcahuano sokaklarının köşelerinden, Charcas ve Rodriguez Peña kavşağından, Montevideo ve Quintana caddelerinin kesiştiği yerlerden, bu sokakların yoksullara sonsuza dek yasaklanmış görkemli yapılarının görünümünün tadını çıkararak geçti. Adımları, beyaz kaldırımlarda muz yapraklarını çıtırdatıyordu ve bakışlarını, iç perdelerin beyazlığının matlaştırdığı büyük oval pencerelerin camlarına dikiyordu. Tanıdığı aşağılık kentin içinde başka bir dünya vardı orada, yüreğinin onun için yavaş ve cansız çarpıntılarla attığını şimdi hissettiği başka bir dünya.

Sonra duruyor ve kutsal kiliselerdeki kutsal tabaklara benzer lüks garajları, üstünde dişli kornişler ve bir aslanın saldırısını bile durdurmaya yetecek kalın parmaklıkları olan duvarlarla yasaklanmış bahçelerde servilerin yeşil sorguçlarını seyrediyordu. Yeşil, oval kütlelerin arasında bir telliturna kıvrıla kıvrıla gidiyordu. Külrengi başlıklı bir dadı, ara yollarda dolaşıyordu.

Ve onun altı yüz peso ve yedi sentavo borcu vardı!

Yollar boyunca siyaha boyanmış balkonların altın sarısı yuvarlak çubuklarının parlaklığına, inci grisi ya da az bir kahverengiyle koyultulmuş süt beyazı boyanmış pencerelere, kalınlığı geçenlerin gölgesini bulandıran tül perdelere uzun uzun bakıyordu. Işığı loşlaştıran, sesleri yumuşatan bu perdelerin gölge-

sinde aşk kimbilir ne denli farklıydı!..

Ama onun altı yüz peso, yedi sentavo borcu vardı. Ve eczacının sesi şimdi kulaklarında yineleniyordu.

– Haklısın... Dünya gerzeklerle... mutsuzlarla dolu... Ama bunu nasıl düzeltmeli? Tüm bu inançsız insanlara, kutsal gerçekleri nasıl göstermeli?..

Elektrik ışıklandırmasının büyümelerini hızlandırdığı şu çalılara benzer acı, göğsünün derinliklerinde büyüyor ve boğazına düğümleniyordu.

Kımıltısız, kendi kendine bir acının, mutsuzluğunun bir daldan ötekine atlayan bir baykuşa benzediğini düşünüyordu. Altı yüz peso ve yedi sentavo borcu vardı ve umutlarını Barsut'a ya da Yıldız Falcısı'na bağlayarak ne denli unutmak isterse istesin, düşüncesi karanlık bir sokağa sapıyordu. Dizi dizi ışıklar yapıların kornişlerine yaslanıyor gibi görünüyordu. İyice aşağıda, sokağın küb biçimli kitlesi, bir toz bulutuyla doluyordu. Ama o neşe ülkesine doğru yürüyordu, Şeker Limited Şirketini unutmuştu. Yaşamını neye çevirmişti böyle? Bunu kendi kendisine sormasının zamanı mıydı, değil miydi? Ve gövdesi yetmiş kilo ağırlığındayken, nasıl yürüyebiliyordu? Yoksa bir hayalet miydi, yeryüzü olaylarını anımsayan bir hayalet?

Yüreğinde ne kadar çok şey kımıldayıp duruyordu! Ya öteki, bir fahişeyle evlenen eczacı? Ya kafası, tek gözlü balığı ve ruh çağırmaya meraklı evsahibesinin büyük kızıyla dolu Barsut? Ya Elsa, kendisiyle sevişmeyi reddedip onu sokaklara salan Elsa? Deli miydi yoksa? Evet mi, hayır mı?

İçinde doğan bir umutla, zaman zaman bu soruyu soruyordu kendine şaşkın Erdosain.

Şu saray gibi evlerden birinde, 'melankolik ve suskun' bir milyonerin (özellikle Erdosain'in sözcüklerini kullanıyorum), jaluzi perdenin aralığından tiyatro dürbünleriyle kendisini izlediğini düşlüyordu.

İlginç olan şuydu ki, 'melankolik ve suskun milyoner'in onu gözlemliyor olabileceğini düşündüğü zaman, ağırbaşlı ve düşünceli bir yüz ifadesi takınıyordu. Geçen hizmetçi kızların kalçalarına bakmıyordu artık; bütünüyle dikkat kesilmesini gerektiren zihinsel bir çabayla devinimsiz kalmış gibi yapıyordu.

Çünkü, 'melankolik ve suskun milyoner'in, kendisini hizmetçi kızların kalçalarına bakarken görürse, acımasını hak edecek kadar kaygılı biri olmadığı sonucunu çıkaracağını söylüyordu kendi kendisine.

O öğle sonu, saplantısı öyle bir kerteye vardı ki, malikânenin kapısında kendisini küstah bir edayla inceleyen kırmızı sarı çizgili yelek giymiş bir haytanın, 'melankolik ve suskun milyoner'in casusu olduğuna inandı.

Erdosain, 'melankolik ve suskun milyoner'in onu az sonra çağırtacağını umuyordu; yalnızca, yüzünün onca yıllık acıyla sertleşmiş kaslarını gözlemlemiş olduğu için yapacaktı bunu.

Uşak kendisini çağırıyordu. Onu izliyor, kaktüs dolu bir bahçeden geçiyor, adamla bir salona giriyor ve birkaç dakika yalnız kalıyordu. Tüm bina karanlık içindeydi. Salonun bir köşesinde bir lâmba parlıyordu. Piyano sehpasının üzerindeki nota kitapçıkları, her zaman kadın elleriyle çevrilmiş kâğıtlara sinmiş olan güzel kokular yayıyordu. Menekşe renkli ince keten beziyle süslü bir pencerenin yanında mermer bir kadın başı duruyordu. Kubist tablolara benzeyen kumaşlarla kaplı kanepelerin yastıkları seçilemiyordu. Çalışma masasının üzerinde bronz kül tablaları ve binbir renkli biblolar vardı.

Şimdi imgeleminde beliren bu salonda, yaşamının hangi durumundayken bulunuyordu acaba? Anımsayamıyordu bunu. Ama paralel yatay ve dik kenarları, alçı beyazı ışığını bir deniz manzarasına döken, tavana kadar yükselen bir abanoz çerçeve görülüyordu. Tabloda, çok büyük kemerlerin altında, üstünde, yukarı sağ köşesinde demir ocakları, raylar ve vinçler yığılı, dubalı taş bir köprü ve kırmızı gölgelerle örtülü belli belirsiz bir insan kalabalığının, eriyen demir gibi kankırmızı fırtınalı bir denizin önünde, kocaman balyalar taşıyarak koşuştukları görünüyordu.

İşte, Elsa henüz nişanlısıyken bu salonda bulunuyordu. Evet, belki, ama bunu niçin anımsıyordu? Ayakkabılarının altı delik, kravatı tarazlanmış; lekelerle dolu tek bir takım elbisesi olan, hasta karısı evde çamaşır yıkarken, kendisi sokaklarda hayatını kazanan, sıradan, üstelik dolandırıcı bir adamdı. İşte buydu, başka bir şey değil. İşte bu yüzden 'melankolik ve suskun

milyoner' onu çağırtmıştı.

Erdosain, zamansal boşluklar ve görülmeyen uzun boylu senyörün katkısıyla yeniden resme dönüşen hayallerin tadını çıkarıyordu. Artık buluşlarını gerçekleştirmek için ona para veren 'melankolik ve suskun milyoner'le konuşmasına takılıp kalmak istemiyordu. Şu polisiye tefrika romanlarının, bir an önce olayın çözüm bölümüne ulaşmak için 'ölü noktaları' atlayan okurları gibi, imgeleminin kimi ilginç olmayan yapılarını bir kenara bırakıyor ve biraz önce oradan gelmiş olmasına karşın, yeniden sokağa dönüyordu.

İşte o zaman Charcas ve Talcahuano ya da Arenales'le Rodriguez Peña sokaklarının köşesinden ayrılarak aceleyle yürümeye başlıyordu.

Hayâl kurmadaki aşırılıkları, şimdi yerini umut ölçüsüzlüklerine bırakıyordu.

Başaracaktı, evet! Başaracaktı! 'Melankolik ve suskun milyoner'in parasıyla, bir elektroteknik laboratuvarı kuracaktı; kendisini özellikle beta ışınlarını, enerjinin telsiz iletilmesi ve elektromanyetik dalgaların iletilmesi konularını araştırmaya adayacaktı ve bir İngiliz romanının saçma kahramanı gibi gençliğini boşa harcamadan yaşlanacaktı. Yüzü mermerin beyazlığını kazanıncaya kadar solacaktı, bir büyücününkiler gibi ışıl ışıl gözbebekleri, yeryüzündeki tüm genç kızları baştan çıkaracaktı.

Akşam oluyordu; birdenbire kendisini bu korkunç durumundan kurtaracak tek gücün Yıldız Falcısı olduğunu anımsadı. Buna olan inancı, tüm düşüncelerini harekete geçirdi. Belki Falcı'nın parası vardı. Hatta onun ülkeye komünist propaganda yapması için gönderilmiş bolşevik bir ajan olmasından kuşkulanıyordu, çünkü devrimci toplum tasarımı baştan sona tuhaftı. Duraksamadan bir araba çevirdi ve sürücüye kendisini Constitucion garına götürmesini söyledi. Oraya varınca Temperley için bir bilet aldı.

Yıldız Falcısı

Yıldız Falcısı'nın oturduğu ev, ağaçlar içindeki büyük bir sitenin merkezindeydi. Evler basıktı ve kırmızı çatıları, çok uzaktan ormanlık alanın üstünden seçiliyordu. Ağaçlıkların arasındaki düzlüklerde, otların ve sarmaşık türü bitkilerin oluşturduğu gerçek bir dalgalanmanın ortasında, bütün gün bitki sapları ve çalı çırpı yağmuru altında siyah kışlı iri böcekler vızıldıyordu. Evden uzak olmayan bir yerde, bir değirmenin çarkı, üç paletini paslanmış demir dingilin üzerinde ağır aksak döndürüyordu; az ötede, ahırın yanında, sidikle kemirilmiş ince bir bölmenin mavi ve kırmızı camları seçiliyordu. Değirmenin ve evin arkasında, böğürtlenlerle örtülü alçak duvarların ötesinde, titreşen tırtıklı sorguçlarının uçlarını okyanus mavisi gökyüzüne dikmiş bir okaliptüs ormanının cam yeşili dorukları kararıyordu.

Erdosain, bir hanımeli çiçeğini emerek, bahçeyi geçti ve eve yöneldi. Kentten çok uzakta, kırlarda olduğu izlenimine kapıldı ve binanın görünüşü onu sevindirdi. Biraz basık olmasına karşın, yapı iki katlıydı; ikincisinden bir balkon uzanıyordu. İki kenarında palmiyeler olan çökmüş birkaç basamakla çıkılan peronda, Yunan sütunlu virane bir aralık vardı.

Kırmızı çatılar, sundurmalarıyla çatı katlarının kenarlarını ve pencerelerini koruyarak eğimli iniyorlardı; kestane ağaçlarının sevimli yapraklı dalları arasında, kırmızı yıldızlarla bezeli nar ağaçlarının tepelerinin üstünden, kıvrık kuyruğunu rüzgâra doğru döndüren çinko bir horoz görülüyordu. Çevresinde, karmakarışık görünümüyle daha çok ormana benzeyen bahçe yer alıyordu; akşamüstünün dinginliğinde, uzamı, sedefli kristalden bir havaküreyle dolduran güneş altında, o saatlere özgü daha yoğun güzel kokular yayılıyordu. Öylesine içe işleyen bir kokuydu ki, tüm uzam, bir su akıntısı gibi serin, kızıl bir havaküreye bürünüyor gibiydi.

Erdosain şunları düşündü:

"Yelkenleri altın, kürekleri fildişi, kendisi gümüşten bir teknem olsa, okyanus yedi renkli olsa, milyoner bir kadın bana Ay'dan elleriyle öpücükler gönderse, gene de üzüntüm, şimdikinin aynı olurdu... Ama böyle söylememek gerek. Yine de, burada, kentte olduğumdan daha iyi yaşardım. Burada bir laboratuvarım olsa iyi olurdu."

İyi kapanmamış bir musluktan bir fıçıya su damlaları tıplıyordu. Bir köpek, çardağın ayaklarından birine yaslanmış uyukluyordu. Kapıyı çalmak için merdivenin altında durduğunda, Yıldız Falcısı'nın dev gibi silüeti kapıda göründü. Üstünde sarı bir iş tulumu vardı; alnına doğru yatırılmış bir silindir şapka, köşeli geniş yüzünü gölgeliyordu. Birkaç kıvırcık saç demeti yanaklarından aşağı sarkıyor ve kemiği ortadan kırılmış burnu, olağanüstü biçimde sola doğru yatıyordu. Yuvarlak siyah gözleri, kalın kaşlarının altında fildır fildır dönüyordu. Gergin yanaklı, derin çizgilerle yol yol olmuş bu yüz, kurşundan yontulmuş izlenimi veriyordu. Bu kafa çok ağır olmalıydı!

– A! Siz misiniz?.. Girin. Size Melankolik Pezevenk'i tanıştırayım.

Nemin pis kokuttuğu loş girişi geçerek, rengi atmış yeşilimsi bir duvar kâğıdıyla kaplı çalışma odasına girdiler.

Oda, örümcek ağlarıyla kaplı tavanı, düğümlü demir parmaklıklarla korunan dar penceresiyle gerçekten hüzün vericiydi. Güneşin mavimsi aydınlığı, bir köşeye itilmiş eski bir dolabın ağaç kaplamasının üzerinde, solgun alacakaranlıklar halinde kırılıyordu. Tarazlanmış yeşil kadife bir koltukta, gri elbiseli, siyah saçları alnına yürümüş, ayaklarında açık renk konçlu botlar bulunan bir adam oturuyordu. Yıldız Falcısı'nın sarı iş tulumu, meçhul adama yaklaşırken dalgalanmaya başladı.

– Erdosain, sizi Arturo Haffner'le tanıştırayım.

Başka koşullarda, Yıldız Falcısı'nın içli dışlılığına güvenerek, az önce, 'Melankolik Pezevenk' diye adlandırdığı adama birşeyler söylerdi. Adam, Erdosain'in elini sıktı, bacak bacak üstüne attı ve tırnakları parlayan parmaklarından üçünü mavimsi yanağına dayadı. Erdosain, bir tür iç barışla yıkanan bu neredeyse yusyuvarlak yüze bir kez daha baktı. Gözlerin derin-

lerindeki alaycı ve cin gibi küçük bir parıltıdan ve konuşan birini dinlerken belli bir biçimde kaşlarından birini ötekinden daha yükseğe kaldırmasından başka, ondaki eylem adamını ele verecek bir belirti yoktu bu yüzde. Erdosain, Pezevenk'in ceketi ile ipek gömleği arasında yan tarafta, bir tabancanın kabzasını fark etti. Kuşkusuz, yaşamda yüzler pek az şey ifade eder. Sonra Pezevenk, yeniden, Yıldız Falcısı'nın bir çubukla yaklaştığı Amerika Birleşik Devletleri haritasına çevirdi başını. Öteki, haritanın önüne gelince, Karaibler Denizinin mavisini ikiye bölen sarı koluyla konuşmaya başladı.

– Ku Klux Klan'ın yalnızca Chicago'da 150.000 üyesi var... Missouri'de 100.000. Arkansas'ta iki yüzden fazla 'inlerinin' olduğu söyleniyor. Litte Rock'ta, Görünmez İmparatorluk, tüm Protestan rahiplerinin kardeşlik tarikatına katıldığını doğruluyor. Teksas'ta, Dallas, Fort, Houston, Beaumont'da kesinlikle duruma egemenler. Binghanton'da tarikatın 'Grand Dragon'u olan Smith Malikânesinde 75.000 üye sayılıyor ve bunlar Oklahoma'da, haklarında kovuşturma açtıran Vali Walton için Meslek Odalarından bir 'bill'[1] çıkarttırdılar. Bu da, bu eyaletin kısa bir süre önce Klan'ın denetimi altına girdiğini gösterir.

Yıldız Falcısı'nın sarı iş tulumu, bir Buda rahibinin giysisine benziyordu. Konuşmasını sürdürdü:

– Bir sürü insanı diri diri yaktıklarını biliyor musunuz?

– Evet, diye onayladı Pezevenk. Telgraflar okudum.

Erdosain şimdi Melankolik Pezevenk'i inceliyordu. Yıldız Falcısı onu böyle çağırıyordu, çünkü muhabbet tellalı, yıllar önce intihar etmek istemişti. Oldukça karanlık bir olaydı bu. Günün birinde Haffner kendi göğsüne bir el ateş etmişti, kalbine çok yakın bir yere. Kurşun tam delip geçecekken kalp büzülmüş, bu da Pezevenk'i ölümden kurtarmıştı. Sonra, çapulculuk arkadaşlarından hiçbirinin açıklamayı başaramadığı bu davranışı yüzünden, saygınlığı kuşkusuz biraz daha artmış olarak yaşamını sürdürmüştü. Yıldız Falcısı konuşmayı sürdürüyordu:

– Ku Klux Klan milyonları bir araya getirdi...

---

1. Metinde İngilizce. Yasa taslağı, karar v.b. anlamları var.

Pezevenk gerindi ve ekledi:

– Evet, Ejder... Oradaki, evet, gerçek bir Ejder! Şu günlerde onu dolandırıcılıktan yargılıyorlar...

Yıldız Falcısı bu repliği kaçırmadı:

– Arjantin'de de, oradakinin gücüne eşit bir güç kazanacak, benzeri bir gizli topluluğun kurulmasına kim engel olurdu? Sizinle açık konuşacağım. Gizli topluluğumuzun bolşevik mi, faşist mi olacağını bilmiyorum. Kimi zaman, yapılabilecek en iyi şeyin, Tanrının bile anlayamayacağı rus salatası hazırlamak olduğunu düşünmeye yöneliyorum. Benden, şu anda olduğumdan daha içten olmamın istenemeyeceğini sanıyorum. Şimdilerde yapmayı istediğim şey, gördüğünüz gibi, içinde insanın olası tüm umutlarının sağlamlaşacağı bir blok. Planım özellikle genç bolşeviklere, zeki öğrencilere ve işçilere kanca atmaktan ibaret. Ayrıca, dünyayı düzeltmek için bir tasarısı olanları aramıza alacağız. Milyoner olmayı özleyen memurlar, başarısız buluşçular, –bunu hayâl olarak görmeyin–, cascavlak ortada kalmış işçiler ve mahkemeden çıkıp ne yana döneceklerini bilemeden kendilerini sokakta bulan herkesi...

Erdosain kendisini Yıldız Falcısı'nın evine getiren nedeni anımsadı ve şöyle dedi:

– Sizinle konuşmak istiyordum...

– Bir dakika... Biraz sonra emrinizde olacağım, diye yanıtladı öteki ve konuşmasını sürdürdü: Bu topluluğun gücü, üyelerinin bağışlarından değil, her hücreye bağlı genelevlerin sağlayacağı kaynaklardan oluşacak. Gizli topluluk derken, klasik tipte bir topluluktan söz etmiyorum, yani tüm üyelerinin, tüm yandaşlarının çıkarlarının olacağı, bir pay alacakları ultra-modern bir topluluk düşünüyorum ben. Ancak böyle yaparak, onları, birkaç kişinin bileceği amaçlara sürekli bağlayabiliriz. İşte işin ticaret yanı. Genelevler, topluluğun giderek büyüyecek kollarını geliştirmemize yarayacak gelirleri sağlayacaklar. Cordillera'da devrimci bir koloni oluşturacağız. Orada, yeni katılanlar anarşist taktikle devrimci propaganda, askeri bilgi derslerini izleyecekler, sanayi kurumlarını inceleyecekler, öyle ki, koloniden ayrılacakları gün, herhangi bir yerde topluluğumuzun bir kolunu oluşturabilecekler... Beni anlıyor musunuz? Gizli toplu-

luğun akademisi olacak, Devrimciler Akademisi.

Duvar saati beş kez çaldı. Erdosain daha fazla zaman kaybedemeyeceğini anladı ve araya girdi:

– Sözünüzü kestiğim için bağışlayın. Çok önemli bir iş için sizi görmeye gelmiştim. Altı yüz pesonuz var mı acaba?

Yıldız Falcısı çubuğu elinden bıraktı, kollarını kavuşturdu ve,

– Neyiniz var sizin? diye sordu.

– Yarın Şeker Şirketine altı yüz pesoyu geri vermezsem, içeri atacaklar beni.

İki adam Erdosain'e merakla baktılar. İsteğini bu biçimde söylediğine göre çok acı çekmiş olmalıydı. Erdosain konuşmayı sürdürdü:

– Bana yardım etmelisiniz. Birkaç ay içinde toplam altı yüz peso çaldım. İmzasız bir mektupla ihbar edildim. Parayı geri vermezsem, içeri attıracaklar beni.

– Peki, bu parayı nasıl çaldınız?

– İşte öyle, azar azar...

Yıldız Falcısı, kaygılı, sakalını okşuyordu.

– Nasıl oldu tüm bunlar?

Erdosain yeniden açıklamak zorunda kaldı. Tüccarlar mal aldıklarında, malın bedelini borçlu olduklarını kabul eden senetler imzalıyorlardı. Erdosain, başka iki görevliyle, her ayın sonunda bu senetleri belli bir süre içinde tahsil etmek üzere yanlarına alıyorlardı. Tahsil ettikleri halde etmediklerini söyledikleri senetlerin karşılığı ellerinde kalıyordu, ta ki tüccar hesapları kapatmaya karar verinceye kadar. Ve Erdosain sürdürdü:

– Düşünün, sayman o denli dalgacıydı ki, tahsil etmediğimizi söylediğimiz senetleri hiç kontrol etmiyordu. Öyle ki alınmış ve cebe atılmış paraların sütununa daha sonra aldıklarımızı yazıyorduk. Anlıyor musunuz?

Üç adam, Erdosain'in üst köşesinde oturduğu bir üçgen oluşturuyordu. Melankolik Pezevenk ve Yıldız Falcısı zaman zaman birbirlerine bakıyorlardı. Haffner sigarasının külünü silkiyor, sonra, biri ötekinden daha kalkık kaşıyla Erdosain'i tepeden tırnağa incelemeyi sürdürüyordu. Sonunda şu garip soruyu sordu:

– Çaldığınızda herhangi garip bir doyum hissediyor muydunuz?

– Hayır, hiçbir doyum yoktu...

– Ama... o halde, neden altı delik botlar var ayağınızda.

– Çünkü çok kazanmıyorum.

– Ama ya çaldıklarınız.

– Bu parayla kendime ayakkabı almayı hiç düşünmedim.

Bu doğruydu. Başlangıçta kendisine ait olmayan bir şeye cezalandırılmadan sahip olmanın verdiği zevk, çok geçmeden yok olmuştu. Erdosain, bir gün, güneşli göklerin, ancak üzüntüye gömülmüş bir ruhun farkına varabileceği bir is yüzünden kararmış olduğu izlenimini veren bir kaygı keşfetti içinde. Dört yüz peso borçlanmış olduğunun farkına vardığında, öylesine ürkmüştü ki deliye dönmüştü. İşte o günden sonra, parayı aptalca, çılgınca harcamaya başlamıştı. Onu hiçbir zaman çekmemiş şekerlemeler satın aldı; öğle yemeklerinde, iyi giyinmiş insanların yanında oturmanın çok pahalıya patladığı lokantalarda, yengeç, kaplumbağa çorbaları, kurbağa bacakları ısmarlamaya başladı; duyarsız damağının tatsız bulduğu pahalı likörler, şaraplar içiyordu; ama bununla birlikte örneğin iç çamaşırı, ayakkabı ve kravat gibi, zavallı yaşamı için en zevkli olan şeylerden yoksundu.

Bol sadaka veriyor, kendisine hizmet eden garsonlara her zaman hatırı sayılır bahşişler bırakıyordu—tüm bunları, cebindeki çalınmış, ama ertesi gün cezalandırılmadan yeniden çalmaya başlayacağı paranın izlerini yok etmek için yapıyordu.

– Yok etmek için ha, yine de kendinize bir çift ayakkabı almayı bile düşünmediniz? diye üsteledi Haffner.

– Gerçekten de düşünmedim. Şimdi buna dikkatimi çektiğinizde bana da garip görünüyor... ama gerçekten de çalınmış parayla böyle şeyler alınabileceğini hiç düşünmedim.

– Peki, ama bu parayı neye harcıyordunuz?

– Tanıdığım bir aileye, Espilalara, bir akümülatör almaları ve küçük bir galvanoplasti laboratuvarı açmaları için iki yüz peso verdim. Bakır kaplama gül üretsinler diye, yani...

– Doğru, bundan haberim var...

– Peki geriye kalan dört yüz peso?

– Bilmiyorum... onları saçmasapan şeylere harcamış olmalıyım.

– Ya şimdi, ne yapmayı düşünüyorsunuz?..

– Bilmiyorum.

– Size bu parayı verebilecek birini tanıyor musunuz?

– Hayır, kimseyi. On gün oluyor, karımın akrabalarından birinden, Barsut'tan istedim. Vermeyeceğini söyledi...

– Sizi içeri tıkacaklar o halde?

– Bu kesin...

Yıldız Falcısı, Pezevenge döndü,

– Bin pesom olduğunu biliyorsunuz. Ama tasarılarımın dayanağı bu para. Erdosain, ben size versem versem üç yüz veririm, dedi. Ama yine de dostum, böyle şeyler yapmanızı aklım almıyor.

Erdosain birdenbire Haffner'e döndü ve bağırdı:

– Bu iç sıkıntısı yok mu, biliyorsunuz... sizi sürükleyen bu 'kahrolası' iç sıkıntısı...

– Nasıl yani? diye sözünü kesti Pezevenk.

– Bunun iç sıkıntısı yüzünden olduğunu söyledim. İnsan çalıyor, aptallıklar yapıyor, çünkü içi sıkılıyor. Sokaklarda, veba güneşine benzeyen bu sarı güneşle yürüyorsunuz. Elbette. Siz de böyle durumlar yaşamış olmalısınız. İnsanın çantasında beş bin peso olması ve üzgün olması. Sonra birdenbire, minicik bir düşünce size çalmayı öneriyor. O gece sevinçten uyuyamıyorsunuz ve oluyor, hem de öyle bir oluyor ki kendinizi sürdürmek zorunda hissediyorsunuz... Size de olduğu gibi, hani kendinizi öldürmeyi denediğinizde olduğu gibi.

Erdosain bunları söyleyince, Haffner koltukta doğruldu, dizlerini bitiştirip iki elinin arasına aldı. Yıldız Falcısı, Erdosain'e bu konuda susmasını söylemeyi isterdi, ama olanaksızdı, konuşmayı sürdürüyordu.

– Evet, kendinizi öldürmeyi denediğiniz zamanki gibi. Bunu çok sık düşündüm. 'Pezo' olmak sonunda canınızı sıkıyordu. Ah! Sizi tanımayı ne kadar isterdim bilseniz! Kendi kendime: "Bu adam sıradışı bir pezevenk olmalı," diyordum. Elbette, sizin gibi kadın parasıyla yaşayanların yüz bini içinde, böyle sizin gibi olan bir tanedir. Bana çalmaktan zevk alıp almadığımı

sordunuz. Ya siz 'pezo' olmaktan zevk alıyor muydunuz? Söyleyin bana: Bu size zevk veriyor muydu?.. Ama, hay Allah, ben buraya neden çaldığımı açıklamaya gelmedim, biliyorsunuz! Bana gerekli olan para, sözcükler değil.

Erdosain ayağa kalkmıştı. Şimdi titreyerek şapkasının kenarını parmaklarıyla sıkıyordu. Haritanın üstüne bıraktığı silindir şapkası Kansas eyaletini örten Yıldız Falcısı'na ve ellerini pantolonuyla kemeri arasına sokmuş Pezevenk'e gücenik bakıyordu. Haffner, yeniden yeşil kadife koltuğa yerleşti, yanağını tombul eline dayadı ve alaycı bir havayla gülümseyerek,

– Oturun, dostum, dedi, size altı yüz pesoyu vereceğim.

Erdosain'in kolları kasıldı. Sonra, kımıldamadan, uzun uzun Pezevenk'e baktı. Beriki üsteledi, her sözcüğün üstüne ayrı ayrı basarak,

– Bana güvenin ve oturun, dostum. Size altı yüz peso vereceğim. Bizler, biz erkekler, bunun için varız.

Erdosain ne yanıt vereceğini bilemedi. Başı yabandomuzununkine benzeyen adamın bürosunda, ona çıkıp gidebileceğini söylediği zaman içinde patlamış olan aynı hüzün, işte, şimdi yine onu çileden çıkarıyordu. O halde, yaşam pek o kadar kötü değildi!

– Şöyle yapalım, dedi Yıldız Falcısı. Ona ben üç yüz peso vereyim, siz de öteki üç yüzü.

– Hayır, dedi Haffner. Sizin o paraya gereksiniminiz var. Ama benim yok. Bana para getiren üç kadın var. (Ve, Erdosain'e seslenerek sürdürdü:) Görüyor musunuz dostum, işler nasıl yoluna giriyor? Memnun musunuz?

Alaycı bir dinginlikle, en karmaşık durumlarda bile doğa deneyiminin kendisine bir çıkış yolu göstereceğini bilen bir kırsal kesim insanının ağırkanlılığıyla konuşuyordu. İşte ancak o zaman, Erdosain, güllerin içe işleyen kokusunu, bir fıçıya damla damla düşen suyun yarı açık pencereden duyulan sesini algıladı. Dışarıda, güneşle aydınlanan yollar kıvrıla kıvrıla uzaklaşıyor ve kırmızı yıldızlarla süslü nar ağacının dalları kuşların ağırlığı altında eğiliyordu.

Pezevenk'in gözlerinde yeniden kötücül bir ışık kıvılcımı parıldadı. Biri ötekinden daha kalkık kaşıyla, Erdosain'deki se-

vinç patlamasını bekledi, ama bunun olmadığını görünce,

– Uzun zamandır mı böyle yaşıyorsunuz? diye sordu.

– Evet, uzun zamandır.

– Anımsıyor musunuz, diye atıldı Yıldız Falcısı, bana güvenmediğinizi bile bile, size bir kez böyle yaşanmayacağını söylemiştim?

– Evet, ama bundan söz etmemeyi yeğlerim. Bilmiyorum... En çok güvenilen insanlarla konuşulmamalarının nedenini açıklayabilmek çok zor.

– Bu parayı Şeker Şirketine ne zaman geri vereceksiniz?

– Yarın.

– İyi, öyleyse hemen bir çek yazayım size. Yarın bankadan çekebilirsiniz.

Haffner masaya yöneldi. Cebinden çek defteri çıkardı ve miktarı duraksamadan yazdı, sonra imzaladı.

Erdosain bu arada, şu, bir düşün aldatıcılığını yaşayan ve daha sonra bunu anımsadığında, yaşamın, bazı koşullarda, zekice bir yazgıcılıkla damgalanmış göründüğünü kabul eden insanın o kımıltısız ve bir an süren bilinçdışı yolculuğunu yaşamıştı.

– Buyrun, dostum.

Erdosain çeki aldı, okumadan dörde katladı ve cüzdanına koydu. Her şey bir dakikada olup bitmişti. Etiyle, kemiğiyle gerçek bir varlık olmasına karşın, bu olay bir romandan daha saçmaydı. Ne diyeceğini bilemiyordu. Bir dakika önce, altı yüz peso ve yedi sentavo borcu vardı; şimdi artık bu borcu yoktu; bu mucize Pezevenk'in tek bir hareketiyle gerçekleşmişti. Sıradan şeyleri yöneten mantığın bakış açısından, olanaksız bir şeydi bu olay. Yine de, hiçbir şey olmamıştı. Birşeyler söylemek istiyordu. Yıpranmış kadife koltuğa gömülmüş adamın görünüşünü yeniden inceledi: Şimdi tabanca, ceketin gri kumaşı altında bir şişkinlik yapıyordu ve Haffner, dalgın dalgın, mavimsi yanağını, tırnakları parlayan üç parmağına yaslıyordu. Erdosain ona teşekkür etmek istiyordu, ama hangi sözcükleri kullanacağını bilemiyordu. Adam onu anladı ve masanın yanında bir taburede oturmuş Yıldız Falcısı'na dönerek,

– Demek, gizli topluluğumuzun temellerinden biri boyun

eğme olacak!..

– Ve sanayileşme öğretisi. İnsanların bilincini ele geçirmek için altın gerek. Bir zamanlar dinsel gizemcilikle şövalyelere özgü gizemcilik vardı, şimdiyse endüstriyel gizemciliği yaratmak gerek. Şimdilerde bir insana, yüksek bir firmm yöneticisi olmanın eski zamanlarda bir anakara bulmak kadar güzel olduğunu göstermek. Benim politikacım, politikacı öğrencim, toplum içinde, endüstri sayesinde mutluluğun elde edilebileceğini savunabilecek bir insan olacak. Bu devrimci, çeliğin mıknatıssızlaştırılmasından olduğu kadar, tekstil baskısından da söz etmeyi bilecek. Bu yüzden Erdosain'i görür görmez kendisine saygı duydum. Anımsıyor musunuz, kaç kez görüşlerimizin benzerliğinden söz etmiştik? Olağanüstü, yakışıklı, acımasız, çoğunluğun üstünde egemenlik kuran ve onlara bilime dayalı bir geleceği gösteren bir insan yaratmak. Toplumcu bir devrim başka türlü nasıl mümkün olabilirdi? Bugün bir lider, her şeyi bilen bir adam olmalı. Bu, bilgililik ilkesini biz yaratacağız. Topluluk kendi söylencesini yaratmayı ve yaymayı üstlenecek. Bir Ford ya da bir Edison, bir devrimi başlatmak için bir politikacıdan bin kat daha yetkindir. Sanıyor musunuz ki, geleceğin diktatörleri asker olacaklar? Hayır, bayım. Asker, hiçbir konuda bir sanayici ile karşılaştırılamaz. Ancak onun aracı olur, başka bir şey değil. İşte hepsi bu. Geleceğin diktatörleri petrol, çelik, buğday kralları olacak. Biz, gizli topluluğumuzla, bu durumları hazırlayacağız. İnsanları kurumlarımıza ısındıracağız. Bunun için propaganda sanatını incelemek gerek. Kız ve erkek öğrencilerden yararlanmak. Bilimi güzelleştirmek onu insanlara yaklaştırmak, öyle bir biçimde ki yakında...

– Ben gidiyorum, dedi Erdosain.

Vedalaşmak üzere kalkmıştı ki, Haffner,

– Sizinle geliyorum, dedi.

– Bir saniye, lütfen.

Yıldız Falcısı ve Pezo bir an dışarı çıktılar. Sonra geri döndüler ve Erdosain, bahçeden çıkmadan önce, son bir kez dönüp kollarını göğsünde katlayarak selâmlayan dev adama veda etti.

Melankolik Pezevenk'in Görüşleri

Bahçenin köşesini dönünce, Erdosain,

– Gerçekten, bana yaptığınız bu büyük iyilik için size nasıl teşekkür edeceğimi bilmiyorum. Bana bu parayı niçin verdiniz? dedi.

Öteki, omuzlarını hafifçe sallayarak yürürken, asık yüzle Erdosain'e döndü ve,

– Bilmiyorum. İyi anlarımdan birindeydim. Keşke böyle şeyleri her gün yapabilseydim... ama böyle... Üstelik biliyorsunuz, bu parayı bir haftada toplarım... diye yanıtladı.

Erdosain ağzından şu soruyu kaçırdı:

– Nasıl oluyor da bunca varlıklıyken, bu kötü hayatı sürdürüyorsunuz?

Haffner, saldırgan bir tavırla ona döndü ve açıkladı:

– Görüyorsunuz ya dostum, 'kötü hayat' her insana uygun değil. Anlıyor musunuz? Bana, hiç çalışmama gerek kalmadan ayda iki bin peso getiren üç kadını niye terk edecekmişim? Siz terk eder miydiniz? Hayır. O halde?

– Bu kadınları sevmiyorsunuz? İçlerinden hiçbiri sizi özel olarak çekmiyor?

Bu soru ağzından çıkar çıkmaz, Erdosain aptalca bir şey söylediğinin farkına vardı. Pezevenk bir saniye ona baktıktan sonra yanıtladı:

– Beni iyi dinleyin. Yarın bir doktor beni görmeye gelse ve La Vasca'nın bir hafta içinde öleceğini söylese ve onu genelevden çıkarıp çıkarmayacağımı sorsa, ben, bana dört yılda otuz bin peso kazandıran La Vasca'nın altı gün daha çalışmasını ve yedinci gün gebermesini isterdim.

Pezevenk'in sesi boğuklaşmıştı. Sözlerinde, Erdosain'in daha sonra tüm bu asık yüzlü tembellerin, sıkıntılı ayaktakımının sesinde hep tanıyacağı şu ne olduğu bilinmeyen öfkeli acılık vardı.

– Acımak mı? diye sürdürdü Haffner. Dostum, hayat kadınına acımamak gerekir. Hayat kadınlarından daha köpek, daha dayanıklı, daha acı kadın yoktur. Şaşırmayın, ben onları tanırım. Onları ancak dayakla yola getirebilirsiniz. İnsanların yüzde doksanı gibi, 'Pezo'nun kan emici, 'orospu'nun da onun kurbanı olduğuna inanıyorsunuz siz de. Ama söyler misiniz bana, neden bir kadının kazandığı paranın tümüne ihtiyacım olmasın? Romancıların söylemediği bir şey varsa, o da, bir erkeği olmayan hayat kadınının, umarsızca onu aldatan, ona zaman zaman güzel bir dayak çeken ve kazandığı tüm parayı elinden alan birilerini aradığıdır. Çünkü böyledir hayat kadını, gerçek bir hayvandır o. Kadının erkeğe eşit olduğu söylendi. Yalan bunlar. Kadın erkekten aşağıdır. Yabanıl kabilelere bakın. Erkek ava giderken ya da savaşırken, yemek pişiren, çalışan, her şeyi yapan kadındır. Modern yaşamda da aynı şey geçerlidir. Erkek para kazanmak dışında hiçbir şey yapmaz. Ve inanın bana, elinden parasını almazsanız hayat kadını sizi hor görür. Evet, bayım, size sevgi göstermeye başladığında, dilediği ilk şey, ondan bir şey istemenizdir... Ona "*Ma chérie*, bana yüz peso borç verebilir misin?" dediğinizde sevinçten çılgına döner. İşte o zaman, ışıl ışıl şır gözleri, hoşnut olur. Kazandığı pis para, sonunda bir işe yarıyordur: erkeğini mutlu etmeye. Elbette romancılar tüm bunları yazmadılar. İnsanlar, kaba güldürü yazarlarının bizi betimledikleri gibi, biz pezevenklerin canavarlar, egzotik hayvanlar olduğumuza inanırlar. Ama gelin bizim aramızda yaşayın, bu çevreyi tanıyın, kentsoylularınkine, beysoylularınkine benzediğinin farkına varırsınız. Kapatma kadın, bar kadınını hor görür; kabare kadını, 'kaldırım yosmasını' hor görür, 'kaldırım yosması' genelev kadınını hor görür ve garip şeydir, genelevde çalışan kadın kendine 'dost' olarak hemen hemen her zaman serseri takımından birini seçer; bar kadını ise her zaman iyi bir aile çocuğunu ya da onu sömürsün diye gizli işler çeviren bir avukatı 'dost' tutar. Hayat kadınının psikolojisi mi? Bir dostumun bana devrettiği ufak tefek zavallı bir kadının ağlayarak bana söylediklerinde saklı: *Encore avec mon cu je peux soutenir un homme.*[1] Bunu romancılar, insanlar bilmezler. Bir Fran-

1. Özgün metinde Fransızca. "Ben halen oramla bir erkeğe bakabilirim," diye çevirebiliriz. (Çev.)

sız atasözü dile getirmiştir oysa: *Gueuse seule ne peut pas mener son cu*[1]. Erdosain onu şaşkınlıkla seyrediyordu. Haffner sürdürdü:

Kim ilgilenirdi onunla 'dost'u olmasa? Hasta olduğunda ya da içeri atıldığında kim ilgilenirdi onunla? İnsanlar tüm bunlardan yana ne bilir? Bir cumartesi sabahı, bir kadının 'dostuna', "Sevgilim, bu hafta geçen haftadan elli fiş fazla yaptım," dediğini ve bunu da, dürüst bir kadının kocasına, "Kocacığım bu ayyeni giysi almadım, çamaşırlarımı da kendim yıkayıp otuz peso artırdım," deyişindeki saflıkla söylediğini duysanız, siz de 'dost' olurdunuz, biliyor musunuz? İnanın bana dostum, dürüst ya da değil, her kadın kendini kurban etmeye yatkın bir hayvandır. Böyle yaratılmıştır o. Kilise büyüklerinin, kadınları niçin aşağıladıklarını sanıyorsunuz? İçlerinden çoğu prensler gibi yaşamışlardı, ama kadının ne menem bir hayvan olduğunu biliyorlardı. Hayat kadını daha da kötüdür. Süt bebesi gibidir: Ona her şeyi öğretmek gerekir. "Oradan yürüyeceksin, sokağın bu köşesinden geçme, şu hıyara selâm verme. Bu kadını piyazlama." Evet, ona her şeyi öğretmek gerekir.

Çitler boyunca yürüyorlardı ve tatlı günbatımında, Pezevengin sözleri, Erdosain'in içinde bir şaşkınlık parantezi açıyordu. Kendisininkinden özünde farklı bir yaşamla karşı karşıya olduğunu anlıyordu. O zaman ötekine sordu:

– Mesleğe nasıl başladınız?

– O zamanlar gençtim. Yirmi üç yaşında ve matematik kürsüsünde hocaydım. Çünkü profesörüm, diye ekledi gururla Haffner, matematik profesörü. Rincon Sokağında bir genelevde bir gece çok hoşuma giden ufak tefek bir Fransız kızla karşılaşıncaya dek, bu işimin geliriyle yaşıyordum. On yıl oluyor. O zaman, tam bu aylarda, bir akrabamdan beş bin peso miras kalmıştı bana. Lucienne'den hoşlanıyordum ve ona birlikte yaşamayı önerdim. Onunsa bir 'dostu' vardı, zaman zaman gördüğü, çam yarması gibi, kaba bir adam. "Marsilyalı," derlerdi ona. Ağzım lâf yapıyor diye mi, yoksa yakışıklı olduğum için mi bil-

---

1. Özgün metinde Fransızca. "Yalnız orospu, orasını çekip çeviremez," diye çevrilebilir. (Çev.)

mem, ama kadın bana tutuldu ve fırtınalı bir gecede genelevden çıkardım onu. Gerçek bir roman. Önce Sierras de Cordoba'ya, sonra Mar del Plata'ya gittik. Ve beş bin peso bittiği gün ona: "Tamam," dedim, "Sevdamız bitti. Her şey bitti." O zaman da kız bana: "Hayır, sevgilim," dedi. "Biz bir daha ayrılmıyoruz."

Şimdi ağaç gövdelerinin birbirine girmiş yarım daire dallarının oluşturduğu yeşil kemerler altında yürüyorlardı.

– Kıskanıyordum. Bilir misiniz ne demektir, herkesle yatan bir kadını kıskanmak? 'Müşteri'nin parasıyla ödediği ilk yemeğin gerginliğini bilir misiniz? Kapısında çapraz çatal olan lüks lokantalarda, garson kim olduğunuzu bilerek size bakarken yemek yemenin mutluluğunu düşünebilir misiniz? 'Aynasızlar' sizi dikizlerken kadınınızı kolunuza takıp sokağa çıkmanın zevkini? Ve onun, onca adamla yatarken, sizi, yalnızca sizi yeğlediğini bilmek? Bizim 'mesleği' yaptığınızda bu çok güzel bir şeydir, dostum. Çalıştıracağınız başka bir kadını, size bulup getirmeyi üstlenen de ilkidir; onu size 'kuma olacağız' diyerek kendisi getirir. Yalnızca sizin için 'kaldırsın' diye, yeni geleni piyasaya çıkaran da kendisidir; siz ne denli çekingen olur, utanırsanız o, o denli zevk alır sıkılganlığınızı gidermekten, sizi çirkefe daldırmaktan ve birdenbire... içinde olduğunuzu en az düşündüğünüz bir anda, bir de bakarsınız dirseklerinize dek çamura bulanmışsınız... İşte o zaman dans etmek gerekir. Kadın size âşık olduğu sürece, ondan yararlanmanız gerekir, çünkü günün birinde kaçıkça bir hevese kapılır, başka birine gönlünü kaptırır ve sizin peşinize takıldığı gibi aynı bilinçsizlikle kendini yeni bir adama adar. Şimdi siz bana 'bir kadının niçin bir erkeği gereksindiğini' soracaksınız. Hemen vereyim yanıtını: Hiçbir genelev patronu kadınla iş bağlamaz. Pezosuyla bağlar. 'Dost', kadının mesleğini icra ederken rahat olmasını sağlar. 'Aynasızlar' onu rahatsız etmez. Tutuklanırsa onu içeriden çıkartır; hasta olursa onu hastaneye götürür, ona baktırır, onu sıkıntılardan, bir yığın akıl almaz sorundan uzak tutar. Bakın bizim çevremizde, kendi hesabına çalışan kadın, eninde sonunda, hırsızlığın, dolandırıcılığın ya da pis bir numaranın kurbanı olur.

Buna karşın, bir erkeği olan kadın, rahat, sorunsuz çalışır; kimse işine çomak sokmaz, herkes ona saygı gösterir. Şu ya da bu nedenle bu yaşamı seçtiği için, parasıyla, gereksindiği mutluluğun bedelini ödemesi mantıklıdır.

Elbette, tüm bunlar yeni şeyler sizin için. Yakında alışırsınız... Bu işler böyle olmasaydı, siz söyleyin bana, yedi kadar kadını olan pezoların olmasını nasıl açıklarsınız? Lahana Rital, iyi zamanlarında, on bir orospuyu kendine bağlamayı başarmıştı. Galiçya'lı Julio sekize çıkmıştı. Üçünü bir araya getirmeyen Fransız yok gibi. Kadınlar kendi aralarında, birbirlerini tanırlar, tanımakla da kalmaz yarışırlar; çünkü en kendini beğenmiş piliçleri bir bakışta tavlayan bir erkeğin gözdesi olmak gurur verir. Zavallı küçükler, öylesine dangalaktırlar ki, insan, onlara acıması mı, yoksa sopayla kafalarını kırması mı gerek, bilemez.

Erdosain, bu adamın kadınlar konusunda ortaya koyduğu bu akıl almaz küçümsemeyle şaşkına dönmüş hissediyordu kendini. Yıldız Falcısı'nın ona bir gün başka bir nedenle şöyle dediğini anımsıyordu:

– Melankolik Pezevenk, bir kadını gördüğünde, önce 'bu yavru sokakta beş, on ya da yirmi peso kaldırır', diye düşünen bir tiptir. O kadar!

Şu anda Erdosain, adamın onu tiksindirdiğini hissediyordu. Konu değiştirmek için,

– Söyleyin bana... Siz, Yıldız Falcısı'nın girişiminin başarıya ulaşacağına inanıyor musunuz?

– Hayır.

– İnanmadığınızı o biliyor mu?

– Evet.

– Öyleyse neden onun peşinden gidiyorsunuz?

– Bir dereceye kadar izinden gidiyorum, çünkü canım sıkılıyor. Yaşamın hiçbir anlamı olmadığına göre, herhangi bir yöne gidilebilir, biri ötekinin aynıdır.

– Sizin için yaşamın hiçbir anlamı yok mu?

– Kesin hiçbir anlamı yok. Doğuyoruz, yaşıyoruz, ölüyoruz ve bu yüzden yıldızlar dönmelerini, karıncalar çalışmalarını durdurmuyor.

– Çok mu canınız sıkılıyor?

– Çok fazla değil. Yaşantımı bir sanayicininki gibi düzenledim. Her gece saat on ikide yatar, sabah dokuzda kalkarım. Bir saat spor yaparım, duşumu alır gazeteleri okurum, öğlen yemek yerim, öğlen uykusuna yatarım, saat altıda bir vermut içerim ve berbere giderim. Saat sekizde akşam yemeğini yerim, sonra kahveye giderim ve iki yıl içinde, iki yüz bin pesom olduğunda, yalnızca gelirimle yaşamak için işi bırakacağım.

– Gerçekleşirse, Yıldız Falcısı'nın gizli topluluğunda sizin öneminiz ne olacak?

– Falcı parayı bulursa, kadınlar bulması ve genelev açması konusunda danışmanlık yapacağım ona.

– Ama siz Falcı için kendi içinizden ne düşünüyorsunuz?

– Ya başaracak ya da başaramayacak bir manyak olduğunu düşünüyorum.

– Ama düşünceleri...

– Kimileri açık, kimileri karmakarışık; açık söylemem gerekirse, bu adamın nereye varmak istediğini bilmiyorum. İnsan bazan bir gericinin, bazan da bir kızılın konuştuğunu sanıyor. Gerçeği söylemek gerekirse, kendisi de ne istediğini bilmiyor sanırım.

– Ya başarı kazanırsa?

– İşte o zaman neler olacağını Tanrı bile bilmez. Ama, söz açılmışken, Asya kolerası basillerinin çoğaltılmasından söz ettiniz mi ona?

– Evet... Orduya karşı olağanüstü bir savaş silâhı olurdu bu. Her kışlaya bu kültürden birazcık yaydınız mı, neler olacağını çıkarıyor musunuz? Otuz ya da kırk adam, aynı anda orduyu ortadan kaldırır ve proletarya kitlelerine devrim yolunu açabilirlerdi.

– Yıldız Falcısı size iyiden iyiye hayran. Sizden bana her zaman, büyük başarılar kazanabilir biri gibi söz etti.

Koltukları kabaran Erdosain gülümsedi.

– Evet, bu toplumu yok etmek için araştırmalar yapmak zorundayız. Neyse konumuza dönelim. Çıkaramadığım, sizin bizim karşımızdaki konumunuz.

Haffner hızla Erdosain'e döndü. Sözünü ettiği şeyler kendi-

sini şaşırtmış gibi, onu bakışlarıyla şöyle bir süzdü; sonra alaycı gülümseyerek ekledi:

– Hiçbir konumum yok. Beni iyice anlayın. Yıldız Falcısı'na yardımcı olmanın bana hiçbir zararı dokunmuyor. Gerisi, kuramlar; onları da konuşma konuları gibi görüyorum. Benim için, yasalarca öngörülmüş ve hoş görülen bir iş kurmayı düşünen bir dost o. İşte hepsi bu. Şimdi, bu işten kazandığı parayı ister gizli bir örgüt kurmaya, isterse rahipler manastırına harcasın, bu beni kişisel olarak ilgilendirmez. Görüyorsunuz ya, benim şu ünlü gizli örgütteki rolüm bundan daha masum olamaz.

– Peki, bir gizli örgütü, devrimi, bir kadın kusurunun üstüne kurmayı düşünmesi size mantıklı geliyor mu?

Pezevenk dudaklarını büzdü. Sonra gözucuyla Erdosain'e baktı ve açıkladı:

– Söylediğiniz şeyin anlamı yok. Günümüz toplumu, erkeğin, kadının, çocuğun sömürüsü üstüne kurulmuştur. Bunun bilincine varmak için gidin Avellanada'daki yüksek fırınları, soğuk hava depolarını, cam fabrikalarını, kibrit ve sigara yapımevlerini gezin. (Bunları söylerken hoş olmayan bir biçimde gülüyordu.) Bizim, bu çevrenin insanlarının bir ya da iki kadınımız vardır; onlarınsa, yani sanayicilerin, onlara çalışan sürüyle insanları. Bu insanlara ne ad verelim? Kim daha ruhsuz? Bir genelev sahibi mi, yoksa bir kuruluşun hissedarlar topluluğu mu? Uzağa gitmeye gerek yok, sizden çantanızda on bin peso taşırken, yüz peso aylıkla dürüst olmanız beklenmiyor mu?

– Haklısınız... Ama o zaman, bana bu parayı niçin verdiniz?

– O başka bir şey...

– Ama benim kafamı kurcalıyor.

– Neyse, hoşça kalın.

Pezevenk, Erdosain'in karşılık vermesini beklemeden yandaki ağaçlıklı yola saptı. Hızlı hızlı yürüyordu. Erdosain bir an ona baktı, arkasından yürümeye başladı ve onu bir sokak köşesinde yakaladı. Haffner öfkeyle döndü ve tiz bir sesle:

– Benden ne istediğinizi öğrenebilir miyim acaba? dedi.

– Ne mi istiyorum? Şunu demek istiyorum: Bana verdiğiniz para için size hiç mi hiç minnettar değilim. Anlıyor musu-

nuz? Çekinizi geri vermemi ister misiniz? Alın, işte!

Gerçekten de çeki uzattı ona, ama Pezevenk bu kez onu aşağılayıcı bir bakışla tepeden tırnağa süzdü:

– Gülünç olmayın. Haydi, gidip borcunuzu ödeyin.

Metal çitler Erdosain'in gözleri önünde eğilip büküldüler. Görünür biçimde acı çekiyordu, rengi sapsarı olmuştu. Kusacağını sanarak demir parmaklıklara yaslandı. Karşısında kımıldamadan duran Haffner, alçakgönüllülükle sordu.

– Rahatsızlığınız geçti mi?

– Evet, biraz...

– İyi değilsiniz... Bir doktora görünmeliydiniz.

Sessizce birkaç adım yürüdüler. Fazla ışık Erdosain'i rahatsız ettiği için, gölgede kalan kaldırıma geçtiler. Böylece istasyona geldiler. Haffner peronda yavaş yavaş yürüyordu. Birdenbire Erdosain'e dönüp,

– Hiç insanlarla ilgili acımasız, kötü birşeyler yapmak isteği duyduğunuz oldu mu?

– Evet bazan...

– Ne tuhaf... Bir gün, iki gözü kör bir genç kızı fuhşa sürüklemeyi düşündüğümü anımsıyorum.

– Hâlâ hayatta mı?

– Evet, korse yapan bir kadının kızı. On yedi yaşında. Neden bilmiyorum, bu kızla olduğumda, salt yırtıcı, can yakıcı düşüncelere kapılıyorum.

– Onu sık görüyor musunuz?

– Evet. Şimdi gebe. Bugünlerde sizi ona götüreceğim. Tanışacaksınız onunla. İlginç bir seyir olacak, sizi uyarıyorum. Anlıyor musunuz? İki gözü de kör ve gebe. Kötü huylu bir kız. Bütün gün iğnesi hazır bir eşekarısı gibi dolaşıyor... Üstelik dişi bir domuz kadar obur. Çok ilginizi çekecek.

– Düşünüyor musunuz, onu da...

– Evet, Yıldız Falcısı genelevini gerçekleştirir gerçekleştirmez, oraya ilk girecek sermaye bu kız olacak. Şimdilik saklıyoruz onu. Az bulunur, garip bir parça olacak...

– Sizin ondan da garip biri olduğunuzu biliyor musunuz?

– Neden?

– Çünkü insan kişiliğinizi kavrayamıyor. Şu kör kızdan söz

ederken, Yıldız Falcısı'nın bana anlattığı bir şeyi düşünüyordum. Erdemli bir kadınla ilişkiniz varmış; bu dürüst kadını bir rastlantı size getirmiş, ona saygı duymuşsunuz. Söylesenize bana –bırakın konuşayım– bu kadın sizi seviyormuş, üstelik bakireymiş. Neden ona saygılı davrandınız?

– Bu o kadar önemli değil. Biraz kendine egemen olma, işte hepsi bu.

– Ya gerdanlık öyküsü?

Erdosain, Yıldız Falcısı'nın anlattığından, Pezevenk'in bir dansçı kadından, sevgisinin elle tutulur bir kanıtını istediğini, kadının, öteki kadınların önünde, bir kumaş ithalatçısı olan yaşlı âşığının kendisine armağan ettiği gerdanlığı boynundan çıkardığını öğrenmişti. İlginç bir sahneydi, çünkü yaşlı âşık tam yanlarındaki masadaydı. Haffner gerdanlığı almış ve oradakilerin şaşkın bakışları altında, elinde şöyle bir tartmış, taşların kaç karat olduklarını hesaplamış, sonra da alaycı gülümseyerek kadına geri vermişti.

– Gerdanlık öyküsü çok basit, diye araya girdi Haffner. Biraz içmiştim. Ama bu davranışımın bana, kabaredeki ayaktakımının, özellikle de, her zaman biraz romantik ruhlu olan kadınların gözünde olağanüstü bir saygınlık kazandıracağını bilmeme engel olmuyordu. Bu olayda ilginç olan, Renée'ye gerdanlığı armağan eden yaşlı adamın, yarım saat sonra gelip armağanı kabul etmediğim için bana alçakgönüllülükle teşekkür etmesiydi. Anlıyor musunuz? Bütün olayı, başka bir masadan titreyerek izlemişti, karışmadıysa bu bir rezaletten korktuğu içindi. Ama gerdanlık için de korkudan titremişti... Pisliğin diz boyu olduğunu siz de görüyorsunuz... İşte Plata treni geliyor. Görüşmek üzere sevgili dostum. Ha! çarşamba günü Yıldız Falcısı'nın evindeki toplantıya gelin. Benden daha ilginç insanlarla karşılaşacaksınız.

Erdosain, düşünceli, Buenos Aires trenlerinin kalktığı perona yöneldi. Haffner kuşkusuz bir canavardı.

Onuru Kırılan Adam

Erdosain akşam sekizde eve vardı.

– Yemek odasında ışık vardı... Ama bizimle ilgili bir açıklama gerek, dedi Erdosain. Eşimle ben öylesine yoksulduk ki, bu sözde yemek odası, eşyasız bir odadan başka bir şey değildi. Ötekisi yatak odasıydı. Şimdi siz, bu denli yoksulken, nasıl bir ev kiraladığımızı soracaksınız. Bu eşimin isteğiydi; geçmişteki iyi zamanlarını anımsayarak, 'kendisine ait' bir yuvası olmamasına katlanamıyordu.

Yemek odasında, çam bir masadan başka bir şey yoktu. Bir köşede, giysilerimiz demir bir tele asılı dururdu; odanın öteki köşesinde, 'yolculuk düşüncesi', uyandıran, beyaz demir çivili bir yol sandığı vardı. Odanın bir köşesine itilmiş, elden düşme bu sandığın uyandırdığı duygu, içeri atılmanın eşiğinde olduğunu bilen bir adamın hüznüne sunulmuş gibiydi.

Anlattığım gibi, yemek odasında ışık vardı. Kapıyı açarken durdum. Eşim beni bekliyordu, sokağa çıkacakmış gibi giyinmiş, masanın başında oturmuş beni bekliyordu. Kızarmış küçük yüzünü, çenesine dek inen siyah bir tülle örtmüştü. Sağında, hemen yanında, bir valiz ve masanın öteki yanında, içeri girdiğimde, daha doğrusu şaşkınlıktan eşikte kalakaldığımda, ayağa kalkmış olan bir adam duruyordu.

Üçümüz de bir an öyle durduk... Bir eli masaya dayalı, öteki eli kılıcının sapında ayakta duran yüzbaşı; eşim, başı eğik ve onların karşısında, kapının kasasına dayamış olduğum parmaklarımı artık düşünmeyen ben. Bu saniye, öteki adamı artık bir daha asla unutmamama yetti. Uzun boylu, üniformasının kumaşının sımsıkı sardığı atletik bir gövde. Gözlerini eşimin üstünden bana çevirince, bakışına garip bir katılık oturdu. Beni astlarından biriymişim gibi küstahça incelediğini söylersem abartmış olmam. Ona bakmayı sürdürüyordum. Uzun boyu, küçük oval yüzüyle, çok küçük burnunun zarafeti ve sıkılı du-

daklarının sertliğiyle karşıtlık oluşturuyordu. Göğsünde uçuş pilotu olduğunu gösteren bir işaret vardı.

İlk sözlerim,

– Burada neler oluyor? oldu.

– Beyefendi, –ama utanarak düzeltti–, Remo, dedi karın, bana ön adımla seslenerek. Remo, artık seninle yaşamak istemiyorum.

Erdosain'in ürperecek vakti bile olmadı. Sözü yüzbaşı aldı:

– Bir süre önce tanıştığım eşiniz...

– Nerede tanıştınız onunla?

– Neden böyle şeyler soruyorsun? diye araya girdi Elsa.

– Evet, elbette, diye atıldı yüzbaşı. Böyle şeyler sormamak gerek, anlamalısınız...

Erdosain kızardı:

– Belki de haklısınız, özür dilerim...

– Onu iyi yaşatacak kadar para kazanamadığınız için...

Erdosain, pantolonunun cebindeki tabancanın kazbasını sıkarak yüzbaşıya baktı. Sonra, onu öldürebileceğine göre, korkacak bir şey olmadığını düşünerek elinde olmadan gülümsemişti.

– Size söylemekte olduğum şeyin eğlenceli olduğunu sanmıyorum.

– Hayır, aklıma gelen aptalca bir şey yüzünden gülümsüyordum... O halde size bundan da söz etti?

– Evet, ayrıca sizden bana şanssız bir dâhi olarak da söz etti...

– Senin buluşlardan söz ettik.

– Evet... çiçekleri metalle kaplama tasarınızdan...

– Öyleyse niye gidiyorsun?

– Yoruldum Remo.

Erdosain, öfkenin dilinin ucuna çirkin sözler yığdığını hissetmişti. Ona küfredebilirdi, ama ötekinin yumruklarıyla yüzünü dağıtacağını düşünerek, küfretmekten vazgeçti ve karşılık verdi:

– Sen her zaman yorgun oldun. Evlenmeden önce de yorgundun... Burada da, babanın evinde de, dağda da... Anımsıyor musun?

Ne yanıt vereceğini bilemeyen Elsa başını önüne eğdi.

– Yorgunmuş... Niye yorgun olacakmışsın? Zaten kadınların hepsi yorgundur, neden bilmem, ama yorgundurlar... Siz, yüzbaşı, siz de yorgun değil misiniz acaba?

Çağrısız konuk, uzun uzun baktı ona ve,

– Yorgunluktan neyi kastediyorsunuz?

– Can sıkıntısını, bunaltıyı... yaşadığımız dönemin İncil'in sözünü ettiği sıkıntı zamanlarına benzediğinin farkına varmadınız mı? Topal bir kadınla evlenen bir dostum, böyle adlandırıyor bunu. Topal Kadın, Kutsal Kitaplar'daki orospu.

– Bilmem, bunun hiç farkına varmadım.

– Ama ben farkındayım. Bu koşullarda acıdan söz etmem size garip gelebilir... ama işte böyle... İnsanlar öylesine üzgünler ki birisinin onları aşağılamasına gereksinimleri oluyor.

– Ben böyle bir şeyi hiç gözlemlemedim.

– Elbette, siz, maaşınızla... ne kadar para geçiyor elinize? Beş yüz peso mu?

– Aşağı yukarı.

– Elbette, insan bu maaşla... mantık dahilinde...

– Mantık dahilinde olan ne?

– Kulluğunuzu hissetmemeniz.

Yüzbaşı çatık kaşlarını Erdosain'e dikti.

– German, onun söylediklerine aldırma, diye araya girdi Elsa. Remo hep bu bunaltı hikâyesini anlatır durur.

– Doğru mu?

– Evet... O ise, tersine, mutluluğa, tüm günlerini bayramlarda, şenliklerde geçirebilseydi var olacak 'sonsuz mutluluk'a inanır...

– Yoksulluktan nefret ediyorum.

– Elbette, çünkü sen, yoksulluğa inanmazsın... İçimizdeki korkunç yoksulluğa, frengi gibi kemiklerimize işleyen ruh yoksulluğuna.

Sustular. Sıkıldığı açıkça belli olan yüzbaşı, özenle cilalanmış tırnaklarını inceliyordu.

Elsa peçesinin baklava dilimi delikleri arasından, bir zamanlar onca sevmiş olduğu kocasının süzülmüş yüzüne bakıyordu sürekli; Erdosain, içinde neden bunca büyük bir boşluk,

içinde bilincinin, acısını sonsuzca uluyacağı sözcükleri bulamadan eridiği bir boşluk olduğunu soruyordu kendi kendine.

Yüzbaşı birdenbire başını kaldırdı:

– Çiçekleri nasıl metalle kaplamayı düşünüyorsunuz?

– Kolayca... Örneğin bir gül alınır ve alkolde erimiş gümüş nitrat eriğine batırılır. Sonra çiçek ışığa konur. Işık, nitratı metalik gümüşe indirger ve sonuçta gül, son derece ince ve iletken bir tabakayla kaplanır. Sonra, sıradan bakır kaplama işlemi uygulanır çiçeğe. Ve doğal olarak çiçek bakırdan bir güle dönüşür. Sayısız uygulama yapılabilirdi buna benzer.

– Özgün bir düşünce.

– German, size Remo'nun bir dâhi olduğunu söylemiştim.

– Buna inanıyorum.

– Evet, belki yeteneğim var, ama canlılık, coşku eksik bende... olağanüstü bir düş olan bir şey... insanı bir şeyi gerçekleştirmeye iten büyük bir yalan... neyse, bırakalım bunları. Şundan bundan konuştuğumuza göre, siz ikiniz mutlu olmayı umuyor musunuz?

– Evet.

Yeniden suskun kaldılar. Sarı lâmbanın çevresinde, üçünün yüzü, üç balmumu maske gibi görünüyordu. Erdosain, çok kısa bir süre sonra her şeyin bitmiş olacağını biliyordu. Bunaltısının derinliklerinde aceleyle bir şey arayarak, yüzbaşıya sordu.

– Neden evime geldiniz?

Öteki duraksadı, sonra:

– Sizi tanımak istiyordum.

– Eğlenceli olacağını mı düşünüyordunuz?

Yüzbaşı kızardı:

– Hayır.. Yemin ederim ki...

– O halde?

– Sizi tanıma merakı. Eşiniz şu son zamanlarda sizden bana çok söz etti. Ayrıca, kendimi böyle bir durumda bulacağımı hiç düşünmemiştim... gerçekten, niçin geldiğimi kendime bile açıklayamazdım.

– Görüyor musunuz? Demek ki açıklanamaz şeyler varmış. Ben bir süreden beri, cebimde bir tabancam olduğu halde

neden sizi öldürmediğimi kendi kendime açıklamaya çalışıyordum.

Elsa başını masanın öteki ucundaki Erdosain'e doğru kaldırdı... Yüzbaşı sordu:

– Size engel olan ne?

– Gerçekte, bilmiyorum... ya da... evet biliyorum; bu yüzden olduğuna eminim. Sanırım her birimizin yüreğinde bir yazgı dalgaboyu var. Gizemli bir içgüdü aracılığıyla olacak şeylerin önceden hissedilmesi. Şimdi başıma gelenin, bu yazgı dalgaboyunun içinde olduğunu seziyorum... sizi daha önce görmüşüm gibi biraz... nerede olduğunu bilmiyorum...

– Nasıl?

– Ne diyorsun?

– Bana bir neden sağladığın için böyle değil bu... hayır... diyorum sana... uzak bir kesinlik.

– Sizi anlamıyorum.

– Ama ben kendimi anlıyorum. Görüyorsunuz, işte böyle. İnsan birdenbire, yaşamda başına birşeyler gelmesi gerektiğini söylüyor... Yaşam dönüşsün ve yenilensin diye.

– Ya sen?

– İnanıyor musunuz ki yaşamınız?..

Erdosain soruya kulak asmadan sürdürdü:

– Şimdi olan biten beni şaşırtmıyor. Benden gidip sizin için bir paket sigara almamı isteseydiniz... söz açılmışken, bir sigaranız var mıydı acaba?

– Buyurun, alın... Peki sonra?

– Bilmiyorum. Şu son zamanlarda tutarsız biçimde yaşadım... iç sıkıntısıyla sersemlemiş gibiydim. Görüyorsunuz sizinle nasıl sakin gevezelik ediyorum.

– Evet, o her zaman olağandışı bir şey olsun diye bekledi.

– Sen de.

– Nasıl? Siz de mi, Elsa?

– Evet.

– Ya siz?

– Devam edin yüzbaşı, sizi anlıyorum. Elsa'nın beklediği olağanüstü şeyin şimdi gerçekleştiğini söylemek istiyordunuz, değil mi?

– Evet.

– Oysa yanılıyorsunuz. Değil mi Elsa?

– İnanıyor musun?

– Gerçeği söyle, beklediğin olağanüstü şey bu değil, değil mi?

– Bilmiyorum.

– Görüyor musunuz yüzbaşı? Bizim yaşamımız hep böyle oldu. İkimiz de bu masada sessiz otururduk...

– Sus.

– Niçin? Otururduk, istekleri eşit (!) olmayan iki mutsuz insan olarak. Ve yatağa girdiğimizde...

– Remo! Ama...

– Bay Erdosain!

– Bu kadar yapmacıklık yeter. Belki de birlikte yatmayacaksınız bu gece?..

– Böyle konuşmayı sürdürürseniz, sizi dinleyemeyiz.

– İyi, sevişip ayrıldıktan sonra, her ikimiz de şöyle düşünürdük: Ne yani, yaşamın, aşkın tadı bu mu? Üstelik tek bir söz söylemeksizin aynı şeyi düşünürdük... neyse, konuyu değiştirelim... Burada, kentte kalmayı mı düşünüyorsunuz?

– Bir süre için İspanya'ya gideceğiz.

Erdosain birdenbire, yolculuğun soğuk ürpertisini duydu.

Ve Elsa'yı, güvertede, bir sıra camlı lombozun altında, uzaklığın mavi çizgisini seyrederken görüyor gibi oluyordu. Güneş, gemi direklerinin sarı çubuklarının ve vinçlerin kara kollarını üstüne batıyordu. Akşam çöküyordu, ama onlar, sahanlıkların gölgesinde, beyaz kaptan köprüsünde dirsekleri korkuluğa dayanmış, düşünceleri başka iklimlere kilitli kalıyorlardı. Rüzgâr, iyot kokusuyla dalgaların üstünden esiyordu ve Elsa, üstünde gölgesinin canlandığı suların oynak kıvrımlarına bakıyordu.

Arada bir, solgun yüzünü çeviriyor ve orada, ikisi de denizin derinliklerinden yükselen bir sitemi dinliyor görünüyorlardı.

Erdosain onlara,

– Zavallı çocuğa ne yaptınız? dediğini düşünüyordu.

(Erdosain bana sonraları, 'yaşıma karşın bir çocuk gibiyim-

dir' demişti. Anlıyor musunuz? Karısının elinden alınmasına, hem de burnunun dibinden, sesini çıkaramayan bir erkek, zavallı bir tiptir... bir çocuk gibidir, anlıyorsunuz değil mi?)

Erdosain sanrıyı uzaklaştırdı kendinden. İçinde birdenbire çıkan bu soru, iradesine karşın zihnine kazılmıştı,

– Bana yazacak mısın?

– Niçin?

– Evet, doğru, niçin yazasın ki? diye yineledi gözlerini kapayarak. O anda kendini, hiçbir insanın, hiçbir zaman düşlemediği bir derinliğe, daha önce hiç olmamış biçimde yuvarlanmış hissediyordu.

– Biz artık izin isteyelim. (Yüzbaşı ayağa kalktı), bayım...

– A! Gidiyorsunuz demek! Hemen mi?

Elsa ona eldivenli elini uzattı.

– Çekip gidiyorsun ha?

– Evet... gidiyorum... anla beni...

– Evet... anlıyorum...

– Yapamıyordum. Dayanılacak gibi değildi Remo.

– Evet, elbette... olanaksızdı... elbette...

Yüzbaşı masanın çevresinden dolaşarak valizi aldı, evlendikleri gün Elsa'nın getirdiği valizdi.

– Elveda Bay Erdosain.

– Emrinizdeyim, yüzbaşı... son bir şey daha... Çekip gidiyorsunuz... Sen de Elsa... Beni bırakıp gidiyorsun öyle mi?

– Evet, gidiyoruz.

– İzin verirseniz oturacağım. Bir dakika, lütfen, yüzbaşı, birazcık.

Çağrısız konuk, dilinin ucuna gelen sabırsızlık sözlerini tuttu. Bu kocaya, "Haydi, gerzek herif, kolla kendini!" diye bağırmak için hoyratça bir istek duyuyordu. Ama Elsa'ya saygısı yüzünden kendini tuttu. Erdosain birdenbire sandalyeden kalktı. Yavaş yavaş odanın köşesine yürüdü, yüz geri döndü, yüzbaşıya dikkatle baktı ve zorlama bir yumuşaklık içeren açık bir sesle:

– Biliyor musunuz, sizi neden bir köpek gibi gebertmiyorum?

Ötekiler kaygılı döndüler.

– Çünkü isteksizim. İsteksizim. (O anda bakışı dalgınlaşmıştı, ama aynı garip, sanrılı gülümseyişiyle gülümsüyordu.) Dinleyin... bu size anlaşılmaz görünebilir, ama ben buldum açıklamasını.

Gözleri olağanüstü parladı ve sesi, konuşmak için harcadığı çaba yüzünden tizleşti:

– Görüyorsunuz... yaşamım iğrenç bir biçimde hakarete uğradı, baştan sona altüst oldu.

Odanın bir köşesinde durup sustu. Yüzünde, tehlikeli bir düşü yaşamakta olan bir adamın gülümseyişi asılı duruyordu. Birdenbire sinirlenen Elsa, mendilinin ucunu ısırıp duruyordu. Yüzbaşı kaskatı kesilmiş bekliyordu.

Erdosain birdenbire tabancayı cebinden çıkarıp bir köşeye fırlattı. Browning duvarın sıvasını çizdi ve tüm ağırlığıyla yere düştü.

– Bu hurda da ne boka yarar ki! diye mırıldandı. (Sonra bir eli ceketinin cebinde, şakağı duvara dayalı, yavaş yavaş konuşmaya başladı.) Evet... yaşamım iğrenç biçimde aşağılandı. İnanın bana yüzbaşı. Sabırsızlanmayın. Size bir şey anlatacağım şimdi. Bu korkunç aşağılama işine ilk başlayan kişi babam oldu. On yaşındayken, yanlış bir şey yaptığımda bana: "Yarın seni döveceğim," derdi. Her zaman böyle yapardı, "yarın seni..." Anlıyor musunuz? "Seni... yarın..." Ve ben o gece uyurdum, ama çok kötü uyurdum, tavşan uykusunda; geceyarısı korkuyla pencerenin camına bakmak, günün doğup doğmadığını görmek için uyanarak, ama ayın çatıdaki pencerenin parmaklığıyla dilimlendiğini görüp gözlerimi, "Daha çok var," diyerek kapatırdım. Sonra, horozların ötüşüyle yeniden uyanırdım. Ay kaybolmuş olurdu, ama mavimsi bir aydınlık girerdi camlardan odaya; o zaman da, orada olduğunu bilerek bu aydınlığa bakmamak için başımı örtülerin altına saklardım... Hiçbir insansal gücün, onu, bu aydınlığı geri gönderemeyeceğini iyi bilerek... Sonunda, tam derin uykuya dalmışken, bir el yastığın üstündeki başımı sarsardı. Babamdı, bana sert bir sesle: "Haydi, uyan, vakit geldi," diyen. Yavaş yavaş giyinirken, avluda, bu adamın bir sandalyenin yerini değiştirdiğini sezerdim. Çıktığımda, onu sandalyenin yanında asker gibi kımıldamadan bulurdum. "Hay-

di, sallanma!" diye bağırırdı; bense, hipnotize olmuş gibi dosdoğru ona giderdim; konuşmak isterdim, ama ürkütücü bakışları altında bu olanaksızdı. Eli omzuma bastırır, beni diz çökmeye zorlardı. Göğsümü sandalyenin oturulan yerine bastırır, iki elim yerde, başımı dizlerinin arasına koyardım ve birdenbire acımasız kamçı darbeleri kabaetlerimi parçalardı. Beni bıraktığında ağlayarak odama koşardım. Büyük bir utanç, ruhumu karanlıklara yuvarlardı. Çünkü, siz inanmasanız da karanlıklar vardır.

Elsa sinirden titreyerek kocasına bakıyordu. Yüzbaşı ayakta, ellerini göğsünde kavuşturmuş, can sıkıntısıyla dinliyordu. Erdosain anlaşılmaz bir havayla gülümsüyordu. Sürdürdü konuşmasını:

– Okuldaki çocukların çoğunun, ana babaları tarafından dövülmediğini bilirdim; onları evlerinden söz ederken dinlediğimde, öylesine korkunç bir iç sıkıntısı beni yerime çivilerdi ki... Bir gün, sınıftayken, öğretmenim bana seslendiğinde, sorduğu soruların anlamını kavramadığım için bana, "Tanrı aşkına Erdosain, aptal mısınız, yoksa sağır mı?" diye bağırıncaya dek ona bakmış durmuştum. Tüm sınıf gülmeye başlamıştı ve o günden sonra 'Aptal Erdosain' adını takmışlardı bana. Ve ben, daha üzgün, kendimi hiçbir zaman olmadığı denli aşağılanmış hissederek, babamın kamçı darbelerinin korkusuyla, bana küfredenlere çekingen gülümseyerek susardım. Bunun ne demek olduğunu anlıyor musunuz yüzbaşı? Size küfrediyorlar ve siz, daha da çekingen gülümsüyorsunuz, sanki size küfrederek bir iyilik yapıyorlarmış gibi.

Yüzbaşı kaşlarını kaldırdı.

– Daha sonraları, –izin verin devam edeyim yüzbaşı,– daha sonraları, beni hemen hemen her zaman 'Aptal', diye çağırdılar. O zaman, birdenbire, ruhum, sinirlerim boyunca kasılırdı ve şu utançla etime gizlenen bir ruha sahip olma duygusu, içimdeki tüm cesareti yok ederdi. Her defasında biraz daha utanca gömüldüğümü hissederek, onu iki tokatta yere sermek yerine, bana hakaret edenin gözlerinin içine bakarak kendi kendime: 'Bu adam beni ne denli aşağıladığının farkında mı acaba?' derdim. Sonra çekip giderdim; ötekilerin babamın başlatmış oldu-

ğu şeyi tamamlamaktan başka bir şey yapmadıklarını anlardım.

– Ya şimdi, diye sordu yüzbaşı, ben de mi sizi aşağılıyorum?

– Hayır, dostum, siz değil. Doğal olarak, şu ana kadar öyle çok acı çektim ki, cesaretim gizlendi, pörsüdü. Kendi kendimin seyircisiyim ve kendi kendime soruyorum: Benim cesaretim ne zaman şahlanacak? İşte beklediğim olay bu. Bir gün, içimde bir şey korkunç bir öfkeyle patlayacak ve bambaşka bir adam olacağım. İşte o zaman, hâlâ yaşıyorsanız, gelip sizi bulacağım ve yüzünüze tüküreceğim.

Yüzbaşı dingin ona bakıyordu.

– Bunu kinle yapmayacağım, ama bana dünyanın en yeni şeyi gibi görünecek cesaretimle oynamak için yapacağım. Şimdi çekip gidebilirsiniz.

Adam bir an durakladı. Erdosain'in devleşmiş bakışı onu yerine çiviliyordu. Valizi aldı ve çıktı.

Elsa titreyerek kocasının önünde durdu:

– Pekâla, Remo, ben gidiyorum... Bunun böyle bitmesi gerekiyordu.

– Ama sen?.. Sen?

– Ne yapmamı isterdin?

– Bilmiyorum.

– Öyleyse? Sakin ol, bunu istiyorum senden. Çamaşırlarını yıkadım, hepsi giyilmeye hazır. Yakanı değiştir. Her zaman utandırıyorsun beni.

– Ama sen Elsa? Bunu bana nasıl yaparsın? Ya tasarılarımız?

– Boş hayâllerdi onlar Remo... Göz kamaştırıcı hayâller.

– Evet göz kamaştırıcı şeyler... ama sen bu denli güzel bir sözcüğü nereden öğrendin? Göz kamaştırıcı şeyler.

– Bilmiyorum.

– Yaşamımız sonsuza dek mi son buluyor şimdi?

– Ne yapayım istiyorsun? Yine de iyi oldum sana karşı. Sonra kin duymaya başladım... ama, sen neden bir düzey tutturamadın?..

– Ah, evet! Düzey tutturmak... Düzey tutturmak...

Acı, tropikal ülkelerde güneşli bir gün gibi başını döndürüyordu. Gözkapakları ağırlaşıyordu. Uyumak isterdi. Sözcüklerin anlamı çok çok koyu bir sıvıda batan bir taşın ağırlığıyla düşüyordu zihnine. Sözcük, bilincinin dibine düştüğünde, karanlık güçler iç sıkıntısını parçalıyordu. Bir an, acının bu zararlı otları, göğsünün derinliklerinde bir çamur birikintisindeymiş gibi dalgalanıp titreşiyorlardı. Elsa içten gelen bir boyun eğmeyle yatışmış sesiyle sürdürdü:

– Şu anda yararsız bunları konuşmak... Şimdi gidiyorum ben. Neden iyi olamadın sanki? Neden çalışmadın?

Erdosain, o an, Elsa'nın da en az kendisi kadar mutsuz olduğuna kesin inandı ve büyük bir acımayla sandalyenin ucuna düşer gibi oturdu; başını masaya uzattığı kolunun üstüne bastırdı.

– Demek gidiyorsun? Gerçekten çekip gidiyorsun?

– Evet, yaşantımızın iyileşip iyileşmeyeceğini görmek için gidiyorum, biliyor musun? Şu ellerime bak?

Sağ elindeki eldiveni çıkararak, soğuktan çatlamış, çamaşır suyuyla kemirilmiş, dikiş iğneleriyle delik deşik, tencerelerin isiyle kararmış eli ona gösterdi.

Erdosain bir sanrıyla çarpılmış gibi ayağa kalktı.

Zavallı karısını, çimento ve demirden kentlerin korkunç gürültü patırtısı içinde, gökdelenlerin yatık gölgeli verev karanlıklarında, yüksek gerilim tellerinin tehdit eden ağları altında, şemsiyelerini açmış koşuşan işadamları yığınının ortasında görüyordu. Küçücük yüzü, hiç olmadığı kadar solgundu, ama tanımadığı insanların soluğu silüetinden sekerken, onu kocasını, anımsıyordu.

"Nerede olabilir şu anda, benim koca çocuğum?"

Erdosain, bu geleceğe yönelik görüme ara verdi.

– Elsa... biliyorsun... ne zaman istersen gel... gelebilirsin... ama gerçeği söyle bana... bir zamanlar beni sevdin mi?

Elsa gözkapaklarını yavaş yavaş kaldırdı. Gözbebekleri büyüdü. Sesi odayı insan sıcağıyla dolduruyordu. Erdosain, şimdi yaşadığı izlenimine kapılıyordu.

– Seni her zaman sevdim... şimdi de seviyorum... neden hiçbir zaman bu gece konuştuğun gibi konuşmadın benimle?

Seni yaşamım boyunca seveceğimi... ötekinin, senin yanında bir erkeğin gölgesi gibi kalacağını hissediyorum...

– Sevgilim, zavallı sevgilim... bizimkisi de ne yaşam, ne yaşam...

Elsa'nın dudaklarında belirsiz bir gülümseme oluştu acıyla. Bir an kocasına ateşli ateşli baktı. Sonra, söz veren ciddi bir sesle:

– Dinle... bekle beni. Yaşam her zaman, bana anlattığın gibiyse, geri geleceğim, biliyor musun? Ve o zaman, istersen, birlikte öleceğiz... Memnun musun şimdi?

Erkeğin şakaklarına kan dalgası yürüdü.

– Canım benim, ne kadar iyisin, sevgilim... şu elini ver bana.

Elsa, hâlâ etki altında çekingen gülümserken, Erdosain elini öptü.

– Küsmüyorsun değil mi, canım?

Elsa başını kaldırdı, mutluluktan ciddileşmiş,

– Dinle Remo... geri geleceğim, biliyor musun? Yaşamla ilgili söylediklerin doğruysa, ...evet, gelirim... geleceğim.

– Gelecek misin?

– Neyim varsa onunla.

– Zengin olsan da mı?

– Dünyanın tüm milyonları benim olsa da, gelirim. Yemin ederim sana.

– Canım, zavallı sevgilim. Ne yüce ruhlusun! Yine de beni tanımadın... ama zararı yok... ah, yaşamımız!

– Yaşamımız, doğru, bizim yaşamımız! Önemi yok. Memnunum. Ne denli şaşıracağını bir düşünsene Remo! Bir gece evde tekbaşınasın. Yalnızsın... birdenbire... gıcır... kapı açılıyor... ve ben... bir de bakmışsın gelmişim!

– Gece elbisen var üstünde... beyaz ayakkabılar ve inci bir gerdanlık.

– Yalnız gelmişim, loş sokaklardan yürüyerek, seni arayarak... ama sen beni görmüyorsun, yalnızsın... başın...

– Söyle bana... konuş, konuş...

– Başın ellerine dayalı, dirseğin masada... bana bakıyorsun... Birdenbire...

– Seni tanıyorum, "Elsa, sen misin Elsa?" diyorum.

– Ve ben sana yanıt veriyorum: "Remo, geldim, o geceyi anımsıyor musun?" Bu geceyi, tastamam bu geceyi; dışarıda rüzgâr uğulduyor ve biz ne üşüyoruz, ne üzüntülüyüz. Seviniyor musun Remo?

– Evet, yemin ederim ki sevinçliyim.

– İyi, o halde gidiyorum.

– Gidiyor musun?

– Evet.

Adamın yüzü ani bir acıyla büzüldü.

– Peki, git hadi.

– Yakında görüşmek üzere kocacığım.

– Ne dedin?

– Sana şunu söylüyorum Remo: Bekle beni. Dünyanın tüm milyonları benim olsa da geri gelirdim.

– Peki... o halde hoşça kal, ama gitmeden önce bir öpücük ver bana.

– Hayır, döndüğümde veririm... Hoşça kal kocacığım.

Erdosain, birdenbire, adlandırılamaz bir kasılmayla öne atıldı ve karısını bileklerinden yakaladı.

– Söyle bana, onunla yattın değil mi?

– Bırak beni, Remo... Sanmıyordum senin...

– İtiraf et, yattın mı onunla, evet mi, hayır mı?

– Hayır.

Yüzbaşı kapının çerçevesi içinde devinimsiz kaldı. Büyük bir zayıflık Erdosain'in parmaklarını gevşetti. Düştüğünü hissetti ve artık hiçbir şey görmüyordu.

Karanlığın Katmanları

O gece yatağına kadar nasıl sürüklendiğini hiçbir zaman bilmedi.

Erdosain için zaman durmuştu, yoktu artık. Acı içindeki barsaklarının istediği uyku gereksinimine boyun eğerek gözlerini kapadı. Elinden gelseydi, gidip kendini bir kuyuya atardı. İri umutsuzluk kabarcıkları, boğazında yumaklanıyor, onu boğuyordu. Gözleri karanlığa karşı, tuz bastırılan bir yaradan daha duyarlı olmuştu. Arada sırada, beyninin püskürttüğü karanlıkların dalgalarına kapılmış bir süngerin yumuşaklığıyla kendini bırakan etinde sertleşmiş sinirlerinin gıcırtılarını azaltmak için dişlerini sıkıyordu.

Dipsiz bir uçuruma düştüğü duygusuna kapılıyor, kapalı gözkapaklarını sıkıyordu. Uçuruma düşüyor, düşüyordu. Şimdi bir umutsuzluk yumağına dönüşmüş bilincinin yıkılmasını engelleme çabasına ara vermeyen gövdesinin görünmez uzunluğu kimbilir kaç fersahtı? Gözkapaklarından her defasında daha yoğun karanlık katmanları düşüyordu art arda.

Acısının odağı, boşuna çırpınıp duruyordu. Ruhunda, kaçıp kurtulabileceği hiçbir gedik bulamıyordu. Erdosain yeryüzünün tüm acılarını, dünyayı yadsımanın acısını, kendinde topluyordu. Dünyanın bir başka yerinde derisi acıyla bunca kırışmış bir başkası daha var mıydı acaba? Kendisinin bir insan olmadığını, damarlarındaki kanın her kalp vuruşunda güçten düşen ve bağıran, üstü deriyle örtülmüş bir yara olduğunu hissediyordu. Yine de yaşıyordu. Aynı anda, hem gövdesinin uzağında, hem de korkunç biçimde kendi üstüne dolanmış bir canavardı. Gözkapaklarından inen her karanlık katmanı, onu insanların evreninden giderek daha çok yalıtan etenemsi bir kumaştı. Duvarlar büyüyor, tuğla sıraları daha bir yükseliyor, yeni karanlık çavlanları, içinde tortop olmuş ve okyanusun derinliklerinde, bir kabuklu hayvan gibi yalpalayarak cansız cansız yattığı bu

kübün üstüne düşüyordu. Kendi kendini tanıyamıyordu. Augusto Remo Erdosain olduğundan kuşku duyuyordu. Alnını parmaklarının ucuyla ovuşturuyor; elinin eti ona yabancı görünüyordu; alnının tenini de tanımıyordu. Gövdesi iki ayrı maddeden yapılmış gibiydi. İçinde az önce neyin öldüğünü kim bilebilirdi? Onun için yalnızca, başına gelmiş olana yabancı bir duyarlılık, bir kılıcın keskin ağzı kadar kalınlığı bile olmayan ve altüst olmuş yaşamının suyunda bir bufa balığı gibi titreyen bir ruh varlığını sürdürüyordu. Varolma bilinci, içinde bir santimetrekare duyarlıktan başka bir yer tutmuyordu. Geriye kalanı, karanlıkta yok olup gidiyordu. Evet, bir santimetrekarelik bir adam, duyarlı yüzeyinden bir hayaletin elle tutulamaz yaşamına uzanan bir santimetrekarelik bir varlıktı. İçinde, geriye kalan yanı ölmüş, korkunç gerçekliğini körelten karanlık eteneyle karışmıştı.

Çimentodan bir kübün dibinde bulunduğuna olan kesin inancı, her defasında daha bir güç kazanıyordu. Başka bir dünyanın duyumsanması! Duvarları fırtınalı zamanların portakal rengiyle sonsuza dek aydınlatan görünmez bir güneş. Yalnız bir kuşun kanadı, duvarların oluşturduğu dikdörtgenin üstündeki gök mavisini verevlemesine aşıyordu, ama kendisi fırtınalı zamanların portakal rengindeki güneşin aydınlattığı bu suskun kübün dibindeydi sonsuza dek.

Sonra, yaşam kapasitesi, bu bir santimetrekare duyarlığa indirgenmiş olarak kaldı. Yüreğinin vuruşu yine kendisi tarafından 'görülebilir' oluyordu ve bu kâh kara, kâh portakal rengi uçurumun dibine onu perçinleyen korkunç yüzü kendinden uzaklaştırmayı istemesi bir işe yaramıyordu. İradesini, en alt düzeyde de olsa, serbest bırakmış olsaydı, içinde tuttuğu gerçeklik kulaklarının dibinde bağırırdı. Erdosain bakmayı hem istiyor, hem istemiyordu; ama yararsızdı, karısı orada mavi döşeli bir odadaydı. Yüzbaşı bir köşede birşeyler yapıyordu. Kimse ona söylememiş olduğu halde, o, bunun altıgen biçimde, geniş ve alçak bir yatağın tümünü kapladığı küçücük bir yatak odası olduğunu biliyordu. Elsa'ya bakmak istemiyordu... hayır... istemiyordu, ama onu ölümle tehdit etseler bile, artık kendisiyle değil, başka biriyle olan yasal karısının önünde soyunan adama

gözlerini dikmeye ara vermezdi. Onda korkudan daha güçlü bir şey vardı; daha fazla terör, daha fazla acı gereksinimi ve birdenbire, gözlerini parmaklarıyla kapayan karısı, çıplak bacakları gergin adama doğru koşuyor, ona sarılıyor ve mavi fona karşı dikilmiş morumsu erkeklik organından kaçmıyordu artık.

Erdosain kendini yaman bir dehşetle yamyassı olmuş hissetti. Onu bir hadde makinesinin merdaneleri arasından geçirmiş olsalardı, yaşamı bundan daha ince olamazdı. Bir arabanın eski tekerlek izlerinde ezdiği kurbağalar, yamyassı ve kavruk kaldıklarında böyle olmazlar mıydı? Ama bakmak istemiyor, hiç bakmak istemiyordu ki, şimdi adamın, Elsa'nın yüzünü ağzına doğru kaldırmak için çenesini elleriyle tutarken, karısının, onun, kıllı ve köşeli göğsüne nasıl yaslandığından başka bir şey göremiyordu.

Ve Elsa birdenbire bağırıyordu: "Ben de, sevgilim... ben de." Yüzü umutsuzluktan kızarmıştı, giysileri sütbeyaz kalçalarının üçgeni çevresinde fırdönüyordu ve gözleri, titreyen adamın sert erkeklik organıyla esrik, cinsel organının tüylerini, sertleşmiş göğüslerini açıyordu... ah! ne diye bakıyordu sanki!

Yararı yoktu, Elsa... evet, Elsa, yasal karısı, adamın tüm erkekliğini tek bir okşayışta küçücük eliyle kavramayı deniyordu. Adam, zevkten uluyarak, şakaklarını sıkıştırıyor, gözlerini bileğiyle kapatıyordu; ama Elsa, onun üstüne eğilmiş, kırmızı dilini kulaklarına sokuyordu: "Sen kocamdan daha yakışıklısın! Ne kadar da yakışıklısın, Tanrım!" Erdosain, bu korkunç manzarayı ruhunun derinliklerine burgulamak için, başını boynunun üstünde yavaş yavaş döndürselerdi, bundan daha çok acı çekmezdi. Öylesine acı çekiyordu ki, bu acı dinseydi, ruhu bir şarapnel gibi patlardı. Ruh nasıl bunca acıya katlanabilirdi? Yine de, daha çok acı çekmek istiyordu. Onu bir et kütüğünün üstüne uzatsınlar, sırtını satır vuruşlarıyla dilim dilim etsinler... Onu dört parçaya bölüp bir çöp tenekesine atsalar yine de acı çekmeyi sürdürürdü. Gövdesinin tek bir santimetrekaresi yoktu ki, bu aşırı yoğun iç sıkıntısının baskısını hissetmiyor olsun.

Bu korkunç burgacın gerilimi altında tüm ipler kopmuştu ve birdenbire bir dinlenme duyumu organlarını dengeledi.

Artık hiçbir şey arzulamıyordu. Yaşamı sessizce, bendi yı-

kılmış bir baraj gibi aşağı doğru akıyordu. Gözkapakları kapalı olduğu halde uyumuyordu; bu bilinçli baygınlık, acısını kloroformla sağlanan bir uykudan daha çok uyuşturuyordu.

Yüreği adamakıllı atıyordu. Isınan yastığın tüylü kumaşını uzaklaştırmak için başını güçlükle kımıldattı, yalnızca ensesindeki bu serinliği yaşamak duyumuna bıraktı kendini. Kocaman bir göz gibi gevşeyip kasılan yüreği, uykulu gözkapaklarını yalnızca karanlıkları tanısın, diye açıyordu. Yalnızca karanlığı mı?

Elsa belleğinden öylesine uzaktı ki, bu geçici hipnozda, onu tanımış olması olgusu bir yalan gibi geliyordu. Hem Elsa'nın fiziksel olarak var olduğunu kim bilebilir? Önceleri onu görebiliyordu, şimdiyse onu tanımak için büyük bir çaba harcaması gerekiyordu... ve onu şöyle böyle tanıyordu. Gerçek şuydu ki, artık o, o değildi, kendisi de kendisi. Şu anda, yaşamı sessizce yokuş aşağı akıyordu, kendini yılların geri tepmesiyle sürükleniyor gibi hissediyordu; çocuk, kırmızı lekeli birkaç taşın arasında bir selin sonsuz yokoluşunu gölgeleyen yeşil bir ağacı seyrediyordu. Kendisi de, karanlıklarda bir et çavlanıydı. Haydi öyleyse bilin bakalım damarlarındaki kan ne zaman boşalacaktı! Algılanabilir tek şey, kocaman bir göz gibi olan ve karanlıkları tanımak için uykulu gözkapağını açan yüreğinin kasılma ve gevşeme devinimiydi. Sokağın ortasındaki elektrik lâmbası, kapının yarığından geçip cibinliğin tülünün üstüne düşen güneş renkli bir ışık demeti sızdırıyordu. Duyarlılığı, yeniden acıyla toparlanıyordu.

Erdosain'di o. Şimdi kendisini tanıyordu. Sırtını büyük bir çabayla dikleştiriyordu. Yemek odasının girişini kapatan kapının altında sarı bir ışık çizgisi görülüyordu. Işığı söndürmeyi unutmuştu. Söndürmeliydi... ah hayır! hayır! Elsa gitti... Şeker Limited Şirketine altı yüz peso, yedi sentavo borcu var... hayır yok, artık borcu yok, çünkü cebinde bir çek var...

Ah, gerçeklik, gerçeklik!

Cibinliğin tülünü gümüşleyen ışığın verev koşut kenarı, önceki gibi, dünkü gibi, on yıl önceki gibi yaşadığını açıkça gösteriyordu.

Bu ışık çizgisini görmek istemezdi, tıpkı küçükken, 'Orada olduğunu bilerek, hiçbir insansal gücün bu aydınlığı geri gönde-

remeyeceğini bilerek, camlardan süzülen o mavimtırak ışığı' görmek istemediği gibi. Evet, babasının ona ertesi gün kendisini döveceğini söylediği zamanki gibi. Ama şimdi aynı değildi. Öteki aydınlık mavimsiydi, oysa bu gümüş rengindeydi, ama bir zamanların o mavimsi ışığı kadar keskin ve gerçeğin habercisiydi. Ter şakaklarını, saç diplerini ıslatıyordu. Elsa çekip gitmişti. Geri gelmeyecek miydi? Barsut buna ne derdi?

Dayak

Birdenbire, biri sokak kapısının önünde durdu. Erdosain, Barsut'un geldiğini anladı, yatağından fırladı. Her zaman olduğu gibi konuğu gürültü yapmamayı deneyerek kapıyı çalıyordu.

Erdosain kısık bir sesle,

– Girsene! Niçin girmiyorsun?

Barsut gövdesinin tüm ağırlığım topuklarının üstünde taşıyarak girdi.

– Geliyorum, diye bağırdı Remo, öteki yemek odasına girerken.

İçeri girdiğinde, Barsut bacaklarını üst üste atarak oturmuştu bile; her zaman olduğu gibi kapıya sırtını dönmüş, odanın güneydoğu köşesine bakıyordu.

– Ne yapıyorsun?

– Nasılsın?

Dirseğini masanın kenarına bastırıyordu, çünkü yanağını avucuna dayamıştı ve ışık, elinin beyaz eti üstüne bakır kırmızısı bir renk döküyordu. Şakaklarına dek uzanan kaşlarının altında, yeşil gözleri hal hatır sorusunun sıcaklığında sert cam görünüşünü yumuşatıyordu.

Erdosain, onun yüzünü, doruklarda pırıldayan bir ışık bulutunun arkasındaymış gibi seçiyordu. Alnı, sivri kulaklarına kadar çekilen şakaklarıyla varla yok arasıydı; alıcı kuşunki gibi kemikli burnu, güçlü yumruklar yemek için yaratılmış gibi dümdüz çenesi, kolalanmış yakasından çıkan siyah kravatın kusursuz düğümü.

Beceriksiz bir ses tonuyla sordu Barsut:

– Elsa nerede?

– Dışarı çıktı.

Sustular. Erdosain, Barsut'un ceketinin gri yeninin masanın beyaz kenarı üstünde oluşturduğu dik açıyı ve lâmbanın burun çizgilerine dek bakır kırmızısı bir ışıkla aydınlattığı yanağı-

nı seyretti. Yüzün öteki yarısı, saçların dibinden çenedeki gamzeye dek, içinde kenarları bir gölge çıkıntısı oluşturan karanlıkta kalıyordu. Barsut, bacak bacak üstüne atmış, hafifçe sallanıyordu.

Konuğunun "Ah!" dediğini sanan Erdosain: "Ne diyorsun?" diye sordu.

– Hiçbir şey.

Gerçekte, Erdosain'in duyduğu bu 'ah' birkaç saniye önce söylenmişti.

– Elsa dışarı mı çıktı?

– Hayır... Çekip gitti.

Barsut başını kaldırdı, kirpiklerinin arasından daha çok ışık girsin, diye kaşlarını yukarı çekti ve dudakları hafif aralık, mırıldandı:

– Gitti mi?

Erdosain kaşlarını çattı, konuğunun ayakkabılarını yandan inceledi ve gözkapaklarını yarı yarıya kapatarak ve Barsut'un iç sıkıntısını kirpiklerinin arasından süzülen bakışıyla gözetleyerek, sözcükleri yavaş yavaş döktü ağzından.

– Evet... Elsa... çekip gitti... bir... adamla... birlikte.

Ve sol gözkapağını Melankolik Pezevenk gibi kırparak başını eğdi, alnının derisini gerdi. Öteki gözü Barsut'la iyiden iyiye alay ediyor görünüyordu. Barsut, gergin yakasını çenesiyle yamultarak başını hızla eğdi. Kaşlarının bronzlaşmış çizgileri altında gözbebekleri, yabanıl bir bakışla izliyordu karşısındakini.

Erdosain sürdürdü:

– Bak! Tabanca orada. Onları öldürebilirdim, ama yapmadım. İnsanoğlu garip bir hayvan değil mi?

– Burnunun dibinde, gözlerinin önünde karını kaptırdın ha?

Erdosain'in içinde, birkaç saat önce yaşadığı aşağılanmanın azdırdığı eski kin, şimdi acımasız bir neşelenme nedenine dönüşüyordu. Ağzı kinden kupkuru, boğazında titreyen bir sesle bağırdı:

– Bundan sana ne?

Korkunç bir tokat sandalyesinden devirdi Erdosain'i. Daha sonra, anımsadığı tek şey, yüzüne inip kalkan Barsut'un ko-

lu oldu. İki eliyle yüzünü kapayıp doğanın zincirlerinden boşanmış bir gücü gibi ara vermeden, üstüne çullanan cüsseden kurtulmak istedi. Kafası tok bir sesle yere çarptı ve bayıldı.

Kendine geldiğinde, Barsut yanına diz çökmüştü. Erdosain, gömleğinin yakasının açık olduğunu ve suların yol yol boğazına dek sızdığını algıladı. Burun çeperinden yakıcı bir acı yükseliyordu; her an hapşıracakmış gibi geliyordu ona. Dişetleri kanıyordu, şişmiş dudaklarının altında dişleri görülebiliyordu.

Erdosain güçlükle kalktı ve kendini bir sandalyenin üstüne bıraktı; Barsut, öylesine solgundu ki, gözlerinden iki alev fırlıyor gibiydi. Elmacık kemiğinden kulaklarına dek kas demetleri, titreyen iki çatkı oluşturuyordu. Erdosain, bitmeyen bir düşte salınıp durduğu duyumuna kapıldı, ama öteki onu kolundan tutup konuşmaya başlayınca anladı:

– Dinle, istersen yüzüme tükür, ama bırak konuşayım. Sana her şeyi anlatmam gerek. Otur... oraya, işte böyle. (Erdosain bilinçsizce ayağa kalkmıştı.) Dinle beni, rica ediyorum. Anlıyor musun? Seni yumruklayarak öldürebilirdim... Az önce, kendimi tutamadım... Yemin ederim... istersen diz çöküp özür dileyeyim senden. Daha ne istiyorsun, ben böyleyim işte. Dinle... ah... ah... insanlar bilselerdi...

Erdosain ağzında biriken kanı tükürdü. Bir sıcaklık yayılıyordu alnına, şakaklarından içeri giriyor ve ensesinde zonklamalara yol açıyordu. Sırtı o denli geriye büküldü ki, başını masanın kenarına dayadı. Barsut onu böyle görünce sordu:

– Yüzünü yıkamak ister misin? İyi gelirdi sana. Bekle biraz, çıkma. (Mutfağa koştu, su dolu bir leğenle geri döndü.) Hadi yüzünü yıka. İyi gelecek sana. Seni ovmamı ister misin? Dinle, bağışla beni, bir dürtüydü. Ama sen de ne diye benimle alay ediyormuşsun gibi gözünü kırptın? Haydi, yıka yüzünü, lütfen.

Erdosain sessizce kalktı, yüzünü birkaç kez leğendeki suya batırdı. Soluğu kesilince, yüzünü sudan ayırıyordu, sonra oturdu ve hava, şakağının yanındaki saçların ıslaklığını kuruttu. Ne kadar da yorgundu! Ah! Elsa onu görseydi! Ne çok acırdı ona! Gözlerini kapadı. Barsut sandalyesini ona yaklaştırdı ve,

– Sana her şeyi anlatmam gerek. Yoksa kendimi aşağılık biri gibi hissederim. Bak, sakin sakin konuşuyorum seninle. Din-

le, inanmıyorsan elini yüreğinin üstüne koy. Seninle içtenim. İyi, seni... seni ben ele verdim Şeker Şirketinde... O imzasız mektubu gönderen bendim.

Erdosain başını kaldırmadı. O ya da bir başkası ne fark ederdi?

Barsut ona baktı; ne olursa olsun birşeyler söylemesini bekliyordu. Söylemeyince kendisi konuştu:

– Neden hiçbir şey söylemiyorsun? Evet seni ben ele verdim. Anlıyor musun? Seni ihbar ettim. Seni içeri attırıp Elsa'yla kalmak, onu aşağılamak istiyordum. İçeri atıldığını düşleyerek geçirdiğim bütün o geceleri bilemezsin sen! Bu parayı bulamayacaktın ve haliyle seni dava edeceklerdi. Ama neden hiçbir şey söylemiyorsun?

Erdosain gözkapaklarını kaldırdı. Barsut oradaydı, evet oydu ve ona tüm bunları anlatıyordu. Elmacık kemiklerinden kulaklarına kadar, derisinin altında kasları belli belirsiz titriyordu.

Barsut gözlerini indirdi; bir odun ateşinin karşısındaymış gibi dirseklerini dizlerine dayadı ve yavaş bir sesle üsteledi:

– Sana her şeyi anlatmam gerek: yüreğimi yakan tüm bu şeyleri başka kime anlatabilirim ki! Yüreğin kötülük yapmadığı söylenir, doğrudur; ama inan bana, zaman zaman, "Yaşamak neye yarar? Böyle yaradılmışsam ben, elimden ne gelir?" diyorum kendi kendime. Anlıyor musun? Tüm bunları düşünürken, neler kurduğumu görmeliydin. Dinle, bunları sana anlatmamalıydım. Birine nasıl böyle bir kalleşlik yapılır, sonra da karşısına geçip en gizli saklı şeyleri pişmanlık duymadan anlatılır? Mümkün mü bu? Sık sık kendi kendime: Neden pişmanlık duymuyorum ben? dedim. Hiçbir şey hissetmeden iğrenç şeyler yapıyorsak, bu yaşam nasıl bir yaşamdır. Sen anlıyor musun bunu? Kolejde okuduğumuza inanırsak, suç onu işleyeni delirtirmiş; oysa gerçek yaşamda bir suç işlendiğinde insanın iyiden iyiye sakin kalması nasıl bir şey?

Erdosain sabit gözlerle Barsut'a bakmayı sürdürüyordu. Şimdi bu adamın görüntüsü bilincinin derinliklerine yerleşiyordu. Yaşama gücü, solgun yüzünü öylesine yoğun bir ilmikte sıkıyordu ki, o anda gerçekleşen iz, bir daha asla çıkmayacaktı.

– Dinle, diye sürdürdü Barsut, seni kudurttuğumu, elinden gelse beni öldüreceğini biliyordum ve bu da beni hem üzüyor, hem keyiflendiriyordu. Kimbilir kaç gece seni nasıl bir yöntemle ortadan kaldırabileceğimi düşünerek yatağa gittim? Kimi zaman sana postayla bir bomba ya da bir kutuda zehirli bir yılan göndermeyi bile düşledim. Ya da bir sürücüye para verip seni sokakta ezdirmeyi. Gözlerimi kapıyordum ve ikimizi düşünerek saatler geçiriyordum. Onu sevdiğimi sanıyorsun? (Erdosain, daha sonra, bu geceki konuşmada Barsut'un Elsa'yı küçük adıyla anmadığını anımsadı.) Hayır, onu asla sevmedim, hayır. Ama onu aşağılamak hoşuma giderdi, biliyor musun? Aşağılamak, öylece, nedensiz; senin güç duruma düşmüş olmanı, bunun üzerine onun, gelip benden diz çöküp sana yardım etmemi isterken görmek... Anlıyor musun? Asla sevmedim onu. Seni ele verdimse bunun içindi, bana her zaman tepeden bakan onu aşağılamak içindi. Sen bana Şeker Şirketinden para çaldığını söylediğinde, içimde yabanıl bir sevincin kıpırdandığını hissettim: "Tamam," dedim, "bakalım şimdi o gururu nasıl kırılacak?"

Erdosain sormadan edemedi:

– Ama onu seviyordun?

– Hayır, asla sevmedim onu. Bana ne kadar acı çektirdiğini bilseydin! Onu sevmek mi? Hiçbir zaman elimi sıkmayan kadını mı? Ne zaman bana baksa, yüzüme tükürdüğü izlenimine kapılırdım. Ah, sen onun kocası oldun, ama onu hiç tanımamışsın! Ne tür bir kadın olduğunu bir bilsen! Dinle, seni ölürken görürdü de tek bir acıma belirtisi göstermezdi. Anlıyor musun? Ben anımsıyorum. Akstraldi Şirketi battığında ve siz yeniden kendinizi sokak ortasında bulduğunuzda benden yardım isteseydi, varımı yoğumu veririm ona. Bana, "Sağ ol," desin diye tüm servetimi verirdim. Yalnızca, "Sağ ol." Bana bu sözcüğü söylesin diye her şeyimi verirdim. Onunla konuşmayı denediğim bir gün bana, *"Remo ikimizin ekmek parasını kazanacak kadar erkek,"* diye yanıt verdi. Ah, sen onu tanımıyorsun! Kılını bile kıpırdatmadan ölümünü seyredecek yetenekte bir kadın o. Ve ben düşünüyordum: Tanrım, bir insanın aklından ne çok şey geçiyor! Kendimi yatağa atıyor ve olabilecek şeyleri düşünüyordum... Sen bir adam öldürüyorsun... Seni kurtarmak gereki-

yor; işte o zaman o bana geliyor, sana yardım etmemi istiyor; ben ona özverimi göstererek, tek bir söz söylemeden dört bir yana koşturuyorum. Ne kadındı o, Remo! Ne kadındır o! Dikiş diktiğini anımsıyorum. Yanında kalmak isterdim biliyor musun? Diktiği şeyin ucundan tutmak için ve bilirdim seninle mutlu olmadığını. Yüzüne, yorgunluğuna, gülümseyişine bakınca insan anlardı bunu.

Erdosain, Elsa'nın bir saat önce söylediklerini anımsadı. *Önemi yok... Memnunum. Nasıl şaşıracağını düşünsene Remo! Yalnızsın, akşam, yapayalnız... Birdenbire, gıcırt... Kapı açılıyor... ve benim... ben gelmişim.*

Barsut konuşmasını sürdürdü:

– Elbette, kendi kendime onun senin yanında (senin gibi bir adamla) bir yaşama katlanmasını sağlayan şeyin ne olduğunu soruyordum.

Yalnız gelmişim, loş sokaklardan yürüyerek, seni arayarak, ama sen beni görmüyorsun, yalnızsın... başın...

Erdosain düşüncelerin beyninin yüzeyinde su girdabı gibi döndüğünü hissediyordu. Dev bir koni, burgacı organlarının köklerine dek daldırıyordu. Yumuşak sürtünmesi ruhundan yepyeni acılı bir şefkat çekip çıkarıyordu. Elsa'nın sözleri ne denli iyiydi, içeriği ne denli olağanüstüydü!

Seni her zaman sevdim. Şimdi de seviyorum... neden hiçbir zaman bu akşam konuştuğun gibi konuşmadın? Seni yaşamım boyunca seveceğimi... ötekinin senin yanında, bir insan gölgesi gibi kalacağını hissediyorum.

Erdosain şimdi bu sözlerin ruhunu sonsuza dek kurtardığından emindi; o sırada Barsut kıskançlık dolu bir iç sıkıntısı kümeliyordu sözleriyle:

– Ona sende ne bulduğunu sormak, onun önünde göğsünü yarmak ve ona, yoruluncaya kadar, senin bir çılgın, bir rezil, bir korkak olduğunu göstermek istiyordum. Yemin ederim ki bu sözleri öfkelenmeden söylüyorum.

– Buna inanıyorum, dedi Erdosain.

– Şu anda bile sana bakarak kendime soruyorum: Bir kadın bir erkeğe ne gözle bakar? İşte bunu hiçbir zaman bilemeyeceğiz. Sana da öyle gelmiyor mu? Sen benim için zavallı bir tip-

tin; şu, insanın elinin tersiyle yolunun üstünden kenara ittiği tiplerden. Ama onun için kimdin? İşte karanlık nokta bu. Bunu hiç bildin mi? Söyle bana, açıkyüreklilikle: Karının gözünde nasıl bir adam olduğunu içtenlikle bildin mi hiç? Yanıbaşında onca acı çekmek, hep yaptığı gibi sana katlanmak için ne buldu sende?

Barsut ne kadar da ciddi konuşuyordu! Kısık sesle sıraladığı sorular birer yanıt gerektiriyordu. Erdosain onu yakınlarda biri gibi değil de, bir başkasının kopyası, birdenbire bilincinin bir parçasına dönüşmüş olan kemikli burunlu, bronz rengi saçlı bir hayalet gibi hissediyordu. Zaten o da başka koşullardaki biri gibi şimdi ona aynı soruları soruyordu. Evet, öyle görünüyordu ki barış içinde yaşamak için onu yok etmek gerekiyordu; bu düşünce, içinde bir yerlerde belli belirsiz filizlendi.

"Bir pamuk balyasına saplanan kılıç gibi," diyecekti daha sonra Erdosain:

Barsut uzaktan uzağa olsa bile, o anda Remo'nun kendisini ölüme mahkûm ettiğini düşünmüyordu. Sonradan bana bu düşünceyi hangi koşullarda edindiğini açıklarken şöyle diyordu Erdosain:

"Savaş alanında bir general gördünüz mü hiç? Düşüncemi daha kolay kavrayabilesiniz diye bir kâşif gibi konuşacağım. Bir süredir bir sorunun çözümünü araştırıyorsunuz. Anahtarın, gizin sizde olduğunu biliyorsunuz, bundan eminsiniz, ama bu işin sırrı, giz katmanlarıyla öylesine örtülü ki onu göremiyorsunuz. Ve bir gün, en umulmadık anda, birdenbire makinenin planı, eksiksiz görünümü ve basitliğiyle gözlerinizi kamaştırarak belirginleşiyor. Olağanüstü bir şeydir bu! Savaş alanında bir general düşünün. Her şeyi kaybetmiş durumda, derken birdenbire, bulacağını hiç mi hiç düşünmediği, bununla birlikte, elinin altında, kafasının içinde bir yerlerde duran, açık ve kesin bir çözüm ortaya çıkıyor. Ben de, o anda, Barsut'u öldürtmem gerektiğini anladım. O, karşımda yararsız sözler sıralarken, benim şişmiş dudaklarımla, acıyan burnumla, bulunan çözümün bir matematik yasası gibi kaçınılmaz olduğu zaman hissedilen neşeye benzeyen olağanüstü bir neşe, bir göz kamaşması buluyordum içimde. Belki de, korkunç yasaları, sayıların ve çizgile-

rin bileşimlerini düzenleyen yasalar denli çiğnenemez olan bir düşünce matematiği vardır[1]. Çünkü merak uyandırıcıdır bu. Dişlerimi hâlâ kanatan bu dayak, bir ölüm planının kesin çizgileri gibi, bilincime hidrolik bir presin izi gibi kazınmıştı. Anlıyor musunuz? Bir plan genellikle üç genel çizgi, kabul edilebilir üç düz çizgidir, başka bir şey değil. Sevincim gümbür gümbür, sentetik çizgileri şu tasarıyı ifade eden soğuk damga kabartmanın üzerinde biçimleniyordu: Barsut'u ortadan kaldırmak, onu öldürtmek ve parasıyla Yıldız Falcısı'nın istediği gizli örgütü kurmak tasarısını. Anlıyor musunuz? Barsut ikimizin lânetlenmiş ruhundan hüzünle söz ederken cinayet tasarısı içimde birdenbire doğdu. Binlerce kilo ağırlığında bir baskıyla demir bir levha üstüne basılmış gibiydi bu tasarı.

"Ah! Size nasıl açıklamalı? Birdenbire buz gibi bir sevinçle dolu bir bakışta her şeyi unuttum. Geceleri yaşayan birinin tan ağarmasında keşfettiği bir şey gibi... bitkin düşürücü bir geceden sonra bıkkınlığı azaltan sabah gibi. Anlıyor musunuz? Dâhice bir düşünceyi gerçekleştirmek için paraya çok gereksinimi olan birine Barsut'u öldürtmek. İçimde kıpırdayan bu yeni gün ağarması, öylesine bireyselleşmişti ki, daha sonra birçok kez mantıksızlığı açıkça belli kökenleri yüzünden kendisi için bile bir şaşkınlık konusu olan duyumları, katman katman ortaya çıkartan yeni ufukları birbiri ardınca karşısında gören bir insanın ruhunu, hangi gizin dizginlemeyi başardığını sordum kendi kendime."

Bu olayın akışı içinde, Erdosain'in coşkuya kapıldığı zaman, temel düşüncesinin çevresinde bir sözcük furyası içinde dönüp durduğunu söylemeyi unuttum. Ona, tümceler arasında, zavallı bir mutsuz değil de, olağanüstü bir insan olduğu bilincini veren bu ağır aksak sayıklamanın etkisi altındayken, tüm anlatım olanaklarını kullanmak gereksinimi duyuyordu. Gerçeği söylüyordu, bundan emindim. Birçok kez kafamı karıştıran şey, kendime sorduğum şu soru oldu: Bu adam kendisini anlatan bu oyuna katlanmak için onca enerjiyi nereden sağ-

1. *Yorumcunun notu:* Erdosain'in bu itiraflar bölümü, daha sonra beni işlenmek üzere olan suç düşüncesinin onda bilinçaltı bir biçimde var olup olmadığını sormaya itti. Bu, Barsut karşısındaki edilgenliğini açıklayabilirdi.

lıyordu. Ayrıntıların toplamı ona o günlerde yaşadığı gerçekliği verebilmiş gibi kendi kendisini incelemekten, içinde olup bitenleri çözümlemekten başka bir şey yapmıyordu. Bu konuda üsteliyorum. Konuşma yetisi olan bir ölü, görünüşte ölü olmadığına kendi kendini inandırmak için onun konuştuğundan fazla konuşamazdı.

Barsut, karşısındakinin aklından geçmekte olanların farkına varmadan konuşmasını sürdürdü:

– Ah! Ah! Sen onu tanıyamadın... sen onu hiçbir zaman tanımadın. Göreceksin bak, bunu iyi dinle. Bir akşam seni görmeye gelmiştim, ama senin evde olmadığını biliyordum, onunla karşılaşmak, onu görmek istiyordum, işte böyle, yalnızca onu görmek için. Ter içinde vardım evinize, karar vermeden önce güneş altında kaç sokak arşınladığımı bilmiyorum.

"Benim gibi güneş altında," diye düşündü Erdosain.

– Üstelik bir arabaya binecek param da yok değildi. Seni görmek istediğimi söylediğimde, o kapının eşiğinde kımıldamadan bana şöyle dedi: "Üzgünüm, sizi içeri alamam, çünkü kocam evde değil." Anlıyor musun bunu? Ne it kadındı o!

Erdosain düşündü:

"Temperley'e halen bir tren var."

Barsut konuşuyordu:

– Ben ki seni zavallı bir tip olarak görüyordum, kendi kendime: "Peki, ama Elsa bu sefilde ne buluyor da onu böyle aşkla seviyor?" dedim.

Erdosain ona son derece sakin bir sesle sordu:

– Yüzümden sefil biri olduğum anlaşılıyor mu?

Barsut, şaşkın, başını kaldırdı. Bir an, onu yeşilimsi ve yarısaydam gözbebekleriyle süzdü. Üzerine düşen ışık parçası aralarına bir düş uzaklığı koyuyordu ve Barsut kendini öteki kadar hayaletimsi görüyordu, çünkü tüm boyun kasları birdenbire sertleşmiş gibi başını güçlükle devindirirken, yanıtladı:

– Hayır, iyice bakıldığında bir saplantının tutsağı olan birine benziyorsun... ne olduğunu sen bul bu saplantının.

Erdosain yanıtladı:

– Ben insan ruhundan anlarım. Doğal olarak, henüz bu saplantının ne menem bir şey olduğunu bilmiyorum, ama il-

ginç olan karını elimden almayı düşlediğini hiçbir zaman düşünmemiş olmam... bir de bu sözleri söylerkenki dinginliğin...

– Seninle açıksözlü olduğumu yadsıyamazsın...

– Hayır...

– Üstelik onu aşağılamak istiyordum... senden çalmak değil. Neden mi? Çünkü beni hiçbir zaman sevmeyeceğini biliyordum.

– Bunu nereden çıkarıyordun?

– İşte bunu bilmiyorum. Çünkü insan kendine açıklayamadığı kimi şeyleri de yapar. Birbirimize 'katlanamadığımız' halde ben seni sık sık görüyordum, sen de beni. Senin eve geliyordum, çünkü böylece acı çekiyordum ve sana acı çektiriyordum. Her gün kendi kendime, "Bir daha gitmeyeceğim... Bir daha gitmeyeceğim..." diyordum, ama size gelmek saati yaklaşınca sinirli oluyordum. Sanki beni bir yerlerden çağırıyor gibiydiniz, o zaman aceleyle giyiniyordum... Geliyordum.

Erdosain birdenbire garip bir düşünceye kapıldı ve:

– Sırası gelmişken, başka bir konuya geçmek için... Bu sabah bana Şeker Şirketinde imzasız mektuplardan söz ettiklerinden haberin olup olmadığını bilmiyorum. Açığımı kapatmazsam yarın beni tutuklayacaklar. Bu işin tek suçlusu, sanırım bunu kabul etmekte güçlük çekmeyeceksin, sensin ve bu parayı bana vermek zorundasın. Bu kadar parayı başka nereden bulabilirim?

Barsut şaşkınlıkla doğruldu.

– Bu nasıl iş! Elsa çekip gidiyor, boynuzlanıyorum, eşekten düşmüş gibi oluyorum, üstüne üstlük bir de alçaklık yapıyorum, yine de parayı vermek zorunda olan ben mi oluyorum? Çıldırdın mı sen? Sana bu parayı vermekle ne çıkarım olur benim... hem de altı yüz peso...

– Ve yedi sentavo.

Erdosain ayağa kalktı.

– Son sözün bu mu?

– Ama anlasana, ben nasıl...

– Pekâlâ, 'oğlum'... Sabırlı ol. Şimdi bana bir iyilik yap ve siktir git buradan. Uyumak istiyorum ben.

– Birlikte çıkalım ister misin?

– Yorgunum. Rahat bırak beni.

Barsut duraksadı. Sonra kalktı, şapkasını kenarından tutarak şapşal şapşal odadan çıktı.

Erdosain kapanan kapının sesini dinledi. Bir an kaşlarını çatarak düşündü. Ceplerinde demiryolları tarifesi aradı, saatlere baktı. Sonra yüzünü yıkadı, aynanın karşısında saçlarını taradı. Dudakları morarmıştı, burnunun kenarında kırmızı bir leke vardı; başka bir morluk, şakağını saçlarının başladığı yere kadar çevreliyordu.

Birşeyler aranarak çevresine şöyle bir bakındı; yere düşmüş tabancayı gördü, aldı ve çıktı. Ama ışığı açık unuttuğu için geri döndü ve kapattı. Şimdi her yer karanlıktı, ışığın izine benzer bir şey parladı gözlerinin önünde ve yok oldu.

O gün ikinci kez Yıldız Falcısı'na gidiyordu.

Bir Suçla 'Var Olmak'

Temperley Garında peronun bir bölümü, telgrafçıların bürosunun kapılarından sızan bir ışık demetiyle şöyle böyle aydınlanmıştı. Erdosain karanlıkta, makas kollarının yakınında bir sıraya oturdu. Üşüyordu, belki ateşi de vardı. Suçluluk düşüncesinin gövdesiyle bir süreklilik oluşturduğu izlenimine kapıldı, karanlıkta yaşayan birinin ışıkta kendini koyvermesi. Demiryolu geçiş ışıklarının görülmeyen direğinin ucunda kırmızı yuvarlak bir ışık parlıyordu; onun ötesinde, başka yeşil ve kırmızı yuvarlaklar karanlıkta asılı duruyorlardı ve bu ışıkların galvanoplastiklediği rayların eğrisi, mavimsi ya da kırmızımsı renkteki yuvarlaklığını karanlığın içine dolduruyordu. Arada bir kırmızı ya da yeşil ışık soluyordu. Sonra her şey öylece dingin kalakalıyordu; tekerlerin kösteklerinin gıcırtısı kesiliyor, tellerin taşlara sürtünmesi duruyordu.

Uyuşukluğa gömüldü Erdosain.

"Burada ne yapıyorum ben? Neden burada kalıyorum? Onu öldürmek istediğim doğru mu? Yoksa onu öldürmek isteğini duyumsamak mı istiyorum? Gerekli mi bu? Şimdi Elsa trende o adamla alt alta üst üste olmalı. Ama bundan bana ne? Eskiden, ben kahvedeyken, evde yalnız olduğunu bilir ve onun için üzülürdüm; benim yanımda mutsuz olduğunu bildiğim için üzülürdüm... şimdi... elbette, uyumuştur, başı adamın göğsüne yaslanmış. Allah kahretsin! Bu mu yaşam? Yitip gitmeler, hep kaybolmalar mı? Ama ben, gerçekten olduğum insan mıyım ben? Yoksa başka biri miyim? Tuhaf şey! Tuhaf bir biçimde yaşamak! İşte başıma gelen bu! Barsut'unkine gelen gibi. Uzakta olduğu zaman, onu olduğu gibi düşünüyorum, alçak, mutsuz. Neredeyse burnumu kırıyordu. Görülmemiş şey. Öyle görünüyor ki, şimdi boynuzlu, yenik olan o, ben değilim! Ben değilim! Gerçekten bu yaşam maskaralık! Yine de ciddi olan bir şey var. Neden yanımdayken ondan tiksiniyorum!"

Telgrafçıların pencerelerinin sarı camları önünde gölgeler sallanıyordu.

"Onu öldürmek ya da öldürmemek? Bu önemli mi benim için? Onu öldürmek benim için önemli mi? İçten olalım. Onu öldürmek çok mu önemli? Ya da hiç mi önemi yok? Yaşaması benim için fark etmez mi? Yine de onu öldürme isteğim olsaydı. Bir Tanrı gelseydi şimdi ve bana sorsaydı: 'İnsanlığı ortadan kaldıracak güce sahip olmak ister misin?' Ortadan kaldırabilir miydim? Kaldırır mıydım? Hayır bunu yapamazdım. Çünkü bunu yapabilecek güce sahip olmak, bu işe duyulan ilgiyi yok ederdi. Ayrıca, yeryüzünde tekbaşıma ne yapardım? Atölyelerde dinamoların nasıl paslandığını, kazanların üstünde ata binmiş iskeletlerin oldukları yere yığıldıklarını görmek? Doğru, beni tokatladı, ama ne önemi var? Ne insanlar! Ne çeşitlilik! Yüzbaşı, Elsa, Barsut, Domuz Başlı Adam, Yıldız Falcısı, Pezevenk, Ergueta... Ne liste ama! Bunca canavar nereden çıkmış olabilir? Ben de yörüngemden çıktım, olduğum kişi değilim; yine de varlığımın bilincine varmam, onu doğrulamam için birşeyler yapmam gerek. Evet işte bunun için, varlığımı doğrulamam için. Çünkü bir ölü gibiyim. Ne yüzbaşı, ne Elsa, ne de Barsut için varım. Onlar isterlerse beni içeri tıktırabilirler. Barsut beni tekrar tokatlayabilir. Elsa burnumun dibinde, gözümün önünde başka erkeklerle çekip gidebilir; yüzbaşı bir kez daha alıp götürebilir onu. Ben, herkes için yaşamın yadsımasıyım. Ben, olmamak gibi bir şeyim. *Eylem olmayan insan var değildir*. Olmamasına karşın var. Var ve yok. Oradaki şu insanlar örneğin. Kuşkusuz karıları, çocukları, bir evleri var. Belki de yoksul insanlar. Ama biri evlerini ele geçirmeyi denese, onlardan bir metelik çalmaya ya da karılarına dokunmaya kalksa, yırtıcı hayvanlardan daha yırtıcı olurlardı. Ya ben, ben niye başkaldırmadım? Bu sorumu kim yanıtlayabilir? Ben yanıtlayamıyorum. Böylece bir yadsıma gibi var olduğumu biliyorum. Ve tüm bunları kendi kendime söylerken üzgün değilim, ama ruhum sessiz, kafamın içi bomboş. O zaman, bu sessizlikten ve boşluktan sonra yüreğimde cinayete ilgi artıyor. Evet, öyle. Deli değilim; düşünmeyi, uslanmayı bildiğime göre. İçimde cinayete merak, son hüznüm olması gereken merak, merakın hüznü

yükseliyor. Ya da merak şeytanı. Bir cinayet işlersem nasıl olacağımı görmek. Evet bu, işte tastamam bu. Bir suç eyleminde bilincimin ve duyarlılığımın nasıl davranacağım görmek.

"Bununla birlikte, bu sözcükler bana suçun duyumunu tattırmıyor. Çin'deki bir felâketi haber veren bir telgrafın, felâketin kendisinin duyumunu vermediği gibi. Sanki cinayeti düşünen kişi değil de, bir başkasıymışım gibi. O başkası benim gibi olurdu, dümdüz bir adam, sinema perdesindeki bir adam gölgesi. Görülür, kımıldar, var olduğuna inanılır, acı çeker, ama yine de bir gölgeden başka bir şey değildir. Canı eksiktir. Bunun doğru olup olmadığını Tanrı söylesin. İyi. Gölge adam ne yapardı? Gölge adam edimi algılardı, ama ağırlığını hissetmezdi, çünkü bir ağırlığın olması için hacmi eksik kalırdı. Gölgedir o. Ben de öyleyim, olayı görüyorum, ama onu içermiyorum. Bu yeni bir kuram olsa gerek. Ağır ceza yargıcı bunu öğrenseydi ne derdi? Ne denli içten olduğumu kestirir miydi? Şu insanlar içtenliğime inanırlar mıydı? Kendimin, gövdemin sınırları dışında, devinim var, ama onlar için benimki gibi bir yaşam, aynı anda hem dünyada, hem ayda yaşamak olgusu kadar algılanamaz olsa gerek. Onların hepsi için ben hiçliğim. Bununla birlikte, yarın bir yere bomba atarsam ya da Barsut'u öldürürsem, her şey olurum, var olan adam olurum, sayısız hukukçu kuşaklarının onun için cezalar, tutukluluk süreleri ve kuramlar hazırladıkları adam olurum. Hiçlik olan ben, birdenbire şu korkunç düzeneği, aynasızlar, sekreterler, gazeteciler, avukatlar, savcılar, gardiyanlar, hücre arabaları düzeneğini harekete geçireceğim ve kimse beni yoksul ve zavallı biri değil, toplum karşıtı bir adam, toplumdan uzaklaştırılması gereken bir düşman olarak görecek. İşte gerçekten ilginç olan bu! Yine de insanın yeryüzündeki varlığını yalnız kötülüğün doğrulaması gibi, benim varoluşumu da yalnız suç doğrulayacak. Ve ben, şu Erdosain'in bizzat kendisi, öngörülen, korkulan, yasanın tanımladığı şu canavar Erdosain olurdum; yeryüzünü kirleten, tanınmayan binlerce Erdosain olurdum; öteki Erdosain, tıpkısının aynısı, var olan ve olacak olan Erdosain. Gerçekten de tüm bunlar çok ilginç. Yine de her şeye karşın karanlıklar var ve insan ruhu üzgün. Sınırsızca üzgün. Ama yaşam belki böyle olamaz. İçten gelen bir

duygu, bana yaşamın böyle olamayacağını söylüyor. Yaşamın böyle olamayacağının nedenini bulabilseydim, kendime iğne batırıp içimi bir balon gibi bu yalan rüzgârından temizlerdim; şimdiki görünümümden geriye yalnızca gıcır gıcır, yaradılışı canlandıran ilk tanrılardan biri gibi güçlü bir adam kalırdı. Tüm bu düşüncelerle başıboş dolaşmaya koyuldum.

"Yıldız Falcısı'nı görmeye gidiyor muyum, gitmiyor muyum? Yeniden ona geldiğimi görünce ne diyecek acaba? Belki de beni bekliyordur? O da benim gibi, benim için bir giz. İşte gerçek bu. O da nereye gittiğini benim kadar biliyor. Gizli örgüt. Öteki şeytan. Ne çeşitlilik! Barsut, Ergueta, Pezevenk ve ben... İstense de böyle örnekler bir araya getirilemezdi. Bunlar yetmiyormuş gibi, bir de hamile ve kör kız. Ne hayvanlar!"

İstasyon görevlisi ikinci kez önünden geçti. Adamın dikkatini çektiğini görünce Remo ayağa kalktı ve Yıldız Falcısı'nın evine yöneldi. Gökte ay yoktu. Sokağın girişinde, dalların arasında pillerle aydınlatılan kemerler parlıyordu. Evlerin birinden piyano sesleri geliyordu; yürüdükçe, garaj kapılarının önü arabalarla dolu bu gölgeyle serinlemiş evlerin duvarlarının arkasında olduğunu düşündüğü mutluluk görüntüsünün yarattığı iç sıkıntısının baskısı altında, yüreği daha da daralıyordu.

Öneri

Eve doğru gelen toprak yolda ayak sesleri duyduğunda Yıldız Falcısı yatmaya hazırlanıyordu. Köpek havlamadığı için panjuru araladı. Paralel ışıklar, nar ağaçlarının tepesine kadar karanlığı yardı ve oluşan bu sarı kübde, yüzü ışıkta aydınlanan Erdosain'in yaklaştığını gördü.

– Bak sen! diye düşündü Yıldız Falcısı. Bu genç adamın hasır bir şapkası olduğuna dikkat etmemiştim. Benden ne isteyebilir?

Tabancasının belinde olduğundan emin olduktan sonra (bu yoklama hareketi onda içgüdüsel bir davranıştı) anahtarı kilidin içinde döndürdü, Erdosain içeri girdi.

– Yattığınızı sanıyordum.

– Girin.

Erdosain çalışma odasına geçti. Amerika Birleşik Devletleri haritası, Ku Klux Klan'ın egemen olduğu yerleri belirleyen siyah bayraklarıyla hâlâ oradaydı. Evsahibi bir yıldız falı üstünde çalışmıştı, çünkü pergel kutusu masanın üstünde açık duruyordu. Pencerenin parmaklıkları arasından geçen rüzgâr kâğıtları kımıldatıyordu; Erdosain, adamın kâğıtları dolaba yerleştirmesini bekledikten sonra, sırtını bahçeye dönerek oturdu.

Yerleşince arkadaşının geniş yüzünü, dalgalı alnından birdenbire çıkan eğri burnunu, lahana yaprağı kulaklarını, siyah ve matlaşmış giysisi içinde hapsolmuş kocaman göğsünü, yeleğinin üzerinde birkaç kez gidip gelen bakır kösteğini, deforme olmuş parmaklı ve derisi meşinleşmiş elini süsleyen, taşı menekşe rengi çelik yüzüğünü inceledi. O anda şapkasız olduğu için saçlarının kıvırcık, karmakarışık ve kısa olduğunu görebildi. Bacaklarını açmış tüm ağırlığıyla koltuğun kenarlarına abanıyordu. Boyanmamış botlarıyla bir dağlıya, belki de bir altın arayıcısına benziyordu. "Patagonya'nın altın arayıcıları neden böyle olmasınlar?" diye düşündü Erdosain. Neden dalgın oldu-

ğunu kendine açıklamadan, belleğinde, Yıldız Falcısı'nın o gün öğleden sonra Pezevenk'e sopasıyla Federal Devletleri gösterirken söylemiş olduklarını yineleyerek, Birleşik Devletler haritasını incelemeye koyuldu.

– Ku Klux Klan'ın güçlü olduğu yerler, Texas, Ohio, İndianapolis, Oklahoma, Oregon...

– Neler anlatıyorsunuz dostum... derdiniz ne?

– A! Sahi... Sizi görmeye gelmiştim ben...

– Tam da yatmaya gidiyordum. Aptal birinin falına bakıyordum...

– Sizi rahatsız ediyorsam giderim...

– Hayır, kalın. Kavga mı ettiniz siz? Neler oluyor size?

– Neler olmuyor ki... Söyleyin bana, elinizden gelseydi... Soracağım şey sizi şaşırtacak... Gizli örgütünüzü kurmak için gerekli yirmi bin pesoyu sağlamak için birini öldürmeniz gerekseydi, öldürür müydünüz?

Yıldız Falcısı, koltuğundan kalktı. Şaşkınlıkla doğrulmuş, tüm gövdesi şimdi bir dik açı oluşturuyordu döşemeyle... Erdosain'in onda uyandırmış olduğu düşünceler her ne kadar başını dik tutmasını sağlıyorsa da, ağırlığıyla da omuzlarına olabildiğince çöküyor gibi görünüyordu. Ellerini ovuşturdu ve Remo'nun yüzünü dikkatle inceledi.

– Bana bu soruyu neden soruyorsunuz?

– Çünkü yirmi bin pesosu olan kurban adayını buldum. Onu kaçırıp zorla alıkoyabiliriz; bize bir çek imzalamayı kabul etmezse ona işkence ederiz.

Yıldız Falcısı kaşlarını çattı. Bu önerinin içerdiği bulmacalar karşısında şaşkınlığı arttı ve sol elinin parmaklarıyla sağ elinin parmağındaki yüzüğü döndürmeye başladı. Menekşe renkli yüzük taşı, kösteğin pirinç zincirinin önünden saniyede bir geçiyordu; yüzünün yere eğik olmasına karşın yatay bakışı, kirpiklerinin arasından Erdosain'in yüzünü inceliyordu. Ve bu duruşuyla, eğik burnu, kravatının siyah kumaşına gömülmüş çenesiyle birlikte, bir fil dişinin sertliğine bürünüyordu.

– Durun bakalım, şunu bir daha açıklar mısınız bana, çünkü söylediklerinizin tek bir sözcüğünü bile anlamadım.

O anda yeniden doğrulmuştu; yüzü sanki bir yumruk yağ-

murundan sakınıyor gibiydi.

– Kolay ve dâhiyane bir planım var. Karın bu gece başka bir adamla kaçtı. Öteki ise...

– Kim öteki...

– Barsut, karının kuzeni... Gregorio Barsut, beni görmeye geldi ve beni Şeker Şirketine ihbar edenin kendisi olduğunu itiraf etti.

– A! Sizi ele veren oydu demek?

– Evet, üstelik...

– Evet, ama bunu niye yapmış.

– Ne bileyim ben! Beni aşağılamak için. Zaten yarı delinin biri. Çılgınca yaşayan biri. Yirmi bin pesosu var. Babası bir yaşlılar yurdunda öldü. O da orada bitirecek yaşamını. Bu para halalarından birinden kaldı.

Yıldız Falcısı elleriyle alnını tuttu. Hiç bu denli şaşkın olmamıştı. İş onu ilgilendiriyordu, ama anlamıyordu. Üsteledi:

– Bana her şeyi ayrıntılarıyla anlatın, sırasıyla.

Erdosain öyküsüne yeniden başladı. Bildiğimiz her şeyi anlattı. Yavaş yavaş, inceden inceye, çünkü Yıldız Falcısı'na önerisini yapmadan az önceki sinir gerginliğini artık hissetmiyordu.

Şimdi, sandalyesinin ucuna ilişmiş, sırtı kamburlaşmış, dirsekleri dizlerine dayalı, yanaklarını parmaklarının arasına hapsetmiş, bakışı döşemeye takılıydı. Yüzünün yassı kemiklerine yapışmış sarımsı teni, ona bir veremli görünüşü veriyordu.

Boğazından durmaksızın, sağırcasına, bilincinin yüzeyi üstüne soğuk damga tekniğiyle basılmış bir dersi anlatıyormuş gibi dalga dalga haksızlıklar dökülüyordu. Yıldız Falcısı, parmakları dudaklarının üstünde, şaşkınlıkla ona bakıyor ve anlattıklarını dinliyordu. Çok şey düşlemişti, ama bu kadarını da değil.

Erdosain yanılmamak için gösterdiği yoğun kaygıdan kaynaklanan bir yavaşlıkla, bunaltılarını, aşağılanmalarını, anılarını, acılarını, uykusuz gecelerini, korkunç tartışmalarını üst üste yığıyordu. Başka şeyler yanında şunları da söyledi:

– Benim, size bir adamı öldürmeyi önermek için gelmiş birinin, size masumiyetten söz etmesi inanılmaz görünebilir size, ama yine de yirmi yaşımdayken bir çocuktan başka bir şey değildim. Bilir misiniz ne tür bir hüzün size geceyi küçük, iğrenç bir

kahvede harcatır, zamanınızı aptalca konuşmalar ve içki bardakları önünde geçirtir. Bir genelevde olmanın ve birdenbire umutsuzca ağlamamak için kendini tutmanın ne demek olduğunu bilir misiniz? Bana şaşkın şaşkın bakıyorsunuz, elbette beni tuhaf bir adam olarak görüyorsunuz, ama tüm bu tuhaflığın, dışa vurmadığım iç sıkıntısından kaynaklandığının farkında değilsiniz. Görüyor musunuz, böylesine bir kesinlikle konuşabiliyor olmam bana da inanılmaz gibi görünüyor. Kimim ben? Ne yöne gidiyorum? Biliyorum. Sizin de benim gibi olduğunuz izlenimine kapılıyorum; işte bu yüzden size Barsut'u öldürmeyi önermeye geldim. Parayla gizli örgütü kurarız ve belki bu toplumun temellerini sarsabiliriz.

Yıldız Falcısı sözünü kesti:

– Ama neden her zaman böyle davrandınız?

– İşte benim de bilmediğim bu. Siz neden gizli örgüt kurmak istiyorsunuz? Neden Melankolik Pezevenk, kadınları sömürmeyi ve onca serveti varken ayakkabılarını kendi boyamayı sürdürüyor? Neden Ergueta bir fahişeyle evlenip milyoner sevgilisini bıraktı? Belki de benim Barsut'un tokatlarına ve yüzbaşının varlığına nedensiz ses çıkarmadığımı soruyorsunuz. Görünüşte biz buyuz, ama bilincimizin, düşüncelerimizin daha derinlerine, aşağılarına bakarsak, daha güçlü, daha büyük bir başka yaşam olduğunu görürüz... ve bu şeylere katlanıyorsak bunun nedeni, katlandıkça ya da davrandığımız gibi davrandıkça sonunda gerçekliğe varacağımıza inanmamızdır... Yani bizim, kendimizin gerçekliğine.

Yıldız Falcısı ayağa kalktı, Erdosain'e doğru yürüdü ve elini başının üstüne koyarak ciddi bir sesle,

– Hakkınız var oğlum, dedi. Bizler kendilerini tanımayan gizemcileriz. Melankolik Pezevenk bir gizemci, Ergueta bir gizemci, siz, o kadın, ben, onlar... Yüzyılın hastalığı din, bilinçaltımızın gizindeki anlama yeteneğini yok etti. Başkalarının üstüne düşen bu felâketten kurtulmamız için bir dine gereksinimimiz var. Size yeni hiçbir şey öğretmediğimi söyleyeceksiniz. Tamam, ama yeryüzünde değişebilecek tek şeyin, biçem olduğunu, özün hiç değişmediğini anımsayın. Tanrıya inansaydınız, çivisinden çıkmış yaşamı tanımamış olurdunuz; ben Tanrıya

inansaydım, benden sonraki kuşaktan birini öldürmek önerinizi dinlemezdim. En korkuncu da, ikimiz için bir inanç, bir iman edinmek zamanının geçmiş olması. Gidip bir rahip bulsaydık, sorunlarımızı anlamazdı, bize ancak babamız duasını bir kez okumamızı ve her hafta günah çıkarmamızı önerebilirdi.

– İnsan kendi kendine ne yapması gerektiğini soruyor...

– İşte bu. Yapmak gereken şey bu. Eskiden olsaydı, bir manastıra sığınmak ya da bilinmeyen olağanüstü güzel ülkelere yolculuk seçeneğiniz olurdu. Günümüzdeyse, sabah Patagonya'da bir meyveli dondurma, öğleden sonra Brezilya'da muz yiyebilirsiniz. Ne yapmalı? Çok okurum ben ve inanın bana, Avrupa'dan gelen kitapların tümünün arka planında, yaşamımızla ilgili, bana sözünü ettiğiniz şu acılığı ve iç sıkıntısını buluyorum. Birleşik Devletlere bakın. Ünlü yıldızlar kendilerine platin yumurtalıklar taktırıyorlar ve cinayet konusunda dehşet rekorunu kırmayı deneyen katiller var. Siz ki çok gezip gördünüz, bunu bilirsiniz. Evler, yine evler, farklı yüzler, tıpkısının aynısı yürekler. İnsanlık, şenliklerini, sevinçlerini yitirdi. İnsanlar öylesine mutsuzlar ki Tanrıyı bile yitirdiler. Üç yüz beygir motor güçlü bir araba bile, bir çukurda parçalanmayı göze alabilecek bir çılgın tarafından kullanılmıyorsa onları eğlendiremiyor. İnsan yalnızca mucizelerin heyecanlandırabildiği hüzünlü bir hayvan olup çıktı. Ya da kıyımlar heyecanlandırıyor onu. O halde biz, gizli örgütümüzle onlara mucizeler, Asya kolerası salgınları, mitler, altın ya da elmas madenleri sunacağız. Sizinle konuşurken farkına vardım bunun. Konuşmamızda ancak doğaüstü bir şey varsa canlanıyorsunuz. Rezil ya da ermiş, tüm insanların başına gelen bu.

– O halde Barsut'u kaçırıyoruz?

– Evet. Şimdi onu ve parasını nasıl ele geçireceğimizi düşünmek gerek.

Rüzgâr yaprakları kımıldattı. Erdosain birkaç saniye yarı aralık pencereden nar ağaçlarının üstüne düşen ışık demetine baktı. Yıldız Falcısı, başı toprak rengi kapağına dayanacak şekilde, koltuğunu dolaba kadar itmişti ve yeniden parmaklarıyla çelik yüzükle oynuyor, bakarak döndürüp duruyordu.

– Nasıl ele geçirmeli Barsut'u? Çok kolay. Ona Yüzbaşı'nın ve Elsa'nın nerede olduklarını öğrendiğimi söylerim.

– Evet, bu iyi bir fikir. Ama bunu nasıl öğrendiniz? Adam size hemen bunu soracaktır...

– Ona Savunma Bakanlığı Personel Dairesine başvurduğumu söylerim.

– Mükemmel... çok iyi... akıllıca...

Yıldız Falcısı canlanmıştı, Erdosain ona ilgiyle bakıyordu.

– Onu buraya, Elsa'yı bana dönmeye razı etmesi bahanesiyle çekeriz.

– Çok güzel. İzin verin biraz düşüneyim. Tasarladığınız her şey... elbette... Çok iyi... Ah... söyleyin bana, ailesi, akrabası yok mu?

– Karısından başkası yok.

– Nerede yaşıyor?

– Bir pansiyonda. Sahibinin pek sağlam ayakkabıya benzemeyen bir kızı var.

– Barsut ortadan yok olunca ne diyecekler?

– Şöyle yapabiliriz... Bana parlak bir fikir gibi görünüyor. Pansiyon sahibesine Rosario kentinden Barsut imzalı bir telgraf gönderip eşyalarını, sizin Gregorio Barsut adıyla oda tutacağınız bir otele göndermesini isteriz.

– İşte bu kadar! Her şeyi kılı kırk yararak incelediğinizi biliyor musunuz? Plan kusursuz. Kuşku yok, her şey yerli yerinde: Yüzbaşı, bakanlığın adresleri, Barsut'un ailesinin olmayışı, bir pansiyonda yaşıyor olması. Bir satranç partisi kadar açık. Çok iyi.

Bunu söyledikten sonra, odada bir uçtan ötekine gidip gelmeye başladı. Pencerenin parmaklıklarının önünden geçtiği her kez, bahçe karanlığa gömülüyor ve tavanın kirişlerine ulaşan bir gölge, büyük dolabın üstüne uzanıyordu. Erdosain planın, "binlerce kiloluk bir ağırlık altında demir bir plakaya basılmış gibi" net olduğunu söylerken haksız değildi. Yıldız Falcısı'nın botları, her adım atışında odanın içinde tok tok yankılanırken, Erdosain 'plan'ın bunca yalın, bunca az romansı oluşuna üzülüyordu. Daha tehlikeli, düz çizgileri daha az bir serüveni yeğlerdi. Bir an geldi, şunu bile söyledi:

– Şeytan götürsün! Tüm bunlar pek eğlenceli değil! Böyle olduktan sonra babam da adam öldürürdü.

– Gregorio'nun sağlam ayakkabıya benzemeyen kızla ilişkisi yok değil mi?

– Hayır.

– O halde neden bana ondan söz ettiniz?

– Bilmiyorum.

– 'İş' bittikten sonra pişmanlık duymaktan korkmuyor musunuz?

– Bakın, ben bunun yalnızca romanlarda olabildiğine inanıyorum. Gerçek yaşamda iyi ve kötü şeyler yaptım, ne birinde ne de ötekinde büyük bir sevinç ya da en küçük bir pişmanlık duymadım. Ceza korkusunu, pişmanlık diye adlandırdıklarına inanıyorum. Burada idam cezası yoktur ve yalnızca korkaklar...

– Ya siz?

– Dinleyin. Ben korkak biri değilim. Soğuk bir adamım, bu da farklı bir şeydir. Biraz düşünün. Karımı elimden almalarına kılımı kıpırdatmadan izin verdiysem ve beni ele veren bir adamın üstüne üstlük beni dövmesine izin verdiysem, bir kasaplık gösterisine dönüşmedikçe, onun ölümüne de haydi haydi seyirci kalabilirim.

– Elbette. Bu çok mantıklı. Sizde her şey mantıklı. Biliyor musunuz, Erdosain, siz ilginç bir insansınız?

– Eşim de aynı şeyi söylerdi. Ama bu onun başka bir erkekle kaçmasına engel olmadı.

– O adamdan nefret ediyor musunuz?

– Bazan. Belli olmuyor. Belki de fiziksel itilme, kinden daha güçlü içimde. Doğrusu... nefret değil, hayır, çünkü bizimle tastamam aynı rezillikleri yapabileceklerini bildiğimiz insanlardan asla nefret edemeyiz.

– O halde Barsut'u neden öldürmek istiyorsunuz?

– Siz niye şu gizli örgütü kurmak istiyorsunuz?

– Bu cinayetin yaşamanız üstünde herhangi bir etkisi olacağına inanıyor musunuz?

– İşte bunu ben de merak ediyorum. Onun ölümünü görmekle yaşamımın, olayları görme tarzımın, duyarlılığımın değişip değişmeyeceğini bilmek. Üstelik, şimdi birini öldürmeye ihtiyaç duyuyorum. Yalnızca oyalanmak için olsa bile, biliyor mu-

sunuz?

– Ve bu işte ben sizin maşanız olayım istiyorsunuz?

– Elbette!.. Çünkü sizin için böyle bir durumda benim maşam olmanız, gizli örgütünüzü ve genelevlerini kurmanız için yirmi bin pesoya sahip olmakla eş değerde...

– Benim bu 'işi' yapabilecek biri olduğumu nasıl düşündünüz?

– Nasıl mı? Sizi uzun zamandır gözlemliyorum. Ama tehlikeli bir serüvene balıklama atlayacak biri olduğunuzu bir yıl önce saptadım, Teozofi Derneğinde sizinle tanıştığım zaman.

– Ya... öyle mi? Nasıl...

– Bugün gibi anımsıyorum, solunuzdaki kömür tüccarı bayan, uçtum akıllı bir ayakkabıcıyla konuşuyordu. Ayakkabıcıların gizli bilimlere yatkın olduklarının farkına varmamış mıydınız?

– Eee, sonra?

– Sonra Sobiezki'nin ruhuyla ilişkide olan Polonyalı bir beyle konuştunuz.

– Anımsamıyorum...

– Ben anımsıyorum. Polonyalı bey, hatta daha sonra bana onun duvarcı ustası olduğunu söylediniz. Sobieski'den sonra o Polonyalı beyle 'güvercinlerin yön bulma duyusunu' tartıştınız ve ona, "Benim için güvercinlerin yön bulma duyusunun olmasının tek önemi, bu kuşların bir şantaj olayında aracılık edebilmeleridir," dediniz. Sonra ne demek istediğinizi açıklamaya başladınız...

– A, evet. Anımsıyorum. Polisin eninde sonunda tutuklayabileceği bir suç ortağı göndermek yerine, boyunlarına küçük mesajlar bağlanacak bir kafes dolusu posta güvercini gönderirdim...

– Evet, bunları söylediniz işte. Şaşkın Polonyalının, kömür tüccarı kadının ve ayakkabıcının önünde konuşmayı bitirdiğinizde kendi kendime: "Bu adam işe yarar bir serüvenci..." dedim.

– Hah, ha! Ne adammışsınız siz!

– Şimdi açıkyüreklilikle söyleyin, planım sizce nasıl?

– Kusursuz.

– Şunu da hesaba katmalısınız. Bu plan tümüyle bağımsız kalmakla birlikte, uyum içinde işlenmesi gereken üç alt düzeneğe ayrılan büyük bir düzenek. Bakın şimdi: Birinci alt düzenek, Barsut'u kaçırma işi. İkincisi, onun adına isteyip bagajları alacağınız Rosario kentinde geçireceğiniz günler. Üçüncüsüyse, onu öldürmek ve ortadan kaldırmak işinin yapılış biçimi.

– Cesedi ortadan kaldırsak? Kaldıramaz mıyız?

– Elbette. Nitrik asitle ya da olmazsa bir fırında. Fırında olacaksa, kemiklerin de yanıp kömür olması için 500 derece ısı gerek.

– Tüm bu bilgileri nereden elde ettiniz?

– Benim buluşlar yapan biri olduğumu biliyorsunuz. Ah! Yirmi bin pesonun bir bölümünü seri olarak bakır kaplama gül üretimine ayırabiliriz. Daha önce, tanıdığım bir aileyi bu işle görevlendirdim bile. İleride gençlerden biri kuşkusuz gizli örgüte girecektir. Ayrıca şu son günlerde, Stefenson'un buharlı makinesi için elektromanyetik bir değişiklik tasarladım. Bu yüz kez daha basit bir işleyiş. Neye gereksinimim olacak biliyor musunuz? Bir süre için, başımı alıp başka bir yere, örneğin dağlara gidip dinlenmeye ve incelemeler yapmaya.

– Oluşturacağımız koloniye gidebilirsiniz...

– O halde planım konusunda benimle aynı görüştesiniz?

– Ah! Bir şey daha var. Barsut bu kadar parayı nereden buldu?

– Üç yıl önce ona miras kalan bir taşınmazı sattı.

– Para, tasarruf sandığında mı?

– Hayır, vadesiz bir hesapta.

– O halde faiziyle yaşamıyor?

– Hayır, anaparayı azar azar harcıyor, ayda iki yüz peso. Para bitmeden önce öleceğini söylüyor.

– İşte bu ilginç. Nasıl bir tip bu Barsut?

– Güçlü. Acımasız. Kaçırma olayını iyice incelemek gerekecek, çünkü yabaml bir hayvan gibi savunacaktır kendisini.

– Güzel... Anlıyorum.

– Ha! Gitmeden önce bir soru daha. Tüm bunlardan Pezevenk'e söz edecek misiniz?

– Hayır. Bu ikimizin arasında bir giz. Pezevenk bu olaya ge-

nelevlerinin örgütleyicisi olarak katılacak, hepsi bu. Yarın Şeker Şirketine parayı geri veriyorsunuz değil mi?

– Evet.

– Şimdi düşündüm de, bir basımevi sahibi tanıyorum. Savunma Bakanlığının sirkülerini yapabilir bize.

Erdosain kısa bir süre odada gezindi.

– Kaçırma işi kolay. Siz Rosario'ya gidersiniz ve Barsut'un eşyalarını telgrafla istersiniz. Sorun şu ki, bir suç işlenmek üzereyken...

– Ama bu işleyeceğimiz tek suç olmayacak ki...

– Ne?

– Elbette! Benim kafamı kurcalayan başka şey; örgütümüzü nasıl gizli tutmalı? Şunu düşünmüştüm ben: Ülkenin her bölgesinde devrimci bir hücre olacak. Merkez yürütme kurulu, başkente yerleşecek. Bu kurul şöyle örgütlenecek: Taşra başkentinin başkanı, merkez yürütme kurulu üyesi, taşra örgütü başkanı, taşra başkenti yürütme kurulu üyesi, belli başlı yerleşim birimlerinin başkanı, ana taşra örgütü üyesi..

– Bu size karmaşık gelmiyor mu?

– Bilemiyorum, bu konuyu inceleyeceğiz daha. Örgütlenmenin düşündüğüm öteki ayrıntıları şöyle: Her hücrede alıcı verici bir telsiz olacak, ayrıca her on üyeli grup kendine bir otomobil, on tüfek, iki hafif makineli edinecek, ayrıca her yüz kişilik grup bir savaş uçağının, bombalarının, v.b. parasını sağlayacak. 'Yükseltilmeler' üst yürütme kurulu tarafından kararlaştırılacak. Alt sınıftan üyelerin seçimleri, nitelikli üyelerin oylarıyla gerçekleştirilecek. Ama şimdi gidip yatma zamanı. Az sonra bir tren var... ya da burada uyumak ister misiniz?

Gerçekte Erdosain'in yapacak hiçbir işi yoktu. Saat az önce sabahın üçünü vurmuştu. Yıldız Falcısı'nın söylediği sözler neredeyse bir kulağından girip ötekinden çıkıyordu. Artık hiçbir şey onu ilgilendirmiyordu. Çekip gitmek istiyordu, işte hepsi bu. Başını alıp uzaklara gitmek.

Evsahibinin elini sıktı. Yıldız Falcısı ona merdiven sahanlığında veda etti ve Erdosain, yorgunluktan bitkin, bahçeden geçti. Karanlıkta başını geriye çevirdiğinde, aydınlık küçük pencere, karanlığın ortasına asılmış bir dikdörtgen gibi göründü.

Ağacın Tepesinde

Şafak söküyor. Erdosain bahçeli evler boyunca, iki yanında çökük kaldırımlar olan yolda ilerliyor. Sabah serinliği yorgun ciğerlerinin en küçük gözeneğine kadar işliyor. Yine de, yukarılarda uzay kararıyor ve tüm bu karanlık, nesneleri insanların gözüne yaklaştırırken en uzaktakiler ufukta görülmez kalıyorlar. Küçük sokakların su akıntılarında birkaç gri yeşil çizgi yavaş yavaş kızarmaya başlıyor.

Erdosain düşünerek ilerliyor:

"Bir çöl gibi hüzün verici bu. Şimdi Elsa o adamla uyuyor."[1]

Çok geçmeden tan yerinin sulu aydınlığı, sokakları beyazımsı buğularla doldurdu.

Erdosain kendi kendine:

"Yine de güçlü olmak gerek. Küçük bir çocuk olduğum zamanı anımsıyorum. Bulutların tepelerinde, kıvırcık saçlı, ışık içinde yüzen dikey organları olan iriyarı adamların yürüdüklerini gördüğümü sanırdım. Gerçekte, içimde olan Sevinç ülkesinde yürüyorlardı. Ah! Bir düşü kaybetmek, neredeyse bir serveti kaybetmektir. Ne diyorum? Daha da kötü. Güçlü olmak gerek, işte tek gerçek. Acımamak gerek. İnsan, kendini yorgun hissetse de kendi kendine: "Şimdi yorgunluk duyuyorum, ama yarın duymayacağım. İşte böyle. Yarın, demeli."

Erdosain gözlerini kapıyor. Nar mı yoksa karanfil mi olduğunu ayırdedemediği bir koku, havaküreyi gizemli bir şenlik buhuruyla ıslatıyordu.

Erdosain düşünüyordu:

"Her şeye karşın yaşamı sevinç aşısıyla aşılamalı. Böyle ya-

---

1. *Yorumcunun notu:* Erdosain, Elsa'nın o saatte, bir rahibeyle birlikte olduğunu çok sonra öğrendi. Yüzbaşı Belaunde'nın yaptığı tek bir sakar davranış, durumunun bilincine varmasına yetmişti ve otomobilden atlamıştı. Sonra da bir hastaneye sığınmak gelmişti aklına ve karşısında bunaltıyla dengesini yitirmiş genç bir kadın olduğunu hemen anlayan başrahibe ona yatacak bir yer vermişti.

şanamaz. Buna hak yok. Tüm yoksulluğumuzun üstünde, bir sevincin, ne bileyim, insanoğlunun çirkin yüzünden, korkunç insan gerçekliğinden daha güzel bir şeyin dalgalanması gerek. Yıldız Falcısı'nın hakkı var. Yalan imparatorluğunu, görkemli yalanlar imparatorluğunu kurmak gerek. Birine mi tapınmalı? Bu şaşkınlıklar ormanında insan kendi kendine bir yol açmalı. Ama nasıl?"

Erdosain kendi kendisiyle konuşmayı sürdürüyor ve yanakları gittikçe pembeleşiyor:

"Bir katil ya da düşkün olmamın ne önemi var? Bu önemli mi? Hayır. İkincil bir şey. Bir araya gelmiş tüm bu insanların alçaklığından daha güzel bir şey var, o da sevinç. Sevinçli olsaydım, mutluluk suçumu bağışlatırdı. Sevinç önemli ve birini sevmek de."

Gökyüzü uzakta yeşil bir renk alıyor; bu arada hâlâ tırmanan karanlık, ağaçların gövdelerini sarıyor. Erdosain kaşlarını çatıyor. Zihninden buğulu anı parçaları, yaldızlı sisler, güneşin ezdiği bir öğle sonunun kırlarında kaybolup giden pırıl pırıl demiryolları beliriyor. Küçük kızın yüzü, yeşil gözlü, bez bir şapkadan dışarı taşan siyah bukleli solgun bir yüz, belleğinin yüzeyinde yükseliyor.

İki yıl önceydi. Hayır üç. Evet üç yıl önce. Adı neydi? Maria? Maria Esther? Küçük tatlı yüzü şimdi tüm sıcaklığıyla bir tan atımı düşünde yerini alıyor. Onca çok şey anımsıyor ki! Yanına oturmuştu; rüzgâr siyah buklelerini devindiriyordu; Erdosain birdenbire elini uzatmış ve küçük kızın ateş gibi yanan çenesini parmaklarının ucuyla tutmuştu. Nerededir şimdi? Hangi çatı altında uyuyor; Tanır mıydı onu Erdosain, kız da onu? Üç yıl oluyor. Bir trende rastlamıştı ona, on beş gün boyunca birkaç dakika çene çalmıştı onunla. Hepsi buydu. Başka hiçbir şey olmamıştı. Evli olduğunu bilmiyordu kız. Bilseydi ne derdi? Evet, şimdi anımsıyor, adı Maria'ydı. Ama bunun önemi var mı? Hayır. Tüm bunlarda güzelden de güzel bir şey vardı: kâh kahverengi, kâh yeşil gözlerinden dökülen yumuşak tatlı bir ateş. Ve suskunluğu. Erdosain banliyö trenindeki yolculukları anımsıyor; başını omuzlarına bırakan küçük kızın yanına oturmuş, saç buklelerini parmaklarına doluyor Erdosain. On beş ya-

şındaki kız sessizce ürperiyor. Şimdi o kız, bir adamı öldürmeye niyetlendiğini bilseydi ne derdi? Kuşkusuz bu sözcüğü anlamazdı. Erdosain nasıl bir liseli çekingenliğiyle kolunu kaldırıp elini sakallı yanaklarına koyduğunu anımsadı. İnsan yüzündeki her türlü çirkinlik kalıntısını silmek için, belki de bu mutluluk -yitirdiği bu mutluluk- gerekti.

Erdosain merakla kendi kendini inceliyor. Neden bunca çok şey düşünüyor? Hangi hakla? Ne zamandan beri katil adayları düşünüyorlar? Yine de, içinde Evren'e şükran duyan bir şey var. Alçakgönüllülük mü yoksa aşk mı? Bilmiyor, ama tutarsızlıkta bir mutluluk payı olduğunu anlıyor; yoksul bir ruhun, çıldırdığında, bu dünyanın acılarını gönül rahatlığıyla terk edebileceğini düşünüyor. Bu acımanın ötesinde yenilmez, neredeyse ironik bir güç, bir horgörü büzülmesiyle dudaklarını yırtıyor.

Tanrılar var. Yeryüzü henüz gençken bu gezegendeki yaşamı anımsayan kimi insanların kılığında gizlice yaşıyorlar. Kendisi de içinde bir Tanrı taşıyor, bu olanaklı mı? Barsut'un yumruklarıyla şişmiş, sızlayan burnuna dokunuyor ve yenilmez güç kendini olumlamakta üsteliyor: Bir Tanrı, acı çeken derisinin altında saklanıyor. Ceza yasası, insan öldüren bir Tanrıya, hangi cezanın uygulanacağını öngördü mü acaba? Ona, "Günah işliyorum, çünkü Tanrıyı içimde taşıyorum," deseydi, sorgu yargıcı ne derdi?

Ama doğru değil miydi? Bu aşk, karanlıkta gövdelerinden su sızan ağaçların nemi altında, tan ağarırken içinde taşıdığı bu aşk, bu güç, Tanrıların bir erdemi değil miydi? Zihninin yüzeyinde, şu ânının izleri beliriyor: Küçük, oval ve solgun bir yüz; yeşil gözler ve bazan rüzgârın boynun çevresinde salındırdığı siyah bukleler. Ne denli yalın! Erdosain'in hayranlığı öylesine eksiksizdi ki gülmeye gerek duymuyor. Zaten nemden terleyen ağaçlar altında genç liseli kızı düşünerek çıldırması tümüyle olanaklı görünüyordu. Yoksa, ruhunun, onu bu gece şeytana dönüştüren ruhtan bunca farklı olması nasıl açıklanabilirdi? Öyle olsa da önemi yoktu. Başkasıydı şimdi. Ağaçların yanında duruyor ve gülümsüyor. Bu, olağanüstü budalaca değil miydi? Melankolik Pezevenk, baştan çıkarılmış iki gözü de kör kız, Er-

gueta ve İsa söylevi, Yıldız Falcısı, insanla ilgili şeyler yanında tenle ilgili şeylerden de söz eden bu anlaşılmaz hortlaklar, kendisiyle karşılaştırıldıklarında nedirler ki? Kurt bağrılardan oluşmuş bir çitin yanında, bir direğe yaslanmış, yaşama akımının göğsüne kadar yürüdüğünü hisseden kendisiyle...

Başka bir adam, o, bir trenin vagonunda başını omzuna yaslayan küçük kızı düşündürmüş olduğu için başka biri. Erdosain gözlerini kapıyor. Sert toprak kokusu ürpertiyor onu. Yorgun etinden bir baş dönmesi yükseliyor.

Bir adam yolda ilerliyor. Gardan tiz bir ıslık sesi geliyor. Uzaktan başka adamlar, sokağı karşıdan karşıya geçiyor, başlarında kasketler ya da yamru yumru bereler var.

Gerçekten de, burada ne işi var onun? Erdosain gözünü kırpıyor, Tanrıya karşı hile yaptığının, Tanrının lânetinden kurtulamamış bir insanın güldürüsünü oynadığının bilincinde. Bununla birlikte, gözlerinin önünden karanlık dalgaları aralıklarla geçiyor ve bir tür gizli çakırkeyiflilik, duyularını azar azar ele geçiriyor. Birşeyleri çiğnemek isterdi, örneğin sağduyuyu. Oralarda bir asma çardağı olsaydı, ateşe verirdi... İğrenç, tiksindirici bir şey yüzünü yalıyor: Deliliğin ters, çarpık anlatımları bunlar. Birdenbire, bir ağaca bakıyor, sıçrayıp bir dalı yakalıyor, asılıyor, ayaklarını ağacın gövdesine dayayarak kendini yukarı çekiyor, dirseklerini de kullanarak, akasyanın çatal gövdesine tırmanmayı başarıyor sonunda.

Ayakkabıları ağacın parlak kabuğu üstünde kayıyor, dallar yaylanarak yüzüne çarpıyor, kolunu uzatıyor, başını ıslak yaprakların arasından geçirerek bir başka dala tutunuyor. Aşağıda sokak, ağaçlardan bir takımadaya doğru iniyor.

Ağacın tepesinde sağduyuyu çiğniyor. Belli bir nedeni, belli bir amacı olmaksızın polisin onu bulup bulamayacağını görmek için sokağın köşesinden geçen birini öldüren bir kimse gibi. Doğuda iç karartıcı bacalar, yeşilimsi gökyüzünde biçimleniyor. Korkunç fil sürülerine benzeyen yeşillik kütleleri Banfield'in aşağılarını dolduruyor ve içinde hep aynı hüzün olduğu yerde durup duruyor. İnsanın kendini mutlu hissetmesi için sağduyuyu çiğnemesi yetmiyor. Yine de bir çaba harcıyor ve yüksek sesle,

– Hey! Uyuyan hayvan sürüleri! Hey! Yemin ederim ki... Ama hayır... Ben sağduyu yasasını çiğnemek istiyorum, sakin küçük yaratıklar... Hayır. İstediğim, cüreti, yeni yaşamı taçlandırmak. Ağacın tepesinden sesleniyorum size. 'Bulutlarda,'değilim, akasyadayım. Hey! Uyanın hayvanlar...

Gücü çabucak tükeniyor. Çevresine bakınıyor, böyle bir durumda bulunmaktan neredeyse şaşkın. Birdenbire, uzaklardaki küçük kızın yüzü bir çiçek tomurcuğu gibi patlıyor ve oynadığı güldürüden[1] son derece utanarak ağaçtan iniyor. Yeniktir. Yoksul bir zavallıdan başka bir şey değildir.

1. *Yorumcunun notu:* Erdosain bu güldürüyle ilgili iki açıklamada bulundu bana: İlki, bir delilik durumuna öykünmekten aldığı sonsuz zevkti. Bu zevki, 'bir bardak şarap içmiş bir adamın, arkadaşlarını kaygılandırmak için sarhoş taklidi yaparken aldığı zevke' benzetiyordu. Bana bu açıklamaları yaparken hüzünle gülümsüyordu ve ağaçtan inerken utandığına inandırdı beni. Karnaval sırasında kılık değiştiren ve karşılarına çıkan insanlardan bir gülümseme yerine hor görülü bir yorum alan yoksul bir insanın utancıyla aynıydı bu. "Kendi kendime karşı öylesine bir tiksinti duyuyordum ki, canıma kıymayı bile düşündüm, tabancamın üzerimde olmadığına üzüldüm. Sonra evde soyunurken, ağaçtayken tabancanın pantolon cebimde olduğunu unuttuğumu anladım."

İKİNCİ BÖLÜM

Tutarsızlıklar

Erdosain, Barsut'un kaçırılmasından önceki günleri, Şeker Limited Şirketine borcunu ödedikten sonra geçici olarak yerleştiği bir pansiyon odasına kapanarak geçirdi. Sokağa çıkmak düşüncesi ona dehşetli korku veriyordu. Barsut'un kaçırılması tasarısını aklına hiç mi hiç getirmiyordu, hatta Yıldız Falcısı'na gitmeye de ara vermişti. Günlerini yatakta, alnı yastığın üzerinde sıkılmış yumruklarına dayalı olarak geçiriyordu. Kimi zaman da, üzerinden ince bir uyku ve umutsuzluk sisinin geçtiğini gördüğünü sandığı duvara gözlerini dikerek saatlerce öyle kalıyordu.

O günlerde Elsa'nın yüzünü gözlerinin önünde canlandırmayı bir türlü başaramadı.

"Zihnimden öylesine gizemli bir biçimde uzaklaşmıştı ki, yüzünün çizgilerini anımsamak için büyük bir çaba harcamam gerekiyordu."

Sonra uyuyor ya da düşünceleriyle geviş getiriyordu[1]. Önemli olduklarını düşündüğü iki tasarıyla uğraşmayı denedi, ama başaramadı. Bunlardan biri, buharlı makineler için elektromanyetik değişiklik; öteki, tüyleri elektrik mavisine boyanmış köpekler, yeşil buldoglar, mor tazılar, leylak rengi foks-terriers'ler, sırtlarında batan güneşin üç rengini taşıyan minik süs

---

1. *Yorumcunun notu:* Erdosain bu dönemi kastederek şöyle diyordu: "Ruhumun, dünyanın güzelliklerinden, bir bulutun portakal rengi tepesindeki ayışığından, bir gülün üzerinde titreyen bir çiy damlasından tat almak için gövdemi terk ettiğini sanıyordum. Çocukken de her zaman yaşamın bana yüce ve güzel bir olay hazırladığına inanırdım. Yine de, başka insanların yaşamlarını inceledikçe, can sıkıntısı içinde, her zaman sicim gibi yağan yağmurun gözbebeklerimin önüne nesnelerin görünümlerini bozan su perdeleri indirdiği yağışlı bir ülkede oturuyorlarmış gibi can sıkıntısı içinde yaşadıklarını keşfederdim. Sonra bir gün ruhların yeryüzünde bu akvaryumdaki tutsak balıklar gibi devindiklerini anladım. Yeşilimtırak camın öteki geçesinde, daha kusursuz bir yaratının yeni varlıklarının güzel gövdeleriyle sıçrayacakları, orada her şeyin farklı, çok yönlü ve güçlü olacağı neşeli ve çok yüce güzel bir yaşam vardı. O zaman kendi kendime, 'Yararı yok, ben bu dünyadan çekip gitmeliyim,' diyordum."

köpekleri, İran halılarına benzeyen arabesk süslemelerle bezeli küçük köpekleri piyasaya süreceği bir köpek boyahanesiydi. Kaygılıydı; bir akşam uyuyakaldı ve şu düşü gördü:

Kendisinin kralın kızlarından birinin nişanlısı olduğunu biliyordu. Kendisinin Majeste Kral XIII. Alfonso'nun uşağı oluşunun da eklendiği bu olay onu son derece zevklendiriyordu; çünkü, çevresinde ona çıkarcı amaçlı sorular soran generaller dolanıyorlardı. Her zaman beyazın da beyazı çiçeklerle bezeli ağaçların gövdelerini bir su aynası ısırırken, uzun boylu genç bir kız olan Prenses, Erdosain'in koluna girip peltek peltek konuşarak,

– Beni seviyoy musunuz Erdozain? diyordu.

Erdosain gülmekten katılarak kabaca yanıtlıyordu Prensesi. Derken kılıçlardan bir çember parlıyordu gözlerinin önünde, ardından sulara gömüldüğünü hissediyordu, art arda kopan tufanlar anakaraları darmadağın ediyorlardı, ama o yüzyıllardan beri denizin dibinde kurşun bir odacıkta uyuyordu. Küçük pencerenin camının arkasında tek gözlü köpekbalıkları gidip geliyorlardı; öfkeliydiler, çünkü basurları vardı ve Erdosain, duyulmak istemeyen bir adamın kısık gülüşüyle, sessizce keyifleniyordu. O sırada, denizdeki tüm balıklar tek gözlüydü, kendisi ise, Tekgözlü Balıklar Kentinin İmparatoruydu. Uçsuz bucaksız bir sur, deniz kıyısındaki çölü çevreliyordu; yeşil gökyüzü duvarın tuğlalarında paslanıyordu; dalgalar, tek gözlü iri köpekbalıklarının, deniz cüzzamına yakalanmış koca karınlı canavar balıklarının binlercesi, kırmızı kulelerinin duvarlarından yüzgeri dönüyorlardı; tam o sırada, karnı su toplamış bir Zenci, tuzdan bir deniz tanrıçasını parmağını uzatarak tehdit ediyordu.

Erdosain, bazı bazı, bir akşam yüzbaşıya söylediği gibi geçmiş zamanları, o gün olanları önceden gördüğü zamanı anımsıyordu. Gizli acılar, şimdi ona acı çektiren bir gerçekliğin çevresinde gezinmeler.

– Haklıydım, yanılmıyordum.

Böylece bir gece, gevezelik ederlerken, bir içtenlik anında, Elsa'nın ona evlenmemiş olsaydı, hiç evlenmeyeceğini, ama kendisine bir âşık bulacağını itiraf ettiğini anımsıyordu.

– Bunu ciddi mi söylüyorsun? diye sormuştu Erdosain.

Elsa öteki yatakta doğrulup yanıtlamıştı:

– Elbette, tontonum, bir âşığım olurdu... Neden evlenilir ki?

İlginç bir düşünce. Erdosain ânında ölümün sessizliğini, yatay gövdesine paralel bir tabut benzeri sessizliği hissetmişti. Daha önce böylesi bir olay geçmemiş olsaydı korkunç, dayanılmaz durumları göğüslemesine yardım eden bilinçsiz aşkın o anda paramparça olması gerekirdi. Şimdi bir mezarın dibindeymiş gibi geliyordu ona; bir daha asla ışığı göremeyeceğini düşünüyordu ve odayı dolduran bu hafif ve kara sessizlikte, karısının sesiyle uyanmış hortlaklar deviniyordu.

Daha sonraları, bu anları açıklarken, amansız bir bunaltının yüzeyinde yatay durumdaki gövdesini kesin bir biçimde ezen çok büyük mutsuzluğunun, dengesini bozmaktan korkarak öylece devinimsiz kalakaldığını anımsamıştı.

Yüreği isteksizce atıyordu. Her kasılma ve her gevşemenin, elastik bir çamur kitlesinin baskısını yenmesi gerekiyormuş gibi geliyordu ona. Oradan, daha yukarıda bir yerde duran güneşe ulaşmak için ellerini kımıldatmayı denemesi yararsızdı. Karısının sesi hâlâ kulaklarında yineleniyordu:

– Evlenmezdim, bir âşığım olurdu...

Söylenişleri sırasında boşlukta yalnızca iki saniye asılı duran bu sözler, içinde bir ur gibi kök salmış bu sözler, şimdi tüm yaşamı boyunca çınlayıp duracaktı. Dişleri gıcırdadı. Daha da acı çekmek, acıdan bitip tükenmek, ağır bir bunaltı kaynamasında tüm kanının akıp gitmesini istiyordu. Elleri yanlarına bitişik, tabutunda bir ölü gibi kaskatı, başını çevirmek, soluğunun hızını keserek, tiz bir sesle sormuştu:

– Onu sever miydin?

– Niyeymiş o? Kim bilir? Evet, severdim, iyi bir insan olsaydı, neden olmasın?

– Nerede görüşürdünüz? Çünkü seninkiler bunu hoş karşılamazlardı.

– Bir otelde.

– Ha!

Susmuşlardı, yaşamının amansız umutsuzluğuna çoktan

gömülmüş olan Erdosain, Elsa'yı çakıltaşları döşeli bir sokakta ilerlerken görüyordu. Kaldırıma çıkıyordu. Koyu renkli bir tül, yüzünün yarısını örtüyordu; arzunun onu bilinçli olarak götürdüğü yere doğru yönelerek, hızlı ve güvenli adımlarla ilerliyordu. Erdosain, ona kalan azıcık umudu da kurban etmekte isteksiz, kadının karanlıkta göremediği yapay bir gülümseyiş takınarak ve dudaklarını büzen öfkeyi sezmesin diye yumuşak bir sesle:

– Görüyor musun? dedi. Bir evlilikte, tüm bunları güvenle, kardeşçe konuşabilmek güzel bir şey. Söyle bana soyunur muydun onun önünde?

– Aptalca şeyler söyleme!

– Hayır, söyle bana, soyunur muydun?

– Eh, herhalde. Tümden giyinik kalamazdım ya!

Bir baltayla omuriliği parçalanmış olsaydı bu denli donup kalamazdı Erdosain. Yakıcı bir kin soluğu geçmiş gibi kurumuştu boğazı. Yüreği güçlükle çarpıyordu; beyninde gözlerinden çıkıp giden bir sisin dolaştığını hissediyordu. Sessizliği ve karanlığı düşünüyor, yumuşak bir inişle hiçliğe gömülüyordu; bu arada kubik gövdesindeki acımasız felç, acı duyumu daha bir derin yer etsin diye varlığını sürdürüyordu. Susuyordu, ama yine de hıçkıra hıçkıra ağlamayı, birinin önünde diz çökmeyi, anında kalkmayı, giyinmeyi ve gidip bilinmeyen bir kentin girişinde, bir evin avlusunda uyumayı isterdi.

Çılgınlığa kapılan Erdosain bağırmıştı:

– Ama farkında mısın... bana söylediğin şeyin korkunç olduğunun, dehşet verici olduğunun farkında mısın? Seni öldürmeliydim! Bir köpeksin sen! Seni öldürmeliydim, evet öldürmeli! Farkında mısın bunun?

– Hey! Neyin var senin? Delirdin mi?

– Yaşamımı mahvettin. Şimdi neden kendini bana vermediğini, neden beni kendi kendime doyuma ulaşmak zorunda bıraktığını biliyorum. Evet, beni otuzbir çekmek zorunda bırakıyorsun. Beni bir paçavraya çevirdin. Seni öldürmeliydim. İlk karşıma çıkan yüzüme tükürebilirdi. Anlıyor musun? Üstelik ben senin için para çalarken... sen, sen bunu düşünüyordun ha! Evlenmeyip kendini iyi bir adama vermeyi! Ne dediğinin

farkında mısın? İyi bir adam! İşte öyle, iyi bir adam ha!

– Ama... hey, deli misin sen?

Erdosain çabucak giyinmişti.

– Nereye gidiyorsun?

Pardösüsünü sırtına attı. Sonra kadının yatağına eğildi ve bağırdı:

– Biliyor musun nereye? Geneleve, iyi bir frengi kapmaya!

Saflık ve Aptallık

Bu öykünün yazarı, Erdosain'i tanımlamaya kalkışmıyor; yaşamındaki mutsuzluklar öylesine çoktu ki, daha sonra Yıldız Falcısı'yla birlikte neden olduğu başarısızlıklar, felâketler, evliliği sırasında oluşmuş psişik süreçlerle açıklanabilirdi.

İtiraflarını şimdi yeniden okurken, bugün bile, bunca uğursuz utanmasızlık ve bunaltı gösterisine tanık olması, bunca iç sıkıntısı yaşaması bana inanılmaz görünüyor.

Anımsıyorum. Benim evime sığındığı üç gün boyunca, her şeyi anlattı bana. Pek az ışık giren, eşyasız, çok büyük bir odada bir araya geliyorduk. Erdosain, beli öne bükük, dirsekleri dizine dayalı, yanakları avuçlarında bir sandalyenin ucuna ilişiyor, gözlerini döşemenin karolarından ayırmıyordu.

Ara vermeden, çok güçlü bir basınçla karanlık bilincine soğuk damga tekniğiyle basılmış bir dersi ezberden okuyormuş gibi alçak sesle konuşuyordu. Anlattığı olay ne olursa olsun, sesinin tonu bir saatin eşzamanlı vuruşları gibi tekdüze çıkıyordu.

Sözünü kesersem sinirlenmiyordu; hep başı öne eğik, gözleri döşemeye dikili, dirsekleri dizlerine dayalı, istenen ayrıntıları ekleyerek anlatısına yeniden başlıyordu. Karışıklıklara neden olmamak için, söylediğine aşırı bir dikkat göstererek çok yavaş anlatıyordu. Telâşa kapılmadan, uğradığı haksızlıkları üst üste yığıyordu. Yakında öleceğini, insanların adaletinin peşini bırakmayacağını biliyordu, ama o, tabancası cebinde, dirsekleri dizlerine dayalı, yüzü parmaklarının arasında tutsak, gözleri kocaman boş odanın döşemelerindeki tozlara dikili, kılı kıpırdamadan konuşuyordu.

Birkaç günde olağanüstü zayıflamıştı. Yüzünün geniş kemiklerine yapışmış kara sarı derisi, ona veremli görünümü veriyordu. Daha sonra, otopsi, hastalığın çok çok ileri bir aşamada olduğunu göstermişti.

Evime uğradığı ikinci gece bana şunları anlattı:

– Evlenmeden önce, başka kadınlarla yatma işini düşündüğümde dehşete kapılıyordum. Bana göre, bir erkek tüm zamanını karısıyla geçirmek, onu her saat görmek, onunla konuşmak onu gözleriyle, sözcüklerle ve gülümsemelerle sevmek zevki için evlenirdi. Henüz çok genç olduğum doğruydu, ama Elsa'yla nişanlandığımda, bu düşüncelere yeni bir yaşam vermek gereksinimini duymuştum.

Konuşuyordu.

Erdosain Elsa'yı hiçbir zaman öpmemişti; çünkü aşkın verdiği başdönmesinin boğazında düğümlenişini hissetmeyi seviyordu; çünkü, üstelik, 'bir genç kızın öpülmemesi gerektiğine' inanıyordu. Tensel istekle tinselliği birbirine karıştırıyordu.

– Birbirimizle senli benli konuşmuyorduk, çünkü sizli bizli konuşmanın aramıza koyduğu uzaklık benim için hoş bir şeydi. Zaten genç bir kızla senli benli konuşulamayacağını sanıyordum. Gülmeyin. Benim anlayışıma göre 'Küçükhanım' sözcüğü, saflığın, kusursuzluğun ve yürek temizliğinin katıksız anlatımıydı. Elsa'nın yanında, cinsel isteği değil, gözlerimi yaşlarla dolduran, tadına doyum olmaz bir esrikliğin kaygısını tanıdım. Mutluydum, çünkü isteğimin nesnesini bilmeyerek ve acı çekerek seviyordum; çünkü, dingin bakışı, zihnimin altüst olmuş katmanlarına dek ağır ağır işleyen bir duru bakışı karşısında beni mutluluktan felç eden bu örgensel kasılma, tinsel aşktı.

O konuşurken Erdosain'e bakıyordum. Bir katildi, bir katil ve tutmuş bana saçma bir duygunun ayrıntılarından söz ediyordu. Konuşmayı sürdürmüştü:

– Evlendiğimiz gece otel odasında baş başa kaldığımızda yanan lâmbanın önünde doğallıkla soyunmuştu Elsa. Ben şakaklarıma kadar kızararak, ona bakmamak için, bir de utandığımı görmesin, diye başımı çevirmiştim. Sonra, gömleğimin yakasını, ceketimi, botlarımı çıkardım ve pantolonumla örtülerin altına kaydım. O, başı yastığın üstünde, siyah buklelerinin ortasındaki yüzünü çevirdi ve tuhaf bir biçimde gülümseyerek,

– Pantolonunun kırışmasından korkmuyor musun? Çıkar onu aptal!

Daha sonraları, gizemli bir ara uzaklık Elsa'yı Erdosain'den ayırmıştı. Kendini ona veriyordu, ama tiksinerek, neden ol-

duğu bilinmeyen bir düş kırıklığıyla. Erdosain'e gelince, yatağının önünde diz çöküyor ve kadına kendini bir an için olsun ona bırakması için yalvarıyordu, ama kadın sabırsızlıktan kısılmış bir sesle, neredeyse bağırarak yanıtlıyordu onu:

– Beni rahat bırak! Beni iğrendirdiğini görmüyor musun?

Erdosain korkunç zorbalığını gemleyerek yeniden yatağına gömülüyordu.

– Uyumuyordum, karanlıklara bakarak, sırtım neredeyse bütünüyle yastığa dayalı oturup duruyordum. Karanlığa bakmamın hiçbir anlamı olmadığını biliyordum, ancak, beni böyle karanlıkta terk edilmiş görürse, acır da yumuşayarak sonunda bana, "Peki, istiyorsan gel," der diye düşünüyordum. Ama hiçbir zaman söylemedi bu sözleri, hiçbir zaman. Ta ki, umutsuzluğa kapıldığım bir gece ona bağırıncaya kadar:

– Yani, ne sanıyorsun sen... her zaman kendi kendime doyuma ulaşacağımı mı?

O zaman da dinginlikle yanıtlıyordu beni:

– Yararı yok, seninle evlenmemeliydim.

Kara Ev

Erdosain'de iç sıkıntısı baş gösterdi. Öylesine güçlüydü ki, kimi zaman fiziksel acıyla deliye dönmüş bir halde başını ellerinin arasına alıyordu. Beyin kütlesi bağlantılarından kopmuş, en küçük bir düşünce harekete geçtiğinde, kafatasının iç yüzeyine çarpıyor gibi geliyordu ona.

İyileştirilemez biçimde hapı yutmuş, her gün biraz daha solan yanağında bir gülümsemeyle biten olası mutluluğun dışına sürülmüş olduğunu biliyordu; yazgının onu, içinde, tüm kötülüklerle, tüm acılarla ve bitkin yüzleriyle yaşamı kirleten şu korkunç insanlar bütününün devindiği kaosa erken doğmuş bir bebek gibi fırlattığını anlıyordu.

Artık hiç umudu kalmamıştı ve artık asla düşleri olmayacağını düşündüğünde yaşamak korkusu büyüyordu; gözleri salonun bir köşesine inatla dikilmiş, kötü bir lokantada bulaşıkçı ya da bir genelevde ayak işlerine bakan biri olarak çalışmanın onun için fark etmeyeceğini kabul ediyordu.

Ne önemi vardı onun için! İç sıkıntısı onu yoğurup biçimlendirmiş, gündüzleri hediyelik eşyalar ya da İncil satarak yoksulluklarını sürükleyen; geceleriyse, benzer yürek daralmalarının çişliklere sürüklediği toy delikanlılara erkeklik organlarını göstermek için genel tuvaletlere koşan şu korkunç insan yığınlarının arasına katmıştı.

İnançları onu derin düşüncelere daldırarak bitkin düşürüyordu. Asla kurtulamayacağı olağanüstü bir kütleye bağlanmış hissediyordu kendini.

İç sıkıntısı öylesine direşkenleşmişti ki, birdenbire ruhunun, kendi gövdesine, yalnızca aynanın karşısına geçtiğinde gördüğü yetmiş kiloluk gövdesine, uygun gördüğü yazgı yüzünden ruhunun üzgün olduğunu anladı.

Başka zamanlardaysa, her tür konfor ve bütün zevklerle çevrili olduğu düşüncesiyle doluyordu. Madde ile sınırlandırıl-

mamış, bu yüzden de ne süresi ne de sınırı olan zevkler düşlerken, o anda hüznü gövdesine yapışıyordu. Bu gövde Erdosain'in kimi zaman onu mutlu kılamamış olmanın pişmanlığıyla birlikte artık kendisinin olmadığını düşündüğü bir gövdeydi.

Bu hüzün, yoksul dış görünüşünün bir parçası olduğu ölçüde, oğlunun isteklerini hiçbir zaman karşılayamamış bir annenin derin acısının olması gerektiği gibi derinleşiyordu. Çünkü çok az yaşayacak olan gövdesine doğru dürüst giysiler veremediği gibi, onu yaşamla barıştırabilecek bir sevinç de verememişti; zihni için, insanların henüz onlara ulaşabilecek makineler icat etmedikleri ülkeler coğrafyasını reddetmezken, gövdesinin zevki için hiçbir şey yapmamıştı.

Kendi kendine bin kez şöyle diyordu:

"Bu zavallı gövdenin mutluluğu için ne yaptın?"

Böyle durumlarda kendini, şarabın içinde durduğu fıçıya olduğu kadar yabancı hissettiği kesindi.

Sonra, gövdesinin, yorgun kanıyla beslediği düşüncelerinin kılıfı olduğu gerçeğine yeniden dönüyordu: Hiçbir kadının bakmaya gönül indirmediği günlerin horgörüsünü ve ağırlığını içinde duyan kötü giydirilmiş sefil bir gövde. Sessizce, çekingen, istediği zevkleri hiçbir zaman ele geçirmeye çalışmadıklarına göre, yalnızca düşüncelerinin sorumlu olduğu ağırlık.

Erdosain, neredeyse yabancısı olduğu çifte bedensel varlığı yüzünden kendini neşesiz ve acınası hissediyordu.

O zaman, kendini bir binanın yedinci katından atlayan umutsuz biri gibi, kendi kendine doyumun o çok hoş ürküsüne bırakıyordu. Bunu yaparken, pişmanlıklarını, kimsenin onu oradan kovamayacağı bir dünyanın kucağında boğmak istiyordu. Böylece, gerçek yaşamda elde edebilmesi için birden çok yaşam ve çok para gerektiren doyumlar arıyordu. Bunun için de düşler kuruyor, yeryüzünde yaşamına en uzak zevklerle, en çeşitli, en güzel gövdelerle çevreliyordu gövdesini.

Bu düşlemelerindeki edepsizliği, en pahalı ipeklerle, dantellerle, kadifelerle, gipür dantellerle süslenen; gelişigüzel sıralanmış bölmelerden yapılmış jelatinimsi bir düşünceler evreni; alacakaranlıkta ortaya çıkan etli kısmıyla göz kamaştıran bir dünyaydı. Tanrının yarattığı en güzel kadınlar orada dolaşıyor,

kim oldukları bilinmeyen bakımlı kadınlar, elma göğüslerini onun için ortada bırakıyor, iğrenç sigaralarla pas tutmuş ağzına mis kokulu dudaklar ve arzudan ağırlaşmış sözcükler sunuyorlardı.

Düşlemeleri ona kâh uzun boylu, ince ve terbiyeli genç kızlar, kimi zaman bozulmuş kolejli kızlar, kısaca bol çeşitli bir kadın dünyası sunuyordu. En berbat genelevlerinin pezolarının, sanki orospuyu düzdükten sonra parayı vermeden tüyecek biriymiş gibi kuşkuyla baktıkları zavallı Erdosain'i, oradan kovamayacakları bir dünyaydı...

Gözlerini kapatıyor ve Çinli patronu bok kokan iğrenç afyon kahvesine girerken göklere uçtuğunu sanan afyonkeş gibi her şeyi unutup ateşli karanlığa dalıyordu. Bir süre utançla dolu, ama ilk kez bir geneleve giren toy delikanlı sabırsızlığıyla kaçak zevke gizlice kayıyordu.

İstek kulaklarında sığırsineği gibi vınlıyor, artık onu kimse cinsel istek dolu karanlıktan çekip alamıyordu.

Bu karanlık, birdenbire sıradan yaşamın tüm kavramlarını kaybettiği bildik bir evdi. Orada, kara evde, korkunç zevklerin müdavimiydi. Bu zevklerin başka bir erkeğin yaşamında da var olduğundan kuşkulanması durumunda, onu sonsuza dek ayırırlardı bu adamdan.

Bu kara ev Erdosain'in içindeydi, ama oraya garip dolambaçlardan geçerek, gizli kapaklı manevralar yaparak giriyordu; bir kez eşiği geçtikten sonra, geri dönmenin yararsız olduğunu biliyordu, çünkü kara evin koridorları arasında, her zaman koyu gölgeli özel bir koridordan yumuşak adımlarla geçerek, bir gün bir kaldırımda, bir tramvayda ya da bir evde onu istekten kudurtmuş olan kadını karşılamak için ilerliyordu. Birinin, değişik uğraşlar sonucu kazanılmış parayı cüzdanından çıkarması gibi, Erdosain kara evin yüklüklerinden, parçaların bir araya getirilmesiyle bütünlenmiş bir kadını, bazan birbirinin aynı, bazan birbirine benzemeyen yüz arzuyla bölünmüş, yüz kadından oluşmuş bir kadını, canlı çekip çıkarıyordu. Çünkü bu kadında, otobüs beklerken rüzgârın eteğini havalandırdığı bir genç kızın dizleri, açık saçık bir fotoğrafta görmüş olduğunu anımsadığı kalçaları, çok önceleri tramvayda karşılaştığı liseli

kızın hüzünlü ve silinik gülümseyişi, pazar günleri bir kız arkadaşıyla birlikte, erkeklerden hoşlanan küçük genç kızları kalkık pantolon önlerine bastıran tüccarların eğlendikleri yerlere dansa giden, solgun ağızlı ve sivilceli bir şapkacı kızın yeşil gözleri vardı.

Erdosain'in sahip olamadığı tüm kadınların etlerinden yoğrulmuş bu keyfine bağlı kadında, arada bir ellerini sözlüleri oğlanların apışaralarında unutan, ama yine de namuslarına zarar gelmeyen sakınımlı nişanlı kızların yaltaklanmaları vardı. İşte bu kadın ona doğru ilerliyordu. Kalçaları, hafifçe kabarık göğüslerini dışarıda bırakan bir korsenin içine sıkışmışlardı ve tavırları, iyi yetiştirilmiş, aklı başında, ama yine de nişanlısının ellerinin unutkanlıkla açılmış sütyeninde gezinmesine izin veren bir küçükhanımınkiler kadar kusursuzdular.

Sonra kara evin uçurumlarına gömülüyordu. Kara ev! Erdosain için bu dönem berbat bir anıydı; şeytansal içeriği yıllar boyunca, hatta, ölümünden önce, adaletin peşine düştüğü son birkaç güne kadar kendisine eşlik edecek bir cehennemde yaşamış olduğu duygusuna kapılıyordu. Bu dönemi anımsadığında, kaygıyla ürperiyordu; öfkesi öylesine acı veriyordu ki, şimdiki zamanını bu kaçınılmaz ve sürekli korkunç geçmişten arındırmak için bir sıçrayışta yıldızların ötesine erişmek, bir odun yığını üstünde can vermek istemişti.

Kara ev! Başını birdenbire tavana kaldıran, gözlerini benimkinin hizasına gelinceye dek indiren suskun adamın katılaşmış yüzü hâlâ gözlerimin önünde gibi geliyor bana. Soğuk soğuk gülümseyerek ekliyordu:

– Gidin insanlara kara evin ne olduğunu söyleyin. Onlara bir katil olduğumu da söyleyin. Yine de, ben, katil, tüm güzellikleri sevdim; zaman zaman içimde yükselen her tür korkunç kötülük eğilimlerine direndim. Kendim için, başkaları için acı çektim. Anlıyor musunuz? Başkaları için de...

Genelge

Barsut'un kaçırılması işi, Elsa'nın yüzbaşıyla gidişinden on gün sonra gerçekleşti. 14 Ağustosta, Yıldız Falcısı, Erdosain'i ziyarete geldi, ama Erdosain dışarı çıkmış olduğu için döndüğünde kapının altından atılmış bir zarf buldu. Zarfın içinde Savaş Bakanlığının Yüzbaşı Belaunde'nin sözde adresini ileten, üzerinde değişiklik yapılmış sirküleri vardı: 'Sizi Barsut'la birlikte ayın yirmisine kadar her sabah saat on-on bir arası bekleyeceğim. Kim olduğunuzu söyleyip hemen içeri girin. Beni yalnız başınıza görmeye gelmeyin.'

Erdosain mektubu okudu, düşüncelere daldı.

Barsut'u unutmuştu. Onu öldürmesi gerektiğini biliyordu, ama bu karar belirsizleşmişti, ayrıca bu arayı dolduran ve Erdosain'in sersemlemiş bir halde yaşadığı günler öylece geçmişte kalmıştı. "Barsut'u öldürmeliydim." Bu 'öldürmeliydim'in açıklaması kuşkusuz, Erdosain'in deliliğinde karakteristik olan şeyi tanımlayabilirdi. Bu konuda onu sorguladığımda, bana şöyle yanıt vermişti: "Onu öldürmeliydim, yoksa barış içinde yaşayamazdım. Barsut'u öldürmek, başkaları için temiz hava solumak gibi var olmanın gerekli koşuluydu."

Bu yüzden mektubu alır almaz Barsut'a gitti. Arkadaşı, Uruguay Sokağında bir pansiyonda yaşıyordu; her türden birçok insanın bir arada yaşadığı fantastik bir dünyayı barındıran loş ve pis bir katta. Bu izbenin sahibesi ruh çağırmaya vermişti kendini; kızıysa pek namuslu olmayan bir yaşam sürüyordu; kiralar konusunda acımasızdı. Kirasını yirmi dört saat geciktiren her pansiyoner, hemen o akşam valizlerini, öteki eşyalarını avluda bulacağım çok iyi bilirdi.

Erdosain pansiyona gün batarken vardı. Odasına girdiğinde Gregorio tıraş olmaktaydı. Beti benzi attı, ustura yanağının hizasında öylece kalakaldı. Sonra Erdosain'i tepeden tırnağa süzerek, şaşkın şaşkın,

– Burada ne işin var senin? dedi.

"Benim yerimde başka biri olsaydı tiksinirdi, diye yorumluyordu daha sonra Erdosain. Ama ben, ona 'dostça' gülümseyerek bakıyordum, çünkü o anda kendimi onun dostu gibi hissediyordum. Tek bir sözcük söylemeden ona Savaş Bakanlığının mektubunu uzattım. Açıklanamaz bir sevinç beni kaygılara sürüklüyordu; birkaç dakika yatağının ucuna oturup kaldığımı anımsıyorum; sonra kalktım ve sinirli sinirli odada volta atmaya başladım."

– Demek Temperley'de! Elsa'yı bulmaya birlikte gitmemizi istiyorsun öyle mi?

– Evet, istediğim bu. Gidip onu aramanı istiyorum.

Barsut, Erdosain'in anlamadığı birşeyler mırıldandı; sonra elleriyle kollarının kaslarını ovuşturmaya başladı ve derisi hafifçe kızardı. Usturasını yüzü hizasına kaldırıp bıyığını tıraş etmeye başlarken konuştu:

– Biliyor musun? Beni görmeye gelmeye cesaret edemezsin sanıyordum.

Erdosain yeşil ve çizgili bakışını korudu; gerçekten de bu adamda bir kaplanın görünüşü vardı. Sonra kollarını kavuşturdu ve açıklamaya başladı:

– Bu doğru, ben de öyle sanıyordum. Ama görüyorsun, işler değişiyor...

– Oraya yalnız gitmeye korkuyorsun değil mi?

– Hayır. Seni de bu olaya karışmış görmek ilgilendiriyor beni...

Barsut dişlerini sıkmıştı. Çenesi sabun köpükleriyle kaplı, alnı adamakıllı kırışmış olarak Erdosain'i süzdü ve neden sonra,

– Dinle, ben kendimi alçak sanırdım, ama sen... Sen benden daha kötüsün. Neyse, Tanrı nasıl istiyorsa öyle olsun.

– Neden, "Tanrı nasıl istiyorsa öyle olsun," diyorsun.

Barsut aynanın önünde durdu, avuçlarını kalçalarına dayadı ve söyledikleri onu dingin dinleyen Erdosain'i şaşırtmadı:

– Bu mektubun sahte olmadığını, beni öldürmek için bir 'tuzak' hazırlamadığını kim söyleyebilir?

"İnsan ruhu gerçekten ilginç bir şey! diye yorumluyordu da-

ha sonra Erdosain. Bu sözleri dinledim, ama yüzümde tek bir kas bile titremedi. Gregorio gerçeği nasıl görebilmişti? Bilemiyorum. Ya da onda da aynı kötülük önsezisi vardı."

Bir sigara yaktım ve kısaca yanıtladım:

– Ne istiyorsan onu yap.

Konuşmaya istekli Barsut yanıtladı:

– Neden olmasın? Söyle bana, neden olmasın? Beni öldürmeyi istemende tuhaf kaçacak ne olabilirdi? Mantıklı olurdu bu. Karını elinden almak istedim, seni ele verdim, seni bir güzel dövdüm... Lânet olsun! Beni öldürmeyi istememek için bir ermiş olman gerekirdi.

– Ermiş mi? Hayır, aziz dostum, ben onlardan değilim. Ama seni yarın öldürmeyeceğim, yemin ederim. Bir gün öldüreceğim, evet. Ama yarın değil.

Barsut neşeyle kahkahayı bastı:

– Biliyor musun Remo, sen inanılmaz bir adamsın. Bir gün beni öldüreceksin. Ne kadar ilginç! Tüm bu olan bitende beni ilgilendiren ne biliyor musun? Beni öldürürken yüzünün ne hale gireceği. Söyle bana, ciddi mi olacaksın yoksa gülmeye mi başlayacaksın?

Sorular dostça bir ağırbaşlılıkla sorulmuştu.

– Kuşkusuz ciddi olurdum. Bilmiyorum. Evet, sanırım. Anlarsın, birini öldürmek oyun değildir.

– İçeri tıkılmaktan korkmuyor musun?

– Hayır, çünkü seni öldürecek olsaydım önlemlerimi alırdım, cesedini sülfirik asitle yok ederdim...

– Sen bir barbarsın... yeri gelmişken, Şeker Şirketinin parasını geri verdin mi? Belleğim bana oyunlar oynuyor da...

– Evet.

– Parayı kim verdi sana?

– Bir pezevenk.

– Az dostun var, ama iyi dostlar... Neyse, yarın saat kaçta beni almayı düşünüyorsun?

– O adam saat sekizde genel karargâha gidiyor... bu durumda...

– Dinle, bunun doğru olduğuna inanamıyorum ya, yine de doğruysa, seni uyarıyorum. Elsa oradaysa ona öyle bir tokat

patlatacağım ki unutması için epeyce yıl geçecek.

.....

Erdosain pansiyondan ayrılınca bir postaneye yöneldi ve Yıldızlar Falcısı'na bir telgraf gönderdi.

Bunaltının Etkisi

O gece uyuyamamıştı. Son derece yorgundu, hiçbir şey düşünmüyordu. Bana o geceki durumunu aşağıdaki tümcelerle tanımlamak istemişti[1]:

"Ruhum gövdemden yarım metre uzaklaşmış gibiydi. Kaslarımda olağanüstü bir gevşeme, ama sonu gelmez bir gerginlik. Gözlerinizi kapıyorsunuz ve gövdeniz hiçlikte eriyormuş gibi geliyor size. Birdenbire yaşamınızın binlerce geçmiş günü arasında yitip gitmiş bir ayrıntıyı anımsıyorsunuz: Sakın bir suç işlemeyin, çünkü bu korkunç olmaktan öte, üzüntü verici. Sizi uygarlığa bağlayan palamarları birer birer çözdüğünüzü, barbarlığın dünyasına girdiğinizi, pusulayı şaşırdığınızı hissediyorsunuz. Bunun, suç işleme konusunda 'training'[2] yokluğundan kaynaklandığı öne sürülür. Bunu Yıldız Falcısı'na da tıpkı böyle söyledim, oysa bu doğru değil, hayır. Gerçekte başkaları gibi yaşamak, başkaları gibi saygı görmek, bir yuvaya, bir kadına sahip olmak, pencereden gelip geçenleri seyretmek isterdiniz; amayine de, organizmanızda şu sözcüklerde saklı uğursuzluğun damgalamadığı tek bir hücre yoktur: 'Onu öldürmek zorundayım.' Kinime nedenler aradığımı söyleyeceksiniz. Çünkü bir düşte yaşadığım izlenimine kapılıyorum. Ölü olmadığıma kendimi inandırmak için çok konuştuğumun farkındayım da, olan biten şey yüzünden değil, bu tür bir eylemin sizi içine düşürdüğü durum yüzünden. Bu, yanıktan sonraki deri gibi bir

---

1. *Yorumcunun notu:* Belki bir gün Erdosain'in on gününün öyküsünü yazacağım. Şu sıralar bunu yapmam olanaksız; çünkü elinizdeki bu kitap, edindiğim izlenimler kadar kapsamlı bir anlatıyı kaldıramazdı. Bu kitabın kişilerin gerçek edimlerinin yalnızca üç gününü anlattığını ve kullanabildiğim tüm uzama karşın, eylemleri *Los Lanzallamas* başlıklı başka bir kitapta izlenecek olan kahramanların kimi öznel durumlarını sunabildiğimi bilmenizi isterim. Erdosain'in bana çok zengin bir malzeme sunduğu bu ikinci kitabı hazırlıyorum şimdi: 'İki Gözü Kör Orospu', 'Elsa'nın Serüvenleri', 'İsa'yla Birlikte Dolaşan Adam' ve 'Zehirli Gaz Fabrikası' gibi olağanüstü olaylar yer alacak bu ikinci kitapta.

2. Özgün metinde İngilizce. Alıştırma ya da uygulama diye çevirebiliriz.

şey. Deri iyileşir, ama nasıl kalır hiç gördünüz mü? Buruş buruş, kuru, yer yer gergin ve parlak. Nasıl olduğunu bilmezsiniz, ama içinizde her an zincirlerinden boşanabilecek bir canavar barındırdığınızı bilirsiniz.

"Bir canavar! Bunu sayısız kez düşündüm. Uyuşuk, esnek, çözümlenemez dürtülerin şiddetiyle, insanın yaşamın köşe bucaklarında keşfettiği, her yerde yüzkarası şeyler fark etmemize neden olan şeytansı dolambaçlarla sizi bile şaşkına çeviren bir canavar. Kaç kez kendi kendimi seyrettim; kaç kez kendi içimdeki gizi gözledim, hem de en sıradan insanın yaşamını kıskanarak. Ah! Ah! Asla suç işlemeyin! Benim nasıl olduğumu görün. Size böyle içimi döküyorum, belki de siz beni anlıyorsunuz diye...

"O gece mi? Geç döndüm eve. Kendimi yatağa giyinik attım. Yüreğimin hızlı atışlarında bir kumarbazın hissedebileceği heyecanı duyuyordum. Gerçekte, işleyeceğim suçu izleyecek olayları düşünmüyordum. Suçun kıyısında, harekete geçtiğimde nasıl davranacağımı, Barsut'un ne yapacağını, Yıldız Falcısı'nın onu nasıl alıkoyacağını bilmek merakımı canlı tutuyordum. Bir zamanlar okuduğum cinayet romanları bana ilginç gelirdi. Şimdi bunun mekanik bir şey olduğunu, suç işlemenin basit olduğunu, alışkın olmadığımız için bize karmaşık göründüğünü düşünüyordum.

"Öyle ki, yatağımın üstüne uzanıp karanlığa gömülmüş odanın bir köşesine gözlerimi dikerek kaldığımı anımsıyorum. Eski yaşantımdan birbiriyle bağlantısız parçalar gözümün önünden rüzgârda savruluyorlarmış gibi geçiyorlardı. Yaşamımızın olağanüstü koşullarında anlamsız bir ayrıntının birdenbire neredeyse inanılmaz bir önem kazanmasını sağlayan anımsama düzeneğinin gizemini açıklamayı asla başaramadım. Örneğin belleğinizde, yaşamın şimdiki zamanıyla yıllar boyu örtülü kalan bir hayal gibi. Bu içsel fotoğrafların varlığını bile bilmezken, birdenbire onları örten kalın örtü yırtılır; işte böylece, o gece, Barsut'u düşünmek yerine, o hüzünlü pansiyon odasında, bir şeyin, onca kez sözünü ettiğim ve bana göre yaşamıma beklenmedik bir yön vermesi, geçmişi tümüyle ortadan kaldırması gereken, kendimi kendi gözümde daha önce olduğumdan kesin-

likle farklı biri gibi görmemi sağlayan o bir şeyin gelmesini bekleyen bir adamın konumunda kalmıştım.

"Gerçekte şuçun kendisi kafamı çok kurcalamıyordu. Başka bir şeyi merak ediyordum: Cinayeti işledikten sonra nasıl olacaktım? Pişmanlık acısı çekecek miydim? Delirecek miydim, gidip teslim mi olacaktım? Ya da o güne kadar yaşadığım gibi, yani, yaşamımın tüm eylemlerine şimdi deliliğimin belirtileri olduğunu söylediğiniz bir tutarsızlık veren şu tuhaf güçsüzlükle acı içinde mi yaşayacaktım?

İlginç olan şu ki, kimi zaman güçlü bir sevinç atılımı, gülme arzusu, içimde olmayan bir deliliğin doruğundaymışım gibi yaşamak isteği duyuyordum; ama bu atılım kırıldığında Barsut'u nasıl kaçıracağımızı gözümün önüne getirmeyi deniyordum. Kendini savunacağından emindim, ama Yıldız Falcısı kılıfını hazırlamadan minareyi çalacak biri değildi. Kimi zaman, Barsut'un Savaş Bakanlığının adres sirkülerinin değiştirilmiş olduğunu nasıl sezdiğini düşünüyordum:

– Dinle, adres sirküleri değiştirildiyse, amma matrak olurdu ha!

Bu sözleri, sabunlu yüzünü bana çevirerek neredeyse ironik biçimde söylediğinde, o sarsılmaz ruh halimi korumuş olduğum için kendi kendime hayran oluyordum. Gerçekte, bir alçaktan başka bir şey değildi o; ayrıca onda imreneceğim hiçbir şey yoktu. Belki de aramızdaki fark onun benim gibi en alçakça tutkular için merak duymuyor olmasıydı. O koşullarda benim için hiçbir şey önemli değildi. Onu belki ben öldürecektim belki de Yıldız Falcısı; ama her durumda, yaşamımı, içinde şeytanların duyularımla, meşin hokkanın içindeki bir çift zar gibi oynayacakları canavarca bir kıvrıma doğru hızlandırmam önemliydi.

"Uzaktaki gürültüler bana kadar ulaşıyordu: Yorgunluk eklemlerime süzülüyordu. Zaman zaman, etim sessizliği ve dinginliği bir sünger benzeri emiyormuş gibi geliyordu bana. Elsa'yla ilgili aykırı düşünceler üşüşüyordu kafama; sessiz bir kin çene kaslarımı geriyordu; yoksul yaşamımın acısını duymayı bile başarabiliyordum.

"Yine de, kendime kendi gözlerimde yeniden saygınlık kazandırmanın tek yolu Barsut'u öldürmekti. O zaman, birden bi-

re kendimi onun yanında ayakta düşlüyordum. Kalın iplerle bağlanıp bir çuval yığınının üstüne atılmıştı. Yüzünün ve solgun burnunun yeşil profilinden başka bir şey belirgin olarak görünmüyordu. Yavaş yavaş üzerine eğiliyor, tabancayı ona doğrultarak yanağına dökülmüş saçları hafifçe kaldırıyor ve alçak sesle şöyle diyordum:

– Öleceksin rezil herif.

İplerle sımsıkı bağlanmış kütle ürperiyordu; tabancayı kaldırıyor, namluyu şakağının derisine dayıyor, yineliyordum:

– Öleceksin rezil herif.

Kalın ipler altında kolları, dehşete kapılmış kemikleri ve kaslarının umutsuz çabasıyla kımıldıyordu.

– Anımsıyor musun, alçak, o patatesleri, hani şu masaya devrilmiş salatayı anımsıyor musun? Sence ben, seni onca rahatsız eden zavallı adam mıyım hâlâ?

"Birdenbire, bu kötücül sözleri ağzıma aldığım için utanıyordum; o zaman ona şöyle diyordum ya da, hayır, daha doğrusu hiçbir şey söylemiyordum... Bir çuval alıp kafasına örtüyordum. Sık dokunmuş bezin altında başı öfkeyle çırpınıyordu; tabancanın namlusunun gerektiği konumda olup olmadığından, tetiği çektiğimde kurşunun tam yerine varacağından emin olmak için başını yere bastırmayı deniyordum; çuvalın bezi saçlarının üstünde kayıyor, tüm çabaların, şimdi ölümden kurtulmak için sessizce soluyan bu yabanıl hayvanın cesaretini kırmaya yetmiyordu. Bu düş bittiğinde, Hint Okyanusunu aşan bir yelkenlinin güvertesinde Malezya Adalarına yolculuk ettiğimi düşlüyordum. Adımı değiştiriyorum, kafasını gözünü yara yara İngilizce konuşuyorum; hüznüm belki aynı hüzün, ama şimdi güçlü kollarım, dingin bakışlarım var. Yaşamımı yeniden kurmaya gidiyorum, belki Borneo'da, belki Kalkütta'da ya da Kızıl Denizin ötesinde; ya da Taiga'nın ötesinde Kore'de ya da Mançurya'da."

Bunların artık bir buluşçunun, çelik döküm kalıplarını balmumu tekerlekleri gibi eritebilen çok güçlü elektrik akımları bulduğu için Birleşmiş Milletler'in camla kaplı masasında başkanlık etmeye çağrılmış bir adamın düşleri olmadığı doğruydu.

Başka zamanlarda Erdosain'in ürküntüsü büyüyordu; zin-

cirlere vurulduğu izlenimine kapılıyordu; korkunç uygarlık ona kurtulmayı başaramadığı bir deli gömleği giydirmişti. Kendisini prangaya vurulmuş, enine çizgili tutuklu giysileri içinde bir kürek mahkûmları kolonisinde, Ushuaia ormanlarının oralarda kar tepeleri arasında ağır ağır yürürken görüyordu. Yukarıda güneş bir kalay tabakası gibi beyazdı.

Bu görünüm onu coşturdu; ağır bir öfkeyle körelmiş olarak kalktı; odanın bir ucundan ötekine gidip gelmeye başladı; duvarları yumruklamak geliyordu içinden; kemikleriyle duvarları delmeyi istiyordu; az sonra kapı dikmesinin altında durdu, kollarını kavuşturdu; acı yeniden boğazına kadar yükseldi, yapabileceği her şey boşunaydı; yaşamında apaçık, tek ve mutlak bir gerçek vardı: O ve başkaları. Onunla ötekiler arasında bir ara-uzaklık oluşuyordu; bu, belki başkalarını anlamamaktı ya da delilikti belki. Her neyse, bu yüzden daha az mutsuz değildi. Geçmiş, yeniden, düzensiz biçimde, gözlerinin önünde akmaya başladı. Gerçekte, kendi kendinden kaçmayı, onu zehirleyen gövdesinde saklı bu yaşamı tümüyle terk etmeyi isterdi.

Ah! Büyük yolların ulaştığı ormanlarda yabanıl hayvan kokularının, insanoğlunun tiksindirici varlığından karşılaştırılamaz biçimde daha tatlı geleceği daha yeni bir dünyaya dalmak!

Yürüyor, yürüyordu; gövdesini yormak, gücünü kesin biçimde tüketmek, yorgunluktan ezmek isteyerek yürüyor, yürüyordu, artık tek bir düşünceyi bile geliştiremeyeceği noktaya kadar.

Tan ağarırken uyuyakalmıştı.

Adam Kaçırma

Erdosain sabah sabah dokuzda Barsut'u almaya gitti.

Tek bir söz etmeden çıktılar. Erdosain daha sonra, arkadaşının hiçbir direniş göstermeden yazgısına doğru gittiği bu tuhaf yolculuğu düşünmek zorunda kalıyordu.

O günkü koşulları kastederek şöyle demişti:

"Barsut'la tüm gücünü yitirmiş, cezanın uygulanacağı yere doğru yürüyen bir mahkûmla birlikteymişim gibi ilerliyordum. Barsaklarımdaki küçük aralıkları dolduran boşluğunkine benzeyen direşken bir duyumla.

"Trende pencere kenarına oturmuş, dirseği çıkıntıya dayalı Barsut'un, yüzü asıktı. O anda, içgüdüsünün onu uyardığı gibi, Temperley'de saklanmış onu bekleyen görünmez düşmanın üstüne boşaltmak için öfkesini biriktiriyormuş gibi geliyordu bana."

Erdosain sürdürmüştü anlatmasını:

"Zaman zaman, kendi kendime, öteki yolcuların, deri koltuklarına gömülmüş bu iki insanın, bizim, geleceğin katili ve kurbanı olduğumuzu öğrenmelerinin ilginç olacağını düşünüyordum!

"Yine de, her şey doğal akışında gidiyordu. Güneş uzaklarda, tarlalarda parlıyordu; soğukhava depolarını, stearin ve sabun fabrikalarını, cam ve demir dökümhanelerini, hayvanların kemirilmiş artıkları burunlarına çektikleri hayvan parklarını, yer yer tekerlek izleri, kireç döküntüleriyle henüz kaldırımlanmamış caddeleri arkamızda bırakmıştık.

"İşte şimdi, Lanus'ten sonra, kırmızı tuğladan çirkin işlikleri ve altında lokomotiflerin manevra yaptığı kemerlerin kocaman kara ağızlarıyla Remedios de Encalada'nın uğursuz görünüşü ve uzakta iki demiryolu arasında kum yükleyen ya da travers taşıyan yoksul işçi ekipleri görülüyordu.

"Daha ötede, kurum ve petrol yayıntısıyla zehirlenmiş çı-

narların hastalıklı yapraklarının arasından, işletmenin işçilerinin, minnacık bahçelerle çevrilmiş, dumandan kararmış pencere kanatları, döküntü ve curufla kaplı arayollarıyla kırmızı tuğla evlerinin eğri büğrü toprak yolunu kesen demiryolu görünüyordu."

Barsut kendi içine kapanmıştı. Erdosain –onun tam kendi terimlerini kullanırsak– kendini var olmaya bırakıyordu. O sırada ters yönden gelen bir trenin yaklaştığını görmüş olsaydı kılını kıpırdatmazdı, yaşam ve ölüm karşısında eşit ölçüde ilgisizdi.

Yolculuk böyle oldu işte. Temperley'e geldiklerinde Barsut can sıkıcı bir düşten titreyerek uyandırılmış gibi silkindi ve,

– Ne yana yürüyoruz? diye sormakla yetindi.

Erdosain kolunu uzatıp yürünmesi gereken uzaklığı şöyle bir gösterdi, Barsut da adımlarını onunkine uydurdu.

Onları Yıldız Falcısı'nın evine götüren sokakları sessizce geçiyorlardı. Sonbaharın yumuşak mavisi, dolambaçlı sokakların iki yanındaki çitlerin üstüne düşüyordu.

Değişik pastel renkli sık ağaçlar ve otlar, belirli bir biçimi olmayan kırmızı ağacımsı bitkilerden labirent benzeri sapaklarla geçilen ve bükülgen sorguçlarla taçlanmış bitkisel yapılar oluşturuyordu. Tüm bunlar, rastlantısal biçimde oluşmuş olağanüstü bitkisel yapılanmaların, içbükey bir camın donuk saydamlığına sahip olan, yuvarlaklığında toprağın derin kokusunu tutan yaldızlı bir havaküredе salınıyor gibi görünen ve tatlı tatlı dalgalanan bir sabah havası altındaydı.

– Güzel bir sabah, dedi Barsut.

Ve evin girişine kadar bir daha konuşmadılar.

– Şuradan, dedi Erdosain.

Barsut geriye doğru sıçradı ve inanılmaz bir sertlikle ona bakarak bağırdı:

– Kapılarda numara yok, öyleyse oradan gideceğimizi nasıl biliyorsun?

Daha sonra bu tersliği yorumlarken Erdosain şöyle diyordu:

– Bir tür suç içgüdüsünün, çelişkiye düşmeden anında yalan söylemeye elveren bir içgüdünün, korunma dürtüsüne ben-

zer bir içgüdünün ve yine kavganın en önemli anında inanılmaz kurtuluş yolları bulmamıza elveren bir içgüdünün var olduğu kesin. Gözlerimi kaldırdım ve sonraları kendimin de şaştığı beklenmedik bir güvenle ona şöyle yanıt verdim: "Çünkü dün gelip bir tur attım buralarda. Elsa'yı uzaktan görüp göremeyeceğimi bilmek istiyordum."

Barsut kuşkulu bir havayla bakmıştı ona.

Erdosain'in yalan söylediğine yemin edebilirdi Barsut[1], ama özsaygısı geri dönmesine engel olmuştu. Erdosain dış kapının önünde seslendikten sonra ellerini kuvvetle çırpmıştı. Kısa kollu gömlekli, yüzünün yarısı hasır bir şapkayla örtülü Ebeyi-Gören-Adam, kırmızı boyalı demir kapının önünde durdu.

– Hanımefendi evde mi? diye sordu Barsut.

Bromberg[2] yanıt vermeden kapı kolunu kaldırdı, demir parmaklıklı kapıyı açtı ve okaliptüs ormanından geçip eve doğru kıvrılan patikaya yöneldi. İki adam onu izlediler. Birdenbire bir ses bağırdı:

– Nereye gidiyorsunuz?

Barsut başını kaldırdı. O anda Bromberg, topukları üstünde döndü ve kolu içerlerde bir yay kırılmış gibi şimşek hızıyla gevşedi. Barsut büyük bir soluk alma isteğiyle ağzını açtı ve gövdesinin üst kısmı anında iki büklüm oldu. Bromberg'in kolu ikinci bir darbeyle açıyı genişlettiğinde elleriyle karnına bastırmaya hazırlanıyordu. Barsut'un dişleri çenesine yediği darbenin etkisiyle birbirine çarptı. Otların üzerine yığıldı. Bacakları bükük, dudakları hafifçe aralık, ölü gibi görünüyordu.

Yıldız Falcısı yanlarına geldiğinde, ciddi, neredeyse üzgün Bromberg, yerde yatan adamın üstüne eğilmişti.

Falcı, ellerini koltuk altlarından geçirip birbirine çengelleyerek yakalamıştı Barsut'u. Böylece, önceden bu amaçla hazırlanmış yere taşımışlardı onu. Erdosain, aşı boyası büyük kapıyı bilyeleri üstünde kaydırmış ve karanlık izbeden bir böcek ka-

---

1. *Yorumcunun notu:* Barsut, Yıldız Falcısı'yla yaptığı bir konuşmada, kaçırılışından önceki gece, onu öldürmek üzere düzenlenmiş bir tuzak olasılığını düşünmüş olduğunu, son anda geri dönmesine yalnızca özsaygısının engel olduğunu açıklamıştı.

2. *Bromberg:* Ebeyi-Gören-Adam'ın gerçek adı. Bu takma adın öyküsü *Yedi Deliler*'in devamı olan ikinci kitapta (*Alev Makineleri*'nde) anlatılır. Bromberg, çocukken, hortlak kılığına girerek kendisine şaka yapan bir ebe kadın yüzünden kafayı oynatmıştır.

sırgasıyla birlikte kuru ot kokusu yayılmıştı. Baygın adamı eski bir ahıra sokmuşlardı. Kalın bir zincir, direklerden birine asma kilitle tutturulmuştu.

Yıldız Falcısı, zincirin ucuyla Barsut'un bir ayağını bilek hizasında bağladı; zincirin halkalarını birkaç kez düğümledi en sonunda da açarken gıcırdayan bir asma kilitle iyice sabitleştirdi. Erdosain yere uzanmış adamın üstünden kalktı ve Falcı'ya bakarak,

– Gördünüz mü? Çek defteri üstünde değil, dedi.

Saat sabahın onuydu. Yıldız Falcısı saatine baktı ve,

– Rosario'ya saat altıda varan eksprese binmek için vaktim var. Retiro'ya kadar benimle gelmek ister misiniz?

– Nasıl, Rosario'ya mı gidiyorsunuz?

– Elbette! Pansiyon sahibesine bir telgraf çekmem gerekiyor ya! Sizde kapı numarası var mı?

– Tabii var.

– Barsut'un eşyalarını kuşku uyandırmadan ele geçirmek için bundan iyi bir yol bilmiyorum. Pansiyonda başka hiçbir şeyi yok mu?

– Bir büyük sandık, iki valiz.

– Mükemmel. Bu kadar gevezelik yeter. Haydi işe koyulalım. Saat altıda Rosario'da olurum, ihtiyara telgrafı gönderirim. Siz de yarın saat onda pansiyona şöyle bir uğrar, saf biri gibi görünerek Barsut'un Rosario'dan dönüp dönmediğini sorarsınız. Dönmediğini söylediklerinde, size, "Bana orada önemli bir iş önerdiler," dediğini, v.b. söylersiniz. Ne diyorsunuz?

– Çok iyi.

.....

Yıldız Falcısı saat on ikide trene biniyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kamçı

Erdosain'in tasarladığı, Yıldız Falcısı'nın uyguladığı plan başarıya ulaştı. Falcı, 'şefler'in belirleneceği ilk toplantının çarşamba günü yapılmasına karar verdi.

Erdosain, salı günü öğleden sonra dörtte, ona şeflerin çarşamba günü sabah dokuzda Temperley'de toplanacaklarını bildiren Yıldız Falcısı tarafından ziyaret edildi. Birkaç dakika görüştüler. Konuk, merdivenlerden inerken birdenbire saatine bakarak ona,

– Hay Allah!.. Saat dört, oysa benim daha bir yığın yere uğramam gerek... Yarın saat dokuzda bekliyorum sizi... Ha! sanayi şefi görevini üstlenebilecek tek kişinin siz olduğunu düşünüyorum. Neyse yarın konuşuruz bunu. Ha! Dağda kurulacak fabrika için bir hidrolik türbin tasarısı sunmayı... daha doğrusu hazırlamayı unutmayın. Basit bir şey olsun. Koloni ve elektrometalurji için olacak.

– Kaç kilovatlık?

– Ben ne bileyim... Bunu incelemek sizin işiniz. Elektrik fırınları olacak... neyse, başınızın çaresine bakın. Ayrıca haberiniz olsun Altın Arayıcısı geldi, yarın size daha somut ayrıntılar verecek. Bu işi onu şaşırtmayacak biçimde yapın. Hay Allah! Geç oldu. Yarın görüşürüz...

Sonra silindir şapkasını sallayarak oradan geçen bir taksiyi durdurdu ve bindi.

Ertesi gün Erdosain, Temperley'in kaldırımlarında yürüyor ve uzun zamandan beri böylesine bir dinginlik duymadığını şaşkınlıkla gözlemliyordu.

Ağır ağır yürüyordu. Bu bitkisel tüneller ona devlere yaraşır, ama biçimsiz bir çalışma yaptığı duygusunu veriyordu. Parklardaki kırmızı çakıllı ara yollara, mor, sarı, kırmızı çiçeklerle mineli yemyeşil çayırlara kadar ilerleyen kıpkırmızı şekil-

leri büyük bir zevkle seyrediyordu. Gözlerini yukarı kaldırsaydı, Başucu Yıldızı'nda, onda düşmeye yol açan baş dönmesi meydana getiren sulu gedikler görecekti, çünkü gökyüzü gözbeklerinde birdenbire kayboluyor ve bir körlük karalığı bırakıyordu. Düşüncesi gümüş atomlarının anlık bir uçuşmasıyla aydınlanıyordu, sonra bunlar buharlaşıyor ve yukarılarda kaybolan metilen mavisi mağaralara benzeyen buruk ve kuru korkunç maviliklere dönüşüyordu. Sabahın onda uyandırdığı zevk, yeni bir tat alma, yıkımından önceki acıların paramparça ettiği kişiliğinin parçalarını yeniden yapıştırıyordu. Gövdesinin her tür serüven için atak olduğunu hissediyordu. Tek bir sözcük eklemeden kendi kendine:

– "Augusto Remo Erdosain," diyordu. Adını söylemek, organlarına ilettiği enerjiyi çoğaltarak ona fiziksel bir zevk sağlıyor gibiydi.

Yeni kişiliğinin gücünü hissederek, güneş kozalakları altında dolambaçlı sokaklarda yürüyordu: Sanayi Şefi. Botanik bahçesine benzeyen yolun serinliği bilincini büyüklük duygusuyla dolduruyordu. Bu doyum, bir kurşun ağırlığın selüloit bebeği dengede tutması gibi, onu sokaklarda dimdik tutuyordu. Toplantı sırasında iğneleyici olacağını düşünüyordu; bu dünyadaki zayıflar için kötü niyetli bir küçümseme filizleniyordu içinde. Yeryüzü güçlülerindi, evet güçlülerin. Dünyayı dümdüz edecek, masalarının arkasında, büyüklük zırhına bürünmüş yalnız ve acımasız imparatorlara benzeyen alçakların karşısına dikilecekti. Yeniden, ortasında yuvarlak bir masa olan, duvarları boydan boya pencereli çok büyük bir salon hayâl ediyordu. Dört sekreteri, ellerinde kâğıtları; kalemleri, kulaklarının arkasında ona birşeyler sormak için yaklaşıyorlardı. Erdosain onlara dönerek, yalınlıkla: "Yarın işe dönersiniz ya da sizi kurşuna dizeriz," diyordu. İşte, hepsi buydu. Alçak sesle, az ve öz konuşuyordu ve kolu kararnameleri imzalamaktan yoruluyordu. Onu ayakta tutan tek şey, tüm akşam vakitlerinin sınırlarını uğursuz kurşuna dizmelerle süslemek için insandan bir kaplan ruhu bekleyen zamanların açgözlülüğüydü.

O sırada, yüreği coşkuyla çarparak, Lenin'in, "Kimseyi kurşuna dizmezsek garip bir devrim olurdu bizimkisi!" tümcesini

cinsel istek dolu bir müzik parçası gibi yineleyerek Yıldız Falcısı'nın evine doğru yürüyordu.

Oraya varıp parmaklıklı kapıyı araladığında gri bir tulum, hasır bir şapka giymiş Yıldız Falcısı'nın kendisine doğru geldiğini gördü.

Dostça ve kuvvetlice el sıkışırlarken evsahibi,

– Biliyor musunuz, Barsut uslu duruyor? Çeki imzalamak konusunda büyük bir direniş göstereceğini sanmıyorum. Ötekiler az önce geldiler, ama biz önce Barsut'u görmeye gidelim. Onlar beklesinler, canları cehenneme! Durumun farkında mısınız? Bu parayla dünya bizim olacak.

O sırada, çalışma odasına girmişlerdi. Yıldız Falcısı mor taşlı yüzüğünü parlağında döndürüp, Birleşik Devletler haritasına bakarak konuşmasını sürdürdü:

– Dünyayı ele geçireceğiz, 'düşüncemizi' gerçekleştireceğiz... San Martin'de ya da Ciudadela'da bir genelev açarız; dağlarda da bir ermişler kolonisi. Melankolik Pezevenk'ten daha iyi kim genelev yönetibilir? Onu Genelevler Başpiskoposu olarak atarız.

Erdosain pencereye yaklaştı. Güller çok güçlü, keskin bir koku yayıyor, tüm uzam, akarsu gibi serin kırmızı bir kokuyla doluyordu. Kristal kanatlı iri yabanarıları, nar ağaçlarının kıpkırmızı lekeleri çevresinde uçuşuyorlardı. Erdosain birkaç saniye öylece kaldı. Bu manzara onu, daha önce aynı yerde bulunmuş olduğu 'aynı öğle sonuna' götürüyordu. Ama yine de o akşamüstü, Elsa'nın çekip gitmek için onu beklediğini düşünmüyordu.

Başını çevirdikçe biçimden biçime giren yeşillik gözlerine doluyordu, ama o bunu görmüyordu. Orada, varlığının derinliğinde, çenesi, köşeli yüzlü bir erkeğin göğsünün mor meme uçlarına yaslanmış karısını, esrimiş, bakışları buğulanmış, yarı açık dudakları adamın kösnülü ağzında görüyordu.

Bir kuş geçti gözlerinin önünden, sonra Erdosain, Yıldız Falcısı'na dönerek, yumuşak olmaya çabalayan bir sesle, konuştu:

– Ne isterseniz onu yapın, dostum. (Sonra oturdu, bir sigara yaktı ve mavi harita üzerinde kompasla bir daire çizen öteki-

ni gözlemleyerek sordu:) Peki, ne yapmayı düşünüyorsunuz? Melankolik Pezevenk genelevleri yönetmeyi kabul edecek mi?

– Evet. Hiçbir sorun yok, ayrıca Barsut da çok direnemeyecek.

– Hâlâ o ahırda mı?

– Onu bir yere kapatmak daha akıllıca göründü bana. Eski ahırda zincirli.

– Ahırda mı?

– Onu saklayabileceğimiz tek güvenli yerdi. Üstelik, şimdi garaj; üstünde Ebeyi-Gören-Adam'ın uyuduğu bir oda var.

– Nedir bu hikâye?

– Size bir gün anlatırım. Ebe'yi gördü, o günden beri geceleri uyuyamıyor. Neyse... Düşünmüştüm ki siz... Barsut'u...

– Nasıl, ben mi... onu?..

– Bırakın konuşayım. Gidip onu göreceksiniz... ve çeki imzalaması için razı etmeye çalışacaksınız... sonuç olarak, ona düşüncelerinizi anlatacaksınız...

– İmzalamazsa?

– Zorla imzalatmak gerekecek... Ama nasıl? Ben doğuştan şiddete karşıyım, ama biliyorsunuz, ülkümüz her tür duygusallığın üstündedir. İşte Barsut'a iletmeniz gereken bu. Çeki imzalaması için bizi ayaklarını kızartmak ya da daha kötü bir şey yapmak zorunda bırakmamasını istediğimizi söyleyin.

– Bunu yapmaya hazır mısınız?

– Evet, hazırız, çünkü bu biricik olanağı elimizden kaçıramayız. Sizin bakır kaplama gül buluşunuza güveniyordum, ama çok çok yavaş gidiyor o iş. Melankolik Pezevenk'ten para istememek en iyisi. Parası yoksa, onu güç duruma düşürürüz, var da vermek istemezse bir dost kaybederiz. Size karşı cömert davranmış olması, bize karşı da olacağı anlamına gelmez. Üstelik kendinden neyi, niçin verdiğini bilmeyen siniri bozuk biri o.

Erdosain, pencerenin parmaklıklarının dörtgenleri arasından nar ağaçlarının yeşil dallarındaki kıpkırmızı lekelere bakıyordu. Sarı bir güneş ışığı, duvarı, odanın tavanına yakın bir yerde ikiye bölüyordu. Sınırsız bir hüzün yüreğini delip geçti. Neye çevirmişti yaşamını böyle? Yıldız Falcısı sessizliğinin far-

kına vardı ve, dedi ki:

– Dinleyin Erdosain. Başka bir çözüm daha var bizim için: Ya her şeyi göze alırız ya da her şeyden vazgeçeriz. Yaşam böyledir işte, hüzünlü... Ama bizim elimizden ne gelir ki! Ben de biliyorum, kurban vermeden birşeyler yapmanın daha hoş olacağını...

– Bu durumda, kurban bir başkası...

– Ya biz Erdosain, biz de hapsi göze almıyor muyuz? Plutarkos'un *Koşut Yaşamlar*'ını okudunuz değil mi?

– Hayır...

– Öyleyse, topluma yeni bir atılım vermek için bir yaşama son vermek gerektiğinde, bir insanınkinin bir köpeğinkinden daha az değerli olduğunu okuyarak öğrenesiniz, diye size armağan edeceğim bir tane. Bir Lenin'in ya da Mussolini'nin zaferinin kaç cinayete mal olduğunu biliyor musunuz? İnsanlar bununla ilgilenmiyorlar, neden mi? Çünkü Lenin ve Mussolini başarıya ulaştılar.[1] İşte önemli olan, haklı ya da haksız, her davayı haklı kılan bu.

– Peki Barsut'u kim öldürecek?

– Bromberg, Ebeyi-Gören-Adam.

– Bana söylememiştiniz... neden...

– Her şey ayarlandığı için, söylememize gerek yoktu.

Odayı güzel bir koku sardı. Fıçıya düşen su damlalarının sesi çok belirgin duyuluyordu şimdi.

– Öyleyse, bu işten haberi olanlar...

– Siz, ben ve Bromberg.

– Böylesi bir giz için gereğinden çok...

– Hayır, çünkü Bromberg benim kölemdir. Daha doğrusu kendi kendisinin kölesidir, en kötüsü de bu ya!

– Mükemmel, ama bana, cinayeti sizin ve Bromberg'in işlediğinizi açıklayan imzalı bir belge vereceksiniz.

– Bunu niye istiyorsunuz?

– Beni aldatmayacağınızdan emin olmak için.

Yıldız Falcısı, istek dışı bir el hareketiyle silindir şapkasını geriye itti, mongoloid yüzünü iri parmaklarının arasına aldı,

---

1. Bu romanın ilk baskısının 1929'de yapıldığını anımsayalım. (Çev.)

dirseği öteki elinin ayasına dayalı, odanın ortasına kadar yürüdü ve,

– İstediğinizi size vermekte sakınca görmüyorum, ama şunu unutmayın: Ben yalnızca ve yalnızca ülkümü gerçekleştirmek için yaşıyorum. Olağanüstü zamanların eli kulağında. Size olabilecek mucizelerin tümünü açıklayamazdım, çünkü buna ne zamanım, ne de tartışma isteğim var. Yeni zamanların eli kulağında, buna kuşku yok. Kim görecek onları? Seçilmişler. Yerimi alabilecek birini bulduğum gün, işler yürümeye başladığı gün, düşünmek için dağlara çekileceğim. Bu arada, çevremdekilerin bana kesin boyun eğmeleri zorunlu. Ötekinin gideceği yere gitmek istemiyorsanız bunu iyice anlamanız gerekiyor.

– Ama bu, size yakışan bir konuşma biçimi değil...

– Evet, ama bu da bir biçim, çünkü benden istediğiniz kâğıdı imzalayacağım size.

– İhtiyacım yok buna...

– Size para gerekecek mi?

– Evet, yaklaşık iki bin peso, şey için...

– Bana hiçbir şey söylemeyin... Parayı alacaksınız.

– Ayrıca, bu genelevler işine bulaşmak istemiyorum.

– Çok iyi, hesapları tutarsınız. Biliyor musunuz bize gereken ne? Halkı coşturacak bir simge...

– Lucifer?[1]

– Hayır, o gizemci bir simge... çok entel... Bize aptalca, kabasaba bir şey gerek. Kitlelerin duyularına, kara gömlek[2] gibi içe işleyen bir şey olmalı... O şeytanda deha vardı. İtalyan halkının psikolojisinin, berberlerin ve operet tenorlarının psikolojisi olduğunu anlamıştı. Neyse, bulacağız bir şey. Çoktan beri bir hiyerarşi düşündüm örgütümüz için, ilginç bir şey... Başka bir gün konuşuruz... Bu iş yürüyebilir...

– Önemli olan, gereken para kaynağını bulmamız.

– Sorun yok... Genelevler para kıracaklar... Ama siz Barsut'u görmeye gitmiyor musunuz? Ona ne söyleyeceğinizi biliyorsunuz değil mi?

---

1. *Lucifer*: (Lat. Işık-taşıyan, ışık-getiren.) Eskilerin Venüs gezegenine verdikleri adlardan biri. Daha sonra, gökyüzünden yeryüzüne kovulan Şeytan'a verilen ad. (Çev.)
2. İtalyan faşistleri ve giydikleri gömlek kastediliyor.

– Evet.

Erdosain çıktı ve ahırların olduğu binaya yöneldi. Kalın duvarlı, farelerin cirit attığı bir sürü boş odalı bir çekme katı olan bir yapıydı burası.

Odaların birinde Bromberg yaşıyordu, daha doğrusu uyuyordu.

Erdosain, bir yıkımın üstüne üstüne gittiğini anlıyordu, ama yaşamının bu yıkımdan hangi ölümcül yarayla çıkacağını kestiremiyordu. Bu belirsizlik, tıpkı Yıldız Falcısı'nın tasarılarına karşı da kesin bir coşku duymaması gibi ona, ne yapacağını bilmezcesine davrandığı ve boş yere saçma bir durum yarattığı duygusu veriyordu. "İçimde her şey iflas etmişti," diyecekti bana daha sonra; ama o anda yorgunluğunu ve ilgisizliğini yenerek ek binaya doğru yürüdü. 'Düşmanla' karşılaşmaya gittiğini bildiği için yüreği çok hızlı çarpıyordu. Zaman zaman kaşlarını çatıyordu ve kini gün gibi ortadaydı.

Asma kilidi açtı, zinciri çekti, birdenbire meraka kapılıp büyük kapının kanatlarından birini itti. Tutsak, bir gaz lâmbasının çam ağacından bir masanın üstüne döktüğü ışık çemberinin içinde, kolları sıvalı, yemek yemeye hazırlanıyordu.

Barsut, ahır bölmesinin ağaç duvarları arasında, metal yemliğin üçgeni altına oturmuştu. Alnını kırıştıran Erdosain'i gördüğünde, yanında patates olan bir et parçasına zeytinyağı döktüğü yağdanlığı birkaç saniye havada tuttu, sonra şaşkınlığını giderecek tek bir söz söylemeden, yeniden karın doyurma uğraşına döndü. Kolunu uzatıp bir tutam tuzla patatesleri tuzladı. Fanilasının yırtığından siyah koltukaltı görülürken asık yüzlülüğünü koruyordu.

Barsut'un yemek tabağına dikili gözleri, üç adım ilerisinde duran Erdosain'den çok, kayış gibi sert etine önem verdiğini gösteriyordu. Alnının geri kalan bölümü karanlıktaydı. Duvarlardaki küçük deliklerden, döşemenin tozları üstünde gözenekli altın renkli yuvarlaklar bırakan eğik güneş okları giriyordu içeri.

Barsut hiçbir şeye ilgi duymaya tenezzül etmiyordu. Ekmeğini masanın tahtasına dayadı, canlı hareketlerle bir dilim kesti, önce şişenin ağzını temizlemek için birazını yere döktükten

sonra bardağına soda doldurdu; sonra, et, ekmek ve patates karışımı lokmasını çiğneyerek, tabağının yanına koyduğu kitabı okumak için eğildi. Kuru ot kokusundan midesi bulanan Erdosain, çatıyı tutan bir direğe yaslandı ve gözleri yarı kapalı, yüzünün yarısı lâmba camının yeşil ışığıyla aydınlanan, çenesi lâmba fitilinin yaydığı çiğ ışıkta hareket eden Barsut'u şöyle bir süzdü. Sonra başını çevirdi ve duvara asılı bir kamçı gördü.

Kamçıyı görür görmez irkildi Erdosain. Uzun bir sapı ve kısa bir kayışı vardı. Şimdi onun bakışlarını izleyen Barsut küçümsemeyle dudak büktü. Erdosain bir kamçıya, bir Barsut'a bakarak yeniden gülümsedi. Köşeye doğru yürüdü, kamçıyı yerinden aldı. Şimdi gözü korkuyla Erdosain'e dikilen Barsut ayağa kalkmış, gövdesini yemliğin dışına çekmeye çalışıyordu. Boyun damarları alabildiğine şişmişti. Konuşmak istedi, ama gurur tek bir sözcük bile söylemesine engel oluyordu. Kuru bir şaklama yankılandı. Erdosain derinin esnekliğini sınamak için kamçıyı tahtaya vurmuştu; sonra omuzlarını silkti, karanlıkları yaran eğik güneş ışığının içinden siyah bir çizgi geçti, kırbaç kuru otların üstüne düştü. Erdosain ahırda sessizce bir uçtan ötekine gidip geliyordu. Bu adamın yaşamının kendisinin ellerinde olduğunu, onu kimsenin elinden alamayacağını biliyordu, ama bu duygu onu daha mutlu kılmıyordu. Barsut tahta bölmeye dayanmış, kapı aralığından güneş altındaki kırları seyrediyordu.

Durum tersine dönmüştü. Hepsi buydu. Barsut'a kinle baktı:

– Çeki imzalayacak mısın, imzalamayacak mısın?

Barsut omuzlarını silkti; Erdosain sorusunu yinelemedi. Belki de bir gün aynı saatte kendini karanlık bir hücrede bulacaktı; belleği Rio'nun kıyısında, kırmızı tuğla döşeli bir tenis kortunun görünümünü ve genç kızların raketlerinin gökyüzünde ağdığını anımsayacaktı o zaman. Kendini tutamayarak, Barsut'tan çok kendi kendisine seslenerek bağırdı:

– Anımsıyor musun? Sana göre zavallının tekiydim ben. Hiçbir şey söyleme. Çektiklerimi bilmiyordun. Ne sen ne de Elsa. Sus. Paranın beni ilgilendirdiğini mi sanıyorsun? Hayır dostum. Ama üzgünüm. Sen ve Elsa işte beni bu hale soktunuz.

Niçin konuştuğumu da bilmiyorum. Bildiğim tek şey yorgun olduğum. Hem konuşmak neye yarar...

Yıldız Falcısı içeri girdiğinde çıkmaya hazırlanıyordu. Barsut gözleriyle ellerini inceledi; Falcı silindir şapkasını geriye iterek lâmbayı aldı, söndürdü ve bir sandığın üstüne oturarak konuşmaya başladı:

– Şu çek işini halletmeye geldim. Sizi bunun için kaçırdığımızı biliyorsunuz. Elbette, cebinizde bulduğumuz defterde[1], Erdosain'in yakmak istediği –ona ben engel oldum– defterde gerçekten şu dâhiyane düşünceyi, "Para insanı tanrı yapar. O halde Ford bir tanrıdır. Tanrı ise ayı ortadan kaldırabilir," düşüncesini okumamış olsaydım, şimdi böyle konuşmazdım.

Bu yalandı, ama Barsut renk vermedi.

Erdosain, Yıldız Falcısı'nın düşüncelerini ele vermeyen köşeli yüzünü inceliyordu. Falcı'nın rol kestiği; Barsut'un adamın kendisini aldattığını bildiği, bu yüzden ona inanmadığı açıkça belli oluyordu.

1. *Yorumcunun notu:* Bu romanın devamı olan ikinci kitapta Barsut'un defterinden bir özet aktaracağız.

Yıldız Falcısı'nın Söylevi

Yıldız Falcısı konuşmayı sürdürdü:

– Başlangıçta bu düşünce bana, saçmasapan sayıklamalarımızda sık sık rastlanan sayısız budalalıklardan biri gibi göründü. Yine de, sonunda, kendi kendime ister istemez paranın neden bir insanı tanrı yapabileceğini sordum ve birdenbire önemli bir gerçeği keşfetmiş olduğumuzun farkına vardım. Haklı olduğumuzu nasıl ortaya çıkardığımı biliyor musunuz? Çok basit. Henri Ford'un serveti sayesinde ay gezegenini yok etmeye yetecek miktarda patlayıcı satın-alabileceğimizi düşünerek. Böylece 'önermeniz' doğrulanıyordu.

– Kesinlikle, diye homurdandı Barsut, içten içe gururlanmıştı.

– O zaman tüm klasik antik çağın, bu gerçeği, onu geliştirmeyi bilmeden yazmış olan sizin dışınızda, tüm devirlerin tüm yazarlarının, Ford, Rockfeller ya da Morgan gibi adamların ayı ortadan kaldırabilecek güce sahip olduklarını asla düşünmediklerini anladım. Size söylediğim gibi, buna yetecek güçleri, efsanelerin yaratıcı bir tanrıya yakıştırdıklarına benzer güçleri vardı. Siz de, üstü kapalıca, bir ilkeyi ortaya koyuyordunuz: İnsanüstü insanın egemenliğinin başlangıcını.

Barsut, Yıldız Falcısı'nı incelemek için başını çevirdi. Erdosain, Falcı'nın ciddi konuştuğunu anlattı.

– Şimdi Morgan, Rockfeller ya da Ford gibilerinin, paranın kendilerine sağladığı güç sayesinde tanrılara benzer bir şey oldukları sonucuna varınca, toplumsal devrimin bu dünyada olanaksız olduğunun da ayırdına vardım, bir Rockfeller ya da bir Morgan, sizin bahçenizdeki bir karınca yuvasını yok edebileceğiniz gibi, tek bir parmak şıklatmasıyla bir ırkı ortadan kaldırabilirdi.

– Bunu yapacak yüreklilikte olmaları koşuluyla.

– Yüreklilik? Bir tanrının erklerinden vazgeçmesinin müm-

kün olup olmadığını düşündüm ve bir bakır ya da petrol kralının, gemi filolarının, dağlarının, altınlarının, kuyularının elinden alınmasına ses çıkarmadan razı olamayacağını, bu masalımsı dünyadan vazgeçmek için bir Buda'nın ya da İsa'nın tinselliğine sahip olmaları gerektiğini ve onların, tüm güçleri ellerinde tutanların, bunun ellerinden alınmasına asla razı olmayacaklarını anladım. Sonuç olarak, olağanüstü boyutta bir olay olması gerekirdi.

– Ben işleri böyle görmüyorum... Bu önemsiz düşünceyi not ettiğimde, başka nedenlerim vardı.

– Ne önemi var. Olağanüstü olan şu: İnsanlık, uçsuz bucaksız topraklarda oturan kalabalıklar, dinlerini yitirdiler. Katolikliği kasdetmiyorum, dinsel inançtan söz ediyorum. Böyle olunca da insanlar şöyle diyeceklerdi doğal olarak: "Yaşamı sevmek neye yarar?.." Kimse düzeneksel nitelikte bir varoluşu korumaya çaba göstermeyecekti, çünkü bilim her türlü inancı hiçliğe indirgemişti. Böyle bir olay gerçekleştiği anda, tedavisi olanaksız bir veba yeniden görülecekti yeryüzünde. İntihar vebası... Düşünün, dev gibi kentlerin yeraltlarında koşuşturan öfkeli, kurukafalı bir insanlar dünyası. Bu insanlar, betonarme duvarlara dönüp şöyle uluyorlar: "Tanrılarımızı ne yaptınız?" Küçük kızlar, okullu çocuklar kendilerini intihar sporuna adamak için gizli örgütler oluşturacaklar belki de. İnsanlar çocuk sahibi olmak istemeyecekler? Ya onlara sentetik pastillerle beslenebileceklerini söyleyen şu gerzek Barthelot'ya ne demeli!..

– İşte bir sürü varsayım, dedi Erdosain.

Yıldız Falcısı ona doğru döndü, çok şaşırmıştı. Onun orada olduğunu unutmuştu.,

– Elbette, insanlar mutsuzluklarının nereden geldiğini bilmedikleri sürece bu olmayacak. Gerçekte, ekonomik nitelikli devrimci hareketlerde de olan biten budur. Yahudilik, dünyanın borç ve kredi işlerine burnunu soktu ve şöyle dedi: "Mutluluk iflas etti, çünkü insanların gereksinimlerini karşılayacak paraları yok..." Oysa şöyle söylemeliydi: "Mutluluk iflas etti, çünkü insanların tanrıları ve inançları yok."

– Ama kendi kendinizle çelişiyorsunuz! diye karşı çıktı Erdosain. Önce doğru olanın...

– Susun! Siz bu konularda ne bilirsiniz ki!.. Şimdi iyice düşünerek, bunun her insanın korkunç metafizik hastalığı olduğu sonucuna vardım. İnsanlığın mutluluğu ancak ve ancak metafizik yalana dayanabilir. Bu yalandan yoksun kalınca, ekonomik nitelikli düşlere saplanır. O zaman, insanlara Kaybolmuş Cennet'i geri verebilecek kişilerin, etiyle kemiğiyle yaşayan tanrılar olduğunu anımsadım. Rockfeller, Morgan, Ford... ve sıradan bir ruha fantastik görünebilecek bir tasarı geliştirdim. Toplumsal gerçekliğin açmazına tek bir çıkar yol olduğunu anladım: Geriye dönmek.

Barsut kollarını kavuşturarak masanın kenarına oturmuştu.

Yeşil gözbebeklerini, iş tulumunun düğmeleri boynuna kadar ilikli, saçları karmakarışık, –şapkasını çıkarmıştı–, botlarının ucuyla ahırda sağa sola saçılmış kuru ot saplarını kenara iterek gidip gelen Yıldız Falcısı'na dikilmişti. Erdosain sırtı bir direğe dayalı, Barsut'un yüzünü inceliyordu. Bu yüz, Yıldız Falcısı'nın sözleri alay edilmekten başka bir şeye değmezlermiş gibi, ironik, neredeyse kötücül bir dikkatle doluyordu. Falcı'ysa, kendi kendisini dinliyormuş gibi yürüyor, duruyor, arada sırada saçlarını karıştırıyor ve konuşmayı sürdürüyordu:

– Evet, bir gün gelecek, kuşkucu, çılgına dönmüş, güçsüzlüğe küfreden insanlık, öylesine öfkelenecek ki, gebertmek gerekecek onu, kudurmuş bir köpek gibi...

– Ne diyorsunuz?

– Budamak gerekecek demek istiyorum, insanlık ağacının boyunu... Yalnızca milyonerlerin, bilimden yararlanarak yapabilecekleri bir bağ bozumu. Gerçekten mideleri bulanan tanrılar, artık yalnızca bilimin bir mutluluk etmeni olabileceğine inanarak, köle-kaplanlar toplayacaklar çevrelerine, korkunç kıyametlere yol açacaklar, ateş püsküren veba salgınları yayacaklar ortalığa... Birkaç on yıl boyunca, insanüstü insanların ve hizmetkârlarının çalışması, insanı binbir yolla ortadan kaldırmaktan ibaret olacak, ta ki dünya tükeninceye ya da neredeyse tükeninceye kadar... Yalnızca birkaç örnek, birkaç altörnek, yeni toplumun temellerinin atılacağı bir adacıkta korunacaklar.

Barsut kalkmıştı. Elleri pantolonunun cebinde, kötü kötü

bakarak omuzlarını silkti ve sordu:

– Ama tüm bu saçmasapan şeylerin gerçekliğine nasıl inanabiliyorsunuz?

– Hayır, bunlar saçmasapan şeyler değil. Onlara ben gerçeklik vereceğim için saçmasapan değiller, can sıkıntısını eğlemek için olsa bile yapacağım bunu.

Konuşmasını sürdürdü:

– Buna inanacak zavallılar olacak... bu yeter... İşte bir düşünce daha: Bu toplum iki kasttan oluşacak, aralarında bir ayrım olacak ya da daha doğrusu otuz yüzyıllık bir fark. Özenle yalıtılacak büyük çoğunluk, tam bir bilgisizlik içinde olacak. Uydurma, o halde tarihteki mucizelerden çok daha ilginç, düzmece mucizelerle çevrilecekler; azınlığa gelince, bilimin ve gücün saltık bekçileri onlar olacak. Böylece çoğunluğun mutluluğunu güvence altına alacaklar; çünkü bu kastın insanı, bugün artık inanmadığı göksel dünyayla gerçekleşmekte olacak. Azınlık, sürüye zevkler ve mucizeler sağlayacak ve altın çağ, meleklerin gün batarken yollarda gezinecekleri, tanrıların ayışığında insanlara görünecekleri şu çağ, bir gerçek olacak.

– Ama bu katıksız canavarlık! Olanaksız bir şey!

– Neden? Ben de olanaksız olduğunu biliyorum, ama yapılabilirmiş gibi davranmak gerek.

– Şu orantısızlık... bilim...

– Bilim! Bilim! Canı cehenneme bilimin! Belki siz biliyorsunuzdur, neye yarar bilim? İçinizden bilginlerle alay etmiyor musunuz? Onlara 'ölümlü kendini beğenmişler' demiyor musunuz?

– Tüm bu eşeklikleri okuduğunuzu görüyorum.

– Elbette! Nedensiz yere insanlara karşı çıkmamalı. Kuracağım toplulukta farkına vardığınız korkunç oransızlık, bugün de bizim toplumumuzda yok mu, ama ters yönde? Bilgilerimiz, metafizik yalanlarımız demek istiyorum, henüz emekleme döneminde, oysa biliyormimiz bir dev... ve insan, acı çeken bu yaratık, bu ürkütücü dengesizliğe kendi içlerinde katlanıyorlar. Bir yandan her şeyi biliyor, öte yandan hiçbir şey bilmiyorlar. Benim toplumumda, metafizik yalan, olağanüstü bir tanrının eylem bilgisi, ülkü olacak... İç mutluluk için yararsız olan nes-

neler bilimini oluşturacak bütün, bizim ellerimizde egemenlik kurma aracı olacak, başka bir şey değil. Bunu tartışmayalım, yersiz bu. Hemen hemen her şey bulundu, ama insanlar, bir İsa'nın, bir Buda'nın ilkelerini aşan yönetme özdeyişini bulamadılar. Hayır. Elbette, kuşkulanma hakkını tartışmayacağım, ama kuşkuculuk bir azınlığın lüksüdür... Bunun dışında, iyice çeşnilendirilmiş bir mutluluk için çalışacağız; insanlık, bu göksel pislikleri neşe içinde yok edecek.

– Bu sizce gerçekten mümkün mü?

Yıldız Falcısı bir an durdu. O sırada, mor taşlı çelik yüzüğünü parmağında döndürüyordu ya da içine bakmak için parmağından çıkarıyordu. Sonra Barsut'a yaklaşarak, düşünceleri gerçekten uzaklarda bir adamın şaşkın hareketleriyle yanıtladı soruyu:

– Evet. İnsan zekâsının imgelediği her şey zaman içinde gerçekleşebilir. Mussolini İtalya'da dine dayalı eğitimi zorla benimsetmedi mi? Bunu, halkın sırtında sopanın ne denli etkili olduğunun bir kanıtı olduğu için anıyorum. Sorun bir kuşağın ruhunu ele geçirmekte... Gerisi kendiliğinden gelir.

– Ya öğreti?

– İşte asıl konuya geldik... Amacım yalnızca benim düşüncelerimi yayan gizli bir örgüt oluşturmak değil, daha çok geleceğin kralları için bir okul. Bana geçmişte birçok gizli örgütün olduğunu söyleyeceğinizi biliyorum... doğru bu... hepsi yok olup gittiler, çünkü sağlam temelleri yoktu, yani bir duyguya, her tür eylemin gerçekliğini dışlayan siyasal ya da dinsel bir gerçekdışılığa dayanıyorlardı. Buna karşın bizim örgütümüz, daha sağlam, daha çağdaş bir ilke üstüne kurulacak: Sanayileşme öğretisine dayanacak; yani loncanın, denilebilirse bir fantezi öğesi olacak; bir başka pozitif öğesi daha var: Altın üretecek sanayi.

Sesinin tonu daha bir buruklaştı. Bir yırtıcılık dalgası bakışında belli bir astigmatizma sapmasına yol açıyordu. Dağınık saçlı başını, olağandışı bir heyecanın yoğunluğu beynini deliyormuş gibi sağa sola salladı, ellerini beline dayayıp yeniden gidip gelmelerine başlayarak yineledi:

– Ah! Altın... Altın... Eski Cermenlerin altına ne dedikleri-ni biliyor musunuz? Kırmızı altın... Altın... Bizden önce hiçbir

gizli örgütün hiçbir zaman böyle bir alaşım gerçekleştirmeyi denemediğinin farkındasınızdır. Para, insanları sürüklemek için düşüncelerimize gerekli ağırlığı ve şiddeti sağlayacak lehim, safra işlevi görecek. Özellikle gençlere yöneleceğiz, çünkü onlar daha şaşkın, daha coşkuludurlar. Onlara, dünyanın ve sevginin imparatorluğunu vaat edeceğiz... Her şeyi vaat edeceğiz onlara... Beni anlıyor musunuz? Gözalıcı üniformalar, süslü harmaniler vereceğiz... rengârenk tüylerle süslü miğferler... parlak taşlardan nişanlar, görkemli adları olan rütbeler, altüst ilişkileri sunacağız... Orada, dağda kartondan bir tapınak yapacağız. Bu bir film yapmak için... Hayır... Başarıya ulaştığımızda, yedi altın kapısı olan tapınağı inşa edeceğiz... Pembe mermerden sütunları olacak. Oraya giden yollara bakır tozları serpeceğiz. Dört bir yanına bahçeler yapacağız... ve de insanlık oraya bizim icad edeceğimiz tanrıya tapınmaya gelecek.

– Ama tüm bunları gerçekleştirmek için gerekli para... milyonlar...

Yıldız Falcısı konuştukça coşkusu Erdosain'e de bulaşıyordu. Tam karşısında olmasına karşın Barsut'u unutmuştu. Elinde olmaksızın olası bir yenilikler dünyasını düşlüyordu. İnsanlık sürekli bir yalınlık şenliği içinde yaşayacaktı, stronsiyum demetleri, geceyi kırmızı yıldız çavlanlarıyla donatacaklardı; yeşil kanatlı bir melek göğün yedinci katında ilerleyecekti ve beyaz harmanilere sarınmış, yürekleri ruhlarını kokuşturan pisliklerden arınmış erkekler ve kadınlar, ormanlarda dallardan oluşmuş kemerler altından yürüyeceklerdi. Gözlerini kapadı, Elsa belleğinden geçti, ama hiçbir yankı uyandırmadan, çünkü Yıldız Falcısı'nın sesi ahırı yabanıl bir söylevle dolduruyordu:

– Demek milyonları nereden bulacağımızı bilmek istiyorsunuz? Kolay. Genelevler kuracağız. Melankolik Pezevenk, Genelevler Başpiskoposu olacak... Loncanın tüm üyeleri bu girişimlerden gelir payı alacaklar... Tefecilik yapacağız... Kadın, çocuk, işçi, köylü, deli herkesi sömüreceğiz. Dağlarda... Campo Chileno'da altın filizi yıkama havuzları kuracağız; maden çıkarma işi elektrikle yapılacak. Erdosain şimdiden beş yüz beygirlik bir türbün öngörüyor. Çevrintisel volta arkı yöntemi sayesinde havaküredeki nitrojeni indirgeyerek nitrik asit hazırlayacağız; ay-

rıca, hidroelektrik güçle demir, bakır, alüminyum elde edeceğiz. Anlıyorsunuz değil mi? İşçileri kandırarak avucumuza alacağız, çalışmak istemeyenleri kırbaçlayarak öldüreceğiz. Bugün de Grand Chaco'daki çay plantasyonlarında, kauçuk, kahve ve kalay işletmelerinde yapılan bu değil mi? Topraklarımızı, işletmelerimizi elektrikli tellerle çevireceğiz; güneyin tüm aynasızlarını, komiserlerini rüşvetle satın alacağız. Tek sorun, başlamak. Altın Arayıcısı orada. Mascara adlı bir fahişeyle dolaşırken Campo Chileno'da altın madeni olduğunu gösteren izler buldu. Başlamak, tek yapacağımız şey başlamak. Tanrısal Güldürü için, yeniyetme birini seçeceğiz... Olağanüstü güzel bir çocuğu yetiştirmek ona tanrı rolü oynamasını öğretmek daha iyi olur... Konuşacağız... Her yerde ondan söz edilecek, ama gizemle; insanların imgelem gücü, saygınlığını artıracak. Oralarda, Chubut Dağlarında, altın ve mermerden erişilmez bir tapınakta, yeniyetme bir tanrının, mucizeler gerçekleştiren, olağanüstü yakışıklı bir delikanlının yaşadığı haberi yayıldığında Buenos Aires'teki tüm kaz kafalıların ne diyeceklerini düşünebiliyor musunuz?

– Saçmasapan düşüncelerinizin sonunda ilgimi çektiğini biliyor musunuz?

– Saçmasapan düşüncelerim mi? Acınacak denli kötü bir insan olduğu için polisin silâh kullanmasını yasakladığı şu Neuguon kentinin tek sakini ayyaş İngilizin, ortaya çıkardığı beş metre uzunluğundaki kertenkele masalına inanmadılar mı? Buenos Airesliler, Orfilia Rico'nun felcini bir mucizeyle iyileştirmeye soyunan Brezilyalı bir şarlatanın doğaüstü güçlerine inanmamışlar mıydı? Ne gülünç gösteriydi, birazcık olsun düşgücü yoktu, ama inandılar. Üçkâğıtçı, hasta kadının halen felçli kolunu havaya kaldırdığında bir yığın ahmak hüngür hüngür ağlamıştı. Bu da, bizim kuşağın ve daha nicelerinin mutlaka bir şeye inanmak gereksinimi duyduğunu kanıtlar. İnanın bana, biz de, bir gazetenin yardımıyla mucizeler yaratacağız. Tirajını artırmak ya da sansasyonel bir haberi sömürmek için can atan bir yığın gazete var. Mucizelere susamış tüm bu insanlara, İncil'den kopya edebileceğimiz ayrıntılarla bezenmiş, görkemli bir tanrı vereceğiz biz de... Bir düşüncem var: Yeniyetmenin,

Yahudiler tarafından muştulanan Mesih olduğunu yayacağız. Eldeğmemiş orman tanrısımn fotoğraflarını vereceğiz... Ormanın derinliklerinde, karton tapınağı ve Toprak Ana'nın ruhuyla konuşan tanrıyı gösteren bir film yapabiliriz.

– Olamaz, siz kinik misiniz, yoksa deli mi?

Erdosain keyifsiz keyifsiz Barsut'a baktı. Yıldız Falcısı'nın tüm bu tasarılarım süsleyen güzellik karşısında bunca aptal, bunca duyarsız kalması mümkün müydü? Düşündü: "Bu salak hayvan, Falcı'nın görkemli deliliğini kıskanıyor. İşin doğrusu bu! Onu öldürmek zorunda kalacağız."

– Hem kinik, hem deliyim; Krishnamurto ile Rudolf Valentino arasında orta karar birini bulacağız... Ama daha gizemli olacak; dünyanın çektiği acıyı simgeleyen garip yüzlü bir çocuk. Filmlerimiz yoksul mahallelerde, banliyölerde gösterilecek. Bir ölüyü dirilten solgun yüzlü tanrının, altın filizi yıkama havuzlarının, metal sandalları kollayan Cebrail gibi bir meleğin, süslenmiş püslenmiş ve karşılarına ilk çıkacak bir yoksul herifle evlenmeye hazır orospuların oluşturacağı sahnelerin halkta uyandıracağı duyguyu bir düşünsenize! İnanın bana, herkes Evren'in Kralı'nın kentinde çalışmaya ve serbest aşkın zevklerini tatmaya can atacak... Tüm bu hayvan sürüsünün içinden en yontulmamışlarını seçeceğiz... ve orada, güneyde, onları sopayla yola getirerek, günde yirmi saat altın madenlerinde çalıştıracağız.

– Sizi işçilerden yana biri sanıyordum.

– Bir proleterle konuşurken kızıl olurum. Şu an sizinle konuşuyorum ve size şunu söylüyorum: Benim yaratacağım toplum IX. yüzyıl başında Abdala-Aben-Maimum adında bir haydutunkinden esinlenerek düzenlenecek. Doğal olarak, benimkine yapacağım eklemeler, başarımı kesin güvence altına alacak, ancak endüstriyel görünümü aynı kalacak. Maimum, serbest düşünürleri, beysoyluları, İranlılar ve Araplar gibi iki ayrı ırktan gelen farklı müminleri, değişik bilgi ve giz katmanları olan tek bir tarikatta kaynaştırmak istemişti. Herkese yüzsüzce yalan söylüyordu. Yahudilere Mesih'in dönüşünü, Hıristiyanlara Paraclet'nin ve Müslümanlara da Mehdi'nin dönüşünü vaat ediyordu... Öyle ki, değişik görüşten, toplumsal statüden ve inançlardan oluşan bir insan kalabalığı, gerçek amacı yalnızca

birkaç kişi tarafından bilinen bir amaç için çalışıyorlardı. Maimum böyle yapmakla, Müslüman dünyasına tümüyle egemen olabilmeyi umuyordu. Size bu tarikatın yöneticilerinin kesinlikle hiçbir şeye inanmayan ünlü kinikler olduklarını söylediğim için özür dilerim. Biz de onlar gibi yapacağız. Örgütümüzün değişik bilgilenme katmanlarına göre, Bolşevik, Katolik, faşist, tanrısız ve savaştan yana olacağız.

– Şimdiye dek tanıdığım en yüzsüz alçaksınız... Başaracak olursanız...

Barsut, Yıldız Falcısı'na aşağılayıcı sözler söylemekten özel bir zevk alıyordu. Kabul etmek istemediği şey, onun kendisinden üstün olduğuydu. Üstelik onu derinden aşağılayan bir şey vardı. Bu inanılmaz görünecekti belki, ama Erdosain'in böyle bir adamın dostu olması düşüncesine katlanamıyordu. Kendi kendine, "Bu gerzek nasıl olur da böyle bir adamın dostu olmayı başarır?" diyordu. İşte bu yüzden, Yıldız Falcısı'nın düşüncesine karşı aklına gelen her tür kötü uslama ona iyi görünüyordu.

– Başarılı olacağız. Altının çekiciliği oldukça. Örgütümüzün elde edeceği başarılar, girişeceğimiz işlerin bilançosuyla ölçülecek. Genelevler para kıracaklar. Erdosain, her sermayenin günde kaç vizite yaptığını denetleyecek bir aygıt tasarladı. Bağışları ve yeni bir buluştan kazanacaklarımızı saymıyorum. Erdosain'in gülleri bakırla kaplama buluşunu uygulamaya koyacağız. Şimdi sizi neden kaçırdığımızı anlayabiliyorsunuzdur.

– Öyleyse tüm bu açıklamalar niye? Nasıl olsa tutsağınızım.

O anda Erdosain, Barsut'un serbest kalınca misilleme yapabileceğini söyleyerek Yıldız Falcısı'nı bir kez olsun tehdit etmediğini düşündü. Bunun üzerine içinden: 'Dikkatli olmak gerek, dedi, bu hain bizi satabilir. Parası için değil, salt çekemediği için.'

– Paranız, bir genelev açmamıza, ufak tefek işleri yoluna koymamıza, araç-gereç, bir telsiz telgraf aygıtı, bir de altın filizlerini yıkamak için gerekli birkaç şeyi almamıza yarayacak.

– Yanılabileceğinizi kabul etmiyorsunuz değil mi?

– Evet, bunu ben de düşündüm, ama olmuş bi miş gibi davranıyorum. Üstelik gizli bir örgüt, kocaman bir buhar kazanına

benzer. Ürettiği buhar, bir vantilatörü olduğu kadar, bir vinci de çalıştırabilir.

– Siz neyi çalıştırmak istiyorsunuz?

– El değmemiş bir dağı. Bir avuç insan olan bizler, toprağın göz kamaştırıcı güçlerini istiyoruz, ona gereksinimimiz var. Acımasızlıklarımızla, zayıfları yıldırıp güçlüleri coşturabilirsek ne mutlu bize! Bunun için güç yaratmak, bilinçlerde devrim yapmak, barbarlığı azdırmak gerek. Tüm bunları kışkırtacak gizemli ve sonsuz gücün aracı, toplum olacak. Ateşte yakma geleneğini canlandıracağız. Tanrıya inanmayanları meydanlarda diri diri yakacağız. İnsanlar bu eylemdeki birini diri diri yakma eylemindeki, olağanüstü güzelliğin nasıl olur da farkına varmazlar? Tanrıya inanmadığı için, anlıyor musunuz? Çünkü Tanrıya inanmıyor o adam. Çok büyük ve karanlık bir dinin, insanın yüreğini yeniden tutuşturması gerek; beni anlayın, mutlaka tutuşturması gerek. Bir ermiş geçerken herkes diz çökmeli, en sıradan bir rahibin duası, gecenin gökyüzünde bir mucize ışığı yakmalı! Ah! Bunu kaç kez düşündüğümü bir bilseniz! Beni yüreklendiren şey, yüzyılımızın uygarlığının ve yoksulluğunun insanların dengesini çok bozduğunu bilmek oldu. Toplumda yolunu bulamamış bu deliler, yitik güçler bence. Mahallenin en utanılası kahvesinde bile, biri kokuşmuş, öteki kinik üç dâhi bulabilirsiniz. Bu dehalar çalışmazlar, hiçbir şey yapmazlar... Bunların teneke dâhiler oldukları konusunda sizinle aynı düşüncedeyim. Ama bu teneke iyi kullanılırsa, yeni ve güçlü bir hareketin temeli olabilecek bir enerjidir. İşte kullanmak istediğim öğe bu.

– Delileri mi yöneteceksiniz?..

– Üstüne bastınız. Delileri yönetmek istiyorum, ispirtizmacı ve Bolşevik çevrelere girme hakları olmayan sayısız uyduruk dehayı ve dengesiz insanı yönetmek... Şu aptalları... Size bunu söylüyorum, çünkü bu konuda deneyimliyim... Bu insanlar, iyice kandırılır, yeterince kızdırılırlarsa tüylerinizi ürpertecek şeyler yapabilirler. Salon edebiyatçıları, hayalperestler, yalancı peygamberler, kahve politikacıları, fikir kulüplerinin filozofları, örgütümüzün kurbanlık koyunları olacaklar.

Erdosain gülümsüyordu. Sonra, zincire vurulmuş arkada-

şına bakmadan,

– Dehanın sınırında olanların dayanılmaz küstahlığını bilmiyorsunuz siz...

– Bilirim, anlaşılmadıkları sürece, değil mi Barsut?

– Bunlar beni ilgilendirmiyor.

– Ama ilgilendirmeli, çünkü bize katılacaksınız. İşte benim görüşüm: Sınırda yaşayan bu insanlardan bir tekinin dâhiliğine itiraz ederseniz, anlaşılmamış bu insanın tüm küstahlığı ve kabalığı, sövüp saymalarla karşınıza dikilecektir. Ama bir kendini beğenmişlik canavarını sistemli olarak överseniz, sizi en küçük bir karşı çıkışınızda yere serecek bu aynı kişi, uşağınız olacaktır. Bilmeniz gereken şey, yalanı dozunu iyi ayarlayarak kullanmaktır. Buluşçu ya da ozan, kim olursa olsun, hizmetkârınız olacaktır.

– Siz de kendinizi dâhi sanıyorsunuz, diye patladı Barsut.

– Ben mi dâhi olduğumu sanıyorum?.. Elbette öyle sanıyorum... ama günde beş dakika, günde bir kez beş dakika... Zaten, öyle olmanın ya da olmamanın önemi yok. Büyük olayları gerçekleştirmeye adanmışlar için, tümcelerin hiç önemi yoktur. Boş lâflarla dehanın sınırındakiler ilgilenir. Bana gelince, entelektüel koşullarımla hiç mi hiç ilgisi olmayan şu sorunu kendime iş edindim: İnsanlar mutlu kılınabilirler mi? Evet, ben, en yoksul insanlara yaklaşmakla başlıyorum; etkinliklerine amaç olarak, gururlarını okşayacak, onları mutlu kılacak bir yalan atıyorum ortaya. Ve kendi hallerine terk edilmiş bu mutsuz insanlar, anlaşılmamış olarak kalacakken, buharınkine benzeyen bir güç üretebileceğimiz değerli hammadde olacaklar.

– Tamamıyla doğru yoldan sapıyorsunuz. Bu örgütü kurmaktaki kişisel çıkarınız ne olduğunu düşünüyorum.

– Sorunuz aptalca. Einstein kuramını niçin buldu? Dünya pekâlâ vazgeçebilir bu kuramdan. Ben, kendimin de, var olduklarına hiçbir biçimde inanmadığım üstün güçlerin aracı olup olmadığımı biliyor muyum? Hiç bilmiyorum. Dünya gizemlidir. Büyük bir olasılıkla, Seçilmiş İnsan'ın, Ermiş'in ölmeye geleceği göz kamaştırıcı evi düzenleyen uşaktan, hizmetkârdan başka bir şey değilimdir.

Barsut belli belirsiz gülümsedi. Lahana yaprağı gibi kulaklarıyla, diken diken saçları ve marangoz tulumuyla Seçilmiş İnsan'dan söz eden bu adam, onda ironik, tanımlanamaz bir duygu uyandırıyordu. Neye benziyordu bu alçak? En ilginci de, ona karşı öfke duymayı başaramayışıydı. Bu adam onda ne idüğü belirsiz bir etki uyandırıyordu; söylediği şey beklenmedik bir şey değildi; hatta bu tümceleri, aynı ses tonunu, bir düşün bozbulanık renkli manzarasında yitmiş gibi daha uzaklarda, bir başka durumda dinlemiş gibi geliyordu ona.

Yıldız Falcısı'nın sesi daha az buyurgan olmuştu.

– İnanın bana, kaygı ve yolunu şaşırmışlık zamanlarında hep böyle olur işler. Kimileri, olağanüstü bir olayın olması gerektiğini önceden sezerler. Bu sezgileri güçlü insanlar, –ben de beklenti içinde olan insanlar loncasına dahilim–, toplumun bilincini uyarmanın gerekli olduğuna, bu bir şey başsız ve kıçsız bir derinti olsa da, bir şey yapmaları gerektiğine inanıyorlar. Bu koşullarda, benim bir şeyim, bu gizli örgüt. Koca tanrılar! İnsan onların yaptıklarındaki hikmetleri bilebilir mi? Bir kuklalar dünyasını, giderek çoğalacak kuklalar dünyasını yakında harekete geçireceğimi düşündükçe titriyorum; hatta, olabilecek şeyin, birdenbire çıldıran bir elektrik teknisyeninin anahtarlarıyla irademe yapabileceği ibneliklerin, bir fabrika sahibinin iradesine olabileceği kadar yabancı olabileceğini düşünüyorum. Yine de, tüm bunları harekete geçirmenin, birbirinden farklı yüz kişiliğin biçimsiz gücünü, yalanı temel; altını, kırmızı altını gerçeklik gibi alarak tek bir demette birleştirmenin, onları bencillik, boş gurur, istekler ve hayâller aracılığıyla anlaştırmanın buyurgan gerekliliğini duyuyorum.

– Doğru yoldasınız... Başaracaksınız.

– İyi, şimdi benden ne bekliyorsunuz? diye araya girdi Barsut.

– Bunu size daha önce söyledim. Bize on yedi bin pesoluk bir çek imzalamanızı. Size üç bin kalacak. Bununla canınız ne isterse onu yapın. Borcumuzu genelevlerin ve altın madenlerinin geliriyle aylık taksitler halinde ödeyeceğiz.

– Buradan çıkacak mıyım?

– Çeki paraya çevirir çevirmez.

– Sözünüzde duracağınızı nasıl kanıtlayacaksınız bana?

Kimi şeyler kanıtlanamazlar... Ama madem bir kanıt istiyorsunuz, size şunu söyleyeyim: Çeki imzalamayı reddederseniz, Ebeyi-Gören-Adam'a söyler, size işkence yaptırırım, çeki imzaladığınızda da sizi öldürürüm.

Barsut, feri kaçmış gözlerini kaldırdı; şimdi üç günlük sakalıyla yüzü bakır renkli bir sise bürünmüş gibiydi. Öldürülmek! Bu sözcük onda hiçbir etki uyandırmamıştı. O anda, anlamı yoktu onun için.. Uzun zamandan beri, bir yıkım bekliyordu zaten; işte çıkagelmişti ve korkuya kapılmak yerine, herhangi bir yazgı karşısında omuzlarını silken kinikçe bir ilgisizlik duyuyordu içinde. Yıldız Falcısı konuşmasını sürdürdü:

– Ama ben işin o noktaya varmasını istemezdim... Kişisel yardımınıza güvenmekti istediğim... Yani tasarılarımızla ilgilenesiniz isterdim. İnanın bana, korkunç bir çağ yaşıyoruz. Çoğunluğun gereksindiği yalanı bulacak olan kimse, Yeryüzü'nün kralı olacak. Tüm insanlar bunalım içinde yaşıyor Katoliklik kimseyi tatmin etmiyor. Budizm, haz isteğiyle kemirilen mizacımıza uymuyor. Belki Lucifer'den, Akşam Yıldızı'ndan söz edeceğiz. Siz insanların gereksindiği tüm şiiri düşlerimize katacaksınız, biz de gençlere yöneleceğiz... Ah! Tüm bunlar ne kadar büyük, ne kadar yüce...

Yıldız Falcısı bir sandalyeye çöktü. Bitkin düşmüştü. Bir çiftçininkine benzeyen dört köşe mendiliyle alnındaki terleri sildi. Ve üç adam bir an sessiz kaldılar.

Barsut, birdenbire,

– Evet, haklısınız, dedi. Tüm bu tasarı olağanüstü büyük. Çözün beni, çeki imzalayacağım.

Yıldız Falcısı'nın sözlerinin yalanlardan başka bir şey olmadığını düşünmüştü, bu yüzden az daha öldürülecekti.

Yıldız Falcısı, kuşkulu, ayağa kalktı.

– Üzgünüm, ama sizi ancak çek paraya çevrilince serbest bırakacağım. Bugün çarşamba. Yarın öğleden sonra serbest kalabilirsiniz, ama buradan ancak iki ay sonra ayrılabilirsiniz. (Bunları, ötekilerinin tasarılarına inanmadığını gördüğü için söylemişti.) Bu gece için bir ihtiyacınız var mı?

– Hayır.

– O halde görüşmek üzere...

– Ama böyle çekip gidemezsiniz... kalın...

– Hayır. Yorgunum, biraz uyumak gerek. Gece gelirim, biraz gevezelik ederiz. Sigara ister misiniz?

– Olur.

Ahırdan çıktılar.

Barsut kuru otlardan yatağına yeniden uzandı ve bir sigara yakarak havaya eğik bir güneş ışığı demetinin çevresinde çelik mavisi olağanüstü halkalar halinde dolanan birkaç nefes duman üfledi. Şimdi, yalnız kalınca, düşüncesi güven verici bir akışa kavuşuyordu, hatta kendi kendine,

"Neden 'bu adam'a yardım etmeyeyim? Koloni oluşturma tasarısı ilginç. Şimdi anlıyorum şu Erdosain hayvanının neden ona bunca hayranlık duyduğunu. Meteliksiz kalacağım doğru... belki kalırım, belki kalmam... ama bu işi şöyle ya da böyle bitirmek gerek." Gelecek üstüne derin derin düşünmek üzere gözlerini yarı yarıya kapadı.

Silindir şapkası gözlerinin önünü düşmüş Yıldız Falcısı, Erdosain'e döndü ve,

– Barsut bizi kandırdığını sanıyor. Yarın, çeki paraya çevirdikten sonra işini bitirmemiz gerekecek...

– Hayır. Sizin bitirmeniz gerekecek...

– Bunda hiç sakınca görmüyorum. Başka türlü davranamayız. Serbest kalınca, bu kıskanç adamın ilk işi bizi ele vermek olur. Deli olduğumuzu sanıyor ya! Onu sağ bırakırsak o zaman deliyiz demektir.

Evin önünde durdular. Gökyüzünde, çikolata renkli bulutlar, göğün maviliğinde dantelli çıkıntılarıyla hızlı hızlı ilerliyordu.

– Kim öldürecek onu?

– Ebeyi-Gören-Adam.

– Biliyor musunuz, yaz mevsimi kapıya dayanmışken ölmek hiç de hoş değil...

– Evet, öyle...

– Ya çek?

– Bankaya siz gidersiniz.

– Parayı alıp kaçmamdan korkmuyor musunuz?

– Hayır, şu sıra yapmazsınız bunu.

– Niçin?

– Çünkü öyle! Can sıkıntınızı dağıtmak için gizli örgütün işlemesi gerek, başka bir şey yetmez size. Suç ortağım olduysanız tek nedeni bu... can sıkıntısı, bunalım.

– Olabilir. Yarın saat kaçta görüşeceğiz?

– Dur bakayım... saat dokuzda, garda. Çeki size getiririm. Ha, bir kimlik kartınız var mı?

– Evet.

– O zaman korkacak bir şey yok. Bir şey daha var... Toplantıda az ve soğukça konuşmanızı öneririm size.

– Herkes orada olacak mı?

– Evet.

– Altın Arayıcısı da mı?

– Evet.

Yüzlerine çarpan dalları iki yana çekerek küçük çardağa doğru ilerlediler. Burası, beyaz ve mor çançiçekleriyle yüklü bir hanımelinin uzantılarının yeşil dal uçlarıyla tahtadan eşkenar dörtgenlere sarıldığı çıtalardan yapılmış bir çardaktı.

Güldürü

İçeri girdiklerinde yuvarlak bir masanın çevresinde oturmuş erkekler ayağa kalktılar. Erdosain, aralarında kara kuvvetlerinden binbaşı üniforması giymiş bir subay görerek şaşkınlıkla durdu.

Binbaşı'dan başka Altın Arayıcısı, Haffner ve tanımadığı biri daha vardı. İlk ikisi dirseklerini masaya dayamışlardı; Haffner önündeki kâğıtları yeniden okuyordu. Altın Arayıcısı, kurşunla çevrelenmiş bir taşın uçmasını önlediği bir haritayı masaya yaymıştı. Pezevenk, Erdosain'in elini sıktı; o da gözünü birdenbire merakını uyandırmış olan Binbaşı'dan ayırmadan yanına oturdu. Yıldız Falcısı insanı şaşırtmakta gerçekten de ustaydı.

Bu arada, daha önce hiç görmediği adam onda kötü bir izlenim uyandırmıştı. Uzun boylu, çok soluk benizli, kapkara gözlü biriydi. İtici bir şey vardı bu adamda; alt dudağı sürekli bir küçümseme somurtmasıyla büzülüydü; uzun ve kemerli burnu, kaşları hizasında üç kırışıkla son buluyordu. Bakımlı bıyığı kırmızı dudaklarının üstüne düşüyor, bakışı neredeyse hep Erdosain'e takılıp kalıyordu; çünkü onunla tanıştırılır tanıştırılmaz kendini bir hamak sandalyeye bırakmış, kılıcı bacaklarının arasında, başı arkaya atılı, saçlarından bir tutamı dümdüz alnına yapışmış, öylece kalakalmıştı.

Altısı da, birkaç dakika boyunca, görülür bir rahatsızlıkla birbirlerini gözlemleyerek sessiz kaldılar. Yıldız Falcısı, çardağın girişinde bir yere oturmuştu. Gözucuyla 'şeflere' bakarak bir sigara yaktı. Daha önceki bir toplantıda onları 'şef' diye niteleyen kendisiydi. Birdenbire başını kaldırdı, masanın çevresinde oturan öteki beş adamı süzdü ve,

– Hepimizin bildiği ve özel görüşmelerde üzerinde anlaştığımız şeyi, yani gizli bir topluluğun örgütlenmesinin, ahlaka uygun olan ya da olmayan değişik işlerden sağlanan gelirlere daya-

nacağını yinelemenin gerekli olduğunu sanmıyorum. Bu konuda tümümüz aynı görüşteyiz, değil mi? Örgütümüzün değişik birimlerini, 'hücreler' diye adlandırabilir miyiz? Ne dersiniz? Ben kendi payıma düzenliliği severim.

– Rusya'da da böyle adlandırılır, dedi Binbaşı. Bir hücrenin üyelerinin başka birinin üyelerini tanıma hakları yoktur.

– Nasıl?.. Şefler de birbirlerini tanımayacaklar mı?

– Şefler değil, bu konuda üsteliyorum, üyeler tanışmasınlar...

Altın Arayıcısı sözünü kesti:

– Böyle hiçbir iş yürümez. Değişik hücrelerin üyelerini kim birbirine bağlayacak.

– Ama, gizli örgüt... biz altı kişi değil miyiz?

– Hayır bayım, diye karşı çıktı Yıldız Falcısı, örgüt benim. Ciddi konuşmak gerekirse, örgütün sizler olduğunu söyleyebilirim, ancak benimle ilgili olana sınırlamalar koyarak.

Binbaşı araya girdi:

– Sanırım bu tartışma yersiz, çünkü anladığıma göre, kusursuz düzenlenmiş bir hiyerarşi olacak. Her yükseltilmede hücre üyeleri yeni bir şefle ilişkiye sokulacaklar. Böylece ne kadar hücre şefi varsa, o kadar hiyerarşik belirleme olacak.

– Şu ana kadar kaç tane hücre belirlendi?

– Dört. Hepsiyle ben ilgileneceğim, diye sürdürdü Falcı. Siz Erdosain, siz Sanayi İşleri Şefi olacaksınız. Altın Arayıcısı (masanın köşesinde oturan genç bir adam başını eğerek kendini belli etti) kolonilerin ve madenlerin sorumluluğunu üstlenecek; Binbaşı, örgütümüzün ordudaki uzantılarını oluşturmaya çalışacak ve Haffner de genelevlerin şefi olacak.

Haffner bağırarak kalktı,

– Bağışlayın, ben hiçbir şeyin şefi olmayacağım. Şu anda buradayım, ama başka bir yerde de olabilirdim. Sizin için yapabileceğim tek şey, bütçenizi hazırlamak, o kadar! Bu sizi rahatsız ediyorsa çekilebilirim.

– Hayır, kalın, diye üsteledi Falcı.

Melankolik Pezevenk yerine oturdu ve önündeki kâğıda kurşunkalemle birşeyler çiziktirmeye koyuldu. Erdosain, onun bu küstahlığına hayran oldu. Ama içlerinde herkesin ilgisinin

ve merakının odaklandığı kişinin, üniformasının sağladığı saygınlık ve varlığının büründüğü karakterle Binbaşı olduğu tartışılmazdı.

Altın Arayıcısı ona doğru döndü:

– Bu ne demek, örgütümüzü orduya sızdırmayı mı umuyorsunuz?

Beş adam oturdukları yerden doğruldular. Sessizce hazırlanmış beklenmedik olay, toplantının sürprizi, işte buradaydı. Kuşkusuz Falcı'nın damarlarında lider kanı dolaşıyordu. Üzülünecek tek yanı, etkinliklerini gizli tutuyor olmasıydı. Ama Erdosain onunla suç ortağı olmaktan gurur duyuyordu. Şimdi hepsi de Binbaşı'yı dinlemek için koltuklarında doğrulmuşlardı. Binbaşı, Yıldız Falcısı'nı süzdü, sonra,

– Baylar, sizlerle sözcükleri tartarak konuşacağım. Yoksa burada olmazdım. Konu şu: Ordumuz, memnun olmayan subaylar tarafından altından oyuluyor. Nedenleri sıralamaya gerek yok, zaten sizi ilgilendirmez. 'Diktatörlük' düşünceleri ve son zamanların siyasal ve askeri olayları, İspanya ve Şili'yi kastediyorum, arkadaşlarımın çoğuna, ülkemizin de diktatörlüğe elverişli bir alan olabileceğini düşündürdü.

Olağanüstü bir şaşkınlık herkesin ağzını açık bıraktı. İşte, yine beklenmedik bir şey oluyordu.

Altın Arayıcısı itiraz etti:

– Ama... Arjantin ordusunun... yani subaylarının demek istiyorum... düşüncelerimizi kabul edeceğine inanıyor musunuz?

– Elbette kabul edecekler... onları düzene sokmayı bilmemiz koşuluyla. Daha şimdiden, size, demokratik kuramlardan, hatta parlamentodan yana düş kırıklığına uğrayan subayların düşündüğümüzden daha çok olduklarını haber verebilirim. Sözümü kesmeyin bayım. Ülkemizdeki milletvekillerinin yüzde doksanı, kültür açısından ordumuzun bir üsteğmeninden daha geridirler. Bir valinin öldürülmesi işine bulaşmakla suçlanan bir politikacı, haklı olarak şöyle demişti: "Bir ülkeyi yönetmek için, bir çiftlik kâhyasının yeteneklerinden fazlasına sahip olmak gerekmez." Bizim Amerikamız düşünüldüğünde bu adam doğruyu söylüyordu.

Yıldız Falcısı, görülür bir hoşnutlukla ellerini ovuşturuyor-

du.

Tüm bakışların üstüne dikildiği Binbaşı, konuşmasını sürdürdü:

– Ülkenin özel gücü olduğumuza göre, ordu, aşağı bir toplumun bağrında üst bir devlet oluşturuyor. Yine de hükümetin kararlarına boyun eğiyoruz... Peki ya erk, onu kim oluşturuyor? Yasa koyucu ve uygulayıcı erk... yani eciş bücüş siyasal partilerin seçtiği insanlar... Ama ne temsilciler, beyler! Milletvekilleri olmak için yalan konusunda kariyer yapmak gerektiğini siz benden iyi bilirsiniz; hiçbir işe yaramayan bir komitede işe başlamak, gizli işler, dolaplar çevirmek, her hamurdan serseriyle üçkâğıt açmak, kısaca yasaların ve gerçeğin kıyılarında bir ömür sürmüş olmak gerek. Bunun bizimkinden daha uygar ülkelerde de böyle olup olmadığını bilmiyorum, ama bizde böyle. Millet Meclisimizde, Senatomuzda tefecilik ve cinayetle suçlanmış kimseler, yabancı girişimcilere satılmış haydutlar var; öylesine soysuz bir bilgisizlikleri var ki, parlamentarizm bir ülkeyi aşağılayabilecek en garip güldürüyü bizde sergiliyor. Başkanlık seçimleri, çıkarı ulusal zenginliklerimizi sömürmek olan bir şirkette ayrıcalıklar bağışlamak sözü karşılığında Kuzey Amerikalı para babalarının gölgesinde gerçekleşir. Yurdumuzdaki siyasal partilerin savaşımları, ülkeyi en çok verene satmak isteyen tüccarlar arasında bir kavgadan başka bir şey değildir derken abartmıyorum.[1]

Herkes şaşkın şaşkın Binbaşı'ya bakıyordu. Eşkenar dörtgenlerin ve çan çiçeklerinin arasından, sabah saatlerinin mavi göğü görünüyordu, ama kimsenin buna dikkat ettiği yoktu. Erdosain'in bana daha sonra anlattığına göre, o çarşamba toplantısına katılanların hiçbiri, böylesine önemli bir sahneye tanık olacaklarını tahmin etmemişlerdi. Binbaşı dudaklarını bir mendille silerek konuşmasını sürdürdü:

– Sözlerimin ilgi uyandırdığını görmekten mutluyum. Bir-

---

1. *Yorumcunun notu:* Bu roman 1928 ve 1929 yıllarında yazıldı ve Roseo Yayınevi tarafından 1929 Ekiminde basıldı. Bu nedenle Binbaşı'nın öne sürdüğü düşüncelerin 6 Eylül 1930 devrimci hareketi tarafından telkin edildiğini söylemek yanlış olurdu. Kuşkusuz, 6 Eylül devrimcilerinin açıklamalarının Binbaşı'nınkilerle tastamam örtüşmesi ve 6 Eylülden sonra olagelen sayısız olgu tarafından doğrulanması ilginçtir.

çok genç subay benim gibi düşünüyor. Hatta yeni yükseltilmiş birkaç generale de güveniyoruz... Şimdi söyleyeceğim şey sizi şaşırtmasın, bize gerekli olan şey, topluma tepeden tırnağa komünist bir görünüm kazandırmak. Size bunu söylüyorum, çünkü komünizm diye bir şey yok bu ülkede; ayrıca kimsenin birbirine selâm vermediği bir mahallede, toplumbilim üstüne birşeyler geveleyip duran lâf ebelerine komünist denemez. Size düşüncemi apaçık anlatmakta kararlıyım. Bir toplumda her tür gizli örgüt, kanser gibidir. Gizemli etkinlikleri, toplumun işleyişinin dengesini bozar. O halde, biz, şefler, hücrelerimize tümüyle Bolşevik bir nitelik kazandıracağız. (Bu sözcük ilk kez söyleniyordu, bu yüzden herkes ellerinde olmadan birbirlerine baktı.) Bu görünüm, akıl dengesi bozulmuş bir sürü insanı çekecektir ve sonunda hücrelerin sayısını çoğaltacaktır. Böylece kurgusal bir devrime çekirdek kadro yaratacağız. Özel olarak da terörist saldırıları besleyeceğiz. Belli bir başarı kazanan her saldırı, toplumdaki tüm karanlık ve yırtıcı bilinçleri uyarır. Bir yıl sonra, aynı saldırıları bu kez, 'Sovyetler'i kurmaya hazır proletaryayı kışkırtan antisosyal bildirgeler eşliğinde yinelersek, kazancımızın ne olacağını biliyor musunuz? Basit ve hayranlık uyandıran bir şeyi sağlarız: 'Devrim endişesi'ni.

Ben bunu isteklerini dile getirmeye çekinen insanların ortak rahatsızlığı diye tanımlayabilirdim. Herkes kendini susamış, son kertede tahrik olmuş hisseder; gazeteler tutkuları azdırır ve polis çekecekleri acılar yüzünden devrimciye dönüşecek suçsuzları tutuklayarak kendi katkısını yapar; her sabah, insanlar, önce daha kıyıcı ve sorularını doğrulayan bir saldırı bekleyişi içinde haberleri açgözlülükle bekleyerek uyanırlar; polisin yaptığı haksızlıklar, bunlardan etkilenmemiş olanları bile aşırı ölçüde kışkırtır; bir gün esrik biri silâhını bir aynasızın göğsüne boşaltmaktan alamaz kendini; işçi örgütleri dalgalanır, iş bırakma kararı alırlar; *devrim* ve *bolşevizm* sözcükleri her yerde ürkü ve umut damıtır. İşte böylece, kentin dört bir yanında ardarda bombalar patladığında, bildiriler okunduğunda, devrimci düşünce olgunlaştığında, bizler, askerler, araya gireceğiz.

Binbaşı çizmelerini güneşten çekerek devam etti:

– Evet, biz askerler araya gireceğiz. Hükümetin ülkedeki

kurumları, sermaye ve aileyi korumakta yetersiz kaldığını öne sürerek, geçici bir diktatörlük ilan edip, devleti ele geçireceğiz. Tüm diktatörlükler, güven uyandırmak için, geçici olduklarını söylerler. Kentsoylu sermaye sahipleri, özellikle tutucu yabancı hükümetler, bu yeni oldu bittiği hemen tanıyacaklardır: Biz de Sovyet hükümetini, bizi bunu yapmaya zorlamakla suçlayacağız ve bomba yaptıklarını itiraf ettireceğimiz üç beş serseriyi kurşuna dizeceğiz. Millet Meclisini ve Senatoyu kapatacağız; ülkenin bütçesini en aza indireceğiz. Ülkenin yönetimi asker kökenli yöneticilerin ellerine teslim edilecek. Ülke benzeri olmayan bir büyüklüğe erecek.

Binbaşı sustu; çiçekli çardakta, öteki beş adam avuçları patlayıncaya kadar alkışladılar. Bir güvercin havalandı.

– Düşünceniz güzel, dedi Erdosain, ama doğrusu, biz sizin için çalışacağız...

– Şeflerden biri olmak ister miydiniz?

– Elbette, ama bize pastanın kırıntıları kalacak...

– Hayır bayım, yanılıyorsunuz... Düşüncemiz şu ki...

Yıldız Falcısı araya girdi:

– Baylar, biz bugün henüz günışığına çıkmamış yönelişleri tartışmak için değil, hücre şeflerinin etkinliklerini örgütlemek için toplandık.

Kanlı canlı görünüşlü, o âna kadar susmuş olan bir genç tartışmaya katıldı:

– İzin verir misiniz?

– Rica ederim...

– Pekâlâ, sanırım sorunu şöyle ortaya koymak gerek: Devrimi istiyor musunuz? Evet mi, hayır mı? Örgütlenmenin ayrıntıları sonra gelir.

– Doğru... Evet, daha sonra gelir... Evet bayım.

Genç adam şu açıklamayla bitirdi sözlerini:

– Ben, Bay Haffner'in bir dostuyum. Avukatım. Kapitalist rejimle uzlaşmamak için mesleğimin nimetlerinden vazgeçtim. Görüşümü belirtmeye hakkım var mı, yok mu?

– Elbette, buna hakkınız var bayım!

– O halde, bu durumda sizi temin ederim ki Binbaşı'nın söyledikleri örgütümüze yeni bir yönelim veriyor.

– Hayır, diye karşı çıktı Altın Arayıcısı, söyledikleri, öteki ilkelerimizi dışlamadan, temelini oluşturuyor.

– Elbette.

– Evet.

Tartışma yeniden başlıyordu. Yıldız Falcısı ayağa kalktı ve,

– Beyler, dedi başka bir zaman tartışırız bunları. Şu anda, tecimsel örgütlenme sözkonusu... düşünceler değil. O halde, işin tecimsel yanıyla ilgili olmayan konuları bir kenara bırakalım.

– İşte diktatörlük bu! diye bağırdı avukat.

Falcı bir an ona baktı,sonra kendini tutarak, konuşmaya başladı:

– Gördüğüm kadarıyla, kendinizi doğuştan şef hissediyorsunuz. Sanırım öylesiniz. Zekiyseniz, gidin bizden uzakta başka bir gizli örgüt kurun. Biz günümüz toplumunun yıkılışını böyle gerçekleştireceğiz. Burada benim sözüm geçer ya da çekip gidebilirsiniz.

Bir süre birbirlerini tarttılar. Avukat ayağa kalktı, gözlerini Falcı'ya dikti ve güçlü insanlara özgü bir gülümsemeyle hafifçe eğildi ve çıktı.

Binbaşı'nın sesi herkesin suskunluğuna son vererek Yıldız Falcısı'na,

– Çok iyi yaptınız. Disiplin her şeyin temelidir. Sizi dinliyoruz, dedi.

Eşkenar dörtgen güneş ışıkları çardağın döşemesindeki kara toprağa düşüyordu. Uzakta bir demircinin örsüne inen çekiş sesleri yankılanıyordu. Bir sürü kuş, ötüşlerini ağaçların dallarına savuruyorlardı. Erdosain beyaz bir hanımeli çiçeği emiyordu; dirsekleri dizlerine dayalı Altın Arayıcısı dikkatle toprağa bakıyordu. Haffner sigara içiyor; Erdosain, boğazına kadar düğmelenmiş bir göğüslük giymiş Falcı'nın mongoloid yüzünü inceliyordu. Binbaşı'nın sözlerini rahatsız bir sessizlik izledi. Öyleyse çağrısız konuğun ne işi vardı aralarında? Birdenbire keyfi kaçan Erdosain ayağa kalkarak bağırdı:

– İstediğiniz kadar disiplin olacak burada, ama askeri diktatörlükten söz etmek saçma. Bizi yalnızca kızıl hareketle işbirliği yapacak askerler ilgilendiriyor.

Binbaşı sandalyesinde doğruldu ve Erdosain'e bakıp gü-

lümseyerek:

– O halde rolümü iyi oynadığımı kabul ediyorsunuz?

– Ne rolü?..

– Evet, dostum... Siz ne kadar binbaşıysanız, ben de o kadar binbaşıyım.

– Yalanın gücünü gördünüz mü şimdi? dedi Falcı. Bu arkadaşımızı asker kılığına soktum; gizimizi neredeyse tümden paylaştığınız halde, orduda bir devrim yaptığımıza inanmıştınız[1].

– Peki ama...

– Bu bir sınamadan başka bir şey değildi... bir gün bu güldürüyü ciddi ciddi oynayacağız. Bu sözler öylesine gözdağı verircesine çınladılar ki, dört adam yeniden konuşmaya başlayan Binbaşı'yı gözlemlemeye koyuldular.

– Gerçekte sıradan bir çavuşum ben.

Yıldız Falcısı araya girerek açıklamalarını durdurdu ve,

– Haffner dostum, bütçemiz hazır mı?

– Evet... işte...

Falcı rakamlarla dolu kâğıtları birkaç dakika karıştırdıktan sonra, oradakilere açıklamaya başladı:

– Genelevler örgütümüzün en sağlam dayanağını oluşturacaklar. Bu bey, içinde on fahişenin çalışacağı bir genelevin gider listesini hazırladı. İşte yapılacak harcamalar:

– On yatak odası takımı, elden düşme	2.000 peso
– Evin kirası, aylık	400 peso
– Üç aylık güvence parası	1.200 peso
– Mefruşat, mutfak, tuvaletler, bar	2.000 peso
– Komisere verilecek rüşvet, aylık	300 peso
– Doktora verilecek rüşvet, aylık	150 peso
– Ruhsat için yerel yönetimin başına rüşvet	2.000 peso
– Aylık belediye rusumu	50 peso
– Elektrikli piyano	1.500 peso
– Patron kadına, aylık	150 peso
– Aşçıya, aylık	150 peso
	Toplam 9.900

1. *Yorumcunun notu:* Daha sonra Binbaşı'nın düzmece değil, gerçek bir subay olduğu, binbaşı olmadığını açıklarken yalan söylediği anlaşılacaktır.

"Her fahişe, yiyecek masrafı için haftada on dört peso ödeyecek, ayrıca çayı, şekeri, gazyağını, mumları, çorapları, pudraları, sabunu ve parfümleri evden satın almak zorunda."

Falcı okumayı sürdürdü:

"Tüm masraflar çıktıktan sonra, ayda en az iki bin beş yüz peso gelir elde edeceğimizi düşünebiliriz. Dört ayda, yatırdığımız anaparayı çıkarırız. Gelirin %50'siyle, başka fuhuş evleri açacağız; %25'i borçları ödemeye ayrılacak, kalan üçte bir[1] hücrelere ayrılacak. Şimdi on bin pesoluk bir harcama yetkisi veriyor muyuz?

Altın Arayıcısı dışında herkes, onayladıkları anlamına başlarını eğdiler. O ise,

– Hesapları denetlemeyi kim üstlenecek?

– Öteki konular görüşüldüğünde seçeriz.

– Tamam.

– Ya siz Binbaşı?

– Benden de evet.

Erdosain başını kaldırdı ve düzenbaz gözleri yeşil otlar arasında kanat çırpan beyaz bir kelebeğe takılmış olan sözde çavuşun solgun yüzüne baktı ve bu kez, Falcı'nın bu tür komedyenleri nasıl yönetebildiğini düşünmeden edemedi. O sırada Falcı ona seslendi:

– Ya siz, Bay Erdosain, galvanoplasti atölyesini kurmak için size ne kadar para gerekiyor?

– Bin peso.

– Aa, siz gülleri bakırla kaplamayı bulan adamsınız!

– Evet.

– Kutlarım sizi.

– Sanırım satış başarılı olacak. Tabii, çiçekleri büyük miktarlarda kaplamak gerekecek.

– Doğru. Ayrıca bir de fotoğraf bölümü eklemek istiyorum. Atölyenin masraflarını karşılamaya katkısı olurdu.

– Nasıl uygun görürseniz.

– Ayrıca galvanoplasti için, teknisyen bir dostuma şimdiden güvenebilirim.

---

1. Özgün metinde böyle. Arlt'ın sıksık bu tür özensizlikler yaptığı oluyor. (Çev.)

Bunu söylerken, belki gizli örgüte katılabilecek olan Espila ailesini düşünüyordu, ama Falcı düşüncelerini böldü.

– Altın Arayıcısı, size kolonimizi kurmayı düşündüğümüz bölgeyle ilgili bilgiler verecek.

Bunun üzerine Altın arayıcısı ayağa kalktı.

Erdosain genç adamın gövdesini görünce şaşırdı. Onu, gördüğü filmlerin etkisiyle uzun beyaz sakallı, pis içki kokuları salan dev gibi bir adam olarak imgelemişti. Oysa hiç de öyle değildi.

Altın Arayıcısı, onun yaşında, derisi yüzünün düz kemiklerine yapışmış, çok solgun yüzlü, simsiyah küçük ve canlı gözleri olan genç bir adamdı. Olağanüstü geniş göğüs kafesi, ondan iki kat daha gelişkin bir adamın olmalıydı. Bacakları ince ve eğikti. Deri kemeriyle pantolonu arasında bir tabancanın kabzası görünüyordu. Duru bir sesi vardı; her biri farklı toplumsal koşullardan insanlara uygun, değişik insan parçalarından oluşmuş garip bir bileşke gibiydi. Yüzü, oyun kâğıtlarının arkasından bakmaya alışmış bir kumarbazın yüzü, göğsü bir boksörün, bacakları bir cokeyin bacakları gibiydi. Gövdesinden yayılan biçimsiz gerçeklikte, tüm bu yığışımdan bir parça vardı. On dört yaşına dek, taşrada yaşamıştı. Sonra bir hırsızı tüfekle öldürmüştü. Verem olma korkusu onu yeniden taşraya atmış, gece gündüz at sırtında dörtnala inanılmaz uzaklıklara gitmişti. Erdosain, tanışır tanışmaz ona yakınlık duymuştu.

O sırada Altın Arayıcısı birkaç taş gösteriyordu. İçinde altın damarları olan kuvars parçalarıydı bunlar.

– İşte Maden ve Subilim Genel Müdürlüğünün analiz sonuçları.

Taşlar çabucak elden ele dolaştı. Gözlerde olağanüstü bir doymazlık okunuyordu ve parmaklar, yer yer sıkışmış altın damarları görülen kuvars kristallerine büyük bir zevkle dokunuyorlardı. Yıldız Falcısı, ağır ağır sigara sararken, bu ruh boşalmasına uğramış ve bir iç kışkırtısına kapılarak katılaşmış yüzleri seyrediyordu. Altın Arayıcısı, yerine oturdu ve herkese seslenerek,

– Çok altın var, dedi; orada, Güneyde. Kimse bilmiyor bunu. Campo Chileno'da. Önce Esquel'e gittim. Orada, iflas et-

miş bir şirketin terk edilmiş tesisleri var. Sonra Arroyo'ya geçtim. Yürüdüm. Bilip bilmediğinizi bilmiyorum, ama orada zamanın hükmü yoktur. Sonra da Campo Chileno'ya girdim. Ormanlıktı, yalnızca orman, kilometrekarelerce orman. Mascara benimle geliyordu, Esquel'liydi kendisi, oraya gidilecek yolu bilen bir orospu, çünkü orada, o döndükten sonra öldürülen bir madenciyle yaşamıştı. İşte böyle. Orada, Güneyde sizi bir hiç için öldürürler. Frengiliydi Mascara; oradan, ormandan geri dönemedi. Evet, anımsıyorum. Yirmi yıldır o yörelerde dolaşıp duruyordu. Puerto Madryn'den Comodora'ya, oradan Trelev'e, sonra Esquel'e. Bütün altın arayıcılarını tanımıştı. Önce birlikte Arroyo Pescado'ya gittik. Esquel'in güneyinde, kırk fersah uzaklıkta. Ama orada, kumlarda pek az altın vardı... At sırtında, on beş gün, dere tepe yol gittik, sonunda Campo Chileno'ya vardık.

Altın Arayıcısı, duru anlatımının içeriğine uygun sesiyle, Güneydeki Odysseia'sını anlatıyordu. Erdosain onu dinlerken, bilmediği dağların mor üçgenleriyle çevrili, olağanüstü yüksek, kapkara, tuz tutmuş şıradağları Mascara'yla birlikte aştıkları duygusuna kapılıyordu. Altiplanos'lar, kızılımsı gövdeli, kara yeşil yapraklı uçsuz bucaksız yüksek ormanın içinde kayboluyor; sanrıya tutulmuş kendileri ise, göksel bir buzul çölü gibi kaygan ve derin uzamda yollarına devam ediyorlardı.

Altın Arayıcısı, anlatısının uyandırdığı şaşkınlığa ilgisiz, yavaş el kol hareketleriyle, aylar süren serüvenini anlatıyordu. Herkes anlattıklarının büyüsüne kapılmış, onu dinliyordu.

– Sonra, bir sabah kara geçite vardım. Tırtıklı kara bazalt taşlarından bir anfiye, uzamın maviliğinin alabildiğine hüzünlendiği koyu renk dikitlerle bezenmiş bir balkona benziyordu burası. Başıboş kuşlar, daha da yüksek dağların oluşturduğu başka anfiteatrların gölgesine yayılmış taş blokların üstünden uçuyorlardı... Bu kuyuya benzeyen kara geçitin dibinde, çalılıkların tarazladığı, sivri kayaların örgülerini çözdüğü çavlanların döküldüğü bir sıvı altın gölü vardı.

Altın Arayıcısı, yaşamı boyunca böyle ürkütücü yörelerde bulunmamıştı. Duvar gibi kapkara kayalıkları yansıtan bu bronz renkli derin su, onu şaşkınlıktan dondurmuştu. Yeşilim-

si sarkomlarla, uzun bakırtaşlarıyla benekli doğal taş duvarlar dikey olarak iniyorlardı ve bu bronz fonda, onun solgun ve sakallı yüzü, göğe yönelmiş ayaklarıyla birlikte ansıyordu.

Birdenbire suyun altından olduğunu düşünmüştü, sonra bu olasılığı saçma bularak uzaklaştırmıştı; çünkü hiçbir zaman buna benzer bir şey ne duymuş ne de okumuştu. Öyküsünü sürdürdü:

– Ama döndüğümde, Rawson'da bir dişçinin bekleme salonunda otururken, sehpalardan birinin üzerinde duran *Tıp Haftası* adlı dergiyi karıştırmaya koyulmuştum... ve olağanüstü bir şey oldu: Dergiyi rastgele açmıştım ki ilk sayfada bir makale gördüm: 'Kızartılı Deri Hastalıklarının İyileştirilmesinde Altın Suyu ya da Kolloidal Altın.' Okumaya başladım ve altının mikroskobik zerreler halinde suda asılı kalabileceğini öğrendim. Benim için tümüyle yeni bu olguyu, simyacılar çoktan bulmuşlardı ve 'altın suyu' diye adlandırmışlardı. Düşünülebilecek en basit yöntemle elde ediyorlardı bunu, yani kor haline gelinceye kadar ısıtılmış altın parçalarını yağmur suyuna atarak. O anda, altın rengini, bitkisel özlere yorduğum gölü ammsadım birdenbire. Bilmeden, suyun belki de yüzyıllar boyunca maden filizlerinin çatlakları arasından geçmesiyle oluşmuş bir kolloydal altın gölünün kıyısında bulunmuştum. Şimdi bilgisizliğin ne demek olduğunu anlıyor musunuz? Rastlantı bu dergiyi karşıma çıkarmamış olsaydı, bu buluşun önemini asla bilemeyecektim.

– Oraya tekrar gittiniz mi? diye sordu Binbaşı.

– Elbette. Yaklaşık sekiz ay önce döndüm oraya, işte o günlerde size yazdım... Bir yanlıştan yola çıkmıştım... Altının metal olarak elde edilişini incelemem gerek... Üstelik orada altın damarları var. Bu bir çalışma sorunu... Bir dalgıç ekibi bulmamız gerek. Suyun dibi altın renginde, suyun kendisi değil.

Haffner,

– Anlattığınız şeyin ne denli ilgi çekici olduğunu biliyor musunuz? Altın bulunamasa da, orada yaşamak her zaman bu kentin pisliğinden kurtulmaya değer, dedi.

Binbaşı ekledi:

– Koloni Campo Chileno'da kurulacaksa, bir telgraf istasyonu kurmayı düşünmek gerekecek.

Erdosain atıldı:

– Bu koşullarda, dalga uzunluğu 45-80 metre olan taşınabilir bir istasyon kurulabilir. Üç bin kilometrelik bir yayın gücü için beş yüz peso harcamak gerek.

Binbaşı yeniden araya girdi:

– Bence koloninin önceliği var, çünkü zehirli gaz fabrikasını oraya kurabilirdik. Siz Erdosain, bu konuda yeterince bilgili misiniz?

– Evet, aristol elektrolitik olarak üretilebilir. Ama zehirli gazların ve bakteribilim laboratuvarının bizi son derece ilgilendiriyor olmasına karşın, konuyu henüz enine boyuna incelemedim. Öncelikle hıyarcıklı veba ve Asya kolerası mikropları üretim laboratuvarı. Maliyeti olağanüstü düşük birkaç 'tip' bakteri bulmamız gerekecek.

Yıldız Falcısı araya girdi:

– Koloninin örgütlenmesini sonraya bırakmak yerinde olur sanırım. Şimdilik Haffner'in tasarısını gerçekleştirmekle yetinmek zorundayız. Koloninin ilk grubu para kazanmaya başladığımızda yola çıkar. Siz Erdosain, bana bir aileden söz etmiştiniz.

– Evet, Espilalar.

Haffner itiraz etti:

– Ama böyle olmaz ki! Havanda su dövüyormuşuz gibi geliyor bana. Yeraltı örgütünüzde sıradan bir danışmandan başka bir şey değilim ben, ama bana öyle geliyor ki, şimdi bir şey yapmaya karar verilmeli.

Falcı ona baktı ve karşı çıktı:

– Bir şey yapmak için bize para verecek durumda mısınız? Hayır? O halde? Elimize bir miktar ana para geçmesini bekleyin, –birkaç gün sonra olacak bu–, o zaman göreceksiniz.

Haffner kalktı. Altın Arayıcısı'na bakarak,

– Dinleyin yoldaş, dedi. Koloni işi olgunlaşınca bana haber verin. Adam gereksiniminiz olursa, Buenos Aires'ten ayrılmakta hiçbir sakınca görmeyecek bir sürü serseri bulurum size.

Şapkasını giydi, ellerini sıkmadan herkesi selâmladı; tam çıkacağı sırada, bir şey anımsadı ve Falcı'ya dönerek yüksek sesle, şöyle dedi:

– Parayı çabuk bulabilirseniz satılık çok güzel bir genelev var. Fazladan ızgara ve et yemekleri servisi yapan bir restoranı da var, dahası çok kumar oynanıyor orada. Patronu Uruguay'lı. Peşin on beş bin istiyor, ama on bin peşin, beş bini bir yıl içinde ödenmek üzere işi bağlamayı kabul eder sanırım.

– Cuma günü buraya gelebilir misiniz?

– Evet.

– İyi, o zaman görüşürüz. Sanırım bu işi çözeceğiz.

– Hadi bana eyvallah, diyerek çıktı Pezevenk.

Altın Arayıcısı

Haffner gittikten sonra, Altın Arayıcısı'yla konuşmak isteyen Erdosain, Falcı ve Binbaşı'dan izin istedi. Çıkmadan önce Falcı ona,

– Yarın tam dokuzda buradasınız, çeki paraya çevirmek gerek.

'Bunu' unutmuştu Erdosain. Birdenbire, sanki bir yumruk yemiş de sersemlemiş gibi çevresine bakındı. O anda, yakıcı öğle güneşi altında yürek atışlarını hızlandıran umarsız zorunluluğu unutmak için birisiyle konuşması gerekiyordu. Altın Arayıcısı'nı kendisine yakın buluyordu. Bu yüzden ona yaklaştı, dedi ki:

– Birlikte çıkalım mı? Sizinle 'o yerden' konuşmak istiyorum.

Öteki onu ışıl ışıl gözleriyle süzdü ve,

– Şu işe bakın! Sevindim. Sizi çok cana yakın bulmuştum.

– Sağ olun.

– Özellikle Falcı'nın sizinle ilgili söyledikleri yüzünden. Biliyor musunuz, veba basilleriyle toplumcu bir devrim yapma tasarınız olağanüstü.

Erdosain gözlerini kaldırdı. Bu övgüler neredeyse aşağılıyordu onu. Düşündüğü aptallıklara birinin önem vermesi mümkün müydü?

Altın Arayıcısı üsteledi:

– Bu basiller ve zehirli gazlar hayranlık verici. Farkında mısınız? Şu Santiago'lu haydut oradayken Polis Merkezine çelik bir şekerleme paketi yerleştirmek! Tüm 'aynasızları' fareler gibi zehirlemek! (Öylesine gümbürtülü bir kahkaha attı ki, limon ağacından üç kuş kalktı ve havada büyük bir yay çizerek kaçtı.) Evet, arkadaşım Erdosain, siz büyük adamsınız. Veba ve kolera. Bu kenti devrimden geçireceğimizi biliyor musunuz? Tüccarların inlerinden dehşete düşmüş olarak çıkacakları günü,

bizlerin gezegeni ve pislikleri hafif makinelilerle temizlediğimizi şimdiden görüyor gibiyim. Bin pesoya harika bir makineli alınabilir. Dakikada iki yüz elli kurşun. İnanılmaz bir olanak. Sonra klor ya da aristol perdeleri... Ah! İnanın bana tasarılarımızı gazetelerde yayımlamak çok güzel olurdu.

Erdosain övgü söylevini şu soruyla kesti:

– O halde altını buldunuz? Değil mi? Altın...

– Şu 'altın madeni' masalına inanmıyorsunuz sanırım.

– Nasıl masal? Yani altın filan yok mu demek istiyorsunuz...

– Var, elbette var... ama bulmak gerek önce.

Erdosain öylesine derin bir düş kırıklığına uğramıştı ki... Altın Arayıcısı ekledi:

– Dinleyin dostum... Sizlerle öyle konuştum, çünkü Falcı bana bunu yapabileceğimi söyledi.

– Evet, ama sanıyordum ki...

– Ne sanıyordunuz?

– Bunca yalan içinde, zor bulunur da olsa bir tek doğru vardır sa...

– Aslında doğruyu söylüyordun. Altın var... Onu bulmak gerek, hepsi bu. Bir düşünsenize, altını çıkarmak için her şeyi seferber etmişiz... Bu alıklar sürüsünün, olağanüstü yalanlarla dürtüklenmeselerdi kımıldayacaklarına inanıyor musunuz? Ah! Ah! Bunu kaç kez düşündüm. Falcı'nın kuramında çok, çok büyük bir şey var: İnsanlar ancak ve ancak yalanlarla yerlerinden kımıldatılabilirler. O düzmeceye doğruluk kazandırıyor; herhangi bir şey yapmak için küçük parmaklarını bile kımıldatmayacak insanlar, her türlü düş kırıklığıyla yıkılmış tipler, bu yalanların gerçekliği sayesinde canlanıyorlar. Bundan daha büyük ne dileyebilirsiniz? Gerçek yaşamda da aynı şeyin olduğunu ve kimsenin buna söyleyecek bir şeyi olmadığını görüyorsunuz. Evet, her şey bir görünüşten başka bir şey değil... anlayın bunu... Toplumumuzun işleyişini düzenleyen küçük aptal yalanları kabul etmeyecek kimse yoktur. O halde Falcı'nın günahı ne? Anlamsız bir yalan yerine, büyük, deneyüstü bir yalan koymak. Falcı aldatmalarıyla bize olağanüstü biri gibi görünüyor, oysa hem öyle, hem değil. Öyle, çünkü yalanlardan hiçbir

kişisel çıkar sağlamıyor; öyle değil, çünkü insanlık tarihinin bütün dolandırıcılarının, bütün reformcuların kullanıma soktuğu eski bir ilkeyi uygulamaktan başka bir şey yapmıyor. Bir gün bu adamın tarihi yazılırsa, onu biraz soğukkanlılıkla okuyacak olanlar, şöyle diyecekler: "Büyük adammış, çünkü ülkülerini gerçekleştirmek için herhangi bir şarlatanın başvuracağı yollardan başkasından yararlanmıyormuş." Bize romanesk ve kaygı verici görülen şey, amaca ulaşmak için denenen yolların ancak gizemli, karmakarışık ve zor olduğu zaman başarılı olacağına inanan, zayıf ve sıradan ruhların kapıldığı korkudan başka bir şey değil. En azından, Kolomb'un yumurtası örneğinin de kanıtladığı gibi büyük edimlerin basit şeyler olduklarını bilmek zorundasınız.

– Yalanın doğruluğu?

– Üstüne bastınız. Sorun şu ki, büyük girişimlere atılacak yüreğimiz yok bizim. Bir devletin yönetiminin sıradan, kendi halinde bir aile yuvasını yönetmekten daha karmaşık olduğunu sanıyoruz; gerçekliğe gereğinden çok romanesk, gereğinden çok aptalca romantizm katıyoruz.

– Ama siz, tam bilinçli olarak, gerçekliğin, yani demek istiyorum ki, gerçekliğin size başaracağınız izlenimini verdiğini mi hissediyorsunuz?

– Tamamıyla ve inanın bana... kısa zamanda ülkenin efendileri olacağız... dünyanın olmasak bile. Olmak zorundayız. Falcı'nın tasarladığı şey, uygarlığımızın makineleştirmesiyle içleri boşalmış insanların ruhunu kurtarmak. Ülküler yok artık, iyi ya da kötü simgeler yok. Falcı son görüşmemizde, ülkelerinde kendilerini iyi hissetmeyen bütün köklerinden kopmuşların, antik çağda kurdukları kolonilerden söz ediyordu. Biz de aynı şeyi yapacağız, ama Toplum'a oynadıkları oyunla ilgili enerjik bir duygu vererek. Kovboy filmi görmek için sinemaya giden bakkalların ruhunu baştan çıkaran şu oyuna katılma duygusunu. Ne tür bir silâhı doldurduğumuz hakkında bir fikriniz var mı dostum? Alçaklar sürüsünün kapılacağı korkuyla biraz eğlenmek için, son anda trinitrotoluen bombaları savuracağız. Kentin banliyösünün eski çeteleri, kötü çocukları neydiler sizce? Enerjilerini harcayacak yer bulamamış insanlar. O zaman,

bir züppenin ya da Türk'ün yolunu kesip döverek rahatlıyorlardı. Dinleyin... Comodoro... Puerto Madryn, Trelew, Esquel, Arroyo Pescado, Campo Chileno... tüm bu kentlerin yollarını, yalnızlıklarını biliyorum ben... İnanın bana, hayran olunacak bir gençler ordusu kuracağız. (Coşmuştu Altın Arayıcısı.) Altın yok mu sanıyorsunuz? Yemeğe oturduklarında gözleri karınlarından daha büyük olan çocukları anımsatıyorsunuz bana. Ülkemizde her şey altın.

Erdosain, ötekinin coşkusundan etkilendiğini hissediyordu. Altın Arayıcısı ateşli konuşuyor, gözlerini kısıyor, kâh bir kaşını kâh ötekini kaldırıyor, onu kolundan dostça tutup sarsıyordu.

– İnanın bana Erdosain... çok altın var... düşleyemeyeceğiniz kadar çok... ama tek gerçek bu değil. Bir başka gerçek daha var: Zaman geçiyor. Esquel, Arroyo Pescado, Rio Pico... Campo Chileno... fersahlar... fersahlar... günlerce gidilen yollar... On peso etmeyen bir ata sağlık belgesi almak için haftalarca yol yürümek zorunda olduğunuzu biliyorsunuzdur... Oralarda her şey büyüktür, olağanüstü büyük, ilksiz ve sonsuzdur. Buna inanmalısınız. Mascara'yla Arroyo Pescado'ya gidişimizi anımsıyorum. Yalnızca altın, kırmızı altın yok. Uygarlığın hasta ettiği insanlar, kapağı oraya atıyorlar. Bizimkilerin tümünü dağlara göndereceğiz. Dinleyin... Yirmi yedi yaşındayım ben... Kaç kez silâh elde yaşamımı tehlikeye attım. (Tabancasını çıkardı.) Şu serçeyi görüyor musun? (Kuş elli adım uzaktaydı. Silâhını çenesi hizasına kaldırdı, tetiğe bastı ve silâh sesi çınlar çınlamaz kuş daldan kopup dikey olarak yere düştü.) Gördünüz mü? İşte böyle yaşamımı tehlikeye attım kaç kez. Üzgün olmamak gerek. Dinleyin, yirmi yedi yaşındayım ben. Arroyo Pescado, Esquel, Rio Pico, Campo Chileno... Tüm yalnızlıklar bizim olacak... Yeni Sevinç'in, Kızıl Altın Şövalyeleri Tarikatı'nın muhafız takımını örgütleyeceğiz. Esrik olduğumu sanıyorsunuz. Değilim, dostum. Bunu anlamak için oralara gitmiş olmak gerek. Böylesi koşullarda zorunluğun ne olduğu kavranır, doğal bir beysoyluluğun vazgeçilmez zorunluğu. Yalnızca, tehlikelere, hüzüne, güneşe, uçsuz bucaksız olanın sonsuzluğuna meydan okuyarak insan kendini başka biri zanneder... Kentte can

çekişen köle sürüsünden farklı biri gibi. Kentlerimizde proletarya, anarşist, sosyalist nedir bilir misiniz? Korkaklar sürüsü. Dağlarda, kırsal kesimde bir işe yarayacaklarına, çölün kahramanca yalnızlığına koşacaklarına, rahatı ve eğlenceyi yeğlerler. İnsanlar kırsal alanlara doğru yollansalardı, kentin fabrikaları, moda mağazaları, binlerce asalak düzenekleri ne olurdu? Her biri, orada Güneyde kendi işlerini kursalardı? Şimdi neden Yıldız Falcısı'yla olduğumu anlıyor musunuz? Biz gençler yaratacağız yeni yaşamı, evet biz. Haydutlardan oluşan bir beysoylu sınıfı kuracağız. Tolstoy budalalığına yakalanmış entelektüelleri kurşuna dizeceğiz, kalanları ise bizimle birlikte işe koşacağız. İşte bu yüzden Mussolini'ye hayranlık duyuyorum. Mandolin çalgıcılarının ülkesinde, cop kullanımını yeniden canlandırdı ve bu operet krallığı bir günde Akdeniz'in Ali kıran baş keseni oldu. Kentler, dünyanın kanser tümörleridir. İnsanı bitiriyor kentler; korkak, sinsi, kıskanç bir yaratığa dönüştürüyorlar onu. Ve çekememezlik, topluma yasalar empoze ediyor... çekememezlik ve korkaklık. Bu insan sürüleri, yürekli hayvanlar kadar olabilseydi, her şeyi parça parça ederlerdi. İnsan kitlesine inanmak, aya elleriyle dokunulabileceğine inanmak gibidir. Lenin ve Rus köylüsüyle neler olduğuna bakın. Ama orada her şey çoktan örgütlendi. Geriye şunu söylemek kalıyor: Sizin çağınızda, kentte kendilerini iyi hissetmeyenler başlarını alıp ıssız yörelere gitsinler. İşte Yıldız Falcısı'nın önerdiği bu. Ve çok haklı. İlk Hıristiyanlar kentlerde kendilerini rahatsız hissettiklerinde çöle gitmişlerdi. Orada kendilerine uygun mutluluklarını gerçekleştirmişlerdi. Bugün, tersine, kentlerin ayaktakımı çeşitli komitelerde havlıyor.

– Kırsal alan hayâlinizin hoşuma gittiğini biliyor musunuz?

– Elbette Erdosain. Falcı söyledi bunu: Kentlerde rahatsız olanların, hoşnut olanları rahatsız etmeye hakları yok. Hoşnut olmayanlar, mutsuz olanlar için oralarda dağlar var, ovalar var, büyük nehirlerin kıyıları var.

Erdosain, Altın Arayıcısı'nın böylesine şiddet yanlısı olacağını düşünmemişti. Öteki bu düşüncesini sezmiş gibiydi, çünkü konuşmasını şöyle sürdürdü:

– Biz şiddeti önerip öğreteceğiz, ama kuramcılarını hücrelerimize kabul etmeyeceğiz; günümüz uygarlığına karşı kinini bize göstermek isteyen bir kimse, önce örgütümüze boyun eğeceğini kanıtlayacak. Şimdi koloninin amacının ne olduğunu kavrıyor musunuz? Altın da güzel bir yanılsama değil mi? Altını isteyen, kendini bizimle birlikte adamalı. Göstereceği çaba, onu üstün insana dönüştürecek. O zaman ona erkler vereceğiz. Manastırlarda da aynı şey olmuyor mu? Ordu da böyle örgütlenmiş değil mi? Hayır, dostum, hiçbir şey söylemeyin! Ticaret şirketlerinde bile, örneğin Gats ve Chaves'te ya da Harrods'ta... Orada çalışanlar bana, personelin, yanında askeri disiplinin çocuk oyuncağı kalacağı bir disiplinle yönetildiklerini söylemişlerdi. Görüyorsunuz Erdosain, biz hiçbir şeye söz vermiyoruz. Miskince bir amacı olağanüstü bir amaçla değiştiriyoruz, hepsi bu.

Erdosain Altın Arayıcısı'nın önünde kendini alçalmış hissediyordu. Onun böylesine yaman oluşuna imreniyordu. Kaba ve tartışılmaz doğruları onu sinirlendiriyordu; aksini söyleyebilmeyi isterken şöyle düşünüyordu:

"Ben ondan daha az coşkulu biriyim; ben iğrenç korkak bir kentliyim. Neden onun saldırganlığını, kinini ben de hissetmiyorum? Evet, hakkı var. Sözlerine, bir tokat yemekten korkuyormuşum gibi sakınarak gülümsüyorum. Çünkü yamanlığı beni ürkütüyor, yürekliliği ise öfkelendiriyor."

– Ne düşünüyorsunuz dostum? dedi Altın Arayıcısı.

Erdosain uzun uzun baktı ona, sonra,

– Her zaman korkak biri olmanın hüzün verici bir şey olduğunu düşünüyordum, dedi.

Altın Arayıcısı omuzlarını silkti:

– Korkak olduğunuzu düşünüyorsunuz, çünkü yaşamınızda bugüne kadar karşılaştığınız durumlar, sizi tehlikeye atılmaya zorlamamış. Yaşamınızın elinizdeki tabancanın tetiğine basmaya bağlı olduğu bir günde görmek isterdim sizi. İşte o zaman korkak mısınız değil misiniz görürsünüz. Ama işte şimdi gördüğüm gibi, kentte yürekli olunamıyor. Siz de biliyorsunuz, herifin birinin çenesini kırsanız, polisteki işlemler öylesine can sıkıcı olur ki, adaleti kendi ellerinizle yerine getirmektense, hoşgö-

rülü davranmayı yeğlersiniz. İşte gerçek bu. Sonunda insan katlanmaya, dürtülerini frenlemeye alışıyor.

Erdosain ona baktı ve,

– Biliyor musunuz, siz inanılmaz birisiniz, dedi.

– Takmayın, sevgili ortak. Yakında uyuşukluğumuz geçecek; göreceksiniz... ve içinizdeki yürekli insan ruhunu keşfedeceksiniz... Başlamak gerek, işte bu kadar!

İki adam saat birde ayrıldılar.

Topal Orospu

Erdosain o gün, pansiyona dönüp sarmal merdivenin son basamaklarını tırmanırken sahanlıkta pansiyon sahibesiyle gevezelik eden, susamuru kürklü, yeşil şapkalı bir kadın gördü. Kulağına çalınan, "İşte, geldi..." sözleri beklendiğini gösteriyordu; koridorda durduğunda, tanımadığı kadın seyrek çilli yüzünü ona doğru dönerek, sordu:

– Siz Bay Erdosain misiniz?

Bir yandan olumlu yanıt verirken, "Bu yüzü nerede gördüm ben?" diye düşündü Erdosain. Meçhul kadın kendini tanıttı:

– Ben Bay Ergueta'nın eşiyim.

– Ah! Şu Topal, siz misiniz?

Ama birdenbire, pansiyon sahibesini şaşırtan ve onu tepeden tırnağa süzmesine yol açan uygunsuz davranışından utanarak özür diledi:

– Beni bağışlayın, çok şaşırmıştım... Anlıyorsunuzdur, hiç beklemiyordum... Girer misiniz?

Erdosain oda kapısını açmadan önce, ziyaretçinin içeride göreceği dağınıklık için yeniden özür diledi. Hipolita, alaycı bir gülümsemeyle konuştu:

– Önemi yok bayım.

Erdosain yine de kadının saydam ve gri-yeşil gözbebeklerinden sızan boğuk bakış yüzünden kızgındı. Düşündü:

"Kesinlikle yoldan çıkmış bir kadın!" Çünkü yeşil beresi altında Hipolita'nın saçlarının, şakakları boyunca kulaklarının üzerini örten iki parlak örgü oluşturduğunu fark etmişti. İnce ve kızıl kirpikleri, çilli yüzünün kızaran sağlıksızlığı ortasında iki alev gibi görünen dudaklarını tekrar süzdü. "Fotoğraftaki kadından ne kadar farklı!" diye düşündü.

Kadın, karşısında kımıldamadan duruyor ve sanki, 'işte erkek bu' der gibi ona bakıyordu. Erdosain ise kadının hemen ya-

nıbaşında, sanki kadın yokmuş gibi ya da düşüncelerinin iç akışından fersah fersah uzakta duruyormuş gibi, varlığını onu algılamadan hissediyordu. Yine de oradaydı kadın, bir şey söylemek gerekiyordu; söyleyecek başka bir şey bulamadığı için lâmbayı yaktı, kadına bir koltuk gösterdi, kendisi de divana oturdu ve,

– Demek Ergueta'nın eşisiniz? Çok güzel.

Bozgununun tam orta yerinde ansızın bitiveren bu canlının burada ne yaptığını bir türlü bilemiyordu. Bir merak dalgası yüreğini kabarttı, ama çok farklı olmayı, kadının oval çizgilerinde bakır kırmızısı birşeyler olan yüzünü tanımış olmayı isterdi; ermiş tablolarında, bulutlardan oluşan bir tapınaktan demet demet fışkıran yağmur sonrası güneş ışınlarına benzeyen kızıl kirpikleri, bakışını çizgiliyor gibiydi. Erdosain kendi kendine, "Ben buradayım, ama ruhum nerede?" diyordu. Sonra,

– Demek Ergueta'mn eşisiniz? Çok güzel, diye yineledi.

Bacak bacak üstüne atmış olan kadın, giysisinin eteğini dizlerinin altına kadar çekti. Kumaş, pembe parmakları arasında katlandı ve bu devinim, tanımadığı bir odanın yabancı havası içinde büyük bir çaba gerektirmiş gibi başını kaldırdı ve dedi ki:

– Kocam için birşeyler yapmanız gerekiyor, delirdi.

"İşte bu beni hiç ilgilendirmez!" dedi içinden Erdosain, Xavier de Montepin'in romanlarındaki bankacılardan biri gibi, soğukkanlılık güldürüsünü şaşırmadan oynamayı başaran bir adamın iç sevincini tattı. Sonra ekledi:

– Demek delirdi?

Ama ansızın bu rolü sürdüremeyeceğini anlayarak,

– Farkında mısınız, bayan? Bana olağanüstü bir haber veriyorsunuz, ama ben yine de aldırmıyorum. Böyle her tür heyecandan yoksun kalmak bana acı veriyor; birşeyler hissetmek isterdim, ama bir kaldırımtaşı gibiyim. Özür dilemem gerek. Bana neler oluyor bilmiyorum. Beni bağışlayacaksınız değil mi? Yine de eskiden böyle değildim ben. Bir serçe gibi neşeli olduğumu anımsıyorum. Yavaş yavaş değiştim. Bilmiyorum... Size bakıyorum, kendimi dostunuz gibi hissetmek istiyorum, ama başaramıyorum. Ölüm döşeğinde görsem sizi, belki bir bardak su bile vermezdim. Anlıyor musunuz? Ama yine de... Nerede koca-

nız?

– Mercis Düşkünler Yurdunda.

– İşte bu garip! Azul'de yaşamıyor muydunuz siz?

– Evet, ama on beş gündür buradayız...

– Peki bu 'olay' ne zaman oldu?

– Altı gün önce. Ben bile henüz olanı biteni açıklayamıyorum kendime. Benden söz ederken sizin de dediğiniz gibi. Zamanınızı alıyorsam bağışlayın. Sizi düşündüm, onu tanıyordunuz; bana her zaman sizden söz ederdi. Onu en son ne zaman görmüştünüz?

– Evlenmenizden önce... Evet, bana sizden söz etti. Size 'Topal,' adını takmıştı... bir de Orospu diyordu...

Erdosain, Hipolita'nın ruhunun gözbebeklerini dinginlikle parlattığı izlenimine kapılıyordu. Bu kadınla her şeyi konuşabileceğinden emindi. Kadının devinimsiz ruhu, sanki onu doğallıkla sarmalamak için yaradılmış gibi karşısındaydı. Ellerini birleştirerek eteğinin üzerine koymuştu; bu tür bir duruş iç dökmeyi kolaylaştırıyordu. O sabah Yıldız Falcısı'nın evinde olanlar ona biraz uzak gibi geliyordu; yalnızca küçük ağaç ve gökyüzü ara ara belleğinden geçiyordu ve bu güdük imgeler geçidi, bilincine ağır ve nedensiz bir zevk yerleştiriyordu. Hoşnutlukla ellerini ovuşturdu ve,

– Gücenmeyin bayan... ama sizinle evlendiğinde çoktan delirmişti sanırım...

– Söyleyin, benimle evlenmeden önce de kumar oynuyor muydu?

– Evet... Ayrıca, İncil'i de çok incelediğini anımsıyorum. Başka şeyler yanında, ahir zamandan, dördüncü mühürden ve daha bir sürü şeyden söz etmişti bana. Bir de kumar oynuyordu. Kocanız her zaman ilgimi çekmiştir, çünkü onda kaçıkça birşeyler buluyordum.

– Üstüne bastınız. O bir kaçık. Öyle ki, bir keresinde bir poker masasında beş bin peso sürmeyi kabul etmişti. Mücevherlerimi, bir dostumun armağanı kolyeyi sattı...

– Nasıl? O kolyeyi evlenmeden önce siz bir hizmetçinize armağan etmemiş miydiniz? Bana böyle söylemişti. O kıza kolyenizi ve gümüş yemek takımınızı armağan etmişsiniz... başka

bir adamın size verdiği on bin pesoluk çeki de...

– Beni deli mi sanıyorsunuz siz? Niye hizmetçime inci bir kolye armağan edecekmişim?

– O halde yalan söyledi.

– Öyle görünüyor.

– Çok ilginç!

– Şaşırmayın. Çok yalan söylerdi. Üstelik son günlerde şaşkın gibiydi. Rulet oyunu için bir sayılama dizgesi geliştirmişti. Görseydiniz gülerdiniz. Tüm bir defteri, kendisinden başka kimsenin anlamadığı rakamlarla doldurmuştu. Ne adam! Kafası öylesine meşguldu ki uyuyamıyordu. Eczaneyi savsaklıyordu; bazan ışıkları söndürmüş tam uyumaya hazırlanırken, yere düşen bir şeyin gürültüsünü duyuyordum; oydu gürültüyü yapan; yataktan atlıyor, lâmbayı yakıyor, unutmaktan korkuyormuş gibi kimi sayıları not ediyordu... İşte o sıralar size, inci kolyemi hizmetçiye verdiğimi söylemiş olmalı. Ne adam! Gerçekte onu düğünümüzden önce rehine vermişti. Neyse, söylediğim gibi... geçen ay, San Carlos'taki Royal Kumarhanesine gitmişti.

– Ve doğal olarak... kaybetmişti...

– Hayır, yedi yüz pesoyla yedi bin peso kazanmış. Nasıl döndüğünü bir görseydiniz... Ağzını bıçak açmıyordu. Kendi kendime, "Tamam, dedim, kesin kaybetti oyunda..." Ama inanılmaz olan şuydu ki, açılan şansı onu korkutuyordu... Kendisinde, o güne kadar, bulduğu dizgeye güven vardı...

– Evet anlıyorum... Denemektense inanmayı yeğlerdi.

– Elbette, başarısızlığa uğramak korkusuyla... Ama daha önce de söyledim size... Birkaç gün boyunca, dengesiz gibiydi. Bir öğle sonu, uyku saatinde, bana, "Zamanı geldi, Negra, dünyanın ecesi olmaya razı olman gerekecek yakında..." dediğini anımsıyorum.

– Hep büyüklük düşkünlüğü...

– Bu olaydan sonra benim de, dizgenin başarıya ulaşacağına kısmen de olsa inandığımı söylemeliyim. Hesap tablosunun üstünde görülen rakamlara uygun olarak oynamıştı. Bankayı güç durumda bırakmak için hesaptan üç bin peso çekmişti...

...Paralar benim hesabımdaydı, anımsıyorum, fazladan altı bin beş yüz peso daha vardı. Eczanenin kimi faturalarını öde-

mişti. Montevideo'ya hareket ettik ve orada her şeyi kaybetti.

– Ne kadar sürdü oyun?

– Yirmi dakikada... Yolda düşüp bayılacak sandım. Demek o zaman size kolyemi hizmetçiye armağan ettiğimi söyledi... Ne adam!

– Belki de sizin hakkınızda çevreye en iyi izlenimi vermek içindi. Peki, yolculuk sırasında nasıldı?

– Hiçbir şey, ama hiçbir şey söylemiyordu. Ha, evet, gözleri cam gibiydi; yüzü karmakarışık, çökmüş... gözlerinizin önüne getirebilir misiniz? Buenos Aires'e varır varmaz yattı. Bir pazartesi günüydü. Akşama kadar yatakta kaldı, sonra çıktı. Ben, neden bilmiyorum, birşeyler olacağı duygusuna kapılıyordum... Saat ondu, henüz dönmemişti, ben de yattım; sabah saat bire doğru, odada gezinen adımları beni uyandırdı. Sıçrayıp beni kolumdan yakaladığında, –bilirsiniz ne denli güçlü olduğunu–, ışığı yakmak üzereydim. Beni geceliğimle yataktan çıkardı, otelin kapısına kadar koridorlarda sürükledi.

– Siz ne yaptınız?

– Bağırmıyordum bile, çünkü bunun onu öfkelendireceğini biliyordum. Otelin kapısına vardığımızda, sanki tanımıyormuş gibi bana bakmaya başladı; gözleri faltaşı gibi, alnı kırışık doluydu. Ağaçları yerlere yatıran bir rüzgâr esiyordu; ben ellerimle örtünmeye çalışıyordum; o ise, tek bir sözcük söylemeden bana bakıyordu, yalnızca bakıyordu. O sırada bir polis durdu önümüzde, aynı anda gürültüden uyanan kapıcı onu arkasından yakalamıştı. O bağırmaya başladı, öylesine yüksek sesle bağırıyordu ki, sokağın öteki ucundan duyuluyordu: "Orospu işte bu... Etleri katır etine benzeyen pezevenkleri seven kadın işte bu..."

– Peki, ama tüm bu sözleri nasıl anımsıyorsunuz?

– Ne oldu bittiyse hepsini şimdi yeniden yaşıyormuş gibiyim. O, kapının bir kanadına yaslanmış içeri doğru çekiştirip duruyordu. Dışarıda polis yakasına yapışmış, içeriden kapıcı güçten düşsün diye boğazını sıkıyordu ve ben, aralarında, tüm bunlar bitsin diye bekliyordum, çünkü bir sürü insan yaklaşmış, polise yardım etmek yerine bana bakarak eğleniyorlardı. Allahtan her zaman uzun gecelik giyerim ben... Neyse, sonun-

da, otelden bir garsonun yardıma çağırdığı öteki polislerin katkısıyla onu komiserliğe kadar sürüklemeyi başardılar. Sarhoş olduğunu sanıyorlardı... Ama bu bir delilik nöbetiydi... Zaten doktor da bu tanıyı koydu. Nuh'un Gemisi'yle ilgili birşeyler sayıklıyordu.

– Anlaşıldı.... size hangi konuda yardımcı olabilirim?

Erdosain, yaşamında kişiliğinin önem kazandığını, yeniden bir balonun hayhuyu içinde kravatının düğümünü düzeltmek gibi, özen gösterilmesi gereken romanesk bir öğe gibi ortaya çıktığını hissediyordu.

– Bana geçici olarak yardım edip edemeyeceğinizi öğrenmek için sizi rahatsız ettim. Kocamın ailesine kesinlikle güvenemem.

– Aile içinde evlenmemiş miydiniz?

– Evet, ama düğünün ardından Montevideo'ya döndüğümüzde, birlikte bir ev gezmesine gittik... Bir düşünsenize, daha önce yanlarında hizmetçilik ettiğim bir aileye.

– Olamaz!

– O insanların beni ne kadar küçümsediklerini hayâl bile edemezsiniz. Özellikle kocamın halalarından biri. Ama tüm bu küçüklükleri anlatmak neye yarar! İnanmıyorsunuz değil mi? Yaşam böyle işte, başka ne denir... Ne şanssızlık! Neyse, boş verin...

– Garip olan hizmetçilik etmiş olmanız.

– Bunun olağanüstü bir yanı yok.

– Çünkü o izlenimi vermiyorsunuz...

– Sağ olun... Olay şu ki, otelden çıkarken bir yüzüğü rehin bırakmak zorunda kaldım... ve elimde kalan azıcık parayı çok iyi idare etmem gerek...

– Ya eczane?

– Güvenilir biri tarafından işletiliyor. Bana para göndermesi için o adama telgraf çektim... ama Ergueta'nın ailesi bana bir kuruş bile vermemesini emretmiş. Böyle yanıt geldi. Neyse...

– Peki, ne yapmayı düşünüyorsunuz?

– Bilemiyorum ki... Pico'ya dönebilirim ya da burada bekleyebilirim.

– Ne iş!

– İnanın bana, bıktım artık.

– Tamam, bugün üstümde para yok, ama yarın olacak...

– Biliyorsunuz... bu bana vereceğiniz birkaç pesoyu, şey için saklamak isterdim, şey...

– Bu arada daha uygun bir yer buluncaya kadar... İsterseniz burada kalabilirsiniz. Yanda boş bir oda var. Başka bir isteğiniz?

– Onu düşkünler yurdundan çıkarabilseydiniz...

– Deli olduğuna göre onu oradan nasıl çıkarabilirim? Bakacağız bir çaresine. Tamam... Bu gece burada uyursunuz. Ben divanda başımın çaresine bakarım... Hem zaten, burada uyumamam da olası.

Kadın bir kez daha, kızıl kirpikleri arasından yeşil ve kötücül bir bakış fırlattı. Niyetlerinin kalıbını çıkarmak için adamın düşüncelerinin üzerine ruhunu seriyor denebilirdi.

– Peki kalmayı kabul ediyorum...

– İsterseniz yarın da kalabilirsiniz ya da burada kalmamayı yeğlerseniz gidip rahatça otelde kalmanız için para vereceğim.

Ama birdenbire, az önce aklından kayan bir düşünce yüzünden Hipolita'ya kızıp,

– Eduardo'yu kesinlikle sevmediğinizi biliyorsunuzdur herhalde?

– Niçin?

– Çok açık. Buraya geliyorsunuz ve bana bu dramdan şaşılası bir dinginlikle söz ediyorsunuz... ve de doğallıkla. Bu durumda insan sizin hakkınızda ne düşünebilir?

Erdosain bunları söylerken küçük odada gidip gelmeye başlamıştı. Kaygılı olduğunu hissediyor, bir yandan da, çillerle lekeli oval yüzü, şapkanın yeşil siperi altındaki o ince ve kızıl kirpikleri, kulakları örterek şakağını çepeçevre saran bakır rengi saçları ve saydam gözbebekleri bakış salvoları fırlatırken alev alev yanan dudakları gözucuyla inceliyordu.

"Hemen hemen hiç göğsü yok," diye düşündü Erdosain. Hipolita çevresine bakınıyordu. Birdenbire, sevimli sevimli gülümseyerek, sordu:

– Ya siz, benim iyi yürekli küçük adamım, siz benden ne

beklerdiniz?

Erdosain bu yersiz ve orospuca, üstelik ayaktakımına yaraşır, "amma da tabansızlık ha, neyse boşver"in de eklendiği şu "benim iyi yürekli küçük adamım" sözüne kızdığını hissetti. Sonunda,

– Bilmiyorum... dedi, sizin anlayacağınız, biraz daha az soğuk olduğunuza düşünüyordum... Bazan, baştan çıkarıcı bir kadın izlenimi veriyorsunuz... Yanılıyor olabilirim, ama... neyse... bu sizin sorununuz.

Hipolita ayağa kalktı.

– İyi yürekli küçük adamım, ben buraya rol kesmeye gelmedim. Yalnızca sizi görmeye geldim, çünkü kocamın en iyi arkadaşı olduğunuzu biliyordum. Ne yapmamı isterdiniz? İçimden gelmediği halde Magdalena gibi ağlamaya mı başlasaydım?.. Şimdiye kadar yeterince ağladım ben...

Ayakta duran kadın gözlerini Erdosain'e dikti, ama yüzünün derisinin altında bir irade zırhı gibi duran sert yüz çizgilerinin katılığı yumuşayıp yorgunluğa dönüştü.

Bu, başı hafifçe yana eğik haliyle Erdosain'e karısını anımsatıyordu... Evet, pekâlâ karısı olabilirdi... Şimdi bilinmedik bir kapının eşiğinde duruyordu. Yüzbaşı, bir daha dönmemek üzere çıkıp gidişine ilgisizce bakıyor, ona engel olmuyordu. Belki de sonunda, duvarları kirli bir otele gidiyordu Elsa... işte o zaman acıma damarı kabardı ve açıkladı:

– Bağışlayın... Biraz sinirliyim. Burada evinizdesiniz. Üzüldüğüm tek şey, beni parasız yakalamış olmanız. Ama yarın param olacak.

Hipolita gidip tekrar oturdu. Erdosain yürümeyi sürdürürken nabzını saymaya koyuldu. Damarları hızlı atıyordu. Yıldız Falcısı ve Barsut'la geçirdiği öğle sonu yormuştu onu.

– Yaşam insanın üstüne üstüne geliyor, değil mi?

Beklenmedik konuk, sessizce küçücük ayakkabısının ucuna bakıyordu. Gözlerini kaldırdı, çok ince bir kırışık, yer yer çillerle lekeli alnını çizgiledi.

– Kaygılı görünüyorsunuz. Başınıza bir şey mi geldi?

– Hiçbir şey gelmedi... Söyleyin bana, kocanız size çok çektirdi değil mi?

– Biraz. Zor biridir o.

– Ne kadar ilginç! Onu düşkünler yurdunda gözümün önüne getirmeye çalışıyorum, başaramıyorum. Başarsam da ancak yüzünün bir parçasını ve bir gözünü seçiyorum... Size bu felâketi önceden sezdiğimi söylemeliyim. Bir sabah ona rastlamıştım, bana her şeyi anlatmıştı ve nedense birdenbire onunla çok mutsuz olacağınız izlenimine kapılmıştım. Neyse, yorgun olmalısınız. Benim çıkmam gerek. Pansiyon sahibesine akşam yemeğinizi odanıza göndermesini söyleyeceğim.

– Hayır... Yiyesim yok.

– İyi, öyleyse bağışlayın beni... gidiyorum ben. İşte paravan. Evinizdeymişsiniz gibi davranın.

Erdosain çıkarken, Topal kadın onu garip bir bakışla, bir adamın gövdesini tepeden tırnağa yanlamasına kesen ve yaşamının tüm iç geometrisinin tanjantından yakalayan şu yelpaze bakışlardan biriyle sarmaladı.

Mağarada

Erdosain sokağa çıktıktan sonra yağmurun çiselediğinin farkına vardı. Ama belirsiz bir kinin etkisi ve düşünememenin verdiği keyifsizlik içinde yürümeyi sürdürdü.

Olaylar giderek karmaşıklaşıyordu... peki ya kendisi, bu arada kendisini yavaş yavaş köşeye sıkıştıran, her defasında biraz daha yaşama çeken, sonra da umut kırıcı bir batağa daldıran bu çarkların ortasında kendisi neydi? Ayrıca, üstüne üstlük bir de şu düşünme yetersizliği, bir satranç partisinde olduğu gibi net çizgili uslamalarla düşünememek ve kendisini bütün dünyasının karşısına diken şu zihinsel tutarsızlık.

O zaman, izbe dükkânlarının kapılarının önünde eğik yağan yağmura tüküren küçük tüccarların hayvani mutluluğuna yöneliyordu öfkesi. Mutsuz karıları, dükkânların ev gibi kullanılan arka bölümlerinde, yamuk masalara örtüler yayıp, iğrenç yahnilerin yağ ve biberinin ya da tekrar tekrar ısıtılmış Milano usulu eskalopların kapaklarını açtıklarında, sokağa keskin pis kokularını yayan tencerelerini ocağa koyup karıştırırlarken, bu adamların sonu gelmez hesap dalavereleri çevirdiğini gözünün önüne getiriyordu.

Erdosain, asık suratıyla, bu dar alınların arkasında kuluçkaya yatmış olan düşünceleri yavaş yavaş yükselen bir öfkeyle çıkarsamaya çalışarak yürüyordu. Karşıdaki dükkânlarda alışveriş yapan müşterileri, yabaml hayvan inine benzeyen gözlerinin derinliklerinden gözetleyen dükkân sahiplerinin aşırı solgun yüzlerine küstahça bakıyor ve zaman zaman kendini onlara küfredecekmiş gibi hissediyordu. İçinde, onlara 'boynuzlular, hırsızlar, orospu analılar...' diye bağırmak; şişkoluklarının cüzamlılarınki gibi aldatıcı olduğunu, kimilerinin zayıflıklarının ise komşularının başarılarını kıskanmaktan kaynaklandığını söylemek için dayanılmaz bir istek duyuyordu. İçinden, bu küçük tüccarlara ödenmesi gereken korkutucu borç senetleri

yüzünden iflasın eşiğinde olduklarını, kendisini umutsuzluğun derinliklerine sürükleyen mutsuzluğun, az önce aybaşı bezlerini çıkardıkları parmaklarla, şimdi kocalarının rakiplerine kötülükler dilerken gövdelerine indirdikleri ekmeği kesmiş olan pasaklı karılarının da başına ineceğini düşünerek ağza alınamayacak küfürler yağdırıyordu.

Nedenini açıklayamadan, kendi kendine, bu namussuzların en uygarlarının bile anadan doğma sinsi ve kaba olduğunu, topunun ise Kartacalılardan daha kıskanç, daha acımasız, daha amansız olduklarını söylüyordu.

Bu yatak-yorgan, aktar, v.b. dükkânlarının önünde dolaştıkça, insanların yaşamlarında hiçbir soylu amaçlarının olmadığını, burunlarını kötücül bir zevkle kendileri kadar alçak komşularının özel yaşamlarına sokarak, onların başlarına gelen felâketlerden dolayı, sahte üzüntü sözlerinin arkasında, içten içe mutlu olarak, salt can sıkıntısıyla sağa sola başsağlığı dileyerek yaşadıklarını düşünüyordu.

Tüm bunlar, onda birdenbire öylesine bir düşmanlık yarattı ki kendi kendine, yapabileceği en iyi şeyin oradan uzaklaşmak olduğunu söyledi; yoksa, tumturaklı sözlerin altında, kendileri gibi alçaklaşmış, amansız ve yırtıcı kent ruhunun dikildiğini gördüğü bu hayvan gibi insanlarla ağız dalaşına girecekti.

Hiçbir kesin amacı yoktu, ruhunun yaşamdan duyduğu tiksintiyle kirlendiğini kabul ediyordu; birdenbire Once Alanına giden bir tramvayın geçtiğini görerek sahanlığına atladı. Sonra, gara vardığında, Ramos Mejia'ya gidiş-dönüş bir bilet aldı. Oraya gidiyordu, ama başka bir yere de gidebilirdi. Ruhunun bir daha hiç çıkamayacağı bir uçuruma doğru kaydığı inancıyla yorgun ve şaşkındı. Ve Topal Orospu onu bekliyordu. Bir gemi kaptanı olmak ve bir 'super-dretnot'a kumanda etmek daha iyi değil miydi? Bacalar duman bulutları kusardı; o üst güvertede, yüreği belki de karısı olmayan bir kadının hayâliyle dolup taşarken, nöbetçi subayla gevezelik ederdi. Ama neden böyleydi yaşamı? Ötekilerinki de böyleydi, aynı şekilde, 'böyle'; sanki bu 'böyle' de, başka birinde gözlemlediğinde, daha az önemli görünen bir talihsizlik izi varmış gibiydi.

Kimi insanların gövdelerinde, bir aslanın damarlarındaki

kan gibi dolaşan o güçlü yaşama ne olmuştu? Bir yaşamın, hiçbir ön hazırlık olmadan bize birdenbire görünmesine yol açan ve sinema filmlerindeki görüntülerinki gibi kusursuz rahatlatma yetisine sahip olan güçlü yaşama ne olmuştu? Kahramanların fotoğrafları böyle değil miydi? Londra'da küçük bir odada devrimi tartışan Lenin'in ya da İtalya'nın yollarında başıboş dolaşan Mussolini'nin bir fotoğrafını evinin duvarına kim asmak isterdi. Ama yine de Lenin ve Mussolini bir gün birdenbire bir balkonda, yabanıl kalabalıklara söylev verirken ya da pek eski olmayan kimi yıkıntıların çatlak sütunları arasında, ayaklarında spor ayakkabı ve başlarında utkular kazanmış yüzlerindeki yırtıcılığı ele vermeyen panama şapkalarıyla görünüyorlardı. Buna karşın, kendisi burada, Topal Orospu'nun, Yüzbaşı'nın, kendi karısının, Barsut'un, kısaca, gözlerinden uzaklaştıklarında, uzaklığın insan gövdelerine verdiği minik boyuta indirgenen tüm öteki varlıkların imgelerini yaşamına yerleşmiş hissediyordu.

Başını pencerenin camına dayadı. Vagon kaydı, sonra durdu; istasyon görevlisinin ikinci düdüğü treni hareket ettirdi ve tren metalik bir gürültüyle esneyen iki rayın üstünde gıcırdayarak yola koyuldu.

Anakentin yeşil ve kırmızı ışıkları bir an körelttiler Erdosain'i, sonra yeniden kapadı gözlerini. Tren, gecenin içinde, sarsıntılarını raylara iletiyordu ve artan hızla orantılı olarak ağırlaşan kütlesi, düşüncelerini amansız ve başdöndürücü bir gidişin sersemliğiyle damgalıyordu.

Krak... Krak... Krak... diye sesler çıkarıyordu tekerler rayların her eklem yerinde; bu boğuk ve olağanüstü tekdüze ritm kinini yatıştırıyor, gövdesi hızın duyulara ilettiği uykuya kendini bırakırken, ruhunu hafifletiyordu.

Sonra düşündü: Ergueta artık delirmişti. Yıkımın eşiğinde olduğu o gün kendisine söylediklerini anımsadı: "Haydi, siktir ol git, tembel herif!" Başını çıkıntının köşesine dayayıp bir anının görüntülerini kolayca seçebilmek için gözlerini kapayarak düşündü. Bu anı, onda belli bir şaşkınlık yaratıyordu; bir anda kimi insanlar gerçeklikte bilinen boyutlarına sahip olduklarını ilk kez fark ediyorlardı; oysa başka insanlar, başka nesneler,

kurşun askerler gibi küçük olurlar ya da derinlikten yoksun bir profil sunarlardı. Böylece, elleri genç bir oğlanın kıçında gezinen bir Zencinin iri gövdesinin yanında, minicik bir masa, gerçek bir oyuncak bebek masası ve doğal büyüklüğünde bir tavan, anının yaşandığı yere daha olağanüstü bir görünüm verirken, masanın üstüne uzatılmış kimi küçük hırsız başları görüyordu.

Ruhunda karanlık bir kalabalık deviniyordu; sonra, gölge, bir bulut gibi, acısını yorgunlukla örtüyordu ve yeniyetme küçük hırsızların hepten uyuduğu küçük masanın yanında, elleri boğum boğum kollarında kenetli meyhane sahibinin bir öküz kafası kadar kocaman ve hantal silüeti dikiliyordu. Ardından, henüz Şeker Şirketinin parasını çalmayı düşünmediği, ama bu uğursuz yörede olası kişiliğinin bir hayâlini aradığı sırada bile, çok yakın bir düşüşü önceden hissedişinin haklı olduğunu bir başka anı kanıtlıyordu.

Beyninde ne çok keçiyolu vardı! Ama şimdi, onu meyhaneye, suskun ve kübe benzeyen biçimiyle bir kıyım gibi beyninin en küçük kıvrımlarına kadar gömülen meyhaneye götüren yola yöneliyordu; alnında başlayıp ensesinde biten bu kübün eğiminin yirmi derece olmasına karşın, küçük yeniyetme hırsızlarıyla minnacık oyuncak masalar, mantığa uygun olacağı gibi alçak tarafa doğru kaymıyorlardı, ama küb, bir anlık alışkanlığın, onu düşünme alışkanlığının, karşı ağırlığıyla yeniden düz duruma geliyordu ve elektrikli trenin kütlesiyle artan hızına çoktan alışmış gövdesi, başdöndürücü bir devinimsizliğe bırakıyordu kendini; işte ancak şimdi anı, tüm hücrelerindeki devinimsizliği yenmiş ve meyhane, doğru parçalara ayrılmış bir dikdörtgen gibi gözlerinin önünde beliriyordu.

Meyhane düz çizgilerini göğüs kafesine gömüyormuş gibi görünüyordu; hem de öylesine ki, Erdosain aynada kendisine bakmış olsaydı, gövdesinin ön kısmının aynanın perspektifine doğru çukurlaşmış dar bir salona benzeyeceğini neredeyse kabul edebilirdi. Kendi kendisinin içinde, talaş ve balgamlardan oluşan çamurla sıvalı bir toprak yol üzerinde yürüyordu. Yolun kusursuz çerçevesi, birbirine bitişik sonsuzca duyuma doğru şataflanıyordu.

Erdosain, Topal Orospu yanında olsaydı, ona bu anıyla ilgili olarak şöyle diyebileceğini düşündü:

– Henüz bir hırsız değildim o zaman.

Topal Orospu'yu kendisine bakarken gözünün önüne getirdi ve sıkkın bir ses tonuyla sürdürdü iç konuşmasını:

– Eski 'Critica' binasının yanında, Sarmiento Sokağında bir koltuk meyhanesi vardı.

Hipolita, Caballito hemzemin geçidinden karşıya geçen arabaların cehennemi andıran egzost gürültüleri arasında birdenbire onu sorgulamak için başını kaldırıyordu. Erdosain kendini bir zamanlar bir haydut gibi yaşamış, ama şimdi tövbekâr olmuş bir kimse olarak tasarlıyor ve görünmez arkadaşıyla şöyle bir konuşma geçiyordu aralarında:

– Gazete satıcıları ve hırsızlar orada toplanırlardı.

– Ya öyle mi?

Meyhanenin sahibi, tüm bu ayaktakımının çıkardığı gürültü patırtıyla sonunda bir gün öndeki vitrinin camı kırılmasın diye metal perdeyi sürekli inik tutuyordu.

Işık, vasistasın mavi boyalı camlarından salona süzülüyordu; öyle ki, duvarları Türk kasap dükkânlarındaki gibi griye boyanmış bu aslan kafesinde, sigara dumanının sütümsü renge bürüdüğü boşlukta dalgalanıyordu.

Tavanda olağanüstü büyük kalaslar olan, yağlı dumanların ve çorba buharlarının isle kapladığı bu loş kübde, karanlık işler çeviren bir kalabalık, alınları kasketlerinin gelgellerinin gölgesine gömülmüş, iç fanilalarının boyun oyuntusunun üstüne gevşekçe bağlanmış fularlarıyla bir ne idüğü belirsizler, bir hırsızlar 'sürüsü' kıpırdayıp duruyordu.

Sabahın on birinden öğlenin ikisine kadar, kokuşmuş kabukları emmek ya da iki bardak şarap arasında kâğıt oynamak için yağlı mermer masaların çevresine yığılıyorlardı.

Bu iğrenç sis içinde, yüzlerde alçaklık okunuyordu; bir boğma girişiminin şiddetiyle uzamış gibi görünen yüzler, aşağı düşük çeneler, huni gibi gevşemiş yayvan dudaklar görünüyordu. Porselen gözlü, basur memelerine benzeyen dudaklarının arasında otuz iki dişleri birden parlayan Zenciler, dişlerini gıcırdatarak taze oğlanların kalçalarını mıncıklıyorlardı. Yankesiciler,

kaplan profilli, oynak alınlı, sert gözbebekli 'ispiyoncular.'

Duvar boyunca sıralara yayılmış, dirseklerini masaların mermerlerine dayamış bu insan salkımları, aralarında, uygun giyimli, devrik yakalı, gri yelekli ve yedi pesoluk melon şapkalı cepçilerin kayar gibi yürüdükleri bu insan salkımları boğuk bir gürültü kusuyorlardı. Bu cepçilerin bazıları, Azcuenaga'dan yeni çıkmışlardı; son zamanlarda tutuklananlardan haberler veriyor, mesajlar iletiyorlardı. Başkaları, güven uyandırmak için gözlük takmışlardı; içeri girerken hepsi bu izbe yeri şöyle bir kolaçan ediyorlardı. Alçak sesle konuşarak, çarpınmalı çarpınmalı gülerek, tuhaf türdeşlerine bira ısmarlayarak gizemli alışverişler için on beş dakikada on kez girip çıkıyorlardı. İzbenin sahibi öküz yüzlü, yeşil gözlü, borazan burunlu, ince ve bitişik dudaklı bir çam yarmasıydı.

Öfkelendiği zamanki kükremeleri, ondan korkan serseri takımını yerinden sıçratıyordu. Onlara yapmadığını bırakmıyordu. Serserinin biri, üstü örtülü biçimde hoş görülenin ötesinde bir rezalet çıkarmaya görsün, ânında yanında bitiveriyordu; şamata çıkaran dayağı yiyeceğini biliyor, sessizce bekliyordu; o zaman çam yarması yumruğunun kenarıyla suçlunun kafasına art arda korkunç kesik darbeler indiriyordu. Bu ceza keyiften dört köşe, ama sessizce izleniyor, zavallı adam kıçına yediği tekmeyle kendini sokakta bulunca, daha tiz, daha küfürlü bağrışmalar, konuşmalar kapıya doğru yuvarlanarak yeniden başlıyordu. Kimi zaman bu aslan kafesine gezgin çalgıcıların –çoğunlukla bir bandoneon'cuyla[1] bir gitarcının–, düştüğü oluyordu.

Çalgılarını akort ediyorlar, hüznün görünmez çalkantısını bu akvaryum havaküresinde dalgalandırırken, umutlu bir bekleyişle dolu sessizlik, her bir yırtıcı hayvanı köşesine yumaklıyordu.

Derken, çalgıların gövdelerinden tutukevlerine özgü tangolar yakarmayla yükseliyor, bu zavallılar, kinlerini, acılarını için için, ama bilinçsizce sergilemeye koyuluyorlardı. Sessizlik, mermer masaların üzerine devrilmiş başların üstünde bir oluşturan çok kollu bir canavara benziyordu. Belki de başları düşün-

1. Akordeona benzeyen bir Arjantin çalgısı. (Çev.)

celerinin üzerine devrilmişti. Bütün göğüslerde çöreklenmiş bu yüksek, bu korkunç, bu yaman kubbe, gitarın ve bandoneonun iç bayıltıcılığını artırıyor, dışarıda neşeyle kumar oynamakta olan arkadaşları düşünüldüğünde insanın yüreğini sıkıştıran tutukevinin korkunç can sıkıntısını ve orospu acılarını kutsallaştırıyordu.

O zaman, en kirli ruhlarda, en domuz suratlarda bilinmeyen bir sarsıntı patlak veriyordu; sonra her şey silikleşiyor ve tek bir el bile, müzisyenlerin kasketine bir metelik olsun atmaya uzanmıyordu. Erdosain, konuşmakta olduğunu varsaydığı kadına:

– İşte gittiğim yer böyle bir yerdi. Daha çok iç sıkıntısının peşinde, mahvolduğumun kesin kanıtını arayarak, benim gibi işe yaramaz biriyle evlenmiş olduğu için evde yapayalnız acı çekiyor olması gereken biricik eşimi düşünerek oraya gidiyordum. Bu izbenin bir köşesinde kaç kez Elsa'yı bir başka adamla kaçarken düşündüm. Her gün daha da aşağılara düşüyordum; bu izbe daha sonra başıma gelecek en kötü şeyin öncelenmesinden başka bir şey değildi. Bu sefil insanlara bakarak kendime, sayısız kez, "Sonunda onlar gibi biri olmayacak mıyım?" diyordum. Nasıl olduğunu bilmiyorum, ama her zaman olacak şeyleri önceden sezdim. Ve hiçbir zaman yanılmadım. Bu ne demek bilir misiniz? Orada, o koltuk meyhanesinde, derin düşüncelere dalmış halde Ergueta'ya rastladım. Evet, ta kendisine! Bir masada tekbaşınaydı, bazı gazete satıcıları şaşkınlıkla ona bakıyorlardı; ötekilerse iyi giyinmiş bir hırsız olduğunu sanmışlardı kuşkusuz.

Erdosain o anda Topal Orospu'nun kendisine şu soruyu sorduğunu düşündü:

– Nasıl, kocam orada mıydı?

– Evet, 'köpek bakıcısı'nınkine benzeyen yüzüyle oradaydı; Zencinin biri bir oğlanın kalçalarını okşarken, o bastonunun topuzunu kemiriyordu. Hiçbir şeye dikkat etmiyordu. Meyhanenin döşemesine çivilenmiş gibiydi. Görünüşe bakılırsa, gelecek at yarışları için ona 'tüyolar' vermeye gelecek birini beklediği izlenimini verdiği kesindi; ama gerçekte, sanki birdenbire kendini mahvolmuş hissetmiş de, yaşamına bir anlam vermek

için o yere girmişti. Belki de doğru olan buydu; varoluşuna, bu ayaktakımının yaşadığı şeyde bir anlam aramak. Bir orospuyla evlenmek kararını ilk kez orada öğrendim. Ona eczane ne durumda diye sorduğumda, Pico'dan birini işlerle ilgilenmesi için bıraktığını söyledi; buraya kumar oynamak için geldiğini hemen anladım. Haberiniz var mı bilmiyorum, ama hile yaptığı için bir kulüpten atılmıştı. Fişlerini değiştirdiği bile söylendi, ama bu olay hiçbir zaman açıklığa kavuşmadı. Ona deli gibi âşık Cachari'li bir milyoner genç kız olan nişanlısını sorduğumda bana sizden söz etti. Ötekiyle ilgili sorumu,

– Epey oluyor, onunla ilişkimi kestim, diye yanıtladı.

– Niçin?

– Bilmiyorum... "Canıma okuyordu..." Onunlayken canım sıkılıyordu.

Üsteledim:

– Ama onu neden bıraktın?

Çiğ bir ışık gözbebeklerini çarpındırıyordu. Bira bardağının ağzına çepeçevre konan sinekleri bir el hareketiyle uzaklaştırırken keyifsizce üsteledi:

– Ben biliyor muyum ki! Can sıkıntısından... Çünkü ben itin biriyim. Ve o beni seviyordu, zavallı küçüğüm. Ama benimle evlenip de ne yapacaktı? Üstelik artık çok geç...

– Ergueta size 'çok geç' mi dedi?

– Evet bayan. Aynen şöyle dedi: "Çok geç, çünkü yarın evleniyorum."

Elektrikli tren Flores'i geride bıraktı. Erdosain, koltuğuna bir güzel yerleşmiş, yüzünde kötü niyetli bir ifade veren gergin kas titremeleri görünen eczacıya ciddi ciddi baktığını anımsadı.

– Ya!.. Kiminle evleniyorsun?

Ergueta'nın yüzü kulaklarına kadar kızarmıştı. Koca kafasını Erdosain'e doğru eğdikçe, bir gözü az sonra Erdosain'i derinden sarsacak haberin tepkisine kımıltısız hazırlanırken, öteki gözünün kapakları kısılıyordu:

– Orospu'yla evleniyorum.

Sonra başını kaldırdı; şimdi gözlerinin akı görünüyordu yalnızca. "Ben, kımıldamadan durdum," dedi daha sonra Erdosain bana.

Eczacının yüzünde şu üç renkli halk resimlerinde görülen, diz çökmüş, ellerinin dışı göğüslerine dayalı ermişlerin yüzlerinde görülen esrik ifade vardı.

Erdosain o sırada, gazete satıcılarının bir çember oluşturmuş cehennemi bir şamata yaptıklarını, çam yarması patronun bir elinde, bir köşede oturan iki serserinin bir çırpıda yalayıp yutmak için ısmarladıkları bir çorba, ötekinde kırmızı bir yahni tabağı salonu katederken, genç bir oğlanın kalçalarını okşayan Zencinin de şimdi ellerini oğlanın apışarasına kaydırdığını ammsıyordu.

Yine de eczacının kararı onu şaşırtmamıştı. Ergueta ağır bir öfkeyle, patlamalarını işitmedikleri, ama gücündeki artışın içgüdüyü yüz kat çoğalttığı saplantıların gücüne boyun eğen çarpıntılı yaradılışlı insanların umutsuz kararlar aldıklarını biliyordu. Yine de, büyük bir dinginlik sergileyerek ona sordum:

– Orospu'yla mı? Kim bu kadın? Orospu?

Bir kan dalgası yüzünü kızartıyordu. Gözleri bile gülümsüyordu.

– Kimbilir kim olduğunu? Bir melek o Erdosain. Gözlerimin önünde, evet gözlerinin önünde, âşıklardan birinin ona verdiği yirmi bin pesoluk çeki yırttı. Hizmetçisine beş bin peso değerinde bir inci kolye verdi. Oturduğu binanın kapıcısına gümüş yemek takımlarını, evet hepsini verdi. "Çırılçıplak geleceğim evine," dedi bana.

Şimdi, burada Erdosain imgeleminde Hipolita'nın şöyle dediğini hissediyordu:

– Ama yalan bunlar!

– O gün inandım ona.

Anlatmayı sürdürmüştü eczacı:

– Bu kadının ne çok acı çektiğini bilseydin! Bir keresinde, yedinci kürtajını olurken, öylesine umutsuzluğa kapılmış ki, kendini dördüncü katın penceresinden atmak istemiş... birdenbire, ne olağanüstü değil mi? İsa balkonda görünüyor. Kolunu uzatıyor ve atlamasına engel oluyor.

Ergueta hep gülümsüyordu. Birdenbire elini cebine daldırmış ve bir resim çıkarıp Erdosain'e uzatmıştı.

Fotoğraftaki nefis yaratık onu büyülemişti.

Kadın gülümsemiyordu. Arkasındaki alan palmiye ve eğreltiotlarıyla alacalanıyordu. Bir sıraya oturmuş, başı hafifçe eğik, dizlerinin birinin üstündeki, –çünkü bacak bacak üstüne atmıştı–, dergiye bakıyordu. Bu haliyle, çimenlerden az uzakta, eteğinin kenarı havada asılı bir çana benziyordu. Kabartılmış saçları ve şakaklarını örten meçleri alnının ayını daha duru, daha geniş gösteriyordu. Zarif burnunun iki tarafında kaşlarının yayı inceydi; bu halleriyle, zarif biçimli oval yüzünde hafifçe çekik gözlerine uygun düşüyordu.

Erdosain, Hipolita'ya bakarak ona karşı asla hiçbir istek duymayacağını anladı; bu gerçek onu öylesine sevindirdi ki, genç kadının çenesinden bir makas almanın ve küçücük ayakkabılarının topuğu altında kumların hışırtısını dinlemenin zevkini düşündü. Sonra mırıldandı:

– Ne kadar güzel!.. Çok duyarlı biri olsa gerek...

– Gerçekte çok farklıydı!

Elektrikli tren şimdi de Villa Luro'dan geçiyordu. Floresan lâmbaları, kömür tepecikleri ve sisin örttüğü gazometreler arasında parlıyordu. Lokomotif hangarlarında büyük karanlık delikler açılıyor ve aralıklarla düzensiz asılmış kırmızı ve yeşil ışıklar, lokomotiflerin çağrısını daha yaslı kılıyordu.

Topal Orospu gerçekte fotoğrafta olduğundan ne kadar da farklıydı! Yine de Ergueta'ya şöyle dediğini anımsıyordu:

– Ne kadar güzel!.. Çok duyarlı biri olmalı.

– Evet, aynen öyle. Üstelik, davranışları çok ince. Serüveni seviyorum. Komünistliğimden kuşkulananların yüzlerinin alacağı şekli düşün. Bir bâkireyi, yükseklerden bir kızı bırakıp bir sokak kadınıyla evleniyorum. Ama Hipolita'nın ruhu her şeyin üstünde. O da serüveni ve soylu yürekleri seviyor. Birlikte büyük şeyler yapacağız, çünkü ahir zaman yaklaşıyor.

Erdosain eczacının tümcesini ağzından alıyor:

– Demek ahir zamanın geldiğine inanıyorsunuz?

– Evet, yaman şeyler olacak gibi. Bir kez bana, Başkan Roosevelt'in İncil için çok övgü dolu şeyler dediğini söylediğini anımsıyor musun?

– Evet, ama aradan çok zaman geçti.

Erdosain böyle yanıt vermişti, ama gerçekte eczacıya böyle

bir şey söylediğini hiç mi hiç anımsamıyordu. Konuşmasını sürdürdü öteki:

– Orada İncil'i epeyce okudum.

– Ama bu, kumar oynamanı engellemiyor...

– Bu seni ilgilendirmez, diye sözünü kesti inatçı eczacı.

Erdosain ona kızgınlıkla baktı; eczacı ona çocuksu gülüşüyle gülümsedi; o sırada patron, mermer masanın üstüne bir yarım litre bira daha koyuyordu. Eczacı, Erdosain'e,

– İncil'de yazılı şu gizemli sözleri dinle: "Ve Topal Kadın'a, yoldan çıkmışa kucak açacağım, onları övgüyle ve ünle dolaştıracağım bütün anlaşılmazlık ülkesinde."

Meyhanede olağanüstü bir sessizlik oldu. Yalnızca öne eğik başlar ve masaların kiri üstünde sineklerin gidiş gelişlerine düşünceli düşünceli bakan gruplar görülüyordu. Bir hırsız, ortağına elmas taşlı bir yüzük gösteriyordu ve birlikte başları yüzüğe eğik, taşlarını oynatmadan inceliyorlardı.

Buzlu camlı yarı açık kapıdan, mavimtırak havaküreyi kükürtten bir çubuk gibi delen güneş ışını giriyordu.

Eczacı yineledi:

– Topal Kadın'ı kurtaracağım, yoldan çıkmışa kucak açacağım...

Üsteledi ve gözünü sinsi sinsi kısarak yineledi:

– Yoldan çıkmışa kucak açacağım, onları övgüyle ve ünle dolaştıracağım bütün anlaşılmazlık ülkesinde...

– Ama Hipolita topal değil ki!

– Hayır, ama yoldan çıkmış bir kadın o; bense madrabazın tekiyim, 'Tanrı yolundan ayrılmış oğul'um. Kerhaneden kerhaneye, bunalımdan bunalıma aşkı arayarak dolaşıp durdum. Ama daha sonra, beni aydınlatan bu kitabı okuyarak yüreğimin göksel aşkı aradığını anladım. Kendini çok güçlü sanıyorsun, her şeyi kendi kafana göre yapmak istiyorsun ve başarısızlığa uğruyorsun... Niçin başarısız oluyorsun? Bu bir giz. Sonra bir gün, birdenbire, nasıl olduğunu bilmeden hakikata eriyorsun. Biliyorsun benim ne çok şey yaşadığımı, değil mi? 'Tanrının yolundan ayrılmış oğul', işte benim yaşamım. Babacım Cosquin'de ölmeden önce kan kusarken korkunç suçlayıcı bir mektup yazmıştı bana. Biliyor musun, mektubu kendi adıyla imza-

lamamıştı, yani altına, 'Lanetli Baban', diye yazmıştı. Anlıyor musun?

Yine bir gözünü kısıp kaşlarını öyle bir kaldırdı ki, Erdosain kendi kendine sormuştu: "Sakın delirmiş olmasın bu adam?"

Sonra meyhaneden çıkmışlardı. Otomobiller Corrientes Sokağından güneş altında ışıldayarak geçiyorlardı. İşe giden bir sürü insan vardı; sarı kumaştan güneşliklerin altında kadınların yüzü pembe görünüyordu. *Ambos Mundos* kahvesine girdiler. 'Pezolar' öbek öbek oturmuşlardı masaların çevresinde. Kâğıt, barbut ya da bilardo oynuyorlardı. Ergueta çevresine bakındı ve yere tükürerek yüksek sesle:

– Bunların hepsi pezevenk! Yüzlerine bile bakmadan asmalı bunları...

Kimse üstüne alınmadı.

Erdosain hâlâ, elinde olmadan eczacının söylediği bazı şeyleri düşünüyordu.

"Göksel aşkı arıyorum. Yine de Ergueta, hasta ve şehvetli bir yaşam sürüyordu. Günlerini, gecelerini batakhanelerde, genelevlerde dans ederek, sarhoş olarak, ibnelerle, orospuların dostlarıyla korkunç dalaşlara girerek geçiriyordu. Anlaşılmaz bir atılım, onu en hoyrat yiğitlikleri yapmaya itiyordu. Bir gece, Flores Alanında, Niers Şekerlemecisinin önündeydi. Bir ay önce avukatlık belgesini almış olan Delavene, Flores Kulübünde sürten daha bir sürü başkaları vardı. Delavene gelip geçenleri rahatsız ediyordu. Bir Galiçyalının yaklaştığını gören Ergueta, birdenbire pantolonunun düğmelerini açmış ve adam yanına yaklaşınca üstüne bir güzel işemişti. Adam ürkek davranıp homurdanarak uzaklaşmıştı. O sırada eczacı durmaksızın palavralarla övünen Delavene'ye bakarak,

– Tamam... bırak bu palavraları. Bahse girerim şuradan geçecek ilk kişinin üstüne işemeye cesaret edemezsin.

– İşerim, giriyorum bahse!

Oradakiler zevkten dört köşe olmuşlardı, çürük Bask asıllı Delavene gerçek bir yabanıldı. Köşeden adamın biri çıktı ve Delavene onun üzerine işemeye başladı. Yabancı kenara çekildi, ama 'Bask' onu neredeyse itip kakarak iyice suladı.

İşte o zaman korkunç bir şey oldu. Tüm çete gülüp ıslıklar-

ken, hakarete uğrayan adam tek bir göz söylemeden durdu, sonra birdenbire tabancasını çıkardı; bir tarraka duyuldu ve Delavene elleriyle karnını tutarak dizüstü yıkıldı. 'Bask'ın ruhunu teslim etmesi uzun ve acılı oldu. Ölmeden önce, soyluluk gösterip belâyı kendisinin aradığını itiraf etti. O günden sonra Ergueta ne zaman sarhoş olsa ve Delavene'yi anımsasa, diz çöküp tozlu zeminde diliyle bir haç çiziyordu.

Erdosain sordu ona:

– Bask'ı anımsıyor musun?

Eczacı bir sigara sararken uzun uzun onu süzdü ve sonra,

– Evet, babayiğit adamdı. Biricik dostumdu. Bugünlerde onun ruhu için yoksullara para dağıtacağım. (Ama düşüncelerini yeniden daha güncel kaygılara yönelterek şöyle dedi:) Ah! Şu son günlerde çok düşündüm ve kendi kendime, kısır, hasta, ahlaksız ve kötü bir adamın, bâkire bir kızla evlenmesinin doğru olup olmadığını sordum...

– Hipolita... biliyor mu?

– Evet, biliyor. Ayrıca, bâkir bir kız, bâkir bir erkeğe layıktır. Ruhu ve gövdesi bâkir bir erkeğe. Bir gün böyle olacak bu. Bâkir, güçlü ve yakışıklı bir maço düşünebiliyor musun?

– Öyle olmalı, diye mırıldandı Erdosain.

Eczacı saatine baktı:

– İşin var mı?

– Evet, az sonra eve, Hipolita'yı görmeye gideceğim.

"Bu kez şaşkınlıktan dona kalmıştım," diye anlatıyordu Erdosain daha sonra bu öykünün yazarına. Ergueta ailesinin evi görkemliydi; orada salyangozlar gibi ağır hareket eden insanlar, tümüyle tutucu ve görenekçiydiler. Erdosain sordu:

– Nasıl?.. Onu evine mi götürdün?

– Uydurmak zorunda kaldığım masalları bir bilsen!.. Gitmek istemiyordu oraya ya da gitmeyi kabul ediyordu, ama olduğu gibi..

– Buna cüret etmiş miydi?

– Hem de nasıl! Ancak onu son anda razı edebildim. Anneciğime, onu, amcalarıyla Avrupa'ya gitmek için gemiye bindiği sırada, kaçırdığımı söyledim... Kocaman bir yalan.

– Peki, annen ne dedi?

Erdosain, ona annesinin böyle bir yalana, sanki Hipolita'nın yaşamını yerden yere çalan ağır işler yüzünde iz bırakmamış gibi, inanıp inanmadığını sormaya hazırlanıyordu.

– Ya annen, haberi nasıl karşıladı?

– Onu hemen geri götürmemi söyledi. Onları tanıştırdığımda, Hipolita'yı kucakladı ve ona, "sana saygılı davrandı değil mi, kızım?" dedi. O da, gözleri yere eğik, "Evet, anneciğim," dedi. Zaten doğruydu bu. Sana anneciğim ve kızkardeşim Sara'nın Hipolita'dan çok hoşlandıklarını söylemem gerek.

İşte o sırada, Erdosain, bu iki zavallının kendilerine mutsuz bir gelecek hazırlamakta oldukları önsezisine kapılmıştı. Yanılmıyordu da; şimdi elektrikti trende yanılmamış olduğunu anımsıyordu. Tren Liniers'den geçerken kendi kendine: "Bu ilginç... ilk izlenimler hiç yanıltmıyor insanı." Ergueta'ya ne zaman evleneceklerini sorduğunda, şöyle yanıtlamıştı arkadaşı:

– Yarın Montevideo'ya gidiyoruz. Eğer anlaşamazsak... (Bu sözleri söylerken kinikçe gülümseyerek bir gözünü yine kısmış ve eklemişti: Dünkü çocuk değilim ben, ne yani!)

Bu aşırı sakınımlılık Erdosain'i rahatsız etmişti. Kendini tutamayarak sormuştu:

– Nasıl, henüz evlenememişken boşanmayı mı düşünüyorsun? Böyle komünist kazığı hiç görmedim, pes doğrusu. Özünde, hep hile yapan oyuncu olarak kalmayı sürdürüyorsun.

Ama eczacı, borç verdiği paranın faizi ödenirken kendisine küfredilmesine hiç aldırmayan bir tefecinin yetingenliğiyle çalım satıyordu. Hamhalat bir adam gibi üsteledi:

– Bu dünyada kalleş olmalı insan, ne yani!

Erdosain böylesi bir kabalık karşısında ağzı açık kalakalmıştı. O güzelim kadını düşündü ve onu, büyük toz bulutlarının kararttığı, korkunç sarı güneşin kavurduğu bir göğün altında bu ayıya katlanırken imgeledi. Taşlı bir tarlaya ekilmiş eğreltiotu gibi solacaktı. Erdosain, o sırada, eczacıyı yeniden süzüyordu, ama bu kez öfkeyle.

Öteki, arkadaşının kötü niyetli bakışını gördü, dedi ki:

– Bu toplıma karşı birşeyler yapmak gerekli, ne yani! Kimi günler katlanılmaz acılar çekiyorum. Tüm insanlar hayvanlaştı diyesim geliyor. Bu da insana, sokağa fırlamak ve tümü-

nün kökünü kazıyın, diye haykırmakya da her köşeye bir makinelitüfek yerleştirmek isteği veriyor. Anlıyor musun? Ahir zamanların eli kulağında.

"Oğul babaya başkaldıracak, baba da oğula." Bu lânet toplum için birşeyler yapmak gerek. İşte bunun için bir fahişeyle evleniyorum. *Kutsal Kitap* şöyle diyor: "Ve sen insanoğlu, kana susamış kenti sen yargılamayacaksın, ama tüm iğrençliklerini bir bir göstereceksin." Güzel söylüyor. Ya öteki sözler, bak şu sözleri dinle: "Etleri eşek eti gibi olan, yarakları atlarınki gibi kalkan pezevenklere tutuldu adam." (Masaların çevresinde kâğıt oynayan pezoları göstererek şöyle dedi:)

– İşte şunlar gibi. İster Royal Keller'e, ister Marzzoto'ya ya da Pigal'e, olmazsa Maipu'ya git; hangisine girersen gir bunlar çıkar karşına. Yitik güçler. Aslına bakarsan, bu alçaklar sürüsü bile sıkıntıdan patlar. Devrim gerçekleştiğinde, bunların hepsini asacağız ya da savaşlarda ilk sıraya dizeceğiz. Topun ağzına atacağız. Ben de belki onlar gibi olabilirdim, ama istemedim. Şimdi korkunç zamanların eli kulağında. İşte bu yüzden kitap, "Topal orospuyu kurtaracağım, yoldan çıkmışı kucaklayacağım, onları övgü ve şanla her anlaşmazlık ülkesinde dolaştıracağım," diyor. Çünkü bugün kentimiz pezevenklerine vurgun; pezolar Topal'ın, yoldan çıkmış kadının canına okudular, ama bir gün gelecek eğilmek, Topal'la yoldan çıkmış kadının ayaklarını öpmek zorunda kalacaklar.

– Bırak bunları, Hipolita'yı seviyor musun sen onu söyle?

– Elbette seviyorum. Bazan bana aydan bir merdivenle inmiş gibi geliyor. Onun bulunacağı her yerde, insanlar kendilerini mutlu hissedecekler.

Erdosain bir an, Hipolita'nın, bütün insanlar dingin yalınlığı karşısında kendilerinden geçsinler, diye bir merdivenle aydan inmiş olduğuna inanmıştı.

Eczacı sürdürdü konuşmasını:

– Kanın gövdeyi götüreceği zamanlar ve de intikam zamanları yakın. İnsanlar içten içe kan ağlıyor. Ama meleklerinin hıçkırıklarını dinlemek istemiyorlar; kentler pezolarına, kanlarını emenlere âşık olmuş orospulara dönmüşler. Bu böyle süremez.

Bir an sokağa baktı, sonra dikkati içsel bir sese takılmış gi-

bi, can sıkıntısı dolu kahvede dokunaklı bir sesle,

– Bir adam gelmek zorunda, bir melek, ne bileyim... Mayo Caddesinin ortasında diz çökecek. Otomobiller duracaklar, bankaların yöneticileri, otellerde kalan varsıllar balkonlardan sarkıp kollarını öfkeyle sallayarak ona:

"Kimsin sen, kurbağa suratlı? Bizi rahatsız etme!" diyecekler.

Ama o ayağa kalkacak ve ötekiler küçük, üzgün yüzünü ve ateşten parlayan gözlerini görünce kolları yana düşecek ve o yukarıdaki insanlara seslenecek, onlarla konuşacak, onlara neden kötü şeyler yaptıklarını, neden unuttuklarını, insanı öğütüp güzelim yaşamı niçin cehenneme çevirdiklerini soracak. Ve onlar ne yanıt vereceklerini bilemeyecekler ve son meleğin sesi öylesine çınlayacak ki tüyleri diken diken olacak ve en aşağılıkları bile ağlayacak.

Eczacının kocaman ağzı iç sıkıntısıyla buruştu, sakızımsı, acı bir zehir çiğnemiş gibiydi.

– Evet, İsa'nın geri dönmesi gerek. En köpek, en kinik, en kokuşmuş insanlar yine acı çekecekler. O gelmezse bizi kim kurtaracak?

Espila Ailesi

Tren Ramos Mejia'da durdu. Gardaki duvar saati akşamın sekizini gösteriyordu. Erdosain indi. Kasabanın çamurlu sokaklarına yoğun bir sis çökmüştü.

Centenario Sokağında, önden ve arkadan iki sis duvarının arasına sıkışmış, bir başına kaldığında, ertesi gün Barsut'u öldüreceklerini anımsadı. Doğruydu. Öldüreceklerdi onu. Böyle bir cinayet işlemekle, tüm öteki insanlardan ayrılmak üzere olanın o, (yani kendisi) olması, ona öylesine olabilemez görünüyordu ki, katil gövdesini seyretmek için gözlerinin önünde bir boy aynası olsun isterdi.

Sokak lâmbaları, mozaikler üzerinde damla damla sızan ve kasabayı iki adım uzaktan görülmez kılan pamuk yığını örneği ışık çavlanlarını bu balçık çukuruna boşaltarak üzgün üzgün parlıyorlardı. Bir cüzzamlıdan da üzgün yoluna devam eden Erdosain'in içini, ölçüsüz bir hüzün kaplıyordu.

Şimdi ruhunun, yeryüzünün her türlü sevgisinden sonsuza dek uzaklaşmış olduğu duygusuna kapılıyordu. İç sıkıntısı, içinde uğursuz bir kafes barındıran bir adamınkiyle aynıydı; o kafeste, sabit gözleri, düşünde sıçradığını gören, kan içinde eğilgen kaplanlar, balık iskeletleri arasında esniyorlardı.

Erdosain yoluna devam ederken, tırnaklarının köklerinden yükselen ve kulaklarında samyeli gibi uğuldayan karanlık güçleri anlamaya çalışarak, yaşamını bir başkasının yaşamıymış gibi düşünüyordu.

Akciğerlerinin en küçük bölmelerine değin ağır nem damlaları boşaltan sise gömülmüş durumda Gaona Sokağına vardı; terle kaplı alnını silmek için durdu. Büyük bir fabrikanın çok geniş cephesindeki tek giriş olan ve yakınında bir gaz lâmbası asılı duran, tahtalardan derme çatma bir kapıyı çaldı. Bir el birdenbire açtı kapıyı; genç adam birşeyler geveleyerek duvar boyunca ilerledi, adımlarının altında çamura gömülen kiremitler-

le döşeli bir yola saptı.

Aydınlık bir kapının camı önünde durdu, ellerini çırptı. Kısık bir ses,

– Giriniz, diye bağırdı.

Erdosain içeri girdi.

Bir karpit lâmbası, Espila ailesinin beş üyesinin bir dakika önce tabaklarına eğilmiş başlarını isli bir alevle aydınlatıyordu. Gür saçlı, zayıf ve uzun boylu bir adam olan Emilio Espila, elini sıkmak için ona doğru koşarken, ötekiler gülümseyerek neşeli bir havayla selâmladılar onu.

Erdosain, sırayla, siyahlar içinde, yaşlılıktan beli bükülmüş Espila Ana'yı, iki genç kızkardeş Luciana ve Helena'yı, burnu tabağın içine girecek kadar eğilerek yemeğe alışkın, yemeğini çiğnerken bir derginin hiyeroglif gibi yazılarını çözeceğim, diye didinen, dev gibi uzun boylu, ak saçlı ve bir veremli gibi ince, Eustaquio'yu selâmladı.

Luciana ve Helena'nın dost gülümseyişleriyle kendini biraz daha rahatlamış hissetti.

Luciana sarışındı; uzun bir yüzü, kalkık burnu, uzun, ince, kıvrımlı ve pembe dudaklı bir ağzı vardı. Elena ise, oval ve balmumu sarısı yüzü, uzun etekleri, solgun, tombul elleriyle rahibeleri andırıyordu.

– Yemek ister misin? diye sordu yaşlı kadın ona.

Erdosain akşam yemeklerinin ne denli az şeyden oluştuğunu görerek, daha önce yediği yanıtını verdi.

– Gerçekten yedin mi?

– Evet, bir çay içerim daha sonra.

Masada bir yer açtılar ona; gözünü hiyerogliflerden ayırmayan Eustaquio ile, kalan yahniyi Emilio ve yaşlı büyükanneye bölüştüren Elena'nın arasına oturdu.

Erdosain, acıyarak süzdü onları. Espila'ları uzun yıllardan beri tanıyordu. Bir zamanlar ailenin durumu oldukça iyiydi; sonra art arda gelen yıkımlar onları koyu bir yoksulluğa düşürmüştü. Bir rastlantı sonucu, Emilio Sokağında onlara rastlayan Erdosain, ziyaretlerine gitmişti. Yedi yıldır onları görmüyordu. Yeniden karşılaştıklarında tümünün, kümes gibi bir yerde bir arada yaşarken gördüğünde, şaşkına dönmüştü. Onlar ki

bir zamanlar evlerinde bir giriş, bir salon ve hizmetçileri vardı... Emilio'yla sağır, çinko levhalardan oluşturulmuş mutfağı paylaştıkları için, üç kadın öğle ve akşam yemeklerinde kimi zaman yemek odası işleri gören bir odada uyuyorlardı. Evin giderlerini karşılamak için olmadık işlerde çalışıyorlardı: Kapı kapı dolaşıp görgülü olmayı öğreten el kitapları, dondurma yapmaya yarayan el aletleri satıyor; iki kızkardeş ise dikiş dikiyorlardı. Bir kış, öylesine yoksullaşmışlardı ki bir telgraf direği çalarak kesip kesip yakmak zorunda kalmışlardı. Başka bir seferinde, dikenli tellerden bir çitin tüm demir kazıklarını söküp götürmüşlerdi. Para bulmak için giriştikleri serüvenler Erdosain'i hem eğlendiriyor, hem de yüreğini sızlatıyordu.

Onları ilk kez ziyaret ettiğinde aşırı etkilenmişti. Espila'lar, Chacarita'ya yakın büyük bir evde, daha doğrusu demir bölme duvarlarıyla bölünmüş, üç katlı bir binada otururlardı eskiden. Yapı, bir transatlantik görünüşündeydi; içinde emekçiler takımının birlikte yaşadığı koca bir manastırmış gibi, içinden veletler sokağa sürüyle fırlarlardı. Erdosain birkaç gün boyunca Espila'ların bu yıkımı kabullenirken katlanmak zorunda kaldıkları acıları düşünerek sokaklarda dolaşıp durdu; daha sonra, bakır kaplama gül yapmayı bulduğunda, bu insanların morallerini yeniden yükseltmek için kendi kendine onlara umut aşılamak gerektiğini söyledi; bir gün Şeker Şirketinden çaldığı paranın bir bölümüyle, kullanılmış bir akü, bir ampermetre ve ilkel bir galvanizleme atölyesi kurmak için gerekli öteki şeyleri satın aldı.

Espila'ları, başarırlarsa herkesin zengin olacağını söyleyerek, boş saatlerinde kendilerini bu işe adamaları gerektiğine inandırdı. Yaşamı avuntu ve umuttan tümüyle yoksun, çoktan beri kendisi için her şeyin bittiğini hisseden Erdosain, onları öylesine yoğun bir umutla doldurmayı başardı ki, Espila'lar deneylere başlamayı kabul ettiler. Sağır bir yandan banyoları hazırlar, ampermetrenin kablolarını düz ya da değişken bağlamayı, direnci düzenlemeyi başarırken, öte yandan Elena galvanizleme işini çok ciddi öğrenmeye adadı kendini. Hatta yaşlı ana bile deneylere katıldı; önce bir kalay levhayı bakırla kaplamayı başardıkları gün, bakır kaplama gül yapma işi başarısızlığa uğramazsa, kısa zamanda zengin olacaklarına kesin gözüyle baktılar.

Erdosain, ayrıca onlara altın danteller, gümüş perdeler, bakır tüller yapmaktan söz etti; işi, hepsinin ağızlarını bir karış açık bıraktıran metal kravat tasarısı önermeye dek götürdü. Planı, ana çizgileriyle basitti: Bir kumaşı alacak, tuzlu bir karışımda yıkadıktan sonra, bakır ya da nikel galvanizleme banyosu uygulayarak metal gömlek göğüslükleri, yakaları ve yenleri üreteceklerdi. Gath ve Chaves, Harrods ya da San Juan mağazaları patentini satın alabilirlerdi; kendisi bile buluşlarına yarı yarıya inanan Erdosain, bu insanlara düşler kurdururken çok ileri gittiğini düşünmeye başladı; çünkü şimdi kimseye bir şey ödemedikleri halde neredeyse açlıktan ölen bu insanların en küçük düşleri bir Rolce-Royce ve bir köşk edinmek olmuştu; üstelik bu köşk Alvear Caddesinde olmazsa dönüp bakmayacaklardı. Erdosain çay fincanına eğildi, o sırada hafifçe kızaran Luciana, ona işmar eden Emilio'nun kendini beğenmiş gülümseyişine kaş göz işaretleriyle karşılık verdi, ama ağzında diş kalmadığı için, s'leri çoğun z gibi söylemeden konuşamayan öteki,

– Biliyor musun, gülü yaptık...

– Evet, Tanrının sayesinde, sonunda yapmayı başardık.

Luciana sabırsızlıkla yerinden fırladı, lavabonun orada bir çekmeceyi açtı ve Erdosain'e coşkuyla gülümsedi.

Sarışın genç kızın parmakları arasında, bakır kaplama gül dimdik yükseldi.

Göz kamaştırıcı metal çiçek, yoksul kümeste, kızıl taçyapraklarını açıyordu. Karpit lâmbasının titrek alevi, sanki daha önce asitlerle yanmış çiçeğe ruhunu geri veren doğal bir yaşamda canlanacakmış gibi, saydam bir kızıllığı titretiyordu.

Sağır, hindiba tabağından burnunu kaldırdı, hiyeroglifi ve gülü inceledikten sonra, gümbürdeyen bir sesle:

– Kuşku yok Erdosain, sen bir dâhisin...

– Evet... bu gülle yakında zengin olacağız...

– Tanrı seni duysun, diye mırıldandı yaşlı kadın.

– Ama anacığım, bu denli kuşkulu olmasana...

– Çok uğraştırdı mı seni?

Elena, gülümseyen bir ciddiyet ve bilimsellik havasıyla açıkladı:

– Düşünsene Remo, ilk denemede gül yandı, çünkü ampe-

ri çok göndermişti bu sağır...

– Peki, bakır banyosu? Gereğinden hızlı olmadı mı?

– Hayır... doğrusu, biraz ılıklaştırdık...

– Bu gülü, banyo suyuna daldırmadan önce biraz tutkalladık...

– Biliyorsun... çok ince tutkallı suda... çok ince bir tabaka...

Remo bakır kaplama gülü yeniden inceledi, kusursuzluğuna hayran oldu. Her bir kırmızı çatalyaprak, neredeyse tümden saydamdı ve ince metal katmanın altında, tutkalın kararttığı doğal taçyaprağın damarlı biçimi seçiliyordu. Gül çok hafifti. Erdosain ekledi:

– Ne kadar da hafif! Beş sentavostan daha az ağır...

Sonra, çiçeğin dişi organlarını örten ve yaprakların dibinde çizikler oluşturan sarı bir gölge görerek uyardı ötekileri:

– Çiçekleri banyodan çıkardığınızda bol suyla yıkamalısınız. Şu sarı çizgileri görüyor musunuz? Banyo suyundaki siyanür, bakırı etkiliyor. (Tümünün başları Erdosain'in çevresinde bir çember oluşturmuş, dinsel bir sessizlikle dinliyorlardı onu. Sürdürdü konuşmasını:) Bu da bakır siyanatı oluşturuyor, sakınmanız gereken de bu, çünkü nikel banyosu zarar görür bundan. İşlem ne kadar sürdü?

– Bir saat.

Gözlerini gülden ayırınca bakışı Luciana'nınkiyle karşılaştı. Genç kızın gözleri, gizemli bir kadifeye dönüşmüş gibiydi ve dudakları arasından parlak dişlerini ortaya çıkararak gülümsüyordu. Erdosain ona yadırgayarak baktı. Sağır, gülü inceliyordu; öteki başlar onun üstüne eğilmiş sarı siyanür çizgilerini dikkatle izliyorlardı. Luciana gözkapaklarını indirmedi. Erdosain birdenbire, ertesi gün Barsut'un öldürülmesi işine bulaşacağını anımsadı ve büyük bir hüzünle gözlerini yere indirdi; sonra ansızın, umut dolu bu insanlara düşman kesilip aylardan beri katlanmakta oldukları acılardan, iç sıkıntılarından yana en küçük bir fikri yokmuş gibi kalktı ve,

– İyi, ben gidiyorum. Yakında görüşmek üzere.

Önce Sağır, yuvalarından çıkmış gözlerini ona dikti.

Elena, elindeki sandalyeyi düşürdü; Eustaquio'nun önüne bir tabak koymak üzere olan yaşlı kadının kolu havada asılı kaldı.

– Neyin var Remo?

– Ama... ne oluyor Erdosain.

Elena onu ciddi ciddi süzdü:

– Başına bir şey mi geldi Remo?

– Hiçbir şey gelmedi Elena, inan bana...

– Kızdın mı? diye sordu Luciana, gözleri üzgün ve gizemli sıcaklığıyla dolu.

– Hayır, neden kızayım? Sizleri görmek için büyük bir istek duyuyordum, kalkıp geldim... Şimdi de gitmem gerek...

– Sahiden kızmadın mı bize?

– Hayır, bayan.

– Erdosain'in bazı sorunları var, ben anlıyorum...

– Kapa çeneni, budala...

Sağır hiyeroglifini bir kenara bırakmaya karar verdi, az önce söylediğinde üsteledi:

– Seni uyarıyorum, sorunlarını ciddiye alma, çünkü yakında zengin olacaksın.

– Yani, şimdi gerçekten bir şeyin yok mu?

Erdosain şapkasını aldı. Yararsız şeyler söylemekten tiksinti duyuyordu. Her şey yoluna girmişti. O halde konuşmaya ne gerek vardı? Yine de kendini zorladı:

– İnanın bana... sizleri çok seviyorum... önceki gibi... Kızmadım... rahatlayın... başka düşünceler var kafamda... Bir köpek boyahanesi açacağız; yeşile, maviye, sarıya, mora boyanmış köpekler satacağız... Görüyorsunuz bir yığın yeni fikir var kafamda... Bu korkunç yoksulluktan kurtulacaksınız... sizi ben kurtaracağım buradan...

Luciana acıyarak baktı ona ve,

– Seni geçireyim, dedi.

Böylece sokağa kadar birlikte yürüdüler. Sis, geçitte, içinde gazyağı lâmbalarının fitillerinin hüzünle yansıdığı bir küb oluşturuyordu.

Luciana birdenbire Erdosain'i kolundan tutup yumuşak bir sesle:

– Seni çok seviyorum, seni çok seviyorum, dedi.

Erdosain ona alaycı alaycı baktı, acısı acımasızlığa dönüşmüştü.

– Biliyorum, dedi.

Luciana sürdürdü:

– Seni o kadar çok seviyorum ki, hoşuna gitmek için bir yüksek fırının nasıl çalıştığını, Bessemer transförmatörünün ne olduğunu öğrendim. İster misin, sana bir makinenin düzeneğini, soğutma işleminin nasıl çalıştığını anlatayım mı?

Erdosain, 'bu kadın iyi değil' diye düşünerek, ona soğuk soğuk baktı.

Genç kız sürdürdü konuşmasını:

– Hep seni düşünüyordum. Sana çeliklerin analizini ya da bakırın nasıl eritildiğini anlatayım ister misin ya da altının yıkama yoluyla elde edilişini ya da muflaların ne olduğunu?

Erdosain, dudaklarını ısrarla sıkarak, insanların yaşamlarının bir saçmalık olduğunu düşünerek geçitte yürüyordu. Koluna yaslanmış konuşmakta olan dünya tatlısı kıza karşı, bir kez daha haksız bir öfke filizleniyordu içinde.

– Bir kez bana, idealinin yüksek bir fırının şefi olmak olduğunu söylemiştin, anımsıyor musun? Beni deli ettin. Niçin konuşmuyorsun? İşte o zaman metalurji öğrenmeye karar verdim. Sana, bir dengesiz karbon dağılımıyla, kusursuz mölekül dağılımı arasındaki farkı açıklayayım ister misin? Neden konuşmuyorsun sevgilim?

Uzaktan geçen bir trenin sağır gürültüsü işitildi; sisin süt beyazlığı, sokak lâmbalarının biraz uzağında karanlığa dönüştü. Erdosain konuşmak, mutsuzluklarını ona açıklamak isterdi, ama içindeki o gizli ve azgın kötülük genç kıza karşı kaskatı kalmasına yol açıyordu. Luciana üsteledi:

– Ama neyin var senin? Bize kızdın mı? Her şeye karşın, neyimiz olacaksa sana borçlu olacağız.

Erdosain, genç kızı tepeden tırnağa süzdü, kolunu sıktı ve ona,

– Beni ilgilendirmiyorsun, dedi.

Sonra ona sırtını döndü ve kendisine yetişmeyi düşünecek zaman bırakmadan hızlı adımlarla yürüyüp sisin içinde kayboldu. Kıza hiçbir neden yokken kötü davranmış olduğunu anlıyordu; bu ona öylesine zalimce bir neşe verdi ki, dişlerinin arasından mırıldandı:

– Dilerim hepiniz geberirsiniz de beni rahat bırakırsınız!

İki Ruh

Erdosain, sabahın ikisinde, hâlâ kent merkezinin sokaklarında rüzgâr duvarları arasında, bir genelev arayarak yürüyordu.

Kulaklarında boğuk bir mırıltı soluyordu, ama içgüdüsünün taşkınlığına uyarak, yapıların yüksek ön duvarlarının şoseye kadar yansıttığı gölgede yürüyordu. Korkunç bir hüzün vardı içinde. O anda herhangi bir amacı yoktu.

Uykuda gezer gibi, gözleri, tramvay tellerinden dökülen ve sokakların kesiştiği yerde polislerin miğferlerini parlatan nikel kaplanmış gibi parlak ışık oklarına dikili yürüyordu. Olağandışı bir dürtü adımlarına hız veriyordu. Böylece Mayo Alanına geldi, şimdi Cangallo'dan geçerek, Once İstasyonunu arkasına alarak yürüyordu.

Korkunç bir hüzün vardı içinde.

Tek bir olguya saplanmış düşüncesi, durmaksızın yineleniyordu:

– Yararı yok, ben bir katilim...

Birdenbire, bir genelevin girişinde kırmızı ve sarı ışıklardan bir küb görünce durdu; bir süre kırmızımtırak ya da sarımtırak ışık banyosu içinde kararsız duraksadı, sonra kendi kendine: "Bir başkasına girerim," diyerek yoluna devam etti.

Bir otomobil geçti yanından sessizce ve hemen gözden kayboldu; Erdosain, hiçbir zaman bulamayacağı mutluluğu, yitip gitmiş gençliğini düşünüyordu; gölgesi kaldırımların taşlarında hızla ilerliyordu; sonra uzunluğu azalıyor, ayaklarının altında çiğneniyor, yeniden omuzlarının üstünden atlıyor ya da kanalizasyon ağzının parlak ızgarasından inip çıkıyordu... Ama iç sıkıntısı her geçen saniye biraz daha yoğunlaşıyordu, sanki aralıksız gelgit deviniminde omuzlarını çökerten bir su kütlesi gibiydi. Erdosain yine de, birdenbire Tanrının lütfuyla çok özel bir geneleve girdiğini düşünüyordu:

Mama ona odanın kapısını açıyor, Erdosain kendini giyinik olarak yatağın üstüne atıyordu. Bir köşede, gaz ocağının üstünde bir tencerede su kaynıyordu... derken, fahişe, ansızın yarı çıplak giriyordu odaya... Sonra yalnızca ikisinin bildiği bir nedenle şaşkın kalakalıyordu.

– Ah! Sen ha! Sonunda geldin demek!..

– Evet, benim... Ah! bilsen, seni ne çok aradım!

Böyle bir şey hiç mi hiç olmayacağı için, Erdosain'in hüznü, kauçuk bir duvara çarpan kurşun gibi sekiyordu. Meçhul bir orospunun bir gün birdenbire kendisine acıması düşünün, günlerin akışı içinde, kurşunun sert yaşamı delmekte olduğu kadar etkisiz kaldığını biliyordu.

Düşlemeyi sürdürdü:

– Aa! Sen ha! Sonunda geldin, benim hüzünlü aşkım...

Yararı yoktu, Erdosain bu kadına hiçbir zaman rastlamayacaktı; acımasız, baştan sona umutsuz bir enerji, kaslarını genişletiyor, yetmiş kiloluk gövdesine yayılıyor, her bir kilosunu acele acele uçurumlara doğru itiyordu; bu arada sonsuz bir hüzün, göğüs kafesinde, yüreğinin atışlarını paramparça ediyordu.

Kendisini birdenbire kaldığı pansiyonun kapısı önünde buldu; yukarı çıkmaya karar verdi. Yüreği sabırsızlıkla çarpıyordu.

Koridoru ayaklarının ucuna basarak geçti, odasının kapısına yaklaşarak, dikkatlice açtı. Sonra, karanlıkta ellerini öne doğru uzatarak divanın bulunduğu köşeye kadar gitti, yayların gıcırdamamasına özen göstererek kıvrılıp yattı.

Daha sonra, bu tutumuna hiçbir açıklama bulamadı. Ayaklarını uzattı ve bir süre ellerini ensesinin altında bitiştirip öylece kaldı. O anda lâmbayı yaksa da, duvar kâğıtlarıyla kaplı bir kübe dönüşecek karanlıktan daha yoğun bir karanlık olacaktı ruhunda. Düşüncelerini herhangi bir nesnel kon uda sabitleştirmek istedi, ama başaramadı bunu. Bu onda, çocuklukla ilgili bir korku uyandırdı; birkaç saniye, dikkatini son kertede yoğunlaştırdı, ama hiçbir ses gelmedi kulağına, o zaman gözlerini kapadı. Yüreği kan kütlesini dolaştıran sağır vuruşlarla çalışıyordu; akışkan bir soğukluk sırtındaki tüyleri ürpertiyordu. Gözkapakları gergin, gövdesi kaskatı, bir şey olsun, diye bekliyordu.

Birdenbire, bu konumda kalırsa korkudan bağıracağını anladı; topuklarını geriye çekip Buda gibi bağdaş kurarak karanlıkta bekledi. Yoğun bir yıkılış, bitiş yaşıyordu, ama ne ağlayabiliyor, ne seslenebiliyordu. Yine de, bütün geceyi böyle bağdaş kurmuş geçirmesi düşünülemezdi.

Bir sigara yaktı, yoğun bir ürperme devinimsiz bıraktı onu.

Topal Orospu, paravanın yanında, ayakta, ağılı ve buz gibi bakışıyla onu süzüyordu. Saçları yumuşak iki bölük halinde, kızıl desteleriyle kulaklarını örtüyordu, dudakları sımsıkı kapalıydı. Her şey aşırı dikkatli olduğunu ortaya koyuyordu, ama Erdosain korktu. Sonunda,

– Siz ha! demeyi düşünebildi.

Kibrit parmaklarını yakıyordu. Birdenbire çekingenliğinden daha güçlü bir dürtü onu ayağa kaldırdı. Karanlıkta kadının yanına kadar gidip,

– Siz misiniz? Uyumuyor muydunuz?

Kadının kolunu uzattığını hissetti, eli çenesini tuttu, derinden gelene bir sesle:

– Neden uyuyamıyorsunuz?

– Yüzümü okuyorsunuz, hanımefendi.

– Neden uyumuyorsunuz?

– Bana dokunuyor musunuz? Ama eliniz ne kadar soğuk!.. Neden eliniz bu kadar soğuk?

– Işığı yakın.

Erdosain bir süre dikey ışık altında seyretti Hipolita'yı. Kadın divana oturdu.

Erdosain çekinerek mırıldandı:

– Yanınıza oturayım ister misiniz? Bir türlü uyuyamıyorum. Hipolita ona yer açtı. Konuğun yanına oturunca Erdosain, ellerini kaldıran güce söz geçiremedi ve parmaklarının ucuyla kadının alnını okşadı.

– Neden böylesiniz, diye sordu ona.

Kadın ona sakin sakin baktı.

Erdosain, onu bir süre dilsiz bir mutsuzlukla süzdü, sonunda zarif elini tuttu. Eli dudaklarına götürmek üzereyken, tuhaf bir güç duyarlılığını ele geçirdi ve hıçkırarak kadının kucağına,

eteğinin üzerine yığıldı.

Devinimsiz bakışı Erdosain'in hıçkırıklarla sarsılan başına dikilmiş konuk kadının gölgesinde, sarsılarak ağlıyordu. Gözleri kör, yaşamı boğuk bir öfkeyle ufalanmış, kesik kesik yükselişleri korkunç acısını yenileyen hıçkırıklarını tutarak ağlıyordu; içinden dinmek bilmeyen bir acı fışkırıyor, bu onu daha bir acıyla, hıçkırıklarla gırtlağına dek yükselen bir acıyla dolduruyordu. Öylece dakikalarca, bağırmamak için mendilini ısırarak inledi; o sırada kadının sessizliği, bitkin ruhunun üzerine uzandığı yumuşacık bir yüzeydi. Sonra çığırtkan acı dindi; gözlerinden geç kalmış yaşlar boşanıyordu; yanan bir öfke göğsünü acıtıyordu. Böyle yanakları ıslak, bir kadının kucağında uzanmış kalmakla biraz teselli bulmuştu. Büyük bir yorgunluk sardı gövdesini; uzaklardaki karısının silüeti, acısının yüzeyinden silinip giderken, tan ağarmasına özgü bir yatışma, hazırlanmış tüm yıkımları kabul ettirdi ona. Kumaşın kıvrımlarının bıraktığı izlerle yol yol çizgili, gözyaşlarıyla ıslak, kızarmış yüzünü kaldırdı:

Kadın dingin ona bakıyordu.

– Üzgün müsünüz? diye sordu.

– Evet.

Sonra sustular; mor bir şimşek karanlık avlunun köşelerini aydınlattı. Yağmur yağıyordu.

– Çay içelim ister misiniz?

– Evet.

Erdosain sessizce çay suyunu hazırladı. Kadın, zihni bir şeyle meşgul, yağmurun dövdüğü camlara bakıyordu; o sırada Erdosain çayı demliyordu. Sonra gözyaşları içinde gülümseyerek,

– Çayı kendi bildiğim gibi yapıyorum. Hoşunuza gidecek.

– Neden üzgündünüz?

– Bilmiyorum... İç sıkıntısı... Uzun zamandır barış içinde yaşamıyorum.

O sırada sessizce çayını içiyordu; bir köşesinde duvar kâğıdının kabarıp kalktığı odada, samur kürk mantosuna sarılmış kadının silüeti, kulaklarının ucunu örten iki bölük halinde taranmış kızıl saçlarıyla daha bir kusursuz görünüyordu.

Erdosain, çocuk gibi gülümseyerek ekledi:

– Kimi zaman çay içiyorum, yalnızken.

Kadın bağdaş kurmuş, sırtı hafifçe öne eğik, bir dirseği öteki elinin avucuna dayalı; öteki eliyle içindeki çayı hafif hafif kokladığı nikel fincanı tutarken, dostça gülümsüyordu.

Erdosain yineledi:

– Evet, içim sıkılıyordu, ama sizin de elleriniz ne kadar soğuk! Her zaman böyle soğuk mudurlar?

– Evet.

– Bana ellerinizi vermek ister misiniz?

Konuk kadın doğruldu, elini hemen hemen soylu kadınlara özgü bir havayla uzattı. Erdosain özenle tuttu eli, dudaklarına götürdü; kadın uzun uzun ona baktı; gözbebeklerindeki soğukluk, yanaklarını kızartan apansız bir sıcaklıkta erimişti. Erdosain tam o sırada, zincire vurulmuş Barsut'u anımsadı, ama bu içindeki solgun sevinci yenemeden ekledi:

– Görüyorsunuz ya... Şu anda benden kendimi öldürmemi isteseydiniz yapardım. Öylesine hoşnutum.

Biraz önce gözlerindeki yaşları çırpındıran sıcaklık, şimdi bakışındaki soğuklukta yeniden kayboldu. Kadın meraka kapılmış onu izliyordu.

– Bunu söylerken çok ciddiyim. Öldürürdüm... En iyisi... Benden kendimi öldürmemi isteyin... Söyleyin bana, kimilerinin bu dünyadan yok olup gitmelerinin daha iyi olacağına inanıyor musunuz?

– Hayır.

– Kötülüklerin en kötüsünü yapmış olanların da mı?

– Bu, Tanrının bilebileceği bir şeydir.

– O halde bundan söz etmemin yararı yok.

Yeniden sessizce çaylarını içmeye koyuldular. Samur mantosuna sarınmış, saydam elleri yeşil ipek giysisinin üstünden dizlerini kavramış kadının görünüşünü Erdosain'in zevkle seyretmesine olanak vermek için yerleşmiş bir sessizlikti sanki bu.

Birdenbire merakım yenemeyerek sordu Erdosain:

– Bir zamanlar hizmetçilik ettiğiniz doğru mu?

– Evet... Bunda bu kadar şaşıracak ne var?

– Biraz tuhaf da!..

– Niçin?

– İşte öyle. Kimi zaman bugünkü yaşamımda eksik olan şeyi başka bir boyutta bulacakmışım gibi geliyor bana. Mutluluğun gizini bulmuş insanlar olduğu, bu giz bize verilirse bizim de mutlu olacağımız düşünülür. Ama siz yaşamanın ne denli tuhaf olduğunu hiç hissetmemişsinizdir.

– Ben mi? Hem de nasıl!

– Anlatın bana.

– Bir zamanlar gencecik bir kızdım. Alvear Caddesinde güzel bir malikânede çalışıyordum. Evin üç kızı, dört hizmetçisi vardı. Ben, sabah uyandığımda, bana ait olmayan bu eşyalar arasında gidip gelenin ben olduğuma, bu insanların benimle yalnızca birşeyler buyurmak için konuştuklarına bir türlü kendimi inandıramıyordum. Zaman zaman, ötekiler yaşama, evlerine demir atmışlar gibi geliyordu bana; bense, başıboş oradan oraya sürükleniyormuşum, yaşama bir pamuk ipliğiyle bağlıymışım izlenimine kapılıyordum. Ötekilerin sesleri kulaklarımda, hani uykuya geçerken düş mü görüyorum, yoksa uyanık mıyım, bilinmediği zamanlardaki gibi çınlıyordu.

– Hüzün verici olmalı bu.

– Evet, başkalarının mutlu olduğunu görmek, yaşam boyu mutsuz olunabileceğini anlamadıklarını görmek, üzüntü vericidir. Öğlen uykusu saatinde, küçük odama girdiğimi ve giysilerimi onarmak yerine, "Yaşamım boyunca hizmetçi mi olacağım ben?" diye düşündüğümü anımsıyorum. Beni yoran çalışma değildi, düşüncelerdi. Siz hüzünlü düşüncelerin ne denli inatçı olduklarına dikkat etmemişsinizdir.

– Bilirim, hiç yakanızı bırakmazlar. O zaman kaç yaşındaydınız?

– On altı.

– Hiçbir erkekle yatmamıştınız değil mi?

– Hayır... Ama öfkeden kuduruyordum... Yaşam boyu hizmetçi kalacağımı düşündükçe kuduruyordum... Üstelik, bir şey vardı ki, beni her şeyden çok etkiliyordu. Evin oğlanlarından biri nişanlıydı ve koyu Katolikti. Kaç kez kuzinlerinden biri olan nişanlısını okşarken gördüm onu. Bunun şimdi farkına varıyorum; duyuları gelişkin bir kızdım. Ama o zaman, tüm bu pis iş-

lerin Katoliklikle nasıl bağdaşabildiğini soruyordum kendi kendime. Sonunda istemeden ispiyonladım oğlanı... Nişanlısıyla o denli istekli olan bu oğlan, bana karşı son derece saygılıydı.

Daha sonraları, o zaman bu oğlanı istemiş olduğumu anladım. Ama bunu anladığımda çok geçti... Başka bir evdeydim.

– Ee, sonra?

– Hep düşüncelerimin ağırlığı altında eziliyordum. Ne bekliyordum yaşamdan? O dönemde bilmiyordum. İnsanlar her yerde kibardı benimle. Sonraları varlıklı insanlar hakkında kötü şeyler söylendiğini işittim... ama ben bu kötülükleri görmesini bilemedim. Öyle, bildiğimiz gibi yaşıyorlardı işte. Kötü olmaya ne gereksinimleri vardı, değil mi? Onlar evin kızıydılar, bense hizmetçi.

– Sonra?

– Bir gün, tramvayda, küçükhanımlardan birine eşlik ettiğimi anımsıyorum. İki genç adam, bankette gevezelik ediyorlardı. Kimi sözcüklerin insanların kulaklarında bomba gibi patladığı günler olduğunu bilmem gözlemlediniz mi... sanki o güne dek sağırmışsınız da, o gün insanları ilk kez duyuyormuşsunuz gibi! Neyse. Bu iki genç adamdan biri şöyle diyordu: "Zeki bir kadın, çirkin olsa bile, hayat kadınlığını meslek edinerek zengin olabilir. Âşık olmamak koşuluyla, bir kentin ecesi olabilir. Bir kızkardeşim olsaydı, ona bunu önerirdim." Delikanlıyı dinlerken koltuğumda donup kalmıştım. Bu sözler çekingenliğimi bir an için yok ettiler ve gideceğimiz yere vardığımızda, bu sözleri söyleyenler tanımadığım insanlar değil de; benim o ana kadar anımsamadığım kimseler gibi geldiler bana.

Günler boyunca, şu soru kafamı kurcalayıp durdu: "Nasıl hayat kadım olunur?"

Erdosain gülümsedi:

– Olağanüstü, bu anlattıklarınız.

– Sonraki ilk aylığımı aldığımda, kötü hayattan söz eden bir yığın kitap almaya harcadım tüm paramı. Yanılmıştım, çünkü neredeyse tümü, pornografik, aptalca... kitaplardı. Bu anlatılanlar; kötü hayat değil, zevkin kötü hayatıydı... Doğru söylediğime inanmanızı rica ediyorum... Kız arkadaşlarımdan hiçbiri, kötü hayatın ne demek olduğunu ana çizgileriyle açıklamasını

bilmiyordu.

– Devam edin... Şimdi Ergueta'nın size âşık olmasına şaşmıyorum. Hayran olunacak bir kadınsınız.

Hipolita kızararak gülümsedi:

– Abartmayın... Aşağılık bir kadınım ben, hepsi bu.

– Anlatın, sevimli çocuk.

– Siz de az çocuk değilsiniz!.. Neyse... (Hipolita sözünün burasında mantosunun kenarlarını göğsünün üstüne örtüp sürdürdü öyküsünü:) Önceki gibi işimi sürdürüyordum; sabahtan akşama kadar, ama işim bana yabancılaşmıştı... Demek istiyorum ki, mobilyaları ovarken ya da bir yatağı düzeltirken düşüncem başka yerdeydi; aynı zamanda kendi içime öylesine dalmış oluyordum ki, arada bir, bu düşünce daha büyürse, derim şişip patlayacakmış gibi geliyordu bana. Ama sorunumun çözümünü bulamıyordum. Bir kitapçıya yazıp kötü hayat kadını olmak için bir elkitabı olup olmadığını sordum, ama yanıt vermediler. Sonunda, bir gün beni bilgilendirsin diye bir avukata gitmeye karar verdim. Adliye Sarayının oraya gittim, bir yığın sokaktan geçtim, bir tabelaya, sonra bir başkasına baktım, ta ki Funcal Sokağına sapıncaya kadar. Orada şık bir evin önünde durup kapıcıyla konuştum, o da beni bir hukuk doktoruna götürdü. Bugünmüş gibi anımsıyorum. İnce uzun boylu, ciddi bir adamdı; gerçekten de şehvet düşkünü bir hayduta benziyordu. Sonraları bunu düşündüğümde, bu adamın çok acı çekmiş olduğu sonucuna vardım.

Hipolita çayın kokusunu derin derin içine çektikten sonra, fincanı Erdosain'e vererek konuşmasını sürdürdü:

– Amma da sıcak burası! Kapıyı biraz aralar mısınız?

Erdosain kanatlardan birini araladı. Yağmur hâlâ yağıyordu. Hipolita sürdürdü.

– Ona niyetimi duraksamadan açıkladım: "Doktor[1], ben buraya kötü hayatın ne demek olduğunu öğrenmeye geldim." Adam şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Bir süre düşündükten sonra sordu: "Bunu hangi amaçla öğrenmek istiyorsunuz?" Ona sakin sakin, niyetimi açıkladım; o da beni dikkatle, kaşlarını ça-

1. Arjantin'de avukatlara 'Doktor' diye seslenilebilir.

tarak, sözlerimi tartarak dinledi. Sonunda şöyle dedi: "Kadınlar söz konusu olduğunda, aşk duymadan, para için bir erkekle sevişmeye denir, kötü hayat." Yani, diye açıkladım, kötü hayat sayesinde, kadın gövdesinden kurtulur... ve özgür olur."

– Ona böyle mi dediniz?

– Evet.

– Ne tuhaf?

– Niçin tuhaf?

– Sonra?

– Neredeyse veda etmeden sokağa çıktım. Hoşnuttum; bir daha asla o gün olduğum kadar hoşnut olmadım. Kötü hayat, Erdosain, buydu işte, insanın gövdesinden kurtulması; insanın, aklından geçen her şeyi gerçekleştirmekte özgür iradeye sahip olması. Kendimi öylesine mutlu hissediyordum ki, beni istediğini güzel tümcelerle anlatmasını bilen ilk yakışıklı oğlanla yattım.

– Peki sonra!

– Ne şaşkınlıktı! O tanımadığım çocuk, size yakışıklı olduğunu söylemiştim... boşaldıktan sonra, hayvan gibi yana devrildi... Düşündüğüm ilk şey, hasta olduğuydu... Böyle bir şey olacağını hiç mi hiç düşünmemiştim. Ama, oğlan bana bunun tüm erkeklerde doğal bir şey olduğunu açıklayınca, gülme isteğime engel olamadım. O zaman, gücü bir boğanınki gibi sonsuz görünen oğlan... neyse, siz altın dolu bir odada, bir hırsız gördünüz mü hiç? O anda, ben, hizmetçi kız, altın dolu odada bir hırsız gibiydim. Ve anladım ki artık dünya benimdi... Sonra fahişeliğe başlamadan önce, kendimi yetiştirmeye karar verdim... Evet, bana öyle şaşkın şaşkın bakmayın, elime ne geçerse okuyordum... Romanlar okuyarak, erkeğin kültürlü kadında olağanüstü aşk yetenekleri bulduğu sonucuna vardım... İyi anlatabiliyor muyum bilmem... Kültürün malın değerini artıran bir kılık değiştirme olduğunu söylemek istiyorum.

– Size sahip olurlarken zevk bulduğunuz oldu mu?

– Hayır... ama ilk noktaya dönersek, her şeyi okuyordum.

Erdosain kendini kadının kinizmi karşısında, coşkuya kapılmış hissetti, etkilenmişti. Kadına,

– Elinizi bana vermek ister misiniz?

Kadın çok ciddi, elini ona uzattı.

Erdosain, yine özen göstererek tuttu, sonra dudaklarına götürdü eli. Kadın ona uzun uzun baktı; Remo ansızın zincire vurulmuş adamı anımsadı; 'şu anda ahırda, uyanmış olmalı,' diye düşündü, ama bu duyularım gevşeten tatlılığı yok edemedi. Kadına,

– Dinle, isteseydin... şimdi benden kendimi öldürmemi isteseydiniz, zevkle yapardım bunu, dedi.

Hipolita kızıl kirpiklerinin arkasından uzun uzun baktı ona.

– Ciddi söylüyorum. Yarın... bugün... bu daha iyi... kendimi öldürmemi isteyin benden... söyleyin bana, kimi insanların bu dünyayı terk etmeleri gerektiğini düşünmüyor musunuz?

– Hayır... Böyle bir şey düşünülemez.

– Haydut olsalar da mı?

– Başkalarını yargılamak kime düşer ki?

– O halde bundan bir daha söz etmeyelim.

Erdosain, bir kez daha elindeki fincandaki çayı sessizce yudumladı. Birçok şeyi şimdi anlıyordu. Kadına baktı, sonra,

– Ne tuhaf yaratıksınız siz, dedi.

Pohpohlanan kadın gülümsedi, bir şenlik doldu Erdosain'in ruhuna.

– Çay ekleyeyim ister misiniz fincanınıza?

– Evet.

Hipolita ansızın ona baktı, ciddiydi,

– Nasıl oldu da böyle bir ruhunuz oldu? diye sordu.

Erdosain acılarından söz edecekti ki, utanarak kendini tuttu:

– Bilmiyorum, sık sık saflığı düşünürüm. Saf bir adam olmayı isterdim. (Ve coşarak sürdürdü:) Çoğu zaman, saf bir insan olamamanın üzüntüsünü duyarım. Neden? Bilmiyorum. Ama, ilk kez âşık olmuş, ruhu beyaz bir kâğıt gibi tertemiz bir adam düşünün... Tüm insanların eşit olduklarını. Tertemiz bir erkekle tertemiz bir kadının arasındaki aşkın ne kadar büyük olabileceğini düşleyebiliyor musunuz? Birbirlerinin olmadan önce kendilerini öldürürlerdi... ya da hayır, şöyle olurdu: Kadın kendini ona sunardı, sonra yanılsamalar olmadan yaşamın ya-

rarsızlığını anlayarak birlikte canlarına kıyarlardı.

– Yine de böyle bir şey olanaksız.

– Ama böyleleri var. Ne çok tüccarla, terzi kızın birlikte canlarına kıydıklarını fark etmediniz mi? Birbirlerini sevmişlerdi, ama evlenemiyorlardı... bir otele gittiler... kız kendini adama verdi, sonra birlikte canlarına kıydılar.

– Evet, ama bunu bilinçsizce yaparlar.

– Belki de.

– Bu akşam nerede yemek yediniz?

– Erdosain, Espila'lardan söz etti, ama nasıl yoksul düştüklerini açıklayarak.

– Peki neden çalışmıyorlar?

– Nerede iş bulsunlar? Arıyorlar, ama bulamıyorlar. İşte korkunç olan bu. Yoksulluk, içlerindeki yaşama isteğini öldürmüş gibi geldi bana. Eustaquio, sağır olan, matematiğe olağanüstü yeteneği var... Sonsuzluk hesaplarını biliyor, ama bu onun hiçbir işine yaramıyor. Don Kişot'u da ezbere biliyor... ama beyninde bir şey yerinden oynamış olsa gerek... Bakın, örneğin... on altı yaşındayken onu bir gün çay almaya göndermişler. Bakkala gitmek yerine, bir eczaneye gitmiş. Uzun açıklamalarla çayın bir tıp ürünü olduğunu, bu yüzden eczaneye gittiğini söylemiş, bunu bir botanik dersinde okumuşmuş.

– Demek pratik yanı eksik.

– Tastamam öyle. Üstelik bilinçli bir oyuncu... bir bulmacayı çözmek için, yemek yemeyebilir, ama eline birkaç kuruş geçince de bir şekerci dükkânına gidip karnını abur cubur şeylerle doldurur.

– Ne tuhaf!

– Buna karşın, öteki oğlan, Emilio, iyi yürekli bir çocuk. Bunu bana kendisi söyledi... ailede herkesin bu tuhaf ve ruhsal durumlarının, kalıtsal bir şey olduğuna kesinlikle inanıyor, yaşamını bu ilkeye göre düzenliyor, yani bir kaplumbağanın yavaşlığıyla hareket ediyor. Giyinmek için iki saat ayırabilir; her şeyi olağanüstü bir kararsızlık havasında yaptığı söylenebilir.

– Ya kızkardeşler?

– Ellerinden geleni yapıyorlar zavallılar... Dikiş dikiyorlar... Biri, bir hanım arkadaşının kafası bir karpuzdan daha bü-

yük çocuğuna bakıyor.

– Ne korkunç!

– Tüm bunlara nasıl uyum sağladıklarını açıklayamıyorum kendime. İşte bu yüzden ilk ziyaretten sonra, onları düşlerle doldurmak gereğini hissettim. Oldukça iyi hissettiğim için de başardım bunu. Kendilerini bakır kaplama gül yapma işine adadılar.

– O da ne?

Erdosain konuğuna buluşçu düşüncelerini açıkladı. Bu buluş, evliliğinden az sonra, bir buluş yaparak zengin olmayı düşündüğü zaman aklına gelmişti. İmgelemini, olağanüstü makineler, yağlanmış dişli çarklarını döndüren yarın kalmış düzenek parçalarıyla dolduruyordu geceleri.

– Demek siz bir buluşçusunuz?

– Hayır... şimdi değilim... Ama bir zamanlar önemli olmuştu bu, benim için. Bir zamanlar içimde istek vardı... korkunç bir para iştahı... belki de sonra başka bir şeye dönüşen bir çılgınlığa kaptırmıştım kendimi... Buluşumdan onlara söz etmem, bu işin parasal olarak ilgimi çekmesinden değil, onları düşlerle dolu görmek, o zavallı kızları ipek giysiler, yakışıklı nişanlılar, sahip olamayacakları bir köşkün kapısında bekleyen bir otomobil düşlerken kendi gözlerimle görmek gereksinimi için yaptım bunu. Şimdi tüm bunlara inandıklarından eminim.

– Her zaman böyle biri mi oldunuz siz?

– Hayır, bazan. Sizin iyiliksever şeyler yapma isteği duyduğunuz hiç olmadı mı? Şimdi başka bir öyküyü anımsıyorum. Bunu size anlatacağım, çünkü ne biçim bir ruhum olduğunu sormuştunuz. Anımsıyorum. Bir yıl oluyor. Bir cumartesi günü sabahın ikisiydi. Üzgün olduğumu ve bir geneleve girdiğimi anımsıyorum. Birdenbire bekleme odasının kapısı birdenbire açıldı ve kadın göründü... düşünün... on altı yaşında, yuvarlak yüzlü küçücük bir kızdı... mavi gözleri, liseli bir genç kız gülümseyişi vardı. İri gövdesi yeşil bir mantoya sarılıydı, ama yüzü bir liseli yüzüydü... Sessiz, bana baktı... çok geç bir saatti; sırada dudakları kömür karası korkunç bir Zenci vardı, kalktı. İşte o zaman, bekleme odasına girerken hepimizi vaat dolu bakışlarla sarmalayan kız, mamanın sert bakışları altında, üzgün yatak

odasının kapısına doğru geriledi. Erdosain bir süre durdu, sonra daha duru ve yavaş bir sesle sürdürdü:

– İnanın bana, bir genelevde sıranızın gelmesini beklemek çok utanç vericidir. İnsan, başka hiçbir yerde orada olduğu kadar üzgün hissetmez kendini; çevresinde, bakıldığında kaçırılan yapay gülümsemelerle gizlenmek istenen korkunç ve ivedi et isteğini görür solgun yüzlerde. Bir başka şey daha vardır insanı aşağılayan... ne olduğu bilinmez... pür dikkat kesilmiş kulak, orada, içeride, bir yatağın gıcırtılarını, sonra sessizliği daha sonra da yıkanma sesini dinlerken... Ama zaman kulaklarda koşar. Ben, az önce içeri giren Zencinin yerini biri kapmadan oraya geçtim. Beklerken yüreğim hızla çarpıyordu; küçük orospu eşikte görününce ayağa kalktım.

– Hep böyle olur, biri çıkar, öteki girer.

– Kalktım ve içeri girdim; kapı bir kez daha kapandı arkamızdan; parayı lavabonun üzerine bıraktım ve kız düğmelerini açmak üzereyken, kolundan tutup ona, "Hayır, soyunma, seninle yatmak için girmedim içeri," dedim.

Erdosain'in sesi şimdi titrek bir akışkanlık kazanmıştı.

Kız bana baktı, düşündüğü ilk şey sapık olup olmadığımdı kuşkusuz, ama ben ona ağırbaşlı bir havayla bakarken, inanın bana, heyecanlıydım. Ona, "Bak," dedim, "içeri girdim, çünkü sana acıyordum." Sonra yaldızlı bir aynanın karşısında yan yana oturduk. O, küçük liseli kız yüzüyle, beni ciddi ciddi süzüyordu. Anımsıyorum. Şu anda yeniden yaşıyor gibiyim. Ona şöyle dedim: "Evet, sana acıyorum. Biliyorum, ayda iki üç bin peso kazanıyorsundur... sizin ayakkabılarınıza harcadığınız parayla mutlu olabilecek aileler var... bunu da biliyorum... yine de sana acıdım; bir sövgü gibi taşıdığın tüm bu güzel şeyleri gördüğümde, sana acıdım." Kız sessizce bana bakıyordu, ama ben havamda değildim. "O zaman aklıma bir düşünce geldi, az önce o Zenci sana iyi bir anı bırakmak için içeri girer girmez, ben de sana yaşamının en güzel anısını bırakmayı düşündüm: İçeri girmek, ama sana elimi sürmemek... Sen bundan böyle bu davranışımı hep anımsayacaksın." Bir düşünsenize, ben konuşurken fahişenin giysisinin düğmesi açılmış, göğsünü dışarıda bırakıyordu, ayrıca üst üste atılmıştı bacakları. Kız birdenbire aynada kendi-

ni görüp bunların farkına vardı ve aceleyle giysisini dizlerine indirdi, sonra da göğsünü kapadı. Bu davranışı garip bir izlenim uyandırdı bende... yine tek bir sözcük söylemeden bana bakıyordu... o anda ne düşündüğümü çıkarsamaya çalışın yapabilirseniz... Birdenbire mama kapıyı tıklattı, kız üzüntüyle kapıya doğru baktı, sonra yüzünü bana çevirdi... bir an baktı... kalktı... beş pesoyu aldı, zorla cebime sokarken, "Bir daha buraya gelme, yoksa seni kapıcıyla zorla dışarı attırırım," diyordu. Ayaktaydık ikimiz de... ben öteki kapıdan çıkmak üzereydim, birdenbire benimkine kilitlenen bakışıyla kollarının boynuma dolandığını hissettim... Gözlerimin içine bakmayı sürdürürken beni dudaklarımdan öptü. Nasıl anlatabilirim size bu öpücüğü! Kapıya vardığımda arkamdan, "Elveda soylu adam," dedi.

– Ve siz bir daha oraya dönmediniz?

– Hayır, ama bir gün karşılaşacağımızı umuyorum... nerede? Kim bilebilir... ama o Lucienne beni hiç unutmayacak. Zaman geçecek, en aşağılık genelevleri dolaşacak... ama ben hep yüreğinde, kendimi koyduğum gibi, yaşamının en değerli anısı olarak kalacağım.

Yağmur kapının camlarını, avludaki mozaikleri dövüyordu. Erdosain ağır ağır çayını yudumladı.

Hipolita kalktı, camlı kapıya yürüdü, bir an karanlık avluya baktı. Sonra döndü,

– Garip bir adam olduğunuzu biliyor musunuz? dedi.

Erdosain bir süre düşündü:

– Size karşı içtenim... yaşamımın ne olacağını bilmiyorum... ama inanın bana, iyi bir insan olmak elimde değildi. Kimi karanlık güçler beni yoldan çıkardılar... ve yerden yere çaldılar.

– Ya şimdi?

– Şimdi bir deneyim yaşayacağım. Yalanın insan mutluluğunun temeli olduğuna kesin inanan, hayran olunacak bir adama rastladım ve ona her konuda yardım etmeye karar verdim.

– Bu sizi mutlu ediyor mu?

– Hayır... Uzun zaman oluyor, asla mutlu olamayacağımı hissettim.

– Ama aşka inanıyorsunuz değil mi?

– Bundan söz etmek neye yarar? (Birdenbire, birkaç dakikadır sergilemekte olduğu bütün tutarsızlıkların ne olduğunu buldu ve şöyle dedi:)

– Yarın ya da herhangi bir gün... bir adam öldürdüğümü öğrenseydiniz ne düşünürdünüz?

Hipolita oturmuştu; yavaş yavaş başını kaldırıp divanın arkalığına dayayarak, kızıl kirpikleri arasından soğuk bir bakışla süzdü ve,

– Korkunç mutsuz olduğunuzu düşünürdüm, dedi.

Erdosain yerinden kalktı, çaydanlığı 'yerba'-otunu ve çayı dolaba koydu; o sırada Hipolita,

– Buraya gel... dizimin dibine.

Erdosain'in içine sonsuz bir tatlılık yayıldı.

Halının üstüne, gövdesi, Hipolita'nın bacaklarına yanlamasına değecek biçimde oturdu, başını dizlerine bıraktı. Hipolita gözlerini kapadı.

Böyle iyiydi. Kadının kucağında dinleniyordu; bacaklarının sıcaklığı kumaştan geçip çenesini ılıtıyordu. Üstelik bu durum ona doğal görünüyordu, her zaman aradığı sinemamsı bir görünüm almıyordu. O anda, divanda kaskatı oturan Hipolita'nın içinden onun zayıf ve duygusal biri olduğunu söylediğini düşünmek aklına bile gelmedi. Duvar saatinin tiktakları, odanın kübik sessizliğinde sudan mercekler gibi düşen ses damlalarını andırıyordu. Hipolita kendi kendine,

"Tüm yaşamı boyunca yakınmaktan ve acı çekmekten başka bir şey yapmayacak. Böyle bir adam ne işime yarar benim? Onu beslemem gerekecek. Bakır kaplama gül aptalca bir şey olsa gerek. Hangi kadın şapkasında metalden, ağır, üstelik kararacak süsler taşır. Erkeklerin çoğu böyle zaten. Zayıf, akıllı, ama yararsızlar; geriye kalanlar kaba ve can sıkıcı. İçlerinde, ötekilerin boynunu kesmeye ya da zorba olmaya değer birine rastlamadım henüz. Acınası yaratıklar!"

Gerçeklik, karşılaştığı kuklaların başlangıçta imgeleminin onları bir an için boyadığı canlı ve küstah renklerinden sıyırdığında, genellikle böyle düşünürdü Hipolita. Böyle erkekleri, parmağıyla birer birer gösterebilirdi de. Haftanın beş günü, görünüşü ve sessizliğiyle ün yapan şu, losyon kokan sert ve ciddi

kukla, aslında mutsuz bir cinsellik düşkünüydü; bir başkası, ufak tefek, pek de uslu, her zaman kibar, ağzısıkı görüneni, başka korkunç kötülüklerin kurbanıdır; öteki bir arabacı kadar kabasaba, bir boğa kadar güçlü olanı, bir ilkokul çocuğundan daha beceriksiz çıkar. İşte böyleydi, aynı doyurulmaz isteğin tutsağı tüm erkekler gözünün önünden geçiyordu; kendisi bu beceriksiz ellere, bu hüzünlü kuklaları katılaştıran geçiş dönemi taşkınlıklarına yabancı, çöldeki susuzluğa benzer bir yaşama duyumunu huysuzlanarak düşünürken, hepsi de bir an için olsun başlarını çıplak dizlerine terk etmişlerdi. Böyleydi bu. Erkekleri yalnızca açlık, şehvet ve para harekete geçirir. İşte böyleydi erkekler. "İç sıkıntısıyla, kendi kendine, onu ilgilendirmiş olan tek erkeğin, arada bir ateşli ve yapılı gövdesinin üstünde doğrulabilen eczacı olduğunu söylüyordu; ama korkunç kumar tutkusu, adamın düzeneğini altüst etmişti. İşte şimdi, öteki bebeklerden daha çok paramparça, uzanmış yatıyordu.

Onunki de ne yaşamdı! Geçmişte, kimsesiz bir genç kızken, hiçbir zaman ne parasının, ne güzel eşyalarla döşenmiş bir evinin, ne de pırıl pırıl sofra takımlarının olmayacağını düşünürdü. Bu zengin olma olanaksızlığı onu hüzünlendirirdi; tıpkı bugün, onunla yatabilecek erkekler arasında hiçbirinin, kendilerini bir zorbaya ya da yeni topraklar fatihine dönüştürecek dürtüye sahip olmadıklarını bilirken hüzünlendiği gibi.

İç Yaşam

Evet, düşler kurmuştu Hipolita.

Gün olmuş, duyumsal bir rastlantı, ona balta girmemiş ormanlardan söz edecek ve evinde evcilleştirilmiş bir aslanı olan bir erkek düşlemişti. Böyle biri olsaydı sevişirken yorulmak bilmezdi ve onu bir cariye gibi severdi; o zaman, o erkek için koltuk altlarının tüylerini almaktan, göğüslerini boyamaktan zevk alırdı. Erkek kılığına girer, onunla, çıyanların uyuduğu yıkıntıları, karaderililerin kulübelerini ağaçların çatal dallarına kurduğu köyleri görmeye giderdi. Ama hiçbir yerde aslanlara rastlamamıştı, yalnızca bitli köpekler vardı ve en serüvenci atlılar, tahta kılıçlı haçlılar, tencere dibi yalayan sofulardı. Bu aptalca yaşantılardan midesi bulanarak uzaklaşmıştı.

Günler boyunca, karşılaştığı ender romanesk kişiler, romanlardaki kadar ilginç değillerdi; çünkü, romanlarda onları onca saydam kılan kişilik özellikleri, gerçek yaşamda tamamıyla itici kılan tiksinç görünüşlerdi. Yine de kendini onlara vermişti.

Bir kez doyunca, ondan uzaklaşmışlardı, belki de kendisine zayıflıklarını seyretme olanağını sunmuş olmaktan utanç duydukları için çekip gitmişlerdi. Şimdiyse, coğrafyası didik didik araştırılmış kumsalınkine benzeyen kısır bir yaşam içinde yüzüyordu. İşte böyle! Kurşun nasıl altına dönüştürülemezse, erkeğin ruhunun da dönüştürülmesi öylesine olanaksızdı.

Kaç kez tanımadığı bir erkeğin kollarına çırılçıplak sokulmuş, ona, "Afrika'ya gitmek hoşuna gider miydi?" diye sormuştu. Adamsa, yanında bir çıngıraklı yılan ıslık çalmış gibi sıçramıştı. İşte o zaman, kemiklerle donanmış, kaslarla çevrilmiş bu gövdelerin, körpe çocuklarınkinden daha güçsüz, ormanda yitmiş çocuklardan daha korkak oldukları izlenimine kapılmıştı.

Kadınlardan da tiksiniyordu. Onları maço erkeklerin şehveti karşısında, nerede olursa olsun, hemen sırtüstü yatıp ka-

barmış kadınlıklarının çirkinliğini sunarken görüyordu. Yalnızca acı çekmeyi biliyorlardı; bu dünya yorgun insanların, ilk çağların tembel ve dev canavarları gibi uyanır uyanmaz dünyayı yüklü uyuşukluklarıyla kirleten hayaletlerin dünyasıydı. İşte, uçmaya tutkun ruhunun kendisinden sonra dünyaya gelecekle-rin dümdüz edici yararsızlıklarıyla ezilmiş hissetmesi, buradan kaynaklanıyordu. Çünkü Hipolita daha az yoğun bir evrende, maddenin ağırlığa boyun eğmeyeceği sabun köpüğü gibi hafif bir dünyada yaşamak istiyordu; gezegende kendi isteğince düzenlenmiş sokaklarda koşturmak, çocukluğunda yoksun kaldığı her şeyi ona verebilecek bir oyunun gerçekleşmesini sağlayacak güleryüzlü bir mutluluk düşlüyordu. Çocukken ne istediyse 'olmaz' denmişti. Çocukluk düşlerinden biri, duvar kâğıtlarıyla kaplı bir odası olmasıydı; o zaman dünyanın en mutlu yaratığı olacağını düşlediğini anımsıyordu.

Hırdavatçıların vitrinlerinde duvar kâğıtları görürdü çocukken, sınırlı imgelem gücüyle, bu kâğıtlarla kaplı odalarda yaşayan insanların yaşamlarının düşlerle dolu olması gerektiğini düşünürdü. Canının istediği bir maviyle bezenmiş büyük çiçek desenleriyle altın yaldızlı çizgili duvar kâğıtları, bir eve Büyüler Ormanı'nı taşırlardı kuşkusuz. Bu yedi yaş düşü, daha sonra hizmetçi olduğunda, rulosu yetmiş sentavo olan erişilmez duvar kâğıtları, hayâlinde koltukların derisi kadar değerli olduğu bir Rolls-Royce'a sahip olsaydı alabileceği zevk kadar yoğundu.

Düşüncesi eski zamanlara dalıp gitmişti. Dizlerinde Erdosain'in başı, şimdi havanın birdenbire bozduğu, soğuk rüzgârın hanımlarını bahçeden salona geçmek zorunda bıraktığı pazar akşamlarını anımsıyordu. Yağmur camlara hafif hafif vuruyordu. Hipolita temiz ve göz kamaştırıcı mutfağa sığınıyordu; konukların sesleri odalardan geçip kendisine kadar ulaşıyordu; küçükhanımlar dergilerin yapraklarını düğün törenleri fotoğraflarında eğleşerek çevirirken ya da piyano çalarken, hanımlar gevezelik ediyordu.

Ve Hipolita, hafifçe öne eğik, masaya oturmuş önlüğünün ucunu parmaklarıyla bükerek neşeli şeylerden söz ettiklerinde bile, ona hep hüzünlü gelen seslere kulak veriyordu. Mutluluktan, bir cüzzamlı gibi uzaklaştırılmış hissediyordu kendini. Mü-

zik ona farklı yerlerin, dağ otellerinin hayâllerini taşıyordu; ama o hiçbir zaman, tabak çanakların çınladığı, bir çavlanın sesinin hafifçe duyulduğu, pencerelerin önünde kuşların uçuştuğu bir yerden yakışıklı kocasının kolunda yemek salonuna inen genç bir gelin olamayacaktı.

Önlüğünün ucunu ağır ağır büküyordu parmakları arasında; başı eğik, bacak bacak üstüne atmış.

Hiçbir zaman Marcelo[1] gibi bir kocası olmayacaktı; düşeslerin kulaklarında elmaslar ışık saçar ve orkestra çukurunda kemanlar nazlı nazlı titreşirken, o ipek dantel başörtüsünü asla bir locanın kadife kaplı çıkıntısına koyamayacaktı.

Şu hizmet etmiş olduğu, gebeliklerinde acılı karınları büyüdükçe kocalarının tatlılıkla şımarttıkları hanımefendilerden biri asla olamayacaktı. Ve yürek acısı, günbatımında karanlığın yoğunlaşması gibi yavaş yavaş artıyordu.

– Başkalarına hizmet etmek... Hep hizmet etmek!

O zaman iç sıkıntısının içine kin sızıyordu; alnı ağırlaşıyor, kızıl gözkapakları, boyun eğişini doğrulayarak düşüyordu.

Dikkati düşlerle dağılırken, salonda, piyano, değişik ülkelerden havaları artarda sıralıyordu; bu küçükhanımların aldıkları eğitimin ruhlarını daha bir güzelleştirdiğini, onları nişanlıları için daha çekici, daha istenir kıldığını düşünüyordu ve başı, kafatası kurşundan bir zırhlı başlığa dönüşmüş gibi ağırlaşıyordu.

Çevresinde yer alan her şey, tencereler, fırınlar, mutfak raflarının kusursuz keresteleri, banyonun aynaları ve lâmbaların kırmızı abajurları, her şey, ona bu şeyleri asla ulaşamayacağı bir yere koyan değere sahiplermiş gibi geliyordu; ütü, halı ya da çocukların üç tekerlekli bisikleti, ona kendisininkinden farklı bir hamurdan yapılmış varlıklara mutluluk vermek için yaratılmış gibi görünüyorlardı. Evin kızlarının giysileri bile, büyüleyici gövdelerini örttükleri ince kumaşlar, danteller, kurdeleler, aynı paraları ödeyerek satın alabileceği etkilerden farklı bir türdendi. Kendisininkinden farklı bir dünyada yer alan insan-

1. Barbara Cartland türü romanlar yazan Carolina İnverzio'nun bir romanının erkek kahramanı.

larla geçici olarak birlikte yaşamaktan kaynaklanan bu duyum, onu öylesine rahatsız ediyordu ki, umutsuzluk yüzünde bir yara izi gibi beliriyordu.

Hizmetçi olmasaydı ne olabilirdi? Her zaman hizmetçi!

Yüreğinden sağır bir yadsıma, canını yakarak yükseliyordu, içini öfkeyle dolduran görünmez bir hayâlete yanıt gibi. Yaşamı, hizmetçiliğe karşı tepeden tırnağa dirençliydi. Böyle bir bahtsızlık zincirini nasıl kıracağını bilemiyordu; ama kendi kendine, başına geleceği hiç mi hiç bilmeksizin, durmaksızın, bu durumun geçici olduğunu yineleyip duruyordu. Genç hanımlarının davranışlarını sürekli gözlemliyor, başlarını nasıl eğdiklerini ya da evlerinin girişinde arkadaşlarıyla nasıl vedalaştıklarını inceliyor, sonra da aynanın karşısına geçip anımsadığı selâmlama biçimlerini, el kol hareketlerini yineliyordu. Küçük bir odanın yalnızlığında yapılan bu öykünmeler, birkaç saat için dudaklarında ve ruhunda bir soyluluk, bir incelik duyumu bırakıyordu; o zaman önceki davranışlarındaki beceriksizliklerin, küçükhanım kopyası kişiliğinin zararına varolmuşlar gibi kendi kendine sitem ediyordu.

Birkaç saat boyunca vanilyalı bir kremanın hoş kokusu gibi etkili ve yumuşak bir incelikle sarhoş, boğazında en iyisinden, 'evet', 'hayır' tınıları hissediyor, boynunda mavi tilki kürküyle karşısında duran son derece güzel bir kadına yanıt vermekte olduğu yanılsamasını yaşıyordu.

Hizmetçi odası, sokulgan hayâletlerle doluyordu. Timsah renkli ipekle kaplı bir koltuğa oturmuş, 'Paris de France' kahvesine gitmek üzere ona veda etmeye gelmiş kız arkadaşlarını kabul ediyor, nişan töreninden söz ediyordu onlara. Anneciği bu yaz X'e tatile gitmesine izin vermiyordu, çünkü orada, 'yapışkanlığıyla peşini bırakmayan' şu meraklı S. ile karşılaşabilirdi. Ya da, alışveriş yapmaya gittiğinde sokakta gördüğü fotoğraflardaki gibi, lüks bir buharlı geminin güvertesinde hurma dalından bir koltuğa oturmuş, Palermo'nun gölleri gibi sakin bir denizde yol alıyordu. Bir Kodak fotoğraf makinesini yavaşça kucağına koyuyordu, o sırada, şapkası elinde ona doğru eğilmiş genç bir adam çekingenlikle konuşuyordu onunla.

Hizmetçi ruhu mutluluktan eriyordu. Tüm bunlar öylesi-

ne güzeldi ki, bir gün bunlara sahip olursa, iyilikseverliğinin sonsuz olacağını anlıyordu. Kendini bir kış akşamında, Sibirya sincabı bir kürk içinde, bir körün öksüz kızını aramak için karanlık ve dar bir sokaktan geçerken görüyordu. Bulduğunda ona yardım elini uzatıyor, onu evlat ediniyor ve bir gün öksüz kızı sosyeteye tanıtıyordu; o anda çok güzel bir genç kız oluyordu; hışırtılı ipek tüllerin altında açıkta kalan omuzları ve pırıl pırıl alnına dökülen kıvır kıvır saçları, badem gözlerinin zarafetiyle uyum içindeydi.

Tam o sırada, bir ses ansızın onu çağırıyordu:

– Hipolita... Çay servisini yapar mısın?..

Bir Cinayet

Erdosain ansızın başını kaldırdı ve Hipolita'nın az önce düşündüklerini biliyormuş gibi konuştu:

– Sen de... sen de çok mutsuz olmuşsun.

Erdosain kadının soğuk elini tuttu, dudaklarına götürdü. Hipolita konuşmasını ağır ağır sürdürdü:

– Bazan bu yaşam kötü bir düş gibi görünüyor bana. Senin yaşamını hissettiğim şu anda, bir zamanların acısını yeniden duyuyorum içimde. Her zaman, her yerde acılar var.

Biraz durduktan sonra,

– Acı çekmemek için ne yapmak gerek acaba? dedi.

– Çünkü acıyı içimizde taşıyoruz. Bir ara acının havada dolaştığını düşündüm... gülünç bir düşünceydi bu; ama herkesin, uyumsuzluğu içinde taşıdığı kesin.

Sustular. Hipolita yavaş yavaş saçlarını okşuyordu, birdenbire el başından ayrıldı ve Erdosain kadının elini dudaklarına bastırdığını hissetti.

Erdosain yanına oturarak fısıldadı:

– Söyle bana, beni bunca mutlu kılman için sana ne yaptım? Gökyüzünü ayaklarımın altına serdiğini anlamıyor musun? Kendimi hiç bunca yoğun biçimde mutsuz hissetmemiştim.

– Hiç kimse sevmedi mi seni?

– Bilmem, ama aşk bana hiçbir zaman şu olağanüstü tutkusunu hissettirmedi. Evlendiğimde yirmi yaşındaydım ve aşkın ruhsal bir şey olduğuna inanıyordum.

Bir an düşündü, ama hemen kalktı, ışığı söndürdükten sonra gelip divana Hipolita'nın yanına oturdu, sonra,

– Belki de mutsuz bir zavallıydım, dedi. Evlendiğimde, karımı henüz öpmemiştim. Bunu yapmak gerektiğini hiç hissetmemiş olduğum kesin; çünkü saflıkla, duyularımdaki soğukluğu birbirine karıştırıyordum, üstelik... bir genç kızı öpmemek

gerektiğine inanıyordum.

Hipolita karanlıkta gülümsüyordu. Erdosain şimdi dirsekleri dizlerine dayalı, çenesi avuçlarının içinde divanın kenarına oturmuştu.

Mor bir şimşek odayı aydınlattı.

Erkek ağır ağır sürdürdü konuşmasını:

– Benim anlayışıma göre bir genç kız saflığın kendisi gibiydi. Üstelik... gülmeyin... ben edepli biriydim... evlendiğimiz gece, karım yanan lâmbanın karşısında doğallıkla soyunurken, ben utanıp başımı çevirdim... sonra pantolonumla yatağa girdim...

– Gerçekten yaptınız mı bunu?

– Bunu söylerken Hipolita'nın sesinde küçümseme titriyordu.

Erdosain son derece gergin, gülmeye başladı:

– Neden yapmamış olayım? Bunu söylerken Topal'ı yandan seyrediyor, ellerini ovuşturuyordu. Bunu yaptım, daha ciddi başka şeyler de yaptım. Yapacağım şeylere gelince... 'Ahir zaman yaklaştı, geldi,' diyordu kocanız. Hakkı olduğunu sanıyorum. Elbette bu olaylar yaşamımın bir aptal gibi yaşadığım dönemine ait. Bunu size söylüyorsam, sizinle yatacak olursam bunu pantolonumu çıkarmadan yapmayacağımdan emin olasınız diye...

Hipolita bir an korktu. Erdosain bir yandan ellerini ovuştururken gözucuyla seyretmekten başka bir şey yapmıyordu. Hipolita olacakları önceden görerek ekledi:

– Kuşkusuz o zaman hasta olduğunuz için böyle yapıyordunuz. Benim hizmetçi olduğum zaman yaptığım gibi. İnsan boşlukta yaşıyor.

– Doğru, boşlukta... Tam üstüne bastınız. Evet, bana aptalmışım gibi davrandıkları bir dönemi anımsıyorum.

– Bu da mı var?

– Evet, yüzüme karşı... Bana küfreden adamın yüzüne bakakalıyordum; tüm kaslarım sonsuz bir yumuşaklıkta gevşerken, kendi kendime bunca alçalmaya ve korkaklığa katlanmak için ne zaman, ne yapmış olduğumu soruyordum. Çok acı çektim, o kadar ki, kaç kez gidip bir zenginin evinde uşaklık etmek

geçti içimden. Bundan daha fazla utanca katlanabilir miydim? İşte o zaman dehşete kapıldım, tüm yaşamım boyunca soylu bir amacım, büyük bir düşüm olmayacak, diye korktum; ama şimdi, sonunda yakaladım bu olanağı... Bir adamı ölüme yargıladım... Oturduğunuz yerde kalın... Yarın, karşı çıkmadığım için bir adam öldürülecek.

– Olamaz!

– Evet, kesin böyle olacak. Yalan adamının, daha önce size sözünü ettiğim adamın, tasarısını gerçekleştirmek için paraya gereksinimi var. Bu gerçekleşecek, çünkü ben gerçekleşmesini istiyorum. Yarın bana paraya çevrilecek bir çek verecek. Parayla döndüğümde adam öldürülecek.

– Hayır, olamaz böyle şey.

– Evet, dönmezsem öldürmeyecekler, çünkü para olmayınca cinayet yararsız... On beş bin peso... Bu parayla kaçabilirim... Toplumun canı cehenneme... insan kendi paçasını kurtarmalı... Anlıyor musunuz? Her şey benim katilliğime bağlı.

– Aman tanrım!

– Deney yaşansın istiyorum... Anlarsınız siz, kimi kararlar sizi Tanrıya dönüştürür. Epeydir kendimi öldürmeye kararlıyım. Az önce, size söylediğimde, kabul etseydiniz kendimi öldürecektim. Bir bilseniz, kendimi ne kadar büyük ve yakışıklı hissediyorum. Artık bana ötekinden söz etmeyin... Her şey kararlaştırıldı, içine düşeceğim uçurumdan zevk bile alıyorum. Anlıyor musunuz? Herhangi bir gün... hayır, gündüz değil, herhangi bir gece, bunca gülünç ve tutarsız şey canıma yettiğinde, çekip gideceğim bu dünyadan.

Hipolita'nın alnında bir çift kırışıklık oluştu. Kuşkusu kalmamıştı. Bu adam deliydi. Serüvenci ruhu, olabilecekleri önceden gördü, kendi kendine: "Bu aptalla birlikteyken sakınımlı davranmam gerek," dedi. Kolların mantosunun üstünde kavuştururken kuşku duyuyormuş gibi sordu:

– Kendinizi öldürecek cesareti bulacak mısınız?

– Sizin söylediğiniz gibi değil. Aslında ne yüreklilik, ne korkaklık diye bir şey vardır. İçimde, çok derinlerde, insanın kendini öldürmesiyle gidip bir dişini çektirmesi arasında bir fark yokmuş gibi bir duygu var. Böyle düşündüğümde içimi bir dingin-

lik sarıyor. Bir zamanlar, başka yolculuklar, başka ülkeler, başka bir yaşam düşlemiş olduğum kesin. İçimde ince ve güzel olan her şeyi arzulayan bir şey var. Kaç kez... yarın bankadan alacağım şu on beş bin pesoyla... Filipinlere... Ekvator'a gidebileceğimi, orada yaşamıma yeniden başlayabileceğimi, milyoner ve incelikli bir kızla evlenebileceğimi düşündüm kaç kez... Öğle saatlerinde, karaderili hizmetçiler bize portakal dilimleri sunarken, hindistancevizi ağaçlarının altında bir hamakta yatıyor olurduk. Ben hüzünlü hüzünlü denize bakardım... Biliyor musunuz?.. bu, nereye gidersem gideyim denize hüzünle bakacağımı söylüyor... bu hiçbir zaman mutlu olamayacağım inancı... başta beni deliye döndürdü... şimdiyse bunu kabullendim...

– Öyleyse şu deneyi yapmak ne işe yarayacak?

– Biliyor musunuz?.. kendi ruhumun derinliklerine hâlâ ulaşamadım... ama cinayet benim son umudum... Yıldız Falcısı bunu biliyor, çünkü bugün ona parayla birlikte kaçmamdan korkup korkmadığını sorduğumda bana şöyle yanıt verdi: "Hayır, şimdi değil, hayır... İç sıkıntınızı dağıtmak için buna herkesten fazla gereksiniminiz var..." İşi nereye vardırdığımı görüyor musunuz?

– Böyle bir şey hiç aklıma gelmezdi doğrusu. Onu Temperley'de öldürecekler değil mi?

– Evet, yine de... Ne bileyim ben! İç sıkıntısı... Siz iç sıkıntısının ne olduğunu bilir misiniz? İnsanın frengi gibi kemiklerine kadar işlemiş iç sıkıntısının ne demek olduğunu? Bakın, bundan dört ay önceydi: Kent dışında bir istasyonda tren bekliyordum. Üç çeyrek saat geç gelecekti... bu yüzden garın karşısındaki alana gittim. Bir sıraya oturduktan birkaç dakika sonra, küçük bir kız... dokuz yaşlarında, gelip yanıma oturdu. Gevezelik etmeye başladık... Beyaz bir okul önlüğü vardı üstünde... karşıdaki evlerden birinde oturuyordu... Yavaş yavaş kendimi tutamadan konuşarak sözü açık saçık konulara kaydırdım... Ama sakınımla... havayı koklayarak. Korkunç bir merak bilincimi ele geçirmişti. Küçük kız, yeni uyanmış cinsellik dürtüsüyle büyülenmiş beni titreyerek dinliyordu... ve ben yavaş yavaş... o sırada suratım bir canininkine benziyor olmalıydı... Makasçıların kulübesinden iki görevli dikkatle bana bakıyordu... kıza cin-

sellik gizini açıkladım, onu küçük kız arkadaşlarını baştan çıkarması için kışkırttım...

Hipolita parmaklarını şakaklarına bastırdı.

– Ama, ama siz bir canavarsınız!

– Şimdi öykünün sonuna geldim. Dehşet bir şey benim yaşamım. Kendime korkunç karışıklıklar çıkarmaya, günah işlemeye gereksinim duyuyorum hep. Bana bakmayın. Belki de... Görüyorsunuz... İnsanlar günah sözcüğünün anlamını yitirdiler... Günah bir kusur değildir... Sonunda günahın, insanın Tanrıyla onu birleştiren pamuk ipliğinden bağı kopardığı bir eylem olduğunun farkına vardım. Tanrı ona sonsuza dek sırtını dönmüştür artık. Günahtan sonra o adamın yaşamı, en saf ermişinkinden daha temiz olsa bile, artık bir daha Tanrıya ulaşamaz. Ben de, beni tanrısal merhamete bağlayan o ince bağı koparmak üzereyim. Üzgünüm. Yarından sonra yeryüzünde bir canavar olacağım. Bir bebek... bir cenin.,.. ana karnının dışında yaşama yetisi olan bir cenin olduğumuzu düşünün... hiç büyümeyen çok tüylü... küçücük... tırnaksız... insanların arasında insan olmadan yürüyor... kırılganlığı çevresindekileri dehşete düşürüyor... ama onu kaybettiği ana rahmine yeniden koyacak insan gücü yok. Yarın sabah bana olacak böyle bir şey işte. Sonsuza dek uzaklaşacağım Tanrıdan. Yeryüzünde bir başıma kalacağım. Ben ve ruhum, ikimiz de yalnız. Önümde sonsuzluk. Hep yalnız. Gece ve gündüz... Ve hep sarı bir güneş. Anlıyor musunuz? Sonsuzluk büyüyor... yukarıda tanrısal iyilikten uzaklaşmış, sapsarı güneş altında yalnız ve iki gözü de kör yürüyen ruh.

Boğuk bir ses yeri titretti ve birdenbire olağanüstü bir şey oldu. Erdosain dehşet içinde sustu. Hipolita önünde diz çökmüştü... Erdosain'in elini yakalamış öpücüklere boğuyordu ve karanlıkta bağırıyordu:

– Bırak, bırak beni bu zavallı elleri öpeyim! Sen yeryüzünün en mutsuz insanısın.

– Kalk ayağa, Hipolita. Ne kadar acı çekmişsin! Kalkınız... Lütfen...

– Hayır, ayaklarını öpmek istiyorum. –Erdosain, kadının kollarının bacaklarına sarıldığını hissetti.– Yeryüzünün en mut-

suz insanısın sen. Ne kadar acı çekmişsin, Tanrım! Ne kadar büyüksün... ruhun ne denli yüce![1]

Erdosain onu sonsuz bir yumuşaklıkla tutup kaldırdı. İçinin büyük bir acıma duygusuyla dolduğunu hissediyordu, kadını göğsüne bastırdı, alnındaki saçları düzeltti ve,

– Bir bilseydin... şu anda ölmek ne kolay olurdu. Gerçek bir oyun...

– Seninki ne yüce bir ruh!

– Ama senin ateşin var...

– Zavallı çocuk!

– Niçin? Şu anda tanrılara benziyorken... Yanıma otur. Böyle iyi misin? Dinle, küçük kardeş, tüm çektiklerim senin sözlerinle hafifledi. Bir zaman daha yaşayacağız...

– Evet, nişanlılar gibi...

– Ancak büyük gün geldiğinde karım olacaksın...

– Seni ne çok seviyorum! Ruhun ne güzel!

– Ve sonra yok olacağız.

Artık daha fazla konuşmadılar. Hipolita'nın başı Erdosain'in göğsüne düşmüştü. Gün ağarmak üzereydi. Bunu gören Erdosain, kollarındaki yorgun gövdeyi divanın üzerine bıraktı...

Kadın bitkin gülümsedi; az sonra Remo halının üzerine oturdu, başını divanın kenarına yasladı ve öylece kıvrılıp uyuyakaldı.

---

1. *Yorumcunun notu:* Daha sonra Hipolita Yıldız Falcısı'na şöyle diyecektir: Bana açıkladığı cinayet tasarısını kullanarak onu sizin elinizden kurtarmak düşüncesi aklıma geldiği anda, kendimi Erdosain önünde diz çökmüş buldum.

Bilinçaltının Duyumu

Yıldız Falcısı o akşam, çalışma odasının karanlığında kollarını kavuşturmuş, silindir şapkası alnına doğru yatık, kaygıyla düşünüp duruyordu. Yağmur pencerenin camlarını dövüyordu, ama o kafasındaki sayısız tasarılara dalmış olduğu için yağmuru dinlemiyordu. Üstelik ona tuhaf bir şey oluyordu.

İşlenecek cinayetin yaklaşıyor olması, normal zaman uzanımında bir başka özel zamanı hızlandırıyordu. Böylece varlığının iki zamanda duyarlı olduğu izlenimine kapılıyordu. Biri normal yaşamın tüm durumlarına özgü zaman, öteki yüreğinin atışlarında son derece gelip geçici ve ağır, derin düşüncelerle devinimsiz kalan parmakları arasından, bir sepetten suyun dökülmesi gibi akıp giden zaman.

Saatlerle ölçülen zamanın tutsağı olan Falcı, beyninden, baş döndürücü akışı bir sinema filmi gibi görüntüleri birbirine ekleyerek ve duyarlığını hem belirsiz, hem de yorucu biçimde yaralayan hızlı ve sonsuz öteki zamanın artarda geçtiğini hissediyordu, çünkü henüz bir düşünceyi açık seçik algılayamamışken kayboluyor, yerine hemen bir başkası geçiyordu. Öyle ki, bir kibrit ışığında saatine baktığında, yalnızca birkaç dakikanın geçmiş olduğunu görüyordu, oysa zihninde, iç sıkıntısıyla hız kazanmış aynı mekanik dakikaların hiçbir saatin ölçemeyeceği başka bir süresi vardı.

Bu duyum onu karanlıkta bir şey bekler durumda tutuyordu. Böyle bir durumda işlenecek herhangi bir hatanın, daha sonra onun için çok kötü olacağının ayırdındaydı.

Kafasını kurcalayan Barsut adında bir adamın öldürülmesi değil, bu eylemin gereksiz bir önem kazanmaması için alınması gereken önlemlerdi. Kuşkusuz kendine bir bahane hazırlamayı düşünüyordu, ama bu zor bir şeydi. Böyle karanlıkta düşünüp duran adamın kendisi olmadığı, o sırada kendisinin bir benzerini, kendi eksiksiz benzerini görmenin heyecanı içinde,

dörtgen bir yüz, kavuşturulmuş kollar ve alnına doğru yatırılmış silindir şapkalı benzerini seyretmekte olduğu duygusuna kapılıyordu. Yine de, kendisine onca içli dışlılıkla bağlı bu benzerinin düşüncelerinin, doğasına nüfuz edemiyordu. Çünkü o anda, var olma duygusunun gövdesinden daha fazla gerçekliğe sahip olduğunu düşünüyordu. Daha sonra, bu olguyu, 'Bu bir dakika bana bir yüzyıl gibi geldi', diyenler gibi, heyecanlarının zamanı ile mekanik zaman arasındaki farkın bilinciyle açıkladı.

Bu düşünme olanaksızlığı ötekilerden daha az önemli değildi, çünkü bir adamı yaşamından etmek, beş litre kanının dolaşımını durdurmak, tüm hücrelerini soğutmak, onu yaşamdan, beyaz bir kâğıdın üzerindeki lekeyi silgiyle tümden yok etmek gibi silmek, söz konusuydu. Bu çok ciddi sorun, bir an olsun aklından çıkmıyordu; bedensel varlığıyla kendini, saatlerin mekanik zamanının tutsağı gibi hissediyordu, ama aynı anda, eş biçimde gizemli benzeri, hiçbir saatin ölçemeyeceği öteki zamanın ağır ilerleyişinde, düşünceli, anlaşılması zor, ileride zekâsını hayretlere düşürecek kimbilir hangi bahaneler hazırlayarak açılıyordu.

Cinayet saatinin yaklaşmış oluşuyla, bunca farklı iki zaman kavramından, bir o kadar birbirine benzemez iki devinimsizlikten oluşan ikili bir düzene dönüşmüş olduğunun kesinliği, içini karartıyor ve onu karanlıkta dertop ediyordu.

Korkunç bir yorgunluk, kaslarındaki gücü, sağlam organlarının ve kemiklerinin eklemlerinin gücünü yok ediyordu.

Yağmur taş oluklarda, kurbağaların zincirleme tepkilerini harekete geçiriyordu. Ama eylem adamı olan kendisi, kemiklerini yumuşatmışlar gibi kaygıyla sıvılaşmış ve kalkması olanaksızmış gibi, kendi kendine, "Ben eylem adamı olan ben, orada, mekanik zaman uzamında, benim olmayan başka bir zamanın ritmiyle çırpınarak, önlemler gücünden yoksun, öylece durup duruyorum. Çünkü bir adam öldürmekle bir kuzuyu boğazlamak arasında hiç kuşkusuz bir fark yok; ama başkaları için aynı şey değil ve çok uzakta olsalar da, davranışım onlar için bir giz olarak kalsa da, bu anormal zaman onları bana yaklaştırıyor; sanki orada karanlıkta beni gözlüyorlarmış gibi, şöyle böyle kımıldayabiliyorum. Beni yararsız kılan sinirlilik zamanı ya

da düşüncelerini kendisine saklayan, beni olmayan düşüncelerimi ortaya dökeyim diye bir portakal gibi sıkan bilinçaltının Yıldız Falcısı. Yine de Barsut ölünce, yaşam sanki hiçbir şey olmamış gibi sürecek... Ve gerçekten de, cinayet ortaya çıkarılmazsa hiçbir şey olmamış gibi olacak.

Yeniden bir kibrit çaktı. Devingen gölge uçları odaya yayıldı. Bir dakika bile geçmemişti. Eşzamanlı düşünceleri, zamanın hiçliğinde başka koşullarda bir araya getirilmeleri aylar, yıllar gerektirecek olguları kavrıyorlardı. Tastamam kırk üç yıl yedi gün önce doğmuştu ve bu geçmiş, sürekli olarak şimdiki zamanda yok oluyordu; öylesine uçuverici bir şimdiki zamandı ki, hep bir sonraki dakikanın ya da saniyenin Yıldız Falcısı oluyordu. Şimdi yaşamı henüz var olmayan, ama bir buçuk saat içinde gerçekleşecek bir eyleme yönelmişti; yaşamı, dizginlenen gücü, saatlerin zamanına kaygı zamanının olağanüstü gerginliğini ileten bir yay gibi mekanik zamanın içine eğiliyordu.

Birini öldürmek olanağı olsaydı fırsatı kaçırmayacağını kendi kendine sayısız kez söylemiş olmasına karşın, ilgisini yeniden bu giz zamanlarına yoğunlaştırdı. Sonra birdenbire, çok sayıda idamın sağlayacağı ürküyle ayakta kalacak bir diktatörlük tasarladı; o anda duyduğu tiksinti duygusunu yok etmenin tek yolu, kendisini de yere serilmiş insanlar gibi kurşuna dizilmiş olarak düşünmekti. Gerçekten de, ovanın ortasında yere uzanmış bir adamın ufak tefek gövdesini gözünün önüne getiriyordu; ölünün boyunu, zorbalıkla yöneteceği toprakların binlerce kilometre uzunluğuyla karşılaştırdığında, bir insanın yaşamının hiçbir değeri olmadığından kesinlikle emin oluyordu.

Öteki toprağın altında çürüyecekti, kendisiyse, boyu toprakta sahip olacağı bölümün milyonda biri olan insan engelini bir kez ortadan kaldırdıktan sonra, tüm yengilere doğru yürüyecekti.

Sonra Lenin'i düşündü, ellerini ovuşturarak Sovyet komiserlerine şunları yineledi:

– Delilik bu. Kimseyi kurşuna dizmeden nasıl devrim yaparız?

Bu sözler Yıldız Falcısı'nın yüreğini sevinçle dolduruyordu. Gizli örgüte bu ilkeyi yerleştirecekti. Anasoyların gelecekte-

ki peygamberleri, acımasız bir siyasal ölçüte göre eğitileceklerdi ve umutları yeniden serpiliyordu. Sonra her yenilikçinin, geleneğin kişiliğine yerleştirmiş olduğu eski düşüncelerle savaşmak zorunda olduğunu, tüm güncel kararsızlıkların, getirilmesi gereken ilkeler ile daha önceden yerleşmiş olanlar arasındaki çelişkiden kaynaklandığını kabul etti.

Zaman dalgınlıkla bitiştirilmiş parmaklarının arasından akıyordu. Bugünün katili yarının fatihi olacaktı, ama o günü beklerken dünlerle yoğrulmuş bir şimdiki zamanın hırçın kötü niyetine katlanmalıydı. Öfkeyle kalktı. Yağmur hâlâ yağıyordu. Merdiven boşluğuna çıktı, orada, suyun ağır ve yavaş düşüşüyle titrettiği orman karanlığını tarayarak durdu. Uçurumlar, karanlıkta cansızca soluyan bir canavarın varlığının bir parçasıymış gibi görünüyordu. Islak toprak aşıboyası rengini almıştı... O, gecenin içinde, sapasağlam, büyük olayların düzenleyicisi bir insandı; yine de, hiçbir hayâlet, durumunu doğrulamak için gecenin yoğun karanlığından çıkıp gelmiyordu. O anda, eski zaman insanlarının aynı kararsızlıkları tanıyıp tanımadıklarını ya da Ölüm'ün kararlarına bir zırh kalınlığı verdiğini görüp sevinerek amaçlarının gerçekleşmesine doğru yürüyüp yürümediklerini düşünüyordu. Ama ölüm önemli miydi? Kendi kendine, felsefi bir varlık olarak onu ilgilendirebilecek tek şeyin birey değil, insan türü olduğunu söylüyordu; ama duyguları, kuruntularıyla onu kuşatıyor, iradesine karşın, ona her iki yabancı zamanda da gerekli olan zamanı ikiye bölüyorlardı.

Bir şimşek, iki dağımsı bulut kitlesinin arasındaki mavi alanları araladı.

Ebeyi-Gören-Adam sırılsıklam, saçları kıvır kıvır merdiven boşluğunun öteki ucunda durdu.

– Ah! Siz misiniz? dedi Falcı.

– Evet, benim. Size bir ayette geçen iki sözcükle ilgili şu yorum hakkında ne düşünüyorsunuz, diye sormak istiyordum: "Tanrının göğü." Bu Tanrının olmayan, başka göklerin olduğu anlamına geliyor açıkça...

– Peki kimlerin?

– Orada Tanrının olmadığı başka göklerin de olabileceğini söylemek istiyorum. Çünkü ayet şöyle devam ediyor: "Ve Yeni

Kudüs inecek gökyüzünden." Yeni Kudüs ne demek? Yeni Kudüs olunca yeni bir kilise mi olacak?

Yıldız Falcısı bir an düşündü. Olay onu ilgilendirmiyordu, ama ötekinin gözünde saygınlığım kurtarmak için yanıtlaması gerekiyordu, ve yanıtladı:

– Bizler, Tanrının ışığına ermiş olanlar, gizlice biliriz ki Yeni Kudüs, Yeni Kilise'dir. Bu yüzden Swedenborg şöyle der: "Madem ki Tanrı, kendini insan suretinde gösteremez ve madem ki geleceğini ve Yeni Kilise'yi kuracağını haber vermiştir; bunu yalnızca bu kilisenin öğretisinin kendisine inmesiyle yetinmeyip aynı zamanda, basın organlarından yayımlayacak bir insan aracılığıyla yapacağı açıktır. Ama siz, neden Kutsal Kitap'a aldırmadan, değişik göklerin var olabileceğine inanıyorsunuz?

Bromberg, kapının sundurmasına sığınarak, yağmurun titrettiği soluk soluğa karanlığa baktı, sonra:

– Çünkü, dedi, gökler hissedilir, aşk gibi.

Falcı şaşkın şaşkın baktı Yahudiye, öteki konuşmasını sürdürdü:

– Aşk gibi. Aşk içimizdeyse, meleklerimizin aşkımızı daha bir güçlendirdiklerini hissediyorsanız, nasıl yadsıyabilirsiniz onu? Aynı şey, dört gökyüzü için de geçerlidir. İncil'in tüm söylediklerinin gizemli olduğunu kabul etmemiz gerek, böyle olmasaydı Kitap saçma olurdu. Geçen akşam üzgün üzgün Vahiy'i okuyordum. Gregorio'yu öldürmek zorunda olduğumu düşünüyor ve kendi kendime insan kanı dökmeye izin olup olmadığını soruyordum.

– İnsan boğulunca kanı akmaz, diye karşı çıktı Falcı.

– 'Tanrının Göğü' bölümüne geldiğimde, insanların üzüntüsünün nedenini anladım. Kasvetli Kilise, 'Tanrının Göğü'nü yasakladı onlara... İşte bu yüzden insanlar bunca büyük günahlar işliyorlardı.

Bromberg'in çocuk sesi, karanlıklarda, onu gerçek cennetten kovmuşlar da yakınıyormuş gibi hüzünle tınlıyordu.

Yıldız Falcısı doğruladı:

– Düşlerimde benimle konuşan kanatlı adam, kasvetli kilisenin sonunun geldiğini söyledi...

– Öyle olsa gerek... çünkü cehennem her gün büyüyor. Kendini kurtaranlar onca az ki, cennet, cehennemin yanında, bir kum tanesinin okyanusun yanında olduğu denli küçük. Cehennem her yıl büyüyor ve insanlığı kurtarması gereken kilise şişkolaşıyor; cehennem, hüzünlü cehennem her gün büyüyor; onu küçültmenin hiçbir olanağı yok. Melekler kasvetli kiliseye, karnı su toplayan bir hasta gibi şişmiş kızıl cehenneme korkuyla bakıyorlar.

Yıldız Falcısı, tumturaklı bir tonla araya girdi:

– Bu yüzden Kanatlı Adam bana şöyle dedi: "Git, ermiş adam ve insanlara bunları bildir ve iyi haberi ver. İsa'ya karşı olanları yok et, Yeni Kudüs'le ilgili gizlerini Bromberg'e anlat."

Yıldız Falcısı birdenbire arkadaşının koluna girerek sordu:

– Ruhunun meleklerle konuştuğunu, onlara yollarda beyaz ekmek verdiğini, kulübenin kapısı önüne oturtup ayaklarını yıkadığını anımsıyor musun?

– Anımsamıyorum.

– Öyleyse anımsamalısın. Sonra Efendimiz sana ne der anımsamadığını öğrenince? Yeni Kilise'nin Meleği bana, senin ruhunun hesabını sorarsa ben ne derim? "Benim sevgili oğlumun, dindar Alfon'un bu hali ne?" diye sorduğunda ben ne derim ona? Kabasaba biri olduğunu mu? Meleklerinki gibi bir yaşam sürdüğün zamanları unuttuğunu ve her gün, bir köşede oturup bir katır gibi osurduğunu mu söyleyeceğim?

Çok kötü sinirlenmişti Bromberg; karşı çıktı:

– Ben osurmam!

– Evet osuruyorsun hem de sesli... ama önemi yok... Kilise'nin Meleği, ruhunun gerçek dindarlıkla yanıp tutuştuğunu, Babil Kralının düşmanı olduğunu ve Efendimizin buyruğuyla yeryüzünde Yeni Kilise'yi kuracağını biliyor.

İncir yapraklarına düşen yağmurun pıtırtısı duyuluyor; koyu, yumuşak karanlık, ıslak bitki soluğunu gecenin içinde titretiyordu. Bromberg bir kehanette bulundu tüm ağırbaşlılığıyla:

– Ve Papa, şaşkın Papa'nın kendisi bile, yalınayak sokağa uğrayacak ve herkes korkuyla uzaklaşacak ve Kutsal Koyun geçerken yol boyunca kapı ve pencerelerin çerçeveleri çiçeklerle süslenecekler.

– Kesinlikle, diye sürdürdü Yıldız Falcısı. Ve kapısı aralık gökyüzünde nedamet getirmiş günahkârlara, Yeni Kudüs'ün altın yaldızlı kapıları görülecek. Çünkü Tanrının aydınlığı öylesine sonsuz ki, sevgili Alfon, hiçbir insanoğlu kemikleri sünger gibi yumuşayıp yıldırım çarpmış gibi yere düşmeden, bu ışıkla doğrudan ilişkiye geçemez.

– İşte bu yüzden insanlara İncil'in son kitabıyla ilgili yorumumu vereceğim, sonra tövbe etmek, Tanrıya onlar için yakarmak üzere gidip bir dağda yaşayacağım.

– Kesinlikle Alfon, kesinlikle böyle yapacaksın, ama şimdi git biraz uyu, çünkü benim düşünmem gerek; şimdi kanatlı adamın gelip kulağıma birşeyler söyleme saati. Senin de uyuman gerek, uyumazsan lânetli adamı boğacak gücün olmaz.

– Babil Kralını da.

– Evet, onu da.

Ebeyi-Gören-Adam ağır ağır uzaklaştı oradan. Falcı eve girdi; girişin bir yanındaki tek basamağı çıkarak, eğik kanadı o yana uzanan çatıyı tutan kalasların boydan boya uzandığı çok dar ve uzun bir odaya girdi.

Sıvaları dökülmüş duvarlarda hiçbir süs, kabartma yoktu. Bir köşede Gregorio Barsut'un bavulları duruyordu; yuvarlak bir pencerenin altında kırmızıya boyanmış ağaç bir karyola vardı. Düzeltilmemiş yatakta siyah bir battaniye, beyaz çarşaflara uyumsuzca dolanıyordu. Falcı, düşünce içinde yatağın ucuna oturdu. Kabanı, kıllı göğsünü açıkta bırakarak aralandı. Parmaklarını kalın sarkık bıyıklarına aşağıdan yukarı dirgen gibi geçirip kaşlarını çatarak köşedeki bavulu seyretmeye koyuldu.

Düşüncesini, duyumlarının tek ritmliliğini bozacak, ona Barsut'u öldürmeye karar vermeden önceki ruh halini yeniden kazandıracak bir dış yeniliğe atlatmak istiyordu.

– Yirmi bin peso, diye düşündü, genelevleri ve koloniyi kurmaya yarayacak yirmi bin peso... koloniyi...

Yine de açık seçik göremiyordu. Düşünceler gölgeler gibi kaçıyordu ondan; yatışmak bilmeyen gerginliği yüzünden bulanıklaşan düşünceleri her tür yoğunlaşmayı yararsız kılıyordu. Birdenbire elini alnına vurarak neşelendi, kalkıp odada duran bir sandığı sürükleyerek yakındaki tavanarasına çıktı. Kapağı iyice

kapanmayan demir çemberli sandıktan tozlar uçuşuyordu.

Kabanımn kollarının, beyaz tozlara bulanmasına aldırmadan sandığı açtı. İçinde kurşun askerler, tahta bebeklere karışıyordu; şeytanlar, minicik generaller, palyaçolar, prensesler, kırık boyunlu, kurbağa ağızlı garip şişko canavarlarla doluydu sandık. Bir sicim parçası buldu, köşeye gitti; ipi, iki duvarı doğal bir açıyla üçgen oluşturacak biçimde birleştirecek iki çiviye bağladı. Sonra sandıktan birkaç kukla aldı ve yatağın üstüne attı. Her birinin boynuna bir parça ip bağladı. Bu işe kendini kaptırdığı için, şiddetini artıran yağmuru açık küçük pencereden içeri savuran rüzgârı fark etmedi.

Coşkuyla çalışıyordu. Küçük bebeklerin boyunlarını, her defasında biraz daha kısa kestiği iplerle bağladıktan sonra hepsini köşeye götürdü ve iki duvar arasına gerdiği sicime boyunlarından astı. Bu uğraşı bitirince, geriye çekilip yapıtını seyretti. Boyunlarından asılı beş bebek, pembe duvardan kukuletalı gölgelerini devindiriyorlardı. İlki pantolonunu indirmiş, ama siyah beyaz pötikareli bir gömlek giyinmiş küçük bir soytarıydı; ikincisi, kıpkırmızı dudaklı çikolata renkli bir figürindi. Karpuz kafası küçük soytarının ayakları hizasındaydı. Üçüncüsü, daha da aşağıda, göbeğine bir bando zili çivilenmiş, maymun suratlı mekanik bir soytarıydı; dördüncüsü mavi karton hamurundan bir denizciydi. Beşincisi, soylu yakasının V biçimindeki beyaz oyuntusunda bir yara izi görülen burunsuz bir Zenciydi.

Yıldız Falcısı yapıtını hoşnutlukla seyretti. Sırtı lâmbaya dönüktü ve kara gölgesi boylu boyunca tavana kadar uzanıyordu. Yüksek sesle konuştu:

– Sen soytarı, sen Erdosain'sin; sen şişko, sen Altın Arayıcısı; sen palyaço, sen Pezevenksin; ve sen Zenci, sen Alfon'sun. Tamam, anlaştık.

Söylevini bitirdikten sonra, Barsut'un bavulunu duvarın oradan çekerek bebeklerin karşısına getirip üstüne oturdu. Aralarında sessiz bir diyalog başladı. Soruları o soruyordu; yanıtları, gözlerini sorguladığı bebeğe diktiğinde yine kendi içinden veriyordu.

Düşüncesi şaşılası bir duruluk kazanmıştı. Düşüncelerini, tüm kişiliği, derin düşüncelerinin ritmini gizemli bir coşku sar-

sıntısına uydurması zorunluymuş gibi, titreşimli ve kesintisiz bir telgraf dizgesi biçiminde açıklamak istiyordu.

Düşünüyordu.

"Zehirli gaz fabrikaları kurmak gerek. Bir kimyacı bulmalı. Hücreler. Otomobil yerine kamyon. Kalın tekerlekli. Sıradağlarda, Cordillera'da bir koloni, uçsuz bucaksız. Ya da hayır. Evet. Hayır. Bir de Parana kıyılarında bir fabrika. Çelik, krom, nikel karışımı zırhlı otomobiller. Zehirli gazlar önemli. Devrimi dağlarda, Chaco'da başlatmalı. Genelevlerin olduğu her yerde mülk sahiplerini öldürmeli. Katil çeteleri, küçük uçaklarla. Her şey yapılabilir. Her hücrede telsiz telgraflar. Dalga boyları ve kodları eşzamanlı, değişebilir. Su gücüyle elektrik üretimi. İsveç türbinleri. Erdosain haklı. Yaşam ne kadar büyük! Ben kimim? Hıyarcıklı veba ve döküntülü tifüs basilleri fabrikası. Fransız ve Rus devrimleri karşılaştırmalı araştırmalar akademisi kurulabilir. Bir devrimci propaganda okulu. Sinema önemli bir öğe. Dikkat etmeli. Sinemacılığa bir göz atmalı. Erdosain bu dalı incelesin. Devrim propagandasını sinemayla yapmak. Tamam."

Şimdi düşüncesinin ritmi yavaşladı. Kendi kendine şöyle diyordu: "Bendeki bu devrim coşkusunu her bilince ayrı ayrı nasıl yerleştirmeli? İşte, işte sorun bu. Hangi yalan ya da gerçekle? Zaman ne denli hızlı geçiyor! Ve ne hüzünlü! İşte bu yüzden zaman kesin. İçimde onca hüzün var ki, ötekiler bilseler şaşarlardı. Üstelik her şeyi ayakta tutan benim, her şeyi."

Divanda bacaklarını büküp oturdu. Üşüyordu. Şakağındaki damarlar hızla atıyordu.

"Zaman akıp gidiyor. İşte, işte. Ve kendini bırakan herkes çuvallar gibi devriliyor. Kimse uçmak istemiyor. Bu eşekleri uçmak zorunda olduklarına nasıl inandırmalı? Yine de yaşam başkadır. Ötekilerin algılayamayacakları kadar başka. Ruh yetmiş kilo etin içinde devinen bir okyanus gibi. Et de uçmak ister. İçimizde her şey, bulutlara kadar uçmak, bulutlar ülkesini gerçek kılmak ister... ama nasıl? Hep bu 'nasıl?' dikiliyor karşıma, ben... ben burada, onları ben doğurmuşum gibi severek onlar için acı çekiyorum; çünkü bu insanları seviyorum. Hepsini seviyorum. Başka bir biçimde var olmaları gerekirken, öylece ne-

densiz varlar yeryüzünde. Ama ben onları seviyorum yine de. Şu anda bunu hissediyorum. İnsanlığı seviyorum. Çok ince ipliklerle yüreğime bağlanmışlar gibi tüm insanları seviyorum. Bu ince iplerle kanımı, canımı çekip alıyorlar, ama her şeye karşın, yine de içimde onca can var ki, milyonlarca milyonlarca çoğalsınlar, onları daha da seveyim, yaşamımı onlara sunayım istiyorum. Evet onlara sunayım, sigara sunar gibi. Şimdi İsa'yı açıklayabiliyorum kendime. Ne çok sevmiş olmalı insanlığı! Ben çirkinim. Kocaman yüzüm çirkin. Oysa yakışıklı olmalıydım, bir tanrı kadar yakışıklı. Kulağım lahana yaprağına benziyor; burnum bir yumrukta kırılması gereken kocaman bir kemiğe. Ama bunun ne önemi var, insanım ya, bu yeter. Üstelik yengiler kazanma gereksinimi duyuyorum. İşte böyle. Gene de kadınların en güzelinin aşkı için bile düşüncelerimin bir tekini vermezdim."

Az önceki kimi sözler birdenbire belleğinden geçiyor, Yıldız Falcısı kendi kendine,

"Neden olmasın?.. Erdosain'in dediği gibi toplar üretebiliriz. Yöntem basit. Üstelik, bin atış yapacak kadar dayanıklı olmaları gerekmez. Bu kadar zaman sürecek devrim başarısız olurdu zaten."

İçinde sözler sustu. Karanlıkta, kafatasının içinde, boşluğu aşan, hangarları birleştiren kalaslarıyla loş bir sokak açılıyor. Kömür tozundan bir sisin ortasında yüksek fırınlar, korkunç zırhlara benzeyen soğutma aygıtları tüm uzamı kaplıyor. Ateş bulutları zırhlı ağızlardan fırlıyorlar. Daha uzakta, sık ve girilemez orman uzanıyor.

Yıldız Falcısı kişiliğini bulduğunu, tuhaf bir zaman duyumunun onu büyülediğini hissediyor.

Düşünüyor, bir nikel çelik alaşımı üretebileceğini, bununla takma borulu toplar yapılabileceğini düşünüyor. Neden olmasın? O anda düşüncesi engellerle rahat rahat oynuyor. Bu koşullarda, genelevlerden gelen parayla cumhuriyetin dört bir tarafında yok pahasına topraklar satın alınabilirdi. Loncanın üyeleri, tahıl siloları inşa ediyorlarmış gibi yaparak, beton top yuvaları inşa edebilirlerdi.

Ülkede devrimci bir ordu yaratma olanağı onu coşturuyor-

du. Bu ordu bir telsiz telefon sinyaliyle başkaldırabilirdi. Neden olmasın? Çelik, krom, nikel. Bu sözcükler bir büyü gibi patlıyorlardı imgeleminde. Çelik, krom, nikel. Her hücrenin şefi, bir top bataryasıyla ilgilenecekti. Neler gerekirdi üç aşağı beş yukarı? Topların beş yüz, dörtyüz mermi atmaları. Bir de makineli tüfekli otomobiller. Neden olmasın? On adama bir makineli tüfek, bir otomobil, bir top. Niye denemeyelim?

Gecenin karanlığında kor gibi kızarmış ve iki sütun arasına yerleştirilmiş çelik bir yumurta, sivri tarafını yavaş yavaş kubbeye doğru eğiyor. Hidrolik pistonla çalışan bir Bessmer değiştirgeciydi bu. Çelik yumurtanın sivri ucundan, kıvılcım ve yakıcı alevler püskürüyordu. Çeliğe dönüşen demirdi bu, alttan yüzlerce atmosfer basınçlı hava veriliyordu. Çelik, krom ve nikel. Neden denenmesin? Düşüncesi yüzlerce ayrıntı üzerinde odaklanıyordu. Bir süre önce, içinden bir ses ona sormuştu:

"Neden insan mutluluğu bunca az yer kaplıyor?"

Bu gerçek, yaşamını hüzünle dolduruyordu. Dünya yalnızca birkaç kişiye ait olmalıydı. Bu birkaç kişi, dev adımlarla ilerlemeliydi.

İşleri özellikle karmaşıklaştırmalı, ama apaçık da görmeli. Önce Barsut'u öldürmeli, sonra genelevi açmalı... ama cesedi nasıl ortadan kaldırmalı? Onun gibi birinin, bir top yapmaya, çelik, krom, nikel üretmeye kalkışan bir adamın, bir cesedi ortadan kaldırmak söz konusu olduğunda bunca kuşkulara düşmesi aptalca değil mi? Bunu düşünmesine bile gerek yoktu. Yakacaklardı... 500 derece yeterli olurdu cesedi bir fırında yok etmek için. Yalnızca 500 derece.

Zaman ve yorgunluk zihnini ele geçiriyordu. Düşünmek istemezken, birdenbire isteği dışında bir içses, onu biraz oyalamak için fısıldıyor:

"Devrimci hareket cumhuriyetin tüm kentlerinde aynı anda başlayacak. Saldırıp kışlaları ele geçireceğiz. Karşı koyabilecek herkesi kurşuna dizmekle başlayacağız. İşe girişmeden birkaç gün önce, başkente birkaç kilo döküntülü tifüs ve hıyarcıklı veba basili serpiştirilecek. Gece, pırpırlı uçaklarla. Kente yakın bir hücre demiryolları bağlantılarını kesecek. Trenlerin ne girmesine ne çıkmasına izin vereceğiz. Bir kez başkent ele geçiril-

diğinde, telgraflar susturulup yöneticiler kurşuna dizildiğinde iktidar bizim olacak. Tüm bunlar gerçekleşebilir bir delilik. İnsan bir şeyi gerçekleştirmek üzereyken, her zaman bir düş, neredeyse bir uyurgezerlik havaküresinde yaşar. Yine de, bu şeylere doğru öylesine hızlı bir yavaşlıkla yönelir ki, elde ettiğinde her şey şaşırtıcı görünür ona. İstek ve para sahibi olmak yeter... Biz, hücrelerden bağımsız olarak bir katil ve haydut çetesi oluşturabiliriz. Orduda kaç tane pırpırlı uçak olabilir? Ama, bir kez haberleşme ağı susturulunca kışlalar saldırıyla ele geçirilip komutanlar kurşuna dizildiğinde, tüm bu düzeneği kim işletecek? Bu ülke eğitimsiz insanlar ülkesi. Kurşuna dizmek en iyisi. Evet, bu kaçınılmaz. Ancak terör ekersek, bize saygı gösterirler. İnsanoğlu böyledir işte: Korkak. Bir hafif makineli... Bize karşı savunma güçlerini nasıl örgütleyecekler? Telgraf ve telefonlar kesilip demiryolları ulaşıma kapatılınca... On adam, on bin kişilik bir topluluğu korkuyla yıldırabilir. Yeter ki bir makineli tüfekleri olsun. Bu ülkede on bir milyon insan yaşıyor. Kuzeyden, çay plantasyonlarından bize katılırlardı. Tucuman ve Santiago del Este şekerkamışı ekim alanlarından araç gereçlerle... San Juan ve yarı komünistleri... Karşımızda yalnızca ordu olacak. Kışlalara gece saldırılabilir. Bir kez cephanelik ele geçirilip komutanlar kurşuna dizilip çavuşlar asıldı mı, on kişiyle bin askerlik kışlayı ele geçirebiliriz. Bir makinelitüfek olması koşuluyla. Çok basit. Ya bombalar, bombaları ne yapacağım? Eşzamanlı bir şaşkınlık yaratmak yeter, tüm ülkede, kent başına on adam ve tüm Arjantin bizim olur. Askerler genç insanlardır, bizi izleyeceklerdir. Onbaşılar subay olacaklar ve Amerika'nın görüp göreceği en inanılmaz ordu bizim olacak. Neden olmasın? San Martin Bankasına, Rawson Hastanesine, Montevideo'daki Martelli Ajansına yapılanlar nedir? İşte üç gözü kara gazete satıcısı, bir kentin çanına ot tıkadılar."

Yaman bir kin hızla yayıldı damarlarına. Saldırı konumunda gerilen iriyarı gövdesinde kanı gürül gürül dolaşıyordu. Hiç olmadığı denli güçlü hissediyordu kendini, idam mangasında yer alacak birinin gücüne sahipti.

Elektrik ışığı, fırtınanın yoğun yük boşaltımlarıyla titreşiyordu, ama sırtını yatağa dayayıp valizin üstüne bağdaş kurup

oturmuş, çenesi avucuna gömülmüş, dirseği dizine dayalı Yıldız Falcısı, gözlerini, yırtık pırtık gölgeleri pembe duvarda titreyen bez kuklalardan ayırmıyordu.

Arkasında, çatı penceresinden giren yağmur, yerde bir birikinti oluşturuyordu; sorular ve yanıtlar sessizlikle iç içe giriyor ve bazan bir kırışık Falcı'nın alnını karartıyordu. Sonra, köşeli yüzünde kıpırtısız gözleri, isteklerine uygun bir yanıta hafif bir göz kırpılışıyla boyun eğiyordu.

Gün ağarıncaya kadar böyle kaldı, sonra üstüne oturduğu valizden kalktı. Lâmbanın ışığı altında asılmış beş adam gibi sallanan beş bebeği küçük odanın yalnızlığında bırakarak sırtını döndü alaycı bir havayla.

Bir an düşündü, sonra aceleyle merdiveni indi, girişten uzaklaşıp Barsut'un bulunduğu yapıya yöneldi, geniş adımlarla yürüyordu.

Yağmur yağmıyordu artık. Paramparça bulutlar arasında kalan boş bir alanda son ayın bir parçası görünüyordu.

Tanrı Esini

Bu işler olurken, Ergueta, Mercedes Yoksullar Yurdunda, daha sonra 'Tanrıyla Tanışma' diye adlandıracağı bir döneme giriyordu. Olaylar aşağıda anlatıldığı gibi oldu:

Sabah erken uyandı, koğuştaydı. Ayın ışığı, yüzü, karşıdaki duvarın sıvasında mavi üçgen bir aydınlık bırakıyordu. Parmaklıklar arasından, açık pencerenin çerçevesiyle bölünen gökyüzü görünüyordu, gözenekli ve metilen rengine çalan bir alçı mavisi renkte kuru bir gökyüzü. Parmaklıkların demir örgüsünde, bir yıldızın su iplikçikleri titreşiyordu.

Ergueta pek kaygılı olmamasına karşın bilinçli olarak burnunu kaşıdı. Bir deliler koğuşunda olduğunu anlamıştı, ama 'bu onu ilgilendirmeyen bir konuydu."

Kaygılıydı, çünkü ruhunu bir hücreye kapatmışlardı, ama gerçekte bu yere kapatılan gövdesiydi. Doksan kilo çeken ve o anda açıklanamaz bir kinle, genelevlerde sürüklemiş olduğunu anımsadığı gövdesi. Elinde olmadan, hoşlanmış olduğu duyumsal yaşantı bir seyirlik gibi gözlerinin önünden geçiyordu. Ama ruhunun bu çıldırmış et yığınıyla ne işi vardı?

Bu gerçeklik, ruhu için öylesine açıktı ki, doktorların farkı henüz görmemiş olmalarına şaşıyordu.

Ergueta buluşuyla büyülenmiş gibiydi. Artık bir insan değildi o, bir ruh, 'saf bir ruh duyumu'ydu. Bu ruhun dış kenarları, sonsuz uzamda bulutlar gibi belirgin biçimde, gövdesinin etle kemiğinden ayrı görünüyordu.

Kendini hafiften neşeli hissediyordu. Şu son gecelerde, gövdesinden onu bir giysi gibi terk ederek uzaklaşabileceğinden kesin emin olmuştu. Bir kez anlayınca bu kesinlik onda hafif bir korku uyandırmıştı. Hatta bazan derisiyle yalnızca ruhunun kenarlarıyla temas halinde olduğu izlenimindeydi; öylesine ki, düşüşleri yaklaşan gövdesinin ve teninin dengesi midesini bulandırıyordu. Bir asansörle son hızla iniyormuş gibiydi.

Ayrıca, bu gövdesini terk etme istenci onu korkutuyordu; çünkü onu ortadan kaldırırlarsa geri döndüğünde gövdesine nasıl girebilirdi. Hastabakıcının ip kaçkını bir yüzü vardı, gelecek 'toplantı' için kelepserlerden söz etmiş olmasına karşın, kendini tümden güvenlikte hissetmiyordu. Ama bu ilk izlenim geçince kırılgan bir çocuk olduğuna inanmak hoşuna gitti. Yatağında oturmuş, doksan kilo çeken gövdesini istediği yere gidebileceğine inandırarak yatıştırmaya çalışırken, oynadığı güldürüye kendisinin de gülmesine engel olmuyordu bu durum. Ama hayır... oynamak söz konusu değildi. İyiliği, bunu kabul edemiyordu. Kendini böyle, iyi yüreklilikle bunca dolu hissetmek güzel bir şeydi. Merhameti, kentin çatıları üstünde bir bulut gibi, dünyanın üstüne açılıyordu.

Gövdesi her defasında biraz daha küçülüyordu.

O anda, gövdesini bir sandığın dibinde görüyordu; evlerin beyaz kübleri arasında, akıl hastanesi başka bir kübdü. Sokaklar, gölgenin çarşafları ve Güney Demiryollarının trafik lâmbalarının yeşil ışıkları arasında mavileşiyor; zaman var olmaktan çıkarken, uzam, suyun bir sünger tarafından emilmesi gibi gövdesine giriyordu.

Göksel yükseklik gelip mutluluğuna katılıyorlardı. Ergueta, kendi dışında bir gücün isteğiyle dinginlik duyuyor, kendisi için dopdolu bir iyilik hissediyordu.

Çünkü her kuru bataklığın, bir gün Tanrının gönderdiği yağmurdan yararlanması gerekiyordu. Sevecenliğinin yönelmekte olduğu yeryüzünün mavi havayla kaplı yeşilimsi yuvarlak dış yüzeylerini görüyordu. Ve sessiz kalması doğal olmadığı için, yalnızca,

– Şükürler olsun, sana şükürler olsun Tanrım, diyebiliyordu.

Hiçbir merak duymuyordu. Boyun eğiş, alçakgönüllülüğünü güçlendiriyordu.

Birdenbire kadifemsi gökyüzünde kaya katmanları fark etti. Gece olmasına karşın, altın renkli bir ışık, taşları yıkıyordu ve göğün maviliği, altın renkli tepelerin derin yarıklarına dökülüyordu. Yeniden gövdesine dönen Ergueta, alıcı kuş profiliyle gözleri bir noktaya dikili, sakınımlı adımlarla ilerledi.

Doğal olarak kendini dingin hissetmiyordu, çünkü gövdesi sayısız kez günah işlemişti; o andaki ciddi görünümüne karşın yüzünde hâlâ enerjik çizgiler, gençliğinde kenar mahalle çetelerine katıldığı zaman öykündüğü kötü gençlerin kıyıcı ifadesi vardı.

Ama ruhu tümüyle pişmandı, belki de bu yeterliydi; bu da kendi kendisine şöyle söylemesine engel olmuyordu:

"Efendimiz benim şu berbat halimi görse ne derdi? Nasıl karşısına çıkabilirim? (Farkında olmadan çizmelerine bakarken boyalı olmadıklarını gördü, bu da şaşkınlığını artırdı.) Tanrı bu halini, şu kumarbaz ve pezevenk suratını görseydi ne derdi? Bana günahlarımın hesabını sorardı... Yaptığım bütün hinoğluhinlikleri anımsardı... Ya ben ona ne yanıt verirdim? Bilmediğimi söylerdim... Ama bunu ona nasıl söylerim!.. Tüm peygamberlere varlığının kanıtını bırakmış olan ona?"

Yeniden boyasız ve kötü durumdaki botlarını incelemeye koyuldu.

"Evet, bana şöyle diyecek:

'Rezilin teki oldun şimdiye kadar... İşe yaramaz bir sefil... üstelik üniversiteye de gittin... zamanını eşeklikler yaparak geçirdin; sana vermiş olduğum ölümsüz ruhu, eğlence düşkünlüklerinle kirlettin; koruyucu meleğini kerhanelerde dolaştırdın; o, senin koca obur ağzından lânetler dökülürken arkandan durmuş ağlıyordu...'

"İşin kötüsü bunları yadsıyamayacağım... Onun önünde günahlarımı nasıl yadsırım? Tanrım, ne berbat bir durum!"

Gökyüzü başının üstünde mavi alçıdan bir kubbe gibiydi. Uzak gezegenler yörüngelerinde portakallar gibi dönüyorlardı; Ergueta, altın renkli taşlık araziyi alçakgönüllülükle seyretti.

Birdenbire büyük bir huzursuzluk alçakgönüllülüğünün tadını kaçırdı. Başını kaldırdı, solunda, on adım ileride devinimsiz duran Tanrının oğlunu, Efendimiz Hazreti İsa'yı gördü.

Mavi bir tünik giymiş Nasıralı, badem gözünün dinginlik içinde parladığı süzgün profilini ona çevirdi.

Ergueta sonsuz bir mutsuzluk hissetti; diz çökemiyordu, "çünkü bir 'beyefendi' her zaman araya bir uzaklık koyar" ve Yahudi bir marangozun önünde diz çökmezdi. Ama bir hıçkırığın ruhunu parçaladığını hissetti ve birbirine kenetlediği elleri-

ni sessizce susup durmakta olan Tanrıya doğru uzattı.

Tüm yüzsüzlüğünün onun karşısında eridiğini hissediyordu.

Öylece suskun, kayaların ortasında kımıldamadan duran İsa'ya bakıyordu. Ergueta'nın gözleri yaşlarla doldu. Tanrıya onu ne çok sevdiğini göstermek için kavga edecek birinin olmadığına üzülüyordu; sessizlik ona ansızın öyle katlanılmaz göründü ki, korkunç yorgunluğunu yenerek, alçakgönüllülükle yalvardı:

– İnanınız bana... size, sizi çok sevmediğimi söylemek bana garip geliyor. Farklı olmak isterdim, ama elimden gelmiyor.

İsa ona bakıyordu.

Ergueta ona sırtını döndü, üç adım ilerledi sonra birdenbire döndü ve durdu.

– Her türlü günahı işledim... her türlü günahı ve hinoğ... aşırılıklar... yaptım... nedamet getirmek isterdim, ama yapmıyorum... *diz çökmek isterdim*... kuşkusuz... Efendimizin ayaklarını öpmek, sizin için çarmıha gerilmek... Ah! söylemek istediğim, ama anlatamadığım şeyleri bilseydiniz... Sizi yine de seviyorum... çünkü, kuşkusuz, erkek erkeğe konuşmak için buradayız değil mi?

İsa ona bakıyordu.

Ergueta bir an sustu, sonra kızararak çekine çekine mırıldandı:

– Çarmıhtayken canınız çok yandı mı?

Yeni bir gülümseme İsa'nın yüzünü güzelleştirdi. Ergueta kendinden geçmiş haykırdı:

– Ah! Ne kadar iyisiniz! Ne iyisiniz! Bana, benim gibi bir günahkâra gülümsemeklütfunda bulundunuz... Farkında mısınız? Gülümsediniz. Yanınızda, inanın bana, kendimi yeniyetme bir genç, bir 'velet' gibi hissediyorum. Size, tüm yaşamım boyunca tapınmak, sizin koruma görevliniz olmak isterdim. Artık günah işlemeyeceğim; size inanmayamn vay haline... Canına okurum...

İsa ona bakıyordu.

O zaman Ergueta, en iyi yanını ortaya koymak isteyerek,

– Önünüzde diz çöküyorum, dedi.

Birkaç adım attı ve İsa'nın önüne geldi, başını eğdi, bir dizi-

ni yaldızlı taşlara koydu, tam secdeye varacaktı ki, İsa parçalanmış elini ona doğru uzatıp omzuna koyarak,

– Haydi git, yolumdan ayrılma ve bir daha günah işleme, çünkü ruhun Efendimizi öven meleklerinki kadar güzel.

Konuşmak istedi Ergueta, ama çoktan boşluk ve sessizlik başdöndürücü bir biçimde sarmıştı dört bir yanını. Tanrının bilgisine erdiğini anladı. Bu çok açıktı. Yarı karanlık koğuşta çınlayan sesleri dinlemek için arkasını döndüğünde, doğuştan dilsiz bir deli şaşırmış bir halde ona bakarak bağırdı:

– Gökyüzünden geliyor gibisin.

Ergueta şaşkınlıkla ona baktı.

– Evet, çünkü başının üstünde bir ışık çemberi var, ermişlerinki gibi.

Ergueta hafiften korkuya kapılıp duvara yaslandı.

O ana kadar susan tek gözlü deli bağırdı:

– Mucizeler... Mucizeler yaratıyorsun. Dilsizin dilini çözdün.

Konuşmalar, günlerini nasırlı ve yıpranmış parmaklarıyla olmayan bitlerini kırarak geçiren üçüncü bir deliyi uyandırdı. Sakallı ve solgun yüzünü onlara çevirerek Ergueta'ya,

– Sen ölüleri diriltmeye geldin... dedi.

– Ve iki gözü görmeyenleri gördürmeye, diye sözünü kesti dilsiz.

– Tek gözü kör olanları da, diye kesinledi tek gözü kör. Çünkü şimdi şu yandaki gözümle de görüyorum.

Dilsiz, gövdesinin üst kısmını, şilteye dayadığı iki koluyla destekleyerek sürdürdü konuşmasını:

– Ama sen, sen değilsin; senin gövdene Tanrı girmiş.

Yıldırım çarpmış gibi şaşkın Ergueta, doğruladı bu savı:

– Kuşkusuz öyle, kardeşlerim ben, ben değilim... Benim içimdeki Tanrı... Ben sefil kerhane kuşu, nasıl mucizeler yaratabilirdim?

O sırada Bit Kırıcı, yatağın ucuna oturup çıplak ayaklarını sallayarak sordu:

– Neden bir mucize daha yaratmıyorsun?

– Ben buraya bunun için gelmedim, aramızda yaşayan Tanrının sözlerini size iletmeye geldim.

Bit Kırıcı, bir ayağını dizinin altına kıstırıp kötü niyetle üsteledi:

– Bir mucize gerçekleştirmen gerekirdi.

Dilsiz yastığını yana koyup üstüne otururken,

– Ben bir daha konuşmuyorum, dedi.

Gördüklerinden aptala dönen Ergueta, şakaklarını avuçlarıyla bastırdı. Tekgöz, yumuşak bir dille araya girdi:

– Evet, evet şu ölüyü diriltmelisin.

– Ama burada hiç ölü yok ki!

Tekgöz topallayarak Ergueta'nın yanına kadar ilerledi, kolundan tuttu ve neredeyse sürükleyerek en uçtaki yatağa götürdü onu. Yatakta yuvarlak kafalı, kocaman burunlu, ufak tefek bir adam ölü gibi yatıyordu.

Dilsiz, konuşamıyormuş gibi dudaklarını sıkarak,

– Bu adamın ölmüş olduğunu görmüyor musun?

– Bugün öğleden sonra öldü, diye homurdandı Tekgöz.

–Bu adam ölü değil diyorum size, diye bağırdı sinirlenen Ergueta. Ötekilerin onunla dalga geçtiklerine inanıyordu; ama Bit Kırıcı, ranzasından aşağı atladı, öteki yatağa yaklaştı, yuvarlak kafalı adamın üstüne eğildi ve kıpırtısız gövdeyi öyle bir itti ki, tok bir ses çıkararak yere düştü ve yeni budanmış bir ağacın çatal dalı gibi, ayakları iki yanındaki yatakların üstünde öylece kalakaldı.

– Gördün mü şimdi ölü olduğunu?

Dört deli, ayın dört köşe ışığı içinde, gömlekleri esintiyle şiş, ölünün çevresinde eğilmiş, secdeye gelmiş gibi duruyorlardı.

– Gördün mü şimdi ölü olduğunu, diye yineledi sık sakallı.

– Hadi gerçekleştir şu mucizeyi. Bir mucize gerçekleştirmezsen, O'na nasıl inanırız? Yapsan ne çıkar?

Dilsiz başını eğerek, Ergueta'ya, hadi, razı ol, yapıver işte anlamına işaretler gönderiyordu.

Ergueta cesedin üstüne ciddi ciddi eğildi, onu yaşama döndürecek sözleri söylemek üzereydi ki, birdenbire koğuşun duvarları, gözlerinin önünde, bir kova gibi dönmeye başladı; karanlık bir rüzgâr kulaklarında uludu; bir kez daha üç deliyi, rüzgârın şişirdiği gömlekleriyle, ayışığının dörtgeni içinde görecek zamanı oldu. O sırada kendisi, karanlıkların burgacını yaran teğetlerin birinden bilinçdışına kayıyordu.

İntihar

Erdosain, Topal'ın dizi dibinde belki bir saat kaldı. Önceki heyecanları, şimdiki uyuşukluğunda eriyordu. Günün akışı içinde olup bitmiş her şeye yabancı hissediyordu kendini. Göğsünde iç sıkıntısı ve kötü yüreklilik, güneş altında çamur gibi sertleşiyordu. Yine de, yorgunluğundan kaynaklanan karanlık uyuklamanın gücüne boyun eğmiş, kımıldamadan durmayı sürdürüyordu. Ama alnı kırışıyordu. Bulutun ve karanlığın arasında öteki umutsuzluğu, kendini bir hayalet gibi granit bir bendin kıyısında kaybolmuş görmekten duyduğu umutsuz korku büyüyordu. Bozbulanık sular, karşıt yönlerde değişik yükseklikte şeritler oluşturarak akıyordu. Demir kanolar, silüetleri şöyle böyle seçilen insanları uzak pazarlara götürüyordu. Orada, bir de kadın vardı; bir kokona gibi sürüp sürüştürmüş, boynunda elmas bir gerdanlık, dirsekleri bir taverna masasına dayalı, iki elinin yüzük dolu parmaklarıyla yanaklarını tutmuş bir kadın. Bu kadın konuşurken Erdosain burnunun ucunu kaşıyordu.

Bu durumu ona da açıklanamaz göründüğü için Erdosain, giysileri dizlerine kadar inen, sarı saçları atlarınkine benzeyen yüzlerini çevrelemiş dört genç kızın ortaya çıktığını anımsadı. Kızlar yanından geçerken içinde paralar olan küçük bir tabak uzatmışlardı. Erdosain o zaman kendi kendine, "Bunu yaparak yaşamlarını sürdürmeleri mümkün mü?" diye sormuştu. Film yıldızı yani çenesinin altında bir elmas kolye olan 'kokona', "Evet, olanaklı, bu dört kız dilenerek yaşarlar," demişti. İnce sesiyle, kendisi onlara ne denli öykünmeye çalışsa da, sürdürdüğü yaşam türü dört genç kızınkine hiç mi hiç benzemeyen bir Rus prensinden söz etmeye koyulmuştu. Erdosain ancak o zaman, güzel kadın konuşurken neden burnunun ucunu kaşıdığını doyurucu biçimde açıklayabilmişti kendi kendisine.

İnsanların sessizce döndüklerini, uzun bir konvoyun tüm perdeleri inik vagonlara bindiklerini görünce üzüntüsü artmış-

tı. Kimse gidecekleri yerler, geçecekleri istasyonlarla ilgili soru sormuyordu. Yirmi adım ileride, bir toz çölünün karanlık sınırları uzanıyordu. Erdosain, lokomotifi seçemedi, ama frenler gevşeyince bağlantı zincirlerinin neden olduğu iç kıyıcı gıcırtıyı işitiyordu. Tren yavaş yavaş kayıyordu; koşup onu yakalayabilir, vagonun basamağına atlayabilir, bir süre son vagonun sahanlığında kalabilir, konvoyun hızlanışını seyredebilirdi. Oysa sonsuz iç sıkıntısıyla eli kolu bağlı, boğazına bir hıçkırık düğümlenmiş, perdeleri sımsıkı kapalı son vagonu seyrederek kalakalmıştı.

Vagonun, bir sis duvarının içinde boğulan rayların büklümünde gözden kaybolduğunu gördüğünde, küller çölünde kalmış olduğunu, trenin bir daha hiç gelmeyeceğini, vagonlarının bütün pencereleri özenle kapalı, sessiz ilerleyeceğini anlamıştı.

Başını Hipolita'nın dizlerinden yavaş yavaş kaldırdı. Yağmur dinmişti. Bacakları soğuktan donmuştu, eklemleri acıyordu. Bir an, uyuyakalmış kadının camların arasından geçen mavimsi aydınlığın belirsizleştirdiği yüzüne baktı, olağanüstü özen göstererek ayağa kalktı. At yüzlü, sarı saçları dağınık dört genç kız hâlâ zihnini kurcalıyordu. Düşündü: "Kendimi öldürmeliydim..." Ama uyuyakalmış kadının kızıl saçlarına bakınca, düşünceleri değişti: "Bu kadın acımasız olsa gerek. Onu öldürebilirdim, yine de –cebinde tabancasının kabzasını sıktı– kafasına bir kurşun sıkmak yeter. Kurşun çelikten yapılmaydı, bir delik açardı yalnızca. Elbette, gözleri yuvalarından fırlar, belki burnundan kan fışkırırdı. Zavallı ruh! Çok acı çekmiş olmalısın. Ama acımasız olmak gerek. Kurnazca bir kötü niyetlilik onu kadının üstüne eğilmeye itti. Uyuyan kadına baktıkça, gözleri kendinden geçmişçesine sabitleşiyordu; bu sırada, cebindeki parmağı horozu kaldırıyor, tetiğe hafifçe bastırıyordu. Uzaklarda bir gökgürültüsü duyuldu. Beynini bir başörtüsü gibi saran tuhaf tutarsızlık yok oldu; o zaman, bin bir önlemle yağmurluğunu aldı, pencerelerin kepenklerini menteşelerini gıcırdatmamaya çalışarak kapadı ve çıktı.

Merdivenden inerken sevinçle aç olduğunun farkına vardı.

Spinetto pazarının yakınında bulunan bir sürü ızgara lokantalarından birine yöneldi, sokaklardan aceleyle yürüdü.

Ay, bir bulutun mavimsi doruğundan yuvarlanıyordu; ayışığında kaldırımlar yer yer çinko levhalarla kaplı gibi görünüyordu; su birikintileri gümüş renkli ölü derinlikleri parıldatıyordu; kaldırımların granit kenarlarını yalayarak uğultuyla akıyordu yağmur suları. Şose öylesine ıslaktı ki, kaldırımtaşları az önce erimiş kalayla birbirine kaynak yapılmış gibiydi.

Erdosain, yapıların önyüzlerini yanlamasına kesen mavi gölgelere girip çıkıyordu. Islaklık kokusu, sabah yalnızlığına, denizcilere özgü belli bir hüzün iletiyordu.

Kuşkusuz havasında değildi Erdosain. At yüzlü dört genç kız ve demirden yapraklarla kaplı uğursuz okyanus, hâlâ kafasını kurcalıyordu. Bir sütçü dükkânının, sarı kapısından kustuğu ağır yanık yağ kokusu midesini bulandırdı. Bunun üzerine fikir değiştirdi; Paso Sokağındaki bir genelevi anımsadı, oraya yöneldi. Ama oraya vardığında kapı çoktan kapanmıştı. O zaman, şaşkın, soğuktan titreyerek, ağzında bir bakır sülfat tadıyla metal kepenkleri henüz kaldırılmış bir kahveye girdi. Uzun bir bekleyişten sonra istediği çayı getirdiler.

Odasında uyuyakalmış kadını düşündü. Gözlerini yarı kapatıp başını duvara dayayarak, kendini daha bir umutsuzca acılarına bıraktı.

Kendisi için, nüfus memurluğunun defterinde herhangi bir ad altında kaydedilmiş bu adam için, acı çekmiyordu. Bilinci gövdesinden ayrılıyordu, başka birinin bilinciymiş gibi ona bakıyordu. Erdosain, kendi kendine,

"Kim acıyacak insanoğluna?" diyordu.

Düşüncesinin yakalamayı başardığı bu sözler onu altüst ediyor, yüreğini gelecek kuşak insanları için acılı bir sevecenlikle dolduruyordu.

Düşmek, her gün biraz daha aşağılara yuvarlanmak. Yine de öteki insanlar mutlular, aşkı tanıyorlar, ama hepsi de acı çekiyorlar.

Yalnızca kimileri bunun farkındalar, geriye kalanlar değil. Kimileri mutsuzluklarını, sahip olmadıkları bir şeye yoruyorlar. Ne aptalca düş! Yine de kadının güzel bir yüzü vardı. Onda mantıklı olan şey, serüvenci prens konusunda söylediğiydi. Ah! Denizin dibinde, kalın camlı kurşun bir odada uyuyabilmek.

Kumlar yığılırken, yıllarca, yıllarca uyumak. Bu yüzden hak veriyordu Yıldız Falcısı'na. İnsanların, Tanrının yokluğunu hissettikleri için devrim yapacakları gün gelecek. İnsanlar Tanrı dönsün diye greve gidecekler.

Acı bir siyanür kokusu ona kadar geldi; gözkapakları arasından sabahın süt beyazımsı aydınlığını algılayarak, denizin dibindeymiş ve kumlar kurşundan küçük barınağını sonsuza kadar örtüyormuş gibi kendini yoğunluğu azalmış hissetti. Biri omzuna dokundu. Kahvedeki garsondu. Gözlerini açtığında,

– Burada uyuyamazsınız, dedi ona.

Yanıt vermeye hazırlanıyordu ki adam uyuyan başka birini uyandırmak için uzaklaştı. Öteki müşteri kel kafasını masanın üzerinde kavuşturduğu kollarına bırakmış, tıknaz bir adamdı.

Seslenişlere yanıt vermeyince, bunu yadırgayan patron yanlarına gitti. Bir bisikletin gidonu kadar kocaman bıyıkları vardı patronun. Müşteriyi öyle bir sarstı ki, adam sandalyesinin üstüne iki büklüm yığıldı, ama düşmedi, çünkü masanın kenarı onu tutuyordu.

Patron ve garson, bu garip müşteriyi gözucuyla süzerek birbirlerine bakarken, olanları merak eden Erdosain, yanlarına gitti.

Uyuyan adam, saçma durumunu koruyordu. Omzuna devrilmiş başını, basık burunlu, çiçek bozuğu yüzünü ve duman rengi camlı siyah gözlük yuvarlaklarını görüyorlardı. Morarmış dudaklarından süzülen kırmızımsı bir salya, yeşil kravatını leke içinde bırakıyordu. Meçhul adamın dirseğinin altına yazılı bir kâğıt sıkışmıştı. Ölmüş olduğunu anladılar. Polis çağırdılar, ama Erdosain orada kalakaldı. İntihar etmiş, siyah gözlüklü, uğursuz görünüşlü adamın teni yavaş yavaş mavi lekelerle örtülüyordu; bu da Erdosain'in merakını uyandırıyordu. Adamın yarı açık çeneleri arasından çıkıyormuş gibi görünen acıbadem kokusu havada asılı duruyordu.

Önce bir polis yardımcısı, sonra bir çavuş, daha sonra da iki polis memuruyla bir müfettiş geldiler. Tüm bu insanlar şimdi ölü, büyükbaş bir hayvanmış gibi çevresinde dolaşıyorlardı.

Polis yardımcısı birdenbire müfettişe dönerek,

– Kim olduğunu biliyor musunuz? dedi.

Çavuş ölünün ceplerini aradı ve bir otel faturası, biraz bozuk para, bir tabanca, kapatılıp mühürlenmiş üç mektup çıkardı.

– Hey! Bu adam, Talcahuana Sokağındaki genç kızı öldüren adam olmasın?

Ölünün gözlüklerini çıkardılar, şimdi korneası yukarı dönük şaşı bakan gözbebekleri, kan ağlamış gibi kırmızıya boyanmış gözkapakları, kirpikleriyle gözleri görünüyordu.

– Ben size söylemedim mi? diye sürdürdü polis yardımcısı. İşte kimlik kartı burada.

– Yaşamının sonuna kadar Ushuaia'ya gitmek üzereydi.

Erdosain bu sözleri duyunca, çok çok önceleri bir yerde okumuş gibi anımsadı. (Yine de tastamam böyle değildi. Ertesi sabah bir gazeteden öğrenmişti haberi.) Canına kıyan adam, bir dolandırıcıydı. Kendisinden üç çocuğu olan bir kadınla yaşamak için karısını ve beş çocuğunu terk etmişti. Ama olaydan iki gün önce, kapatmasından da bıkmış olacak ki, on yedi yaşında bir kızla Talcahuana Sokağında bir otele gelmişti. Ve saat sabahın üçünde, kızın yüzüne yumuşak hareketlerle bir yastık koyup kulağına bir kurşun sıkmıştı. Otelde kimse bir şey duymamıştı. Katil saat sekizde giyinmiş, odanın kapısını aralık bırakıp kat görevlisini çağırarak, bayanı saat ondan önce uyandırmamasını çünkü çok yorgun olduğunu söylemiş. Sonra otelden ayrılmış; kızın öldüğü ancak öğleden sonra anlaşılmış.

Bu olayda Erdosain'i olağanüstü etkileyen şey, katilin ölünün yanında beş saat kalmış olmasıydı, gecenin yalnızlığında gencecik kızın cesediyle beş saat baş başa... onu çok sevmiş olsa gerekti.

Ama kendisi de birkaç saat önce, kızıl saçlı kadınlayken aynı şeyi düşünmemiş miydi? Bu olay, kendi aklından geçenin, başka birinde bilinçsizce yansıması değil miydi, ya da adamın canına kıyması, kendi niyetinin bir benzeri olamaz mıydı?..

Sağlık işlerinden bir ambulans geldi, cesedi alıp götürdü.

Sonra onu sorguya çektiler. Erdosain tanık olarak bildiği pek az şeyi anlattı ve kafası bu olayla dolu dışarı çıktı. Somutlaşmamış, acı verici bir soru vardı bilincinin derinliklerinde.

Şimdi ölünün pantolonunun paçalarının çamurlu, gömleğinin kirli, nemli olduğunu anımsıyordu; tüm bunlara karşın, 'nasıl olmuştu da öldürdüğü gencecik kıza kendini sevdirmeyi başarmıştı? O halde aşk vardı? İki kadını, çevreye dağılmış sekiz çocuğu olmasına, rezilliklerle dolu, hırsız, sahtekâr yaşamına karşın katil âşık oluyordu. Erdosain, adamı, o fırtınalı gecede, orospuların, meslekleri tanımlanamayan insanların gittiği o otelde, duvar kâğıtları parça parça olmuş bir odada, kana bulanmış yastığın üstünde yüzü balmumu gibi sararmış, gövdesi buz gibi olmuş genç kıza bakarken gözünün önüne getirdi. Biraz önce çıplak kollarıyla sardığı şimdi ölü gövdeyle geçen beş karanlık saat. Bunları düşünerek Once Alanına geldi, acı çektiren bir şaşkınlık içindeydi.

Sabahın beşiydi. İstasyon binasına girdi, çevresine bakındı, uykusu olduğu için bekleme salonunun bir köşesine sığındı.

Saat sekizde, bir yolcunun valizlerinin çıkardığı gürültü, onu derin uykusundan uyandırdı. Sızlayan gözkapaklarını avuçlarının içiyle ovuşturdu. Güneş bulutsuz gökyüzünde parlıyordu.

Bekleme salonundan çıktı, Constitucion'a giden bir omnibüse atladı.

Yıldız Falcısı onu Temperley istasyonunda bekliyordu. Erdosain, gözlerinin önüne eğilmiş silindir şapkası, Galyalılarınki gibi sarkık pos bıyıkları, sıkı, ama zarif silüetini kalabalığın arasında hemen seçti.

– Çok solgunsunuz, dedi Falcı.

– Solgun muyum?

– Yüzünüz sarı.

– İyi uyuyamadım... üstüne üstlük canına kıymış bir adam gördüm.

– İyi. İşte çek.

Erdosain çeki inceledi. On beş bin üç yüz yetmiş pesoluk, hamiline yazılmış bir çekti, iki gün öncesinin tarihi atılmıştı.

– Neden iki gün önceki tarihli?

– Güven versin diye. Banka görevlisi, bu çekin, kaybolmuş bir çek olsaydı, sizin parayı almaya gittiğinizde çoktan uyarı yapılmış olacağını bilir.

– Karşı çıktı mı Barsut?

– Hayır... Gülümsedi. Bu adam hepimizi içeri tıktırmayı düşünüyor... Ha, bankaya gitmeden önce bir berbere gidin, sakalınızı kestirin...

– Ötekine önceden haber verildi mi?

– Hayır, zamanı geldiğinde uyandıracağız.

– Trenin gelmesine yalnızca birkaç dakika kalmıştı. Erdosain Falcı'ya gülümseyerek baktı,

– Parayla birlikte ortadan yok olursam ne yaparsınız? dedi.

Öteki bıyıklarını iki parmağının arasına alarak okşadı, yanıtladı:

– Olanaksız bu. Gelecek trenin burada durmayacağını varsaymak gibi bir şey.

– Bir an için varsayalım.

– Olanaksız. Bir an için bile varsaysaydım bu olasılığı, çekin karşılığını almaya giden siz olmazdınız... Ha, bu sabah canına kıyan adam kimdi.

– Bir katil. İlginç. Onunla yaşamak istemeyen bir kızı öldürmüş.

– Zorla ele geçirme.

– Siz kendinizi öldürebilir misiniz?

– Hayır... Biliyorsunuz, ben daha yüce bir amaca adanmışım.

Erdosain'in aklına birdenbire tuhaf bir soru geldi:

– Söyler misiniz, kızıl saçlı kadınların acımasız olduklarına inanır mısınız?

– Pek değil... cinselliğe pek düşkün değillerdir; olayları değerlendirişlerindeki soğukluğun yol açtığı sertlik izlenimi bundandır. Melankolik Pezevenk bana, uzun pezoluk kariyerinde pek az kızıl saçlı fahişeye rastladığını söylemişti... Neyse. Anlaştık değil mi? Tıraş olmayı unutmayın. Bankaya saat on birde gidin, önce değil. Bugün öğle yemeğini benimle yiyorsunuz değil mi?

– Evet. Görüşmek üzere.

Binbaşı trene Erdosain'in ardından bindi, Yıldız Falcısı'na dostça bir işaret yaptı. Erdosain onu görmemişti. Koltuğuna gömülür gömülmez düşünmeye başladı:

"Ne olağanüstü adam! Şeytan gibi. Ona kazık atmayacağımı nasıl da bildi! Başka işlerde de böyle doğru düşünürse başarır." Ve trenin sarsıntılarına yenik düşüp uyuyakaldı.

Binbaşı, arkasında bir koltukta oturuyordu. Bankaya yüreği hızlı hızlı çarparak girdi. Gişeye yaklaştı, ödeme memuru onu çağırdığında,

– Büyük banknotlar mı istersiniz, küçük mü?

– Büyük.

– İmzalayın.

Erdosain çekin arkasını imzaladı. Bir kimlik belgesi isteyeceklerini sandı, ama parlak ipek kumaştan kolluklarıyla görevli, telâşsız, on tane binlik, beş tane beş yüzlük, kalanını da küçük banknotlar olarak saydı ve Erdosain, korkudan her şeyi bırakıp kaçacağını sanmasına karşın, parayı özenle bir daha saydı, cüzdanına koydu, onu da pantolonunun cebine koyup eliyle iyice bastırarak sokağa çıktı.

Yeni yıkanmış bir metale benzeyen beyaz bulut parçaları arasında bir parçacık gökyüzü görülüyordu. Erdosain kendini mutlu hissetti. Başka iklimlerde, o anda seyretmekte olduğu gibi her zaman mavi bir uzayda, olağanüstü saçları, pürüzsüz yüzleri, uzun kirpikleriyle gölgelenen iri badem gözleri olan az rastlanır kadınlar olsa gerek, diye düşündü. Sonsuza dek güzel kokulu bir havanın, sabahın koynundan çıktığını, çimenlerin üstünden geçerek parkların, terasların sorguçlu tepelerini aşarak yuvarlak kuleleriyle basamak basamak yükselen kentlerin dış mahallelerini doldurduğunu düşledi.

Yıldız Falcısı'nın dudaklarının birleştiği yerden aşağı sarkan bıyıkları, arabacı şapkasıyla köşeli yüzü coşturmuştu onu. Sonra, gizli örgüte girerse, elektroteknik denemelerini sürdürebileceğini düşündü; devrik bir imparator gibi oturaklı görünümünün, sepetlerini kollarında taşıyan ütücü kızları baştan çıkardığını, ağır paketlerle butiklerden dönen örgücü kadınların yüreklerini hoplattığının farkına varmadan, sokaklarda dolaşıyordu.

Ölüm Işını'nı bulacaktı, uğursuz mor bir şimşek gibi. Binlerce amperinin bir dretnotun çelik gövdesini, bir fırının, bir mum kalıbını erittiği gibi eriteceği, trinitrotoluen volkanları

benzeri alttan yukarı vuruyormuş gibi beton siteleri havaya uçuracak bir ışın. Evrenin Efendisi'ne dönüşmüş görüyordu kendisini. Buyurgan bir notu göndererek büyük devletlerin büyükelçilerini çağırıyordu. Duvarları camdan, ortasında yuvarlak bir masa bulunan ölçüsüz büyük bir salonda bulunuyordu kendisi. Masanın çevresinde, kel kafalı, kurşuni suratlı, sert, ama kaçamak bakışlı yaşlı diplomatlar, koltuklarına gömülmüş oluyorlardı. Kimileri kalemlerinin tersiyle, masanın camına tık tık vuruyor, kimileri sessizce sigara içiyor, yeşil üniformalı dev gibi bir Zenci, girişi örten kırmızı kalın kadife perdenin yanında put gibi duruyordu.

O, Erdosain, Augusto Remo Erdosain, eski hırsız, eski tahsildar ayağa kalkıyordu. Siyah kruvaze bir ceketin üstüne kalıp gibi oturduğu gövdesi, sağ elinin dört parmağı cebinde, sol elinde birkaç kâğıtla masanın camında yansıyordu. Ayağa kalkınca, buz gibi bakan gözleriyle, elçilerin renk vermeyen yüzlerini inceliyordu. Tüm devirlerin kahramanları yaşıyordu içinde. Ulysse, Demetrio, Annibal, Loyola, Napolyon, Lenin, Mussolini gözlerinin önünde ters yönlerden kızgın tekerlekler gibi geçiyorlardı; yeryüzünün ıssız bir yamacında, bu dünyanın olmaktan çoktan çıkmış bir günbatımının aydınlığında yitmek üzere uzaklaşıyorlardı.

Kısa tınılı sözleri, çeliğin sağlam vuruşları gibi dökülüyordu ağzından. Sahnenin tiyatrovâriliğinden etkilenmiş, heyecandan titreyerek, hayâli bir aynada görüntüsünü kaşları çatık seyrediyordu.

Koşullarını kabul ettiriyordu.

Bu devletler ona savaş filoları, binlerce top, deste deste tüfek vereceklerdi. Sonra her ırktan birkaç yüz insan seçilecekti; insanlığın geriye kalanı yok edilecekti. Işın, kentlerin üstünden uçacak, tarlaları çoraklaştıracak, ırkları ve ormanları küle çevirecekti. Tüm bilimlerin, sanatların, güzelliklerin anısı sonsuza dek yok olacaktı. Kiniklerden, uygarlıktan gına getirmiş yasadışı insanlardan ve kuşkuculardan oluşan yeni bir soylu sınıfıyla iktidarı ele geçirecekti. İnsan, olduğundan daha mutlu olmak için, umutlarını metafizik bir yalan üstüne kurmayı gereksindiğine göre ruhban sınıfı güçlendirilecekti; dogmanın temellerini

ya da insan mutluluğunun mutlak birliğini oluşturacak inanç birliğini sarsabilecek her tür sapkınlığı yok edebilmek için bir engizisyon mahkemesi kurulacaktı; firavunlar zamanındaki gibi, toplumun ilkel durumuna döndürülmüş insan, kendini tarımsal uğraşlara adayacaktı. Metafizik yalan, bilginin yüreğinde öldürmüş olduğu mutluluğu geri verecekti insanoğluna. Sözcükler ağzından, birbirine çarpan çelik kübler gibi kısa ve kuru tınılarla dökülüyordu. Elçilere şöyle diyordu:

"Bizim, biz kralların kenti, beyaz mermerden olacak, deniz kenarında kurulacak. Yedi fersah çapında olacak, pembe bakır kubbeleri, gölleri, ormanları olacak. Meslekten ermişler, karanlık işler çeviren saygın din adamları, hilekâr biliciler, uyduruk tanrıçalar orada yaşayacaklar. Tek bilim büyü olacak. Doktorlar melek kılığına girip yollarda dolaşacaklar; insanlar gereğinden çok çoğaldıklarında, uçan ejderler, ışıklar saçarak, günahkârları cezalandırmak için, havaya Asya kolerası vibriyonları serpecekler.

"İnsan mucizeler döneminin tam ortasında yaşayacak, bir inanç milyoneri olacak. Gece, büyük yansıtıcılarla bulutlara 'Doğrunun Cennete Giriş Kapısı' sözcüklerini yazacağız. Gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz tüm bunları? Birdenbire dağların üstünde yeşil ve leylak rengi bir ışın oluşuyor. Bulutlar, içinde kar tanelerine benzeyen beyaz bir havanın dalgalandığı bir bahçeyle örtülüyor. Pembe kanatlı bir melek çiçekli yolların üstünden uçuyor, cennetin demir parmaklığı önünde duruyor, kollarını iki yana açıp 'Doğru İnsan'ı, yamru yumru şapkalı, uzun sakallı, elinde sopa olan bir köylüyü kucaklıyor, anlıyor musunuz, profesyonel alçaklar, seçkin kinikler? Anlıyor musunuz? Pembe kanatlı melek, bu dünyada terleyen ve acı çeken adamı kucaklıyor. Düşüncemin ne denli dâhice olduğunu, bu kolay mucizenin ne denli göz kamaştırıcı olduğunu kavrıyor musunuz? İnsanlar sürüyle gelecekler, diz çökerek Tanrıya tapınacaklar ve cennet, yalnızca bizim için, iktidarı, bilim ve yararsız gerçeği ellerinde tutacak olan biz kederli yasadışı insanlar için olmayacak."

Konuşurken titriyordu.

"Tanrılar gibi olacağız. İnsanlara şaşırtıcı mucizeler, doyul-

maz güzellikler, göksel yalanlar sunacağız; onları geleceğe inandıracağız, öylesine olağanüstü bir gelecek ki, rahiplerin verdikleri sözler, düzmece peygamberin gerçekliğinin yanında soluk kalacaklar. Ve o zaman mutlu olacaklar... Anlıyor musunuz, aptallar?"

Tam o sırada bir hamal geçerken çarpıp duvara yapıştırdı onu. Erdosain korkuyla durdu, yürek çarpıntısıyla cebindeki cüzdanı yokladı, sonra tuğla ormanına salıverilmiş genç bir kaplan gibi aşırı coşkulu, yırtıcı biçimde neşeli, bir moda mağazasının vitrinine tükürürken içinden,

– Buenos Aires, bizim olacaksın! dedi.

Binbaşı hep arkasındaydı.

Göz Kırpma

Yıldız Falcısı onu Temperley'de bekliyordu. İyilik dolu bir gülümseme aydınlatıyordu yüzünü. Erdosain, neredeyse koşarak karşıladı, ama öteki onu kollarından tuttu, gözlerinin içine bakarak bir an için durdurdu. Sonra hiç yapmadığı biçimde ona senli benli sordu:

– Memnun musun?

Erdosain kızardı. O anda çifte bir giz açınlandı bilincinde. Bu adam yalan söylemiyordu, ona öylesine bir dostluk duyuyordu ki, şimdi onunla sonsuza dek gevezelik edebilir, şanssız yaşamının en gizli ayrıntılarını anlatabilirdi. Ama yalnızca şunları söyleyebildi:

– Evet, çok memnunum.

Yıldız Falcısı, bir an peronda durdu. Şimdi ona her zamanki gibi siz diyordu:

– Biliyorsunuz, çoğumuzun içinde bir üstün insan saklı. Üstün insan, en üst düzeyde verimlilik istencidir; her tür ahlaksal normun üstünde yer alan ve en korkunç edimleri bir tür saf sevinçle gerçekleştiren istenç... masum acımasızlık oyunu gibi bir şey.

– Evet, ayrıca artık ne korku, ne iç sıkıntısı duyulur. Bulutların üstünde yürünüyormuş gibi bir şey.

– Elbette, bu şen ve saf yırtıcılığı, acımasızlığı çok sayıda insanda uyandırmak ülküyü gerçekleştirmek olurdu. Masum Canavar çağını başlatmak bize düşüyor. Her şey yapılacak, bundan kuşkunuz olmasın. Zaman ve gözüpeklik işi bu, ama insanlar ruhlarının bu uygarlığın lağımlarında boğulmakta olduğunu fark ettiklerinde, pisliğe batmadan önce yollarını değiştirecekler. Sorun şu ki, insanoğlu korkaklığın ve Hıristiyanlığın onu hasta ettiğini henüz anlamadı.

– Ama siz insanlığı Hıristiyanlaştırmak istemiyor muydunuz?

– Hayır, kitleleri... ama bu tasarı başarısızlığa uğrarsa, tam tersi bir yol izleyeceğiz. Henüz herhangi bir ilke saptamadık, en uygun olanı, birbirine karşıt ilkelere yapışmak olacak. Bir eczanede olduğu gibi, kusursuz ve çeşit çeşit yalanlarımız olacak.

– Dün Barsut'a söylediğiniz gibi, siz bu tasarıya gerçekten delice bağlanmış görünüyorsunuz.

– Delilik dediğimiz şey, başkalarının düşüncesine alışkın olmamak. Bakın, şu hamal aklından geçen her şeyi açıkça söyleseydi, onu hemen bir tımarhaneye tıkardınız. Elbette, bizim gibi pek az insan olsa gerek... ama önemli olan şu ki, edimlerimizden canlılık ve güç alıyoruz biz. İşte kurtuluş burada.

– Ya Barsut?

– Başına gelecek şeyden kuşkulanıyor.

– Ondan nasıl kurtulacaksınız?

– Bromberg boğacak onu... Bilmiyorum, bu sorun beni ilgilendirmiyor.

Güneş altında, su birikintilerinden sakınarak eve doğru yürüdüler. Erdosain kendi kendine, "Biz kralların kenti beyaz mermerden olacak ve deniz kenarında kurulacak... ve biz tanrılar gibi olacağız..." diyordu. Işıldayan gözlerle yol arkadaşına bakarak, ona,

– Bir gün tanrılar gibi olacağımızı biliyor musunuz? dedi.

– Bu hayvanların anlamadığı da bu. Tanrıları katlettiler. Ama bir gün gelecek, gökkubbenin altında, yollarda; "Tanrıyı seviyoruz, Tanrıyı gereksiniyoruz," diye koşup duracaklar. Ne barbarlık! Tanrıyı nasıl öldürdüklerini bir türlü açıklayamıyorum. Ama biz onu dirilteceğiz... yakışıklı tanrılar icad edeceğiz... süper uygar tanrılar... Yaşam öyle farklı olacak ki!

– Ya başarısız olunursa?

– Önemi yok... bir başkası çıkar... biri benim yerime geçer. Böyle olması gerek. İstememiz gereken tek şey, bu düşüncenin beyinlerde filizlenmesi... Çok sayıda ruhta filizlenirse, güzel şeyler olacak demektir.

Erdosain, yol arkadaşının dinginliğini görünce şaşırıyordu.

Hiçbir şeyden korkmuyordu; elçileri kabul ettiği salonu ye-

niden anımsadı; kötücül bakışı, kel kafalı, soluk yüzlü, sert, ama kaçamak bakışlı şaşkın, yaşlı diplomatlara dikildi,

– Şu hayvanın boynunu kırmayı ne çok isterdim! dedi.

Öteki şaşkın şaşkın baktı Erdosain'e:

– Sinirli misiniz; yoksa, filler gibi kendi kendinize mi kızıyorsunuz?

– Hayır, şu eski tedirginliğim depreşti.

– İşte gençler böyle olur! Yaşamımız, aralık bir kapının önünde duran kedininkine benziyor.

– Barsut öldürülürken orada olmak istiyorum.

– İlgilendiriyor mu sizi?

– Hem de çok!

Evin bahçe kapısından girerken, bir bulantı midesini altüst etti, boğazında kusmanın tadını duydu. Ayakta zor duruyordu. Gözlerinin önünde şekiller süt beyaz bir sisin arkasında gibiydiler. Kolları, omuz eklemlerinden aşağı bronzdan organlarmış gibi sarkıyordu. Uzaklık bilinci olmadan yürüyordu; hava camdanmış gibi görünüyordu; toprak ayak tabanlarının altında kıvrım kıvrımdı sanki; zaman zaman ağaçların dikey silüetleri gözlerinin önünde bükülüyordu. Yorgun nefes alıyordu, ağzı kurumuştu, kâğıt gibi dudaklarını, kavrulan gırtlağını ıslatmayı boşuna deniyordu. Onu ayakta tutan tek şey utanma korkusuydu.

Gözlerini araladığında, yanında Bromberg ahırın küçük merdiveninden aşağı iniyordu.

Ebeyi-Gören-Adam, saçları kirpi gibi diken diken, sersemlemiş bir havayla yürüyordu. Pantolonunun kemeri pek bir işe yaramıyordu, beyaz gömleğinin eteklerinden biri pantolonun açık önünden mendil parçası gibi dışarı çıkıyordu. Ağzını, kocaman açarak esnerken, yumruğuyla kapatıyordu. Yitik ve uykulu bakışı, bu dağdan inmiş adam görüntüsüne pek uymuyordu. Çünkü bir genç kızınki gibi yuvarlak ve zarif yüzünün ortasında, ciddi ciddi bakan, büyük hayvanlarınki gibi tutarsız güzel gözleri, altlarındaki halkaları gölgeleyen uzun kirpikli gözkapakları vardı. Erdosain gözlerini ona dikti, ama adam görkemli tutarsızlığı içine gömülmüş, onu görmüyor gibiydi. Sonra, ona başıyla bir işaret yapan Yıldız Falcısı'na alık alık baktı; daha sonra, asma kili-

di açınca üç adam ahıra girdiler.

Barsut bir sıçrayışta ayağa kalktı. Konuşmak üzereydi ki Bromberg'in kolu havada bir eğri çizdi, ahırda, birbirine hızla çarpan kafatasıyla döşemenin sesi çınladı. Güneş tozun içinde bir eşkenar dörtgen oluşturdu. Barsut'un biçimsiz gövdesi boğuk iniltiler çıkarıyordu. Erdosain dövüşü acımasız bir merakla izliyordu. Onu yere yapışık tutmak için olağanüstü uzun iki kolunu Barsut'un boynuna uzatan Bromberg'in pantolonunun kemeri koptu ve beyaz kalçaları böğürlerine dökülen gömleğiyle birlikte açıkta kaldı. İnlemeler kesildi. Bir anlık bir sessizlik olurken, yarı çıplak, kımıldamadan duran katil, ölünün boğazını daha bir kuvvetle sıkıyordu.

Erdosain seyrediyordu, o kadar!

Yıldız Falcısı saati elinde bakıyordu. Erdosain'e sonsuz gelen iki dakika boyunca öyle kaldılar.

– Tamam bu iş!

Saçları alnına yapışmış Bromberg, beceriksizce döndü, tutarsız bakışlarını kaçırarak ve kızararak pantolonunu yukarı çekip düğmelerini ilikledi.

Katil ahırdan çıkmıştı. Erdosain peşinden gitti ve en geride kalan Yıldız Falcısı boğulan adama bakmak için geri döndü.

Başı tavana doğru dönük, çenesi sarkık, dili dişlerini açıkta bırakan bir sırıtmayla bükülüp üst dudağına yapışmış, upuzun yatıyordu. Tam o sırada, Erdosain'in görmediği bir şey oldu. Yıldız Falcısı ahırın kapı kirişinin altında durdu ve ölünün yüzüne doğru döndü. O zaman Barsut, omuzlarını kulaklarına kadar kaldırarak gerindi; Yıldız Falcısı'na baktı ve ona göz kırptı[1]. Öteki parmağıyla şapkasının kenarına dokunarak onu selâmladı, sonra kendini tutamayıp,

– Hepsi bu mu? diye bağıran Erdosain'e yetişmek için çıktı.

Falcı alaycı bir bakış fırlattı ona,

– Ne yani, 'bunun' tiyatrodaki gibi olacağını mı sanıyordunuz?

– Peki cesedi nasıl ortadan kaldıracaksınız?

---

1. *Yorumcunun notu:* Barsut'un öldürülmüş gibi yapılıp gerçekte öldürülmemesine, onunla yaptığı uzun bir konuşmadan sonra karar vermişti Yıldız Falcısı.

– Nitrik asitte eriterek. Üç damacana nitrik asidim var. Ha, söz açılmışken bakır kaplı güllerden ne haber?

– İyi gidiyor, çok iyi. Epsila'lar keyiften dört köşeler. Dün gece çok iyi yapılmış bir örnek gösterdiler bana.

– İyi, o halde yemeğe gidelim... hak ettik.

Ama tam yemek odasına gireceklerken Yıldız Falcısı,

– Ne yani, ellerimizi yıkamayacak mıyız?

Erdosain şaşkın şaşkın arkadaşına baktı, sonra ellerini görmek için içgüdüsel olarak ceketinin düğmelerine kadar kaldırdı. Sonra sessizce banyoya koştular, ceketlerini çıkarıp musluk-ları açtılar. Erdosain, gömleğinin kollarını dirseklerine kadar sıvadıktan sonra, bir parça sabun alıp özenle sabunladı ellerini. Sonra kolunu suyun altına tuttu ve havluyla iyice kurulandı. Ama çıkmadan önce Yıldız Falcısı tuhaf bir şey yaptı.

Havluyu tutup küvetin içine attı bir ispirto şişesi alıp üstüne boca etti ve bir kibrit çaktı; iki yüz, karanlık banyoda bir dakika boyunca, havlunun tükettiği sıvının mavi alevleriyle aydınlandı. Sonra bir yığın siyahımsı külden başka bir şey kalmadı. Falcı musluğu açtı, su yeniden fışkırdı. Sonra ikisi de yemek odasına geçti.

Erdosain'in yüzünde alaycı bir gülümseme dans ediyordu.

– Demek siz de Pilate[1] gibi yaptınız?

– Haklısınız. Hatta bilinçsizce haklısınız.

Karanlığa gömülmüş yemek odasında, yarı açık pencere kanatlarından bahçe görünüyordu. Hanımellerinin taze sürgünleri ağaç çerçeveye kadar yükseliyordu. Saydam kanatlı böcekler limon ağacının çevresinde dönüp duruyorlar, beyaz duvarlar yeni cilalanmış döşemenin sarı matlığında yansıyordu. Masa örtüsünün kenarları sarkıp masanın ayaklarını sarmalıyordu. Etrüsk çiçekli bir vazoda bir demet karanfil, acımsı bir koku yayıyordu ortalığa. Gümüş kaplama yemek takımları ketenin ve fayansların üstünde parlıyordu; gölgeler cam bardakların dışbükeyliği üstünde kıvır kıvır dolanıyor ya da tabaklar üstünde üçgen alanlar biçiminde yayılıyorlardı. Oval bir tabakta mayonezli küçük istakozlar vardı.

---

1. *Pontus Pilate*: Roma İmparatorluğunun Filistin Valisi. İsa'yı suçsuz olduğunu bile bile yargıçlara teslim etmişti. (Çev.)

Yıldız Falcısı bardaklara şarap koydu. Sessizce yediler yemeklerini. Sonra evsahibi, yumurta sarılı bir et suyu, yağda yüzen bir tabak kuşkonmaz, enginar salatası ve daha sonra da balık servisi yaptı. Tatlı olarak, üzerine tarçın serpiştirilmiş *ricota*[1] yediler.

Sonra kahveye geçtiler. Erdosain o sırada parayı Falcı'ya verdi. Arkadaşı parayı bir de kendi saydı.

– Size ne kadar gerek?

– İki bin.

– Alın, bu üç bin beş yüz peso size. Kendinize birkaç takım elbise yaptırın. Yakışıklı adamsınız şık olmanız gerek.

– Çok teşekkür ederim... Dinleyin... uykusuzluktan ölüyorum. Biraz uyumak istiyorum. Beni saat beşte uyandırır mısınız?

– Elbette. Gelin...

Yıldız Falcısı ona yatacağı odaya kadar eşlik etti. Erdosain botlarını çıkardı ve çoktan bitkin düşmüş bir halde, ceketini karyolanın ayakucuna attı. Gözkapakları çok yanıyordu, göğsü terden sırılsıklamdı ve tüm düşünce yetisi durmuştu.

Akşam olurken Yıldız Falcısı'nın jaluzi perdeyi açarken yaptığı gürültüyle uyandı. Sıçrayarak dönerken, öteki,

– Sonunda uyanabildiniz, yirmi dört saattir uyuyorsunuz.

Erdosain kuşku belirtileri gösterince Falcı ona gazeteleri getirdi. İki gün geçmişti, kuşku yoktu buna.

Hipolita'yı düşünerek yataktan atladı.

– Gitmem gerek.

– Öylesine derin uyuyordunuz ki, ölü gibiydiniz. Hiç böyle uyuyan bir adam görmemiştim, böylesine yorgun, doğal gereksinimlerini unutacak kadar... Ama söz açılmışken, şu kahvede kendini öldüren adam hikâyesi nereden çıktı? Dün gecenin ve sabahın gazetelerine baktım. Hiçbiri bundan söz etmiyor. Düş görmüş olmalısınız.

– Ama size o kahveyi gösterebilirim.

– O halde kahvede düş gördünüz.

– Belki... önemi yok... Ya bizim...

---

1. Lor peynirinden yapılan bir İtalyan tatlısı. (Çev.)

– Eridi.

– Tümüyle mi?

– Tümüyle.

– Ya asit?

– Lağım çukuruna döktük.

– O halde her şey çoktan...

– Barsut hiçbir zaman yaşamamış gibi.

İzin istediğinde Yıldız Falcısı ona,

– Çarşamba saat beşte gelin. Akşam bir toplantı yapacağız. Sipariş edecekleriniz dikilinceye kadar kendinize bir takım hazır giysi almayı unutmayın. Tam zamanında gelin. Altın Arayıcısı, Pezevenk ve ötekiler burada olacaklar. Görüş alışverişinde bulunacağız. Zehirli gazlarla çok ilgilendiğimi anımsıyorsunuz. Bana küçük bir klor ve fosjen fabrikası tasarımı hazırlayın. Ha, hardal gazının nemenem bir şey olduğunu da inceleyin. Yağa batırılmış su geçirmez bir ürünle korunmamış her tür maddeyi yok edermiş.

– Fosjen, bir tür karbonoksiklorürüdür...

– Zaman kaybetmeyin Erdosain. Küçük bir fabrika. Devrimci kimya okulu işi görebilecek küçük bir fabrika. Etkinliklerimizin üçbölüğe ayrılabileceğini anımsayın. Altın Arayıcısı, koloniyle ilişkili işlere bakacak; siz sanayi işleriyle uğraşacaksınız, Haffner ise genelevlerle. Şimdi paramız olduğuna göre, kaybedecek zamanımız yok. Çalışmamız gerek. Krupp'un Almanya için yaptığı gibi, biz de Arjantin için bir fabrika kurabilsek ne dersiniz? Güven duymak gerek. Girişimimiz çok şaşkınlık uyandırabilir. Bizler nereye gittiklerini –genel bir biçimde olması dışında– bilmeyen serüvencileriz[1]. Bunu bile tastamam kim bilebilir ki!

Erdosain gözlerini bir an arkadaşının köşeli yüzüne dikti, sonra alaycı gülümseyerek,

– Lenin'e benzediğinizi biliyor musunuz? dedi.

Yıldız Falcısı'nın yanıtlamasına zaman bırakmadan çıktı.

Buenos Aires, 15 Eylül 1929

---

1. *Yorumcunun notu:* Bu romanın kişilerinin bundan sonraki serüvenleri, *Alev Makineleri*'nde sürecek.

ARLT'IN YAŞAMÖYKÜSÜNDEN KESİTLER

1900: Roberto Godofredo Christofersen Arlt 2 Nisan günü Buenos Aires'te doğar. Ailesi yoksul göçmenlerdir. Babası Alman, annesi İtalyanca konuşan bir Avusturyalıdır. Aralarında Almanca konuşurlar.

1915: Roberto Arlt, kısa ve başarısız öğrencilik yıllarından sonra, okulu ve baba ocağını terk eder. İlk anlatısı bir gazetede yayımlanır.

1915-1920: Tenekecilik, tuğlacılık, makine tamirciliği işlerinde çırak olarak çalışır. Kimya kitapları, Gorki ve Tolstoy okur.

1920-1921: Cordoba (Arjantin)'da yaşar. Gelecekteki eşiyle bu kentte tanışır. İlk romanını, (*Bir Morfinmanın Günlüğü*), yazar ve yayımlar. Ama bu romanın izine bir daha rastlanmaz. Askerlik görevini yapar. Yerel bir gazeteye yazılar yazar.

1922: 'İyi bir aile kızı olan' Carmen Antinucci'yle evlenir.

1923: Tek kızları Mirta doğar.

1924: Buenos Aires'e döner.

1925: Jorge Luis Borges'in de dahil olduğu *Florida* grubuna yakın *Proa* dergisinde *Kudurmuş Oyuncak* adlı elyazmasının ilk iki bölümünü yayımlar. Ama Arlt'ı daha çok gerçekçi ve halkçı *Boedo* grubunda sayarlar. Aslında, her iki gruptan da uzak durmuş 'kendi başına buyruk' bir yazardır.

1926: *Kudurmuş Oyuncak* adlı romanının tamamı Buenos Aires'te yayımlanır.

1927: Adliye haberlerinden de sorumlu olduğu *Critica* gazetesinde redaktör olur.

1928: Bir dergide yakında çıkacak romanının bir parçası olan *Gizli Örgüt* başlıklı metni yayımlar.

1929: Los Siete Locos-Yedi Deliler romanı yayımlanır. *El Mundo* gazetesine yazmaya başlar.

1930: Leonidas Barletta Buenos Aires'te *Halk Tiyatrosu*'nu kurar ve *Yedi Deliler*'in bir bölümünü (*Onuru Kırılan Adam*) sahneye uyarlar. Arlt bu sahneden gerçekten etkilenir.

1931: *Yedi Deliler*'in devamı olan *Alev Makineleri*'ni yayımlar.

1932: *El amor brujo-Büyücü Aşk* romanı (sonuncusu) basılır. 17 Hazi-

randa *300 Milyon* adlı oyununun prömiyeri yapılır.

1933: *Küçük Kambur Adam* başlığı altında bir öykü kitabı yayımlar. 1929'dan beri *El Mundo*'da çıkan yazılarından seçmeleri *Buenos Aires Manzaraları* adı altında bastırır. *Yeni Buenos Aires Manzaraları* başlıklı ikinci cildi 1960'da yayımlanacaktır.

1935: Arlt gazetesi tarafından bir yıllığına İspanya'ya gönderilir.

1936: İspanya'dan döner. Andalusya ve Fas'la ilgili yazılarını *İspanya Manzaraları* başlığı altında toplar. *Acımasız Saverio* ve *Hayal Fabrikatörü* adlı oyunları sahnelenir.

1937: Remo Erdosain gibi 'buluşlar' yapar, ama inat edip zengin olup rahat yazmak için tecimselleştiremez bunları.

1938: *Issız Ada* ve *Afrika* adlı oyunları sahnelenir.

1939: Bu yıllarda gazetelere yazdığı yazılar Avrupa'daki durumdan kaygılandığını ortaya koyar.

1940: *Demirin Bayramı* adlı oyunu sahnelenir. Gazetesi onu Şili'ye gönderir. Karısı ölür.

1941: Arjantin'e döner. Elisabeth Shine'le evlenir. Bu eşinden kendisi öldükten sonra doğacak bir çocuğu olur. Yazdığı son şey olacak, *Korkunç Yolculuk* bir dergide yayınlanır.

1942: Kadın çoraplarını dayanıklı kılmak için geliştirdiği bir buluşun patenti için başvurur. *Çöl Kente Girdi* adlı bir oyun yazar. Birdenbire kalp kirizinden ölür.

CAN

Roberto Arlt

YEDİ DELİLER

CAN

Edebiyatımızı ve dünya edebiyatını medyanın beğenisine bırakmak istemeyen yayınevimiz, dünya edebiyatının gerçek devlerinden birinin, Latin Amerika romanının babası sayılan *Roberto Arlt*'ın (1900-1942) *Yedi Deliler* adlı romanını yayımlarken gerçek bir mutluluk duymaktadır. *Yedi Deliler*'e önsöz yazan, *Roberto Arlt* hayranı *Julio Cortazar*, bu büyük yazar için şunları söylüyor: "Bugün, özgür ve tüm pisliklerinden arınmış bir ülke isteyen bütün Arjantinliler için yadsınamaz bir örnek var: Roberto Arlt'ın kişiliği ve yapıtı, geçmişin derinliklerinden, tüm güncel tarihimizi kapsayan bir mesaj gönderiyor bize." *Yedi Deliler*'i çağımızın başyapıtları arasında sayan *Alain Bosquet* ise şöyle tanımlıyor romanı: "Zehirli ve lirik, benzersiz bir yapıt." *Roberto Arlt*, Carlos Gardel'e tango söyleten, şampiyon boksör Carlos Monzon'a rakibinin zayıf noktasını bulduran o şaşmaz içgüdüyle 1920'lerin Buenos Aires'ini anlatıyor. Bir esrime içinde okuyacağınız *Yedi Deliler*'den sonra *Alev Makinesi*'ni yayımlamamızı sabırsızlıkla bekleyeceksiniz.

ISBN 975-510-444-5

Kapaktaki resim: MARC CH[illegible]LL